

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

KATEDRA OBCHODNÍHO PRÁVA

téma:

Obchodní jméno a obchodní tajemství

JUDr. Jana SMLSALOVÁ

Školitel dizertační práce:

Doc. JUDr. Stanislav Plíva, CSc.

Čestné prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem tuto dizertační práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Jana Smržková
.....

V Praze dne 17. 12. 2009

Úvodem děkuji Doc. JUDr. Stanislavu Plívovi, CSc. za pomoc a cenné rady, které mi pomáhaly překonávat problémy, s nimiž jsem se během práce setkala.

Obsah

1	ÚVOD	1
1.1	OBCHODNÍ JMÉNO, OBCHODNÍ TAJEMSTVÍ A NOVÁ EKONOMIKA.....	1
1.2	Z HISTORIE.....	4
1.2.1	<i>Počátky obchodní firmy a obchodního tajemství.....</i>	<i>4</i>
1.2.2	<i>Obchodní firma a obchodní tajemství na českém území.....</i>	<i>5</i>
1.2.2.1	Obecný zákoník obchodní z roku 1863.....	5
1.2.2.2	Zákon proti nekalé soutěži z roku 1927	7
1.2.2.3	Situace po roce 1948.....	9
1.3	ZÁSADY PRÁV K DUŠEVNÍMU VLASTNICTVÍ.....	10
1.3.1	<i>Potenciální ubiquita .....</i>	<i>11</i>
1.3.2	<i>Absolutní charakter .....</i>	<i>11</i>
1.3.3	<i>Neformálnost ochrany .....</i>	<i>12</i>
1.3.4	<i>Časová neomezenost.....</i>	<i>14</i>
1.4	PRÁVNÍ POVAHA OBCHODNÍHO JMÉNA A OBCHODNÍHO TAJEMSTVÍ	15
2	MEZINÁRODNÍ RÁMEC OCHRANY OBCHODNÍHO JMÉNA A OBCHODNÍHO TAJEMSTVÍ	21
2.1	PAŘÍŽSKÁ ÚMLUVA.....	21
2.2	DOHODA TRIPS	23
2.3	PRÁVO EVROPSKÉ UNIE.....	25
2.3.1	<i>Směrnice o prosazování práv k duševnímu vlastnictví č. 2004/48/ES.....</i>	<i>25</i>
2.3.2	<i>Narižzení o použití čl. 81 (3) Smlouvy na určité kategorie dohod o převodu technologií .....</i>	<i>27</i>
3	OBCHODNÍ JMÉNO V PLATNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVĚ	29
3.1	CO JE PO JMÉNĚ?.....	29
3.2	OBCHODNÍ JMÉNO A OBCHODNÍ FIRMA	31
3.3	PODNIKATEL.....	34
3.4	FUNKCE OBCHODNÍ FIRMY	35
3.5	ZÁKLADNÍ ZÁSADY FIREMNÍHO PRÁVA.....	37
3.5.1	<i>Zásada nezaměnitelnosti firmy .....</i>	<i>38</i>
3.5.2	<i>Zásada pravdivosti .....</i>	<i>40</i>
3.5.3	<i>Zásada jasnosti.....</i>	<i>41</i>
3.5.4	<i>Zásada jednotnosti.....</i>	<i>43</i>
3.5.5	<i>Zásada firemní volnosti a vázanosti .....</i>	<i>44</i>
3.6	TVORBA OBCHODNÍHO JMÉNA	47
3.6.1	<i>Tvorba obchodního jména fyzických osob.....</i>	<i>47</i>
3.6.2	<i>Tvorba obchodního jména právnických osob.....</i>	<i>49</i>
3.7	PŘEVOD, PŘECHOD A ZMĚNA OBCHODNÍ FIRMY.....	52
3.7.1	<i>Obecně.....</i>	<i>52</i>

3.7.2	<i>Převod a přechod staré firmy</i>	54
3.7.3	<i>Změna jména podnikatele fyzické osoby</i>	55
3.7.4	<i>Přechod firmy právnické osoby</i>	56
3.7.5	<i>Změna obchodní firmy právnické osoby</i>	57
4	OBCHODNÍ TAJEMSTVÍ V PLATNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVĚ	59
4.1	OBEČNĚ	59
4.2	POJMOVÉ ZNAKY OBCHODNÍHO TAJEMSTVÍ PODLE § 17 OBCHZ	61
4.2.1	<i>Skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy</i>	61
4.2.2	<i>Souvislost s podnikem</i>	62
4.2.3	<i>Skutečná nebo alespoň potenciální materiální nebo nemateriální hodnota</i>	63
4.2.4	<i>Nedostupnost v příslušných obchodních kruzích</i>	63
4.2.5	<i>Utajení</i>	64
4.2.6	<i>Existence obchodního tajemství</i>	65
4.2.7	<i>Obchodní tajemství je určeno vůlí podnikatele</i>	66
4.3	OBCHODNÍ TAJEMSTVÍ A PRÁVA PODOBNÁ	68
4.3.1	<i>Obchodní tajemství a patentové právo</i>	68
4.3.2	<i>Obchodní tajemství a know-how</i>	69
4.3.3	<i>Obchodní tajemství a důvěrné informace podle § 271 ObchZ</i>	71
4.4	NAKLÁDÁNÍ S OBCHODNÍM TAJEMSTVÍM	72
4.4.1	<i>Převod obchodního tajemství spolu s podnikem</i>	73
4.4.2	<i>Samostatný převod obchodního tajemství</i>	74
4.4.2.1	<i>Licenční smlouva podle § 508 a násl. ObchZ</i>	75
4.4.2.2	<i>Obchodní tajemství jako nepeněžitý vklad</i>	76
5	OCHRANA OBCHODNÍHO JMÉNA A OBCHODNÍHO TAJEMSTVÍ	78
5.1	SOUKROMOPRÁVNÍ OCHRANA	78
5.1.1	<i>První systém ochrany (ochrana absolutní)</i>	79
5.1.1.1	<i>Ochrana obchodní firmy podle § 12 ObchZ</i>	79
5.1.1.2	<i>Ochrana obchodního tajemství podle § 20 ObchZ</i>	81
5.1.2	<i>Druhý systém ochrany (ochrana relativní)</i>	81
5.1.2.1	<i>Generální klauzule nekalé soutěže</i>	82
5.1.2.2	<i>Speciální skutkové podstaty</i>	85
5.1.3	<i>Právní prostředky ochrany obchodního jména a obchodního tajemství</i>	93
5.1.3.1	<i>Nárok na zdržení se jednání</i>	95
5.1.3.2	<i>Nárok na odstranění závadného stavu</i>	96
5.1.3.3	<i>Nárok na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění</i>	98
5.1.3.4	<i>Nárok na náhradu vzniklé škody</i>	99
5.1.3.5	<i>Nárok na vydání bezdůvodného obohacení</i>	102
5.1.3.6	<i>Možnost uveřejnění rozsudku</i>	103
5.1.3.7	<i>Předběžná opatření</i>	104
5.1.4	<i>Řízení o porušení obchodního jména a obchodního tajemství</i>	107
5.1.4.1	<i>Aktivní legitimace</i>	108
5.1.4.2	<i>Pasivní legitimace</i>	109
5.2	VEŘEJNOPRÁVNÍ OCHRANA OBCHODNÍHO JMÉNA A OBCHODNÍHO TAJEMSTVÍ	110
5.2.1	<i>Ochrana trestní</i>	110

5.2.1.1	Obecně	110
5.2.1.2	Z historie a zahraničí.....	112
5.2.1.3	Nejvýznamnější skutkové podstaty ve vztahu k obchodnímu jménu a obchodnímu tajemství 115	
5.2.2	<i>Správní ochrana</i>	122
5.3	OCHRANA OBCHODNÍHO TAJEMSTVÍ V SOUDNÍM ŘÍZENÍ	123
5.3.1	<i>Občanské soudní řízení</i>	123
5.3.1.1	Povinnost tvrzení a povinnost důkazní	124
5.3.1.2	Vyloučení veřejnosti	125
5.3.1.3	Nahlížení do spisu.....	125
5.3.2	<i>Trestní řízení</i>	126
5.3.2.1	Zákaz výslechu svědka, poskytování vysvětlení, vydání věci	126
5.3.2.2	Veřejnost jednání, nahlížení do spisů	129
6	ZAMYŠLENÍ NAD ÚPRAVOU V NÁVRHU OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU	132
7	ZHODNOCENÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY A MOŽNÉ ZMĚNY DE LEGE FERENDA	138
8	ZÁVĚR	147
9	RESUMÉ	149
10	PRAMENY.....	151
10.1	ODBORNÁ LITERATURA	151
10.2	ODBORNÉ ČLÁNKY	153
10.3	INTERNETOVÉ ZDROJE	154

Seznam použitých zkratk

ABGB	zákon č. 946/1811 Sb.z. a n., obecný zákoník občanský
CA 2006	Companies Act 2006
Dohoda TRIPS	zákon č. 191/1995 Sb., dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
EEA	The Economic Espionage Act of 1996
HGB	zákon č. 219/1897 RGBl., německý obchodní zákoník (Handelsgesetzbuch)
HZ	zákon č.109/1964 Sb., hospodářský zákoník
InfZ	zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
LZPS	zákon č. 2/1993Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod
návrh OZ	návrh nového občanského zákoníku (http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_LRV_090430_final_s%20obsahem.pdf)
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
OHS	zákon č.143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
OZO	zákon č. 1/1863 ř.z., obecný zákoník obchodní
Pařížská úmluva	zákon č. 64/1975 Sb. ve znění vyhl. č. 81/1984 Sb., Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví
PřestZ	zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.
SŘ	zákon č. 71/1967 Sb., správní řád

TZ	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení (trestní řád)
UWG	zákon č. 1414/2004 BGBI., německý zákon proti nekalé soutěži (Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb)
ZPNS	zákon č. 111/1927 Sb. z. a n., proti nekalé soutěži

1 Úvod

1.1 Obchodní jméno, obchodní tajemství a nová ekonomika

„Zůstáváme nejúspěšnějším, nejmocnějším národem na Zemi. Naše pracovní síla není méně produktivní než před začátkem krize. Naše myslí nejsou méně vynalézavé, naše zboží a služby nejsou potřeba méně než před týdnem nebo před měsícem nebo před rokem.

Postavíme silnice a mosty, elektrické sítě a datové linky, které podporují náš obchod a spojují nás dohromady.¹“

Přestože současná finanční krize mnohé změnila a v projevech politiků bylo slovní spojení „nová ekonomika“ nahrazeno slovem „recese“, to že nově zvolený americký prezident Barack Obama ve svém inauguračním projevu mluvil o vynalézavých myslích amerických občanů a o datových linkách, které je spojují, dává tušit, že nová ekonomika tu s námi stále zůstává.

Nová ekonomika², která bývá také označována jako ekonomika znalostní, je ekonomika, kde se klíčem k zajištění ekonomického růstu stal intelektuální kapitál. Odhaduje se, že minimálně 50%, a možno až 85%, hodnoty amerických podniků spočívá v právech duševního vlastnictví. Toto pomáhá vysvětlit rozdíl mezi účetní hodnotou firmy a hodnotou na kapitálovém trhu. U nejúspěšnějších firem představuje tržní hodnota i několikanásobně vyšší hodnotu než je hodnota účetní. Například u firmy Microsoft, tržní hodnota dosahuje až 150 miliard dolarů, což je téměř desetkrát více než hodnota účetní. Rozdíl spočívá ve zhodnocení práv k duševnímu vlastnictví na trhu.

Jednoho teplého odpoledne jde pan Novák po ulici a koupí si láhev Coca-Coly, aby uhasil žízeň. Láhev si otevře, s chutí vypije a jako pořádný občan, láhev vyhodí do nejbližšího odpadkového koše. Pokud by si však ještě před vyhozením láhve přečetl etiketu, tak by jeho vlastenecké srdce jistě potěšilo, že tento dozajista typicky americký nápoj byl vyroben v Čechách, konkrétně v Praze-Kyjích.

---

¹ Plný text inaugurační řeči Baracka Obamy pronesené 20. ledna 2009 lze nalézt na http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/americas/obama_inauguration/7840646.stm (20.5.2009)

² Blíže viz Katolický, A.: *Nová ekonomika*, http://www.volny.cz/akatolicky/NE_1verze.htm, (20.1.2008)

Pan Novák už nemá žízeň a může spokojeně pokračovat ve své cestě, ať už ho vede kamkoli. My se však na chvíli zastavíme a nad danou situací se trochu zamyslíme.

Proč si pan Novák vybral zrovna Coca-Colu, když v oddělení nealkoholických nápojů na stejném regálu byly vystaveny i Kofola, Pepsi-Cola a Poděbradka? Jak je možné, že se tento nápoj vyrábí v Čechách, když všichni vědí, jak je daný recept tajný? Je to tak že Američané mají takovou důvěru v českou společnost sídlící v Praze-Kyjích, že jí daný recept svěřili? A o čem nám vypovídá název české společnosti, proč se jmenuje zrovna Coca-Cola HBC Česká republika, s.r.o.? Nemohla a neměla by se jmenovat nějak jinak? Nejde o porušení všeobecně známé (generické) ochranné známky americké společnosti The Coca-Cola Company?

Jako téma své dizertační práce jsem si vybrala „Obchodní jméno a obchodní tajemství“. Oba instituty jsou instituty práva duševního vlastnictví, v jehož terminologii je obchodní jméno právem na označení a obchodní tajemství právo k výsledkům tvůrčí duševní činnosti. Jak obchodní jméno resp. obchodní firma, tak obchodní tajemství mají úzkou souvislost s právem obchodním a rovněž právní úprava obou institutů, na rozdíl od ostatních práv duševního vlastnictví, která jsou povětšinou upravena v samostatných zákonech, je obsažena v samotném obchodním zákoníku.

Pan Novák si ze všech vystavených nealkoholických nápojů vybral právě Coca-Colu, protože se svojí chutí liší od ostatních kofolových nápojů. Coca-Cola se vyrábí podle tajného receptu, který již v roce 1886 vymyslel lékárník John Pemberton. Recept už z podstaty věci musí být utajován před konkurencí a právním nástrojem jeho ochrany je obchodní tajemství. Ačkoli se obchodní tajemství stalo oblíbeným právem duševního vlastnictví převážně až v nové ekonomice, tento právní institut, jak vidíme, není výdobytkem posledního desetiletí, nýbrž jeho počátky spadají do století devatenáctého. Vždyť také to nejcennější obchodní tajemství na světě, kterým je právě recept Coca-Coly, je staré více než sto let. Tento recept známý rovněž pod názvem „Merchandise 7X“ je uchovávaný v bankovní úschově v Atlantě, státě Georgia. Proč si Coca-Cola pro svůj mimořádně cenný recept vybrala právní ochranu ve formě obchodního tajemství? Jaké jsou výhody a rizika takovéto ochrany?

Na tyto a další otázky se pokusí odpovědět druhá část této práce, která si klade za cíl popsat právní úpravu obchodního tajemství.

Coca-Colu, kterou pan Novák právě vypil vyrobila česká společnost Coca-Cola HBC Česká republika, s.r.o. To, že jde o českou společnost, tj. společnost řídicí se českým právem, lze vyčíst z povinného dodatku s.r.o. označujícího právní formu obchodní společnosti, tedy společnost s ručením omezeným, která je společností podle obchodního zákoníku. To, že se jméno Česká republika vyskytuje v názvu společnosti naznačuje, že jde o regionální zastoupení nadnárodní společnosti.

Vskutku systém Coca-Cola je tvořen po celém světě společnostmi The Coca-Cola Company a jejími partnery. The Coca-Cola Company, která je vlastníkem značek a obchodních práv, vyrábí základní suroviny pro nealkoholické nápoje a vytváří charakter a marketing jednotlivých produktů. Společnost poskytuje jednotlivým výrobním a distribučním organizacím časově a územně omezená oprávnění k tomu, aby vyráběly a distribuovaly hotové nealkoholické nápoje. V České republice je tímto partnerem právě společnost Coca-Cola HBC Česká republika, s.r.o.

Díky povinnému dodatku s.r.o. víme, že česká společnost nemůže vydávat veřejně obchodovatelné akcie na rozdíl od mateřské společnosti The Coca-Cola Company, která sídlí v americké Atlantě a jejíž akcie byly přijaty k obchodování na New Yorkské burze již v roce 1949³.

Pohled na písmena HBC v obchodním jménu společnosti, dává tušit minulé spojení (fúzi) se společnostmi, která začínala písmeny „HBC“. V roce 2000 se totiž britská Coca-Cola Beverages sloučila s řeckou nezávislou výrobní společností Hellenic Bottling Company, odtud tedy pocházejí písmena “HBC” v názvu firmy.

Jaká jsou pravidla pro tvorbu obchodní firmy a pod jakým obchodním jménem obchodují fyzické a právnické osoby, to se pokusí objasnit první část této dizertační práce.

Jako téma dizertační práce jsem si vybrala obchodní jméno, ačkoli jsem si vědoma, že tato volba může způsobit na první pohled nedorozumění. Institut obchodního jména byl zrušen novelou obchodního zákoníku v roce 2000 a nahrazen pojmem obchodní firma. Pojem obchodní jméno v současné právní úpravě tedy nenalezneme, nicméně bude argumentováno, že jeho zavedení ve smyslu pojmu širšího k pojmu obchodní firma by bylo vhodné. Rovněž je třeba přihlédnout k mezinárodněprávní úpravě této oblasti, kdy Pařížská úmluva z roku 1883 používá pojem obchodní jméno, nikoli obchodní firma a zavazuje členské státy k poskytnutí neformální ochrany obchodním jménům včetně těch, která by podle současné právní úpravy nebyly firmou z důvodu absence zápisu v obchodním rejstříku.

Dále je nutno uvést, že nelze popsat právní úpravu obchodní firmy v užším smyslu odděleně od právní úpravy jména či názvu podnikatelů nezapisovaných do obchodního rejstříku (obchodního jména) a to z důvodu provázanosti těchto právních institutů vyplývající ze společného historického vývoje a právní úpravy v rámci institutu obchodní firmy v obchodním zákoníku.

---

³ Jen pro zajímavost uvádím, že dne 26. září 2009 akcie Coca-Coly uzavřely na 52,34 dolarech za akcii, což je vzhledem k propadu akciových trhů za poslední rok úctyhodný výsledek a rovněž zvyšování vyplácených dividend 47 po sobě jdoucích let, včetně roku 2009 jistě zaujme (<http://www.nyse.com/about/listed/lcddata.html?ticker=ko> (26.9.2009))

V této práci se tedy obchodním jménem fyzické nebo právnické osoby zapsané do obchodního rejstříku rozumí její obchodní firma a obchodním jménem osoby do obchodního rejstříku nezapsané její název, pokud se jedná o osobu právnickou nebo jméno a příjmení podnikatele pokud se jedná o osobu fyzickou.

Při zkoumání a rozboru právní úpravy jak obchodního jména, tak obchodního tajemství bude rozebrána nejen právní úprava česká obsažená zejména, jak bylo zmíněno výše, v obchodním zákoníku, ale i v zákoníku trestním a v některých dalších zákonech, ale bude provedeno i srovnání s úpravou zahraniční, zejména německou, francouzskou, americkou a anglickou. Poukázáno bude rovněž na historickou úpravu těchto institutů na území České republiky, zejména na úpravu prvorepublikovou, na kterou současná právní úprava volně navazuje.

Úprava národní by měla být v souladu nejen s právem mezinárodním, ale i právem evropským a k těmto právním úpravám bude rovněž přihlédnuto, stejně jako k judikatuře v daných oblastech, která objasňuje a osvětluje praktické fungování těchto právních institutů.

Dále, neboť se nacházíme ve stadiu rekodifikace nejen soukromého práva, tato práce zahrnuje i zamyšlení nad budoucí právní úpravou obsaženou v navrhovaném občanském zákoníku.

1.2 Z historie

1.2.1 Počátky obchodní firmy a obchodního tajemství

Zatímco právní normy týkající se hmotných statků lze nalézt již v babylónském Chammurabiho zákoníku (okolo roku 1750 př.n.l.), právo duševního vlastnictví je fenomén o hodně mladší.

Slovo „firma“ má původ v latinském „firmare“, což znamená „upevňovati“, „utvrzovati“, přičemž ono utvrzení znamenalo připojení podpisu na listinu. Prvním datem z dostupné literatury, od kterého se odrazím k dalšímu výkladu je rok 1764. Od toho roku byly vedeny na území Království českého firemní rejstříky směnečným a obchodním soudem v Praze (K.k. Wechsel- und Merkantilgericht in Prag). Soudy vedoucí rejstřík a jejich názvy se postupně měnily⁴.

---

⁴ Od roku 1850 do roku 1857 vedl obchodní knihy c.k.zemský soud v Praze. Od roku 1857 bylo pak vedení firemních knih svěřeno každému sborovému soudu I. instance. Za první republiky byly obchodní rejstříky vedené u každého obchodního soudu. Od roku 1950 do roku 1992 vedl podnikový rejstřík okresní soud v sídle krajského soudu. Od 1.1.1992 je obchodní rejstřík veden krajskými soudy (viz § 27 (1) ObchZ)

Úprava vedení obchodních protokolů obsažená v nařízení č. 168/1857 ř. z. obsahovala podstatnou část ustanovení o firemním právu. Komplexně byla obchodní firma upravena v titulu třetím, člancích 15 až 27, z. č. 1/1863 ř. z., Obecného zákoníku obchodního (dále jen „OZO“). Článek 15 obsahoval tuto definici: „*Firma kupcova jest jméno, pod kterým v obchodu svá jednání provozuje a podpis dává.*“ Tato úprava byla na svou dobu velmi komplexní, což dokládá i to, že na našem území pouze v mírně pozměněné podobě platila až do roku 1950.

Ačkoli jakási obdoba obchodního tajemství jako jednoho z práv duševního vlastnictví byla v minulosti hojně užívána převážně v souvislosti s utajováním vojenských taktik před nepřitelem a některé studie vystopovaly první takovato uplatnění práv k obchodnímu tajemství až do časů Římské říše⁵, obchodní tajemství, tak jak je pojímáno dnes, je výsledkem vývoje v 19. století.

V době průmyslové revoluce šlo převážně o utajení výrobních tajemství. Prvním státem kde proběhla průmyslová revoluce byla Anglie a rovněž anglické soudy byly prvními soudy, které řešily případy obchodního tajemství a právo k obchodní tajemství přiznaly⁶. Stalo se tak na počátku devatenáctého století a tyto rozsudky se pak staly základními kameny (precedenty) pro ostatní státy systému obyčejového práva, zejména pak právo USA. Právo USA týkající se obchodního tajemství se v podstatě vyvinulo z práva anglického v této oblasti. První případ, který byl ve Spojených státech rozhodován byl ve státě Massachusetts v roce 1868.

1.2.2 Obchodní firma a obchodní tajemství na českém území

1.2.2.1 Obecný zákoník obchodní z roku 1863

Jak již bylo zmíněno výše komplexní úprava obchodní firmy byla obsažena v člancích 15 až 27 obecného zákoníku obchodního. Jedná se o právní úpravu, která byla takřka beze změny přenesena do německého obchodního zákoníku (dále „HGB“) z roku 1897, dodnes platného v SRN a v Rakousku.

V článku 15 pak zákoník definuje obchodní firmu takto: „*Firma kupcova jest jméno, pod kterým v obchodu svá jednání provozuje a podpis dává.*“ Obchodní firma se obligatorně zapisovala do obchodního rejstříku a to u místně příslušného obchodního soudu. Stanovuje tak čl. 19 OZO když uvádí, že: „*Každý kupec jest povinen přihlásiti svou firmu k zápisu do obchodního rejstříku u obchodního soudu, v jehož obvodu se nalézá jeho obchodní závod; má svou firmu spolu s osobním podpisem svým před obchodním soudem podepsati, nebo podpis její podati ve formě její ověřené.*“ Na tomto místě považují za vhodné zmínit se o pojmu kupec. Rakouský obchodní zákoník z roku 1863

⁵ Schiller, A.: *Trade Secrets and Roman Law: The Actio Servi Corrupti*, 30 COLUM. L. REV. 837 (1930)

definuje pojem kupec následovně: „*Za kupce ve smyslu tohoto zákoníku lze považovati toho, kdo provozuje obchody po živnostensku.*“ (čl. 4 OZO). Hned následující ustanovení čl. 5 zákoníku dodává, že: „*Ustanovení vydaná o kupcích platí stejně o obchodních společnostech, zvláště též o akciových společnostech, jichž předmět podnikání záleží v obchodech. Totéž platí také o veřejných bankách, v mezích jejich obchodního provozu, s výhradou nařízení pro ně platných.*“ Z výše uvedeného pak vyplývá, že povinnost zápisu obchodní firmy do obchodního rejstříku podle rakouského obchodního zákoníku z roku 1863 stíhá jak kupce, tak obchodní společnosti, tedy vyjádřeno dnešní terminologií jak fyzické osoby – podnikatele, tak osoby právnické. Jedinou výjimku z povinnosti zápisu obchodní firmy do obchodního rejstříku činil čl. 10 zákoníku, který stanovil, že: „*Ustanovení, která obsahuje tento zákoník o firmách, obchodních knihách a o prokuře, nebude použito na hokynáře, vetešníky, podomní a jiné podobné obchodníky s menším provozováním živnosti, dále na hostinské, obyčejné dovozníky, obyčejné plavce a osoby, jejichžto živnost nepřesahuje objem provozování řemesla. Zemským zákonům jest vyhrazeno určití tyto třídy přesněji, objeví-li se toho potřeba.*“ Jak vyplývá z tohoto ustanovení, tehdejší firemní právo se nevztahovalo na „drobné“ živnostníky. Upřesnění tohoto pojmu pak rakouský obchodní zákoník ponechával zemským zákonům.

Rakouský obchodní zákoník z roku 1863 obsahoval striktní pravidla pro tvorbu firmy. Zákoník stanovil, že kupec, který provozuje svou činnost bez společníka, musí „za firmu užívatí jen rodinného svého jména (jména občanského) buď s předním jménem nebo bez něho.“⁷ Pro tvorbu firmy veřejné obchodní společnosti zákoník stanovil, že: „*Firma veřejné společnosti obchodní, nejsou-li do ní pojata jména všech společníků, obsahuje alespoň jméno jednoho ze společníků s přídavkem naznačujícím, že tu jest společnost.*“⁸ Pro komanditní společnost pak bylo určeno, že: „*Firma komanditní společnosti obsahujíž jméno aspoň jednoho společníka osobně ručícího s přídavkem naznačujícím, že tu jest společnost.*“⁹ Ve výše zmíněných případech tedy zákoník předepisoval použití při tvorbě firmy pouze firmu osobní. U akciové společnosti pak zákoník předepisoval použití firmy věcné, když stanovil: „*Firma akciové společnosti musí býti zpravidla vzata z předmětu jejího podniku. Jména společníků, neb jiných osob, nesmí býti pojata do firmy.*“¹⁰

Rakouský obchodní zákoník z roku 1863 zakotvuje přímo v textu svých ustanovení několik dodnes platných zásad firemního práva, jakými jsou např. zásada nezaměnitelnosti a odlišnosti firmy (čl. 20 OZO), zásada tzv. vázaného převodu firmy (čl. 23 OZO), zásada pravdivosti firmy (např. čl. 16 (2)).

---

⁶ Např. Yovatt v. Winyard, 37 Eng. Rep. 425 (Ch. 1830)

⁷ čl. 16 OZO

⁸ čl. 17 (1) OZO

⁹ čl. 17 (2) OZO

¹⁰ čl. 18 OZO

Jak již bylo zmíněno, shora uvedená úprava firemního práva v rakouském obchodním zákoníku z roku 1863 u nás platila v téměř nezměněné podobě až do roku 1950.

1.2.2.2 Zákon proti nekalé soutěži z roku 1927

Na území České republiky byla oblast hospodářské soutěže a spolu s ní i obchodní tajemství upraveno zákonem teprve ve dvacátých letech dvacátého století, tedy relativně pozdě v porovnání se situací na západ od našich hranic. Ucelenou právní úpravu problematiky nekalé soutěže (včetně úpravy obchodního tajemství) přineslo až schválení zákona č. 111/1927 Sb. z. a n., proti nekalé soutěži (dále jen „ZPNS“).

Do přijetí tohoto zákona nebylo obchodní tajemství regulováno vůbec a hospodářská soutěž byla až na určité výjimky ponechána plně v režii jednotlivých hospodářských subjektů¹¹. První osnova zákonné úpravy vznikla podle říšskoněmeckého vzoru z r. 1896 v roce 1923 a byla založena na výlučné generální klauzuli. Tato konstrukce však nenalezla v kruzích zájemců ohlasu a byla většinou zamítána pro svou neurčitost a příslušnou pružnost. Proto byl přijat systém smíšený, suppletorní generální klauzule a kazuistika. Při přípravě nové podoby zákona č. 111/1927 Sb. z. a n. se jeho tvůrci nechali tentokrát inspirovat říšskoněmeckým zákonem o nekalé soutěži z roku 1909 (tento nahradil zákon z r. 1896).

Jednou ze skutkových podstat, která naplňovala generální klauzuli obsaženou v § 1 ZPNS, byla skutková podstata „Porušování a využívání obchodních a výrobních tajemství“, upravená v § 13 ZPNS, který zněl následovně:

(1) Kdo jako zaměstnanec nebo učeň za trvání zaměstnaneckého nebo učňovského poměru jiné osobě neoprávněně sdělí nebo učiní přístupným obchodní nebo výrobní tajemství, jež mu v důsledku jeho poměru v podniku buď bylo svěřeno nebo stalo se jinak přístupným a jehož může být použito za účelem soutěže, může být žalován, aby se zdržel takového jednání.

(2) Stejnou žalobou může být nastupováno proti tomu, kdo neoprávněně za účelem soutěže jinému sdělí nebo ve vlastním nebo cizím podniku užije obchodního nebo výrobního tajemství, jehož znalosti nabyl:

a) vlastním nebo cizím jednáním přičítícím se zákonu nebo dobrým mravům, zejména vlastní nebo cizí výzvědou, nebo

---

¹¹ Více k této problematice viz. Havlín, M.: *Historický vývoj právní úpravy nekalé soutěže*, Právník č. 9/1996, s.82

b) jako tajemství jemu zvláště svěřeného, zejména z technických předloh a návodů, z výkresů, modelů, šablon, stříhů, receptů, štočků, vzorků a vzorkovnic, ze seznamu zákazníků a pramenů nákupních, nebo

c) u výkonu funkce, k níž byl soudem nebo veřejným orgánem povolán.

(3) Tyto předpisy se nevztahují na používání znalostí a zručností, kterých zaměstnanec nebo učeň nabyli v pravidelném postupu své činnosti s vůlí zaměstnavatele v jeho podniku konané.

(4) Věděl-li jednající nebo musil-li vědět, že tajemství může být použito za účelem soutěže, může být žalován i o náhradu škody.

Naplnění této skutkové podstaty bylo považováno za nekalosoutěžní jednání a poškozený se mohl dovolávat ochrany žalobou, aby se osoba takového jednání zdržela. V případě, že jednající věděl nebo musel vědět, že tajemství může být použito za účelem soutěže, mohl být žalován i o náhradu škody. Podobně jako současná právní úprava se ochrana nevztahovala na případy, kdy zaměstnanec nabyl znalostí a zručností během pravidelného postupu své činnosti v podniku s vůlí zaměstnavatele.

Podle generální klauzule bylo dále, jak uvádí K. Skála¹², závadné i sepisování tajných záznamů o obchodních a výrobních tajemstvích, zneužití jména důvěrně sděleného zákazníka k tomu, že se mu zašle příznivější oferta, přijetí zaměstnance konkurenční firmy z důvodu, aby se na něm vyzvěděla obchodní tajemství.

Obchodní tajemství bylo tedy poprvé na území České republiky upraveno v roce 1927, v rámci zákona proti nekalé soutěži a chráněno bylo jednak na základě generální klauzule obsažené v § 1 a dále na základě skutkové podstaty „*Porušování a využívání obchodních a výrobních tajemství*“ upravené v § 13.

ZPNS rozlišoval, podle německého vzoru, mezi obchodním a výrobním tajemstvím, avšak stejně jako dnešní doktrína v Německu, tak doktrína prvorepubliková přiznávala, že rozlišování mezi obchodním a výrobním tajemstvím a výrobním tajemstvím v praxi není „valně praktické“ a používala obecný pojem „podniková tajemství“. Obchodní zákoník z roku 1991 tento název nepřevzal a používá pojem „obchodní tajemství“, které je nicméně definováno tak široce (srov. § 17 ObchZ – „*veškeré skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy...*“), že zahrnuje jak bývalé obchodní, tak bývalé výrobní tajemství.

---

¹² Skála, K.: *Nekalá soutěž: Obsah, Vztah k 111/1927 Sb.z.a n.*, Publikovaný názor vydaný dne 1.1.1927 (ASPI)

1.2.2.3 Situace po roce 1948

Ochrana práva k obchodnímu jménu a k obchodnímu tajemství v ČR obecně navazuje na tradici práva první republiky. Vývoj těchto právních odvětví byl přerušen po druhé světové válce, kdy byl potlačován význam duševního vlastnictví, ostatně stejně jako význam soukromého vlastnictví jako celku, které mělo časem zcela vymizet.

Od 1. ledna 1951, nabytím účinnosti nového občanského zákoníku (zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník), byly zrušeny obchodní zákoník z roku 1863 i veškeré předpisy upravující oblast hospodářské soutěže, včetně ZPNS.

Obchodní jméno

V právním řádu platném na našem území se institut obchodní firmy vyskytoval v období Rakouska-Uherska, za první republiky až do přijetí výše zmíněného občanského zákoníku z roku 1950. Občanský zákoník z roku 1950 obsahoval pouze lakonické ustanovení o tom, že právnické osoby mají svůj název a jím tedy firemní právo z našeho právního řádu vymizelo.

Hospodářský zákoník (zákon č. 109/1964 Sb., dále jen „HZ“) ve svém původním znění neobsahoval žádná ustanovení týkající se obchodní firmy nebo obchodního jména. Tato skutečnost vyvěrala z toho, že v prostředí centrálně plánované ekonomiky došlo k velké deformaci a potlačení tržních mechanismů i hospodářské soutěže. Teprve novelou č. 103/1990 Sb. se do českého právního řádu (v té době československého právního řádu) znovu vrací pojem obchodní firma. Ustanovení o obchodní firmě bylo obsaženo v § 5 HZ. Legislativce zde nedělá rozdíl mezi obchodní firmou a obchodním názvem. Tyto dva pojmy jsou zde používány jako synonyma. V této velice stručné úpravě obchodní firmy legislativce definoval pojem obchodní název (firma) jako název, pod kterým organizace provozují svou podnikatelskou činnost. Tento název, který se v souladu s ustanovením § 108 HZ (ve znění novely č. 103/1990 Sb.) zapisoval do podnikového rejstříku, se musel zřetelně lišit od jiných obchodních názvů (firem), nesměl působit klamavě, ani být zaměnitelný s obchodním názvem jiného podnikatele a musel obsahovat údaj, o jakou organizačně právní formu, popřípadě druh organizace, jde.¹³

Novou úpravu obsahoval obchodní zákoník z roku 1991 (č. 513/1991 Sb., dále je ObchZ), kde bylo upuštěno od pojmu obchodní firmy. V § 8 bylo definováno obchodní jméno: „*Obchodním jménem se rozumí název, pod kterým podnikatel činí právní úkony při své podnikatelské činnosti.*“

---

¹³ § 5 (1) a (2) HZ

Došlo zde k vytvoření zvláštního stavu, v obchodním jménu se proluly prvky francouzské úpravy (obchodní jméno) s rakouskou a německé úpravou (firma).

V roce 1999 byl zpracován návrh novelizace obchodního zákoníku, který se přiklonil k přiblížení české úpravy zpět k právní úpravě rakouské a německé. Důležitý krok k obnovení firemního práva byl učiněn harmonizační novelou, kterou došlo k návratu k rakouské a německé koncepci obchodní firmy – pojem obchodní jméno bylo nahrazen pojmem obchodní firma.

Obchodní tajemství

Ochrana proti nekalé soutěži byla nadále zajišťována dvěma obecnými ustanoveními. Soukromoprávní ochranu poskytovala v § 352 občanského zákoníku z r. 1950 generální klauzule jednání proti nekalé soutěži převzatá v modifikované podobě z § 1 ZPNS. Byla koncipována jako odpovědnost za škodu způsobenou při nekalé soutěži v hospodářském styku. Právní řád rovněž pracoval s pojmem „hospodářské tajemství“, jehož obsah však neměl s obsahem pojmu obchodní tajemství mnoho společného. Pojem „hospodářské tajemství“, který byl obsažen například v zákoně 99/1950 Sb. o hospodářských smlouvách a státní arbitráži, ale především v trestním zákoně 140/1961 Sb., ve znění platném do 31.10.1998, který v § 89 přímo definoval hospodářské tajemství jako „...vše, co je důležité pro hospodářskou činnost a v obecném zájmu má zůstat utajeno před nepovolanou osobou.“ Totožnou definici obsahoval i zákon 102/1971 Sb. o ochraně státního tajemství. Právní úprava „hospodářského tajemství“ v trestním zákoně byla zrušena zákonem 148/1998 Sb. o ochraně utajovaných skutečnostech, který jednak novelizací trestních předpisů zrušil výše uvedenou definici pojmu i kategorii trestných činů ohrožení hospodářského tajemství a jednak zavedl nový způsob ochrany utajovaných skutečností.

1.3 Zásady práv k duševnímu vlastnictví

Obchodní jméno i obchodní tajemství jsou chráněny právním řádem podobně jako ostatní práva duševního vlastnictví. V zásadě lze říci, že znakem předmětů duševního vlastnictví, jako nehmotných statků, je tzv. potenciální ubiquita a rovněž jejich absolutní charakter. Ochrana obchodního jména a obchodního tajemství se liší od podmínek ochrany ostatních práv k duševnímu vlastnictví zejména pro časovou neomezenost a neformálnost ochrany, která však někdy bývá v případě obchodní firmy neprávem zpochybňována. Tyto zásady práva k obchodnímu jménu a obchodnímu tajemství budou nyní rozebrány.

1.3.1 Potenciální ubiquita

Za pojmový znak nehmotného statku bývá považována tzv. potenciální ubiquita (z lat. *ubique*, všude), tj. schopnost být kdykoliv a na jakémkoliv místě současně i následně vnímán a užíván neomezeným počtem subjektů bez újmy na podstatě či funkci nehmotného statku. Nehmotný statek, na rozdíl od statku hmotného, lze využívat kdykoli, kdekoli, kýmkoli a to i současně, aniž by se spotřebovala nebo ztratila kvalitu (funkci). Tak například Coca-Colu, jejíž tajný recept je chráněn jako obchodní tajemství, mohou pít miliony lidí na celém světě ve stejný čas. K tomu, aby byl jakýkoli nehmotný statek předmětem práva, je zapotřebí, aby byl svým původcem vyjádřen v objektivně (tj. smysly) vnímatelné podobě, což se fakticky rovná jeho zhmotnění (materializaci). To se stane, když je namíchán sirup používaný na výrobu Coca-Coly podle tajného receptu.

Nicméně hmotné zachycení obchodního jména a obchodního tajemství není a nemůže být podmínkou jejich ochrany. Od nehmotných statků jako předmětů ve smyslu právním je zapotřebí přísně odlišovat věci (jakožto dnešní věci jen hmotné), na nichž mohou být tyto nehmotné předměty zachyceny. Tyto věci, hmotné substráty nehmotných statků, žijí vlastním právním režimem jako kterékoli jiné věci, movité i nemovité. Váží se k nim také stejná věcná práva jako k jiným věcem, zejména jsou předmětem práva vlastnického. Z běžného pohledu nám sice mohou všechny předměty a práva k nim splývat v jeden celek, nicméně v pohledu právním tomu tak není.

1.3.2 Absolutní charakter

Práva k obchodní firmě a obchodnímu tajemství jsou absolutními právy majetkové povahy. K obchodní firmě a obchodnímu tajemství totiž vzniká absolutní výlučné právo jeho nositele, působící ze zákona vůči každému (*erga omnes*) a každý má tedy povinnost obchodní firmu a obchodní tajemství zachovávat. Obchodní firma i obchodní tajemství jsou nehmotné statky, k nimž má podnikatel absolutní právo chráněné vůči všem třetím osobám (viz § 12 a § 20 ObchZ). Absolutnost ochrany podle § 12 se tedy projevuje v tom, že „*podnikatel, do jehož firemního práva bylo neoprávněně zasazeno, se může u soudu domáhat ochrany proti každému, kdo se takového jednání dopustil. Této ochrany používá pouze ten podnikatel, který začal konkrétní firmu užívat po právu jako první.*“¹⁴

---

¹⁴ Bartošková, M. in Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*. 10. podstatně rozšířené vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, s. 36

Dle komentáře P. Hajna¹⁵ lze pojem absolutní ochrana vysvětlit tak, že nezáleží na povaze subjektů. Pasivně je legitimován každý, kdo neoprávněně obchodní firmu používá, bez ohledu na to, zda tak činí jako soutěžitel nebo podnikatel, či nikoliv. Zde je tedy rozdíl mezi obchodní firmou a obchodním jménem v širším slova smyslu, které je ve smyslu § 8 (2) ObchZ chráněno pouze relativně v rámci práva nekalé soutěže.

Na rozdíl od úpravy obchodního tajemství, kdy zákon chrání absolutní formou právní ochrany majitele obchodního tajemství nejen v případě, že došlo k porušení obchodního tajemství, ale i v případě, kdy je jeho obchodní tajemství jen ohroženo, je obchodní firma chráněna jen pokud došlo k jejímu neoprávněnému užívání. Toto vyplývá z rozdílné povahy práv k obchodní firmě a obchodnímu tajemství.

K ohrožení obchodního tajemství může dojít např. tím, že osoba, jíž podnikatel používá při provozu podniku, se chová tak, že hrozí nebezpečí, že se utajovaná skutečnost dostane ve známost třetích osob. Prostředky ochrany při porušení i ohrožení obchodního jména nebo obchodního tajemství jsou stejné a jsou upraveny v § 53 ObchZ, o kterém bude pojednáno později.

Některé nehmotné (ideální) předměty, které absolutní ochranu žádným zákonem přiznány nemají, lze chránit pouze relativně (inter partes). To je v rámci závazkového právního vztahu, v němž jedna jeho strana dobrovolně přijímá závazek k určité ochraně nehmotného předmětu, jejíž obsah a rozsah je mezi stranami dohodnut. Tato relativní ochrana ovšem působí jen mezi účastníky příslušného závazkověprávního vztahu a nemá žádné právní důsledky (účinky) vůči komukoli ostatnímu. Např. právo k know-how a právo důvěrných informací, viz dále, jsou takovými relativními majetkovými právy.

1.3.3 Neformálnost ochrany

Otázka, zda je ochrana obchodního jména formální či neformální bývá zodpovídána různými autory odlišně. V první řadě je důležité si uvědomit, že ochrana obchodního jména je vázána na existenci podnikatelského subjektu. Pouze podnikatel může mít obchodní jméno. Dále nutno rozlišovat mezi obchodním jménem v širším smyslu, to je jménem a příjmením podnikatele nebo názvem právnické osoby, která se nezapisuje do obchodního rejstříku a obchodním jménem v užším smyslu, tedy obchodní firmou, kterou mají podnikatelé (fyzické i právnické osoby) do rejstříku zapsané.

---

¹⁵ Hajn, P. in Faldyna, F., Bejček, J., Hajn, P., Hušek, J., Marek, K., Pokorná, J., Rozehnalová, N.: *Obchodní zákoník*

Podle ustanovení § 8 ObchZ se obchodní firmou rozumí název, pod kterým je podnikatel zapsán v obchodním rejstříku. To je významný rozdíl oproti původnímu znění § 8 ObchZ. Změnu přinesl zákon č. 370/2000 Sb. Oproti předchozímu pojetí obchodního jména jako jména kteréhokoliv podnikatele z hlediska zákonného textu nevázaného na žádnou registraci je obchodní firma názvem, který může mít jenom podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku. Obchodní firma je tedy nerozlučně spjata právě se zápisem v obchodním rejstříku. Podnikatelé nezapsaní ji nemají a zákon jim proto ukládá jiný způsob identifikace v odstavci 2.

Jak uvádí I. Pelikánová, bez zápisu do obchodního rejstříku tedy zřejmě v přísném slova smyslu nemůže vzniknout právo k obchodní firmě¹⁶. Naše současné zákonodárné řešení je obdobné, jako v období platnosti rakouského obchodního zákoníku¹⁷.

Pokud jde o obchodní jméno v širším slova smyslu, nemůže být o neformálnosti ochrany, vyplývající z práva nekalé soutěže, pochyb. To vše je v souladu s čl. 8 Pařížské unijní úmluvy z roku 1883, která nás zavazuje k ochraně obchodního jména „aniž je třeba je přihlašovat nebo zapisovat“¹⁸. Toto je v souladu s rozhodnutím Nejvyššího soudu České republiky, kde se konstatuje, že „Ochrana podle předpisů o nekalé soutěži je relativního charakteru a zcela neformální, zatímco zvláštní úpravy zakládají práva absolutní povahy a váží je na splnění některých formálních podmínek.“¹⁹ Jak rozhodl Vrchní soud v Praze, v případě, kdy dva podnikatelé užívají shodné či zaměnitelné obchodní jméno, právo na jeho ochranu má ten, v jehož prospěch svědčí časová priorita²⁰. O této otázce času můžeme mluvit také jako o principu časové priority.

Rovněž ochrana obchodního tajemství je zcela neformální, to znamená, že nevzniká registrací nebo zápisem, ale vzniká okamžikem naplnění pojmových znaků obchodního tajemství, viz dále kapitola 4.2, a rovněž tak zaniká, jestliže zanikne samo obchodní tajemství, tedy jestliže odpadne některý z jeho pojmových znaků. Jak potvrdil ve svém rozsudku Krajský soud v Hradci Králové „Ochrana obchodního tajemství přitom nevzniká evidencí nebo zápisem, ani uvedením této skutečnosti do smlouvy o dílo, ale vzniká okamžikem naplnění všech pojmových znaků obchodního tajemství.“²¹

---

s komentářem. 1. díl, Praha:Kodex, 2000, s. 31

¹⁶ Pelikánová, I.: *Komentář k § 51 zák.č. 513/1991Sb.*(ASPI)

¹⁷ Viz. čl. 19 OZO „Každý kupec povinen jest, aby firmu svou u toho soudu obchodního, v jehož okrese závod jeho obchodní se nachází, k vůli zapsání do register obchodních opověděl; i má ji spolu s osobním svým podpisem před soudem obchodním napsati anebo napsání její ve způsobě věrou opatřené podati.“

¹⁸ Česká republika, resp. její právní předchůdce (ČSSR), přistoupla k Pařížské úmluvě ratifikací roku 1970 a Pařížská úmluva byla vyhlášena ve sbírce zákonů pod č. 64/1975 Sb. ve znění vyhl. č. 81/1984 Sb.

¹⁹ Nejvyšší soud ČR, 32 Odo 1566/2005

²⁰ Rozhodnutí vrchního soudu v Praze, č.j. 3 Cmo 233/92

²¹ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25.5.2001, č.j. Ca 189/2000-27 ze dne 25.5.2001

Na rozdíl od ostatních druhů průmyslového vlastnictví, obchodní tajemství nevyžaduje registraci. Podnikatel se může vyhnout mnoha administrativním překážkám pokud dá přednost ochraně prostřednictvím obchodního tajemství před např. patentovou ochranou, která je zdlouhavá, komplikovaná a finančně nákladná. a skončí nejpozději do 20 let po podání přihlášky u Úřadu pro průmyslové vlastnictví (dále jen „ÚPV“). Právo k ochranným známkám rovněž vyžaduje registraci do rejstříku ochranných známek vedeného ÚPV. V obou případech je vyžadováno zpřístupnění práva duševního vlastnictví veřejnosti. Na druhou stranu informace obsažená v obchodním tajemství nesmí být veřejnosti zpřístupněna, pokud má trvat její ochrana.

Utajení (nikoli odhalení) je základním předpokladem jeho právní ochrany. Náklady, které je nutno vynaložit na ochranu obchodního tajemství jsou ty, které spočívají v zajišťování jeho utajení. Informace není registrována žádným státním úřadem a je většinou známa jen několika málo klíčovými zaměstnancům. Společnost může využít okamžité účinky jeho ochrany, neboť právní ochrana prostřednictvím obchodního tajemství začíná okamžikem jeho vytvoření a trvá tak dlouho, dokud je informace utajena. Nicméně v dnešním informačním světě se stalo obtížnější udržet informaci tajnou. Univerzální používání internetové sítě, emailu, www stránek a zvýšená mobilita zaměstnanců způsobili, že udržení obchodního tajemství se stalo přední prioritou pro mnohé podnikatele.

1.3.4 Časová neomezenost

Doba ochrany obchodního jména není časově omezena. Trvá po celou dobu existence podnikatelského subjektu a s jeho zánikem zaniká. Z dalších způsobů zániku práva k obchodnímu jménu nelze vyloučit zánik práva relativní povahy v důsledku ztráty jeho prosaditelnosti (např. případy, kdy subjekt práva přistupuje k ochraně obchodního jména po dlouholeté nečinnosti) nebo z důvodu zdruhovění obchodního jména²².

Rovněž právo k obchodnímu tajemství není časově omezeno, avšak trvá pouze po dobu, pokud daná skutečnost splňuje všechny náležitosti podle § 17 ObchZ, o kterých bude pojednáno dále. Jestliže by přestalo splňovat jen jednu z nich, obchodní tajemství, a tudíž i absolutní právo k němu zaniká. Tak může obchodní tajemství zaniknout buď z vůle podnikatele, protože již nemá zájem na utajování určité skutečnosti, nebo bez ohledu na jeho vůli, pokud by se daná skutečnost stala známou i proti vůli podnikatele nebo by přestala mít i jen potencionální hodnotu.

---

²² Fiala, J. in Lochmanová, L.: *Práva na označení – obchodní jméno, ochranné známky, označení původu výrobků*, 1. vydání, Praha ORAC, 1997, s. 26

Ochrana obchodního tajemství může v principu trvat nekonečně a toto představuje další výhodu oproti např. patentové ochraně, která trvá pouze po omezenou dobu, 20 let v současné právní úpravě²³. A zde je důvod, proč společnost Coca-Cola využila k ochraně svého receptu ochranu prostřednictvím obchodního tajemství a nikoli ochranu patentovou. Recept na Coca-Colu je takto chráněn po mnoho let přesahujících dobu patentové ochrany. Na druhou stranu, obchodní tajemství je však poměrně snadné ztratit a jeho ochrana není poskytována na určitou minimální garantovanou dobu.

1.4 Právní povaha obchodního jména a obchodního tajemství

V této kapitole se pokusím najít odpověď na otázku, kam obchodní jméno a obchodní tajemství právně zařadit, jaká je jejich právní povaha. Obchodní jméno a obchodní tajemství představují tzv. nehmotné statky náležející do oblasti práv k průmyslovému vlastnictví. Právo průmyslového vlastnictví zároveň představuje pojem užší ve vztahu k právu duševního vlastnictví.

Duševní vlastnictví přesahuje však vlastnictví průmyslové v zásadě jenom o autorské právo a práva autorskému právu příbuzná. Práva průmyslová se dále dělí na práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti (např. právo k vynálezu, zlepšovacímu návrhu, užitnému nebo průmyslovému vzoru, k novým odrudám rostlin a plemenům zvířat, jakož i právo k obchodnímu tajemství) a práva na označení (např. právo k obchodní firmě, ochranné známce, právo na označení původu výrobku).

Nicméně na tomto místě je třeba poznamenat, jak uvádí I. Pelikánová²⁴, že judikatura²⁵ i odborná veřejnost²⁶ se shodují, že v českém pozitivním právu, tj. v českých právních předpisech „tuzemského“ původu, definice průmyslového vlastnictví chybí.

Někteří autoři zaujímají názor, že práva k průmyslovému vlastnictví jsou práva formální, vyznačující se nutně provedenou registrací²⁷. V tomto duchu je formulován i § 269 nového trestního zákona²⁸, účinného od 1.1.2010. Tento názorový proud vylučuje možnost, aby se obchodní jméno, obchodní tajemství, know-how, goodwill atd. staly předměty průmyslového vlastnictví.

²³ § 21 (1) zákona č. 527/1990 Sb. o vynálezech a zlepšovacích návrzích

²⁴ Pelikánová, I.: *Jakou definici průmyslového vlastnictví potřebujeme?*, Právní fórum, č. 2/2009, s. 45

²⁵ Hák, J.: *Potřebujeme definici pojmu průmyslového vlastnictví?*, Průmyslové vlastnictví, č. 4/2008, s. 109

²⁶ Např. rozhodnutí NSS č. 7 A 72/2000 ze dne 5. 6. 2003 „...v tomto ani v jiném zákoně není obsažena legální definice pojmu průmyslového vlastnictví.“

²⁷ Horáček, R., Čada, K., Hajn, P.: *Práva k průmyslovému vlastnictví*, 1. vydání., C. H. Beck 2005, marg. č. 323.

²⁸ § 269 nového TZ () zní:

Porušení chráněných průmyslových práv

(1) Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do práv k *chráněnému vynálezu, průmyslovému vzoru, užitnému vzoru nebo*

Domnívám se, že uvedený názor je chybný, což vyplývá z mezinárodních dokumentů, kterými je Česká republika vázána. Jde především o článek 1(2) Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví²⁹, podle kterého jsou „*předmětem ochrany průmyslového vlastnictví patenty na vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory nebo modely, tovární nebo obchodní známky, známky služeb, obchodní jméno a údaje o provenienci zboží nebo označení jeho původu. Dalším úkolem ochrany průmyslového vlastnictví je též potlačování nekalé soutěže.*“ Odstavec 3 pak dodává, že „*průmyslové vlastnictví se rozumí v nejširším pojetí a vztahuje se nejen na průmysl a na obchod ve vlastním slova smyslu, nýbrž také na průmysl zemědělský a těžařský a na všechny výrobky umělé nebo přirozené, např. na víno, obilí, tabákové listy, ovoce, dobytek, nerosty, minerální vody, pivo, květiny, mouku.*“

Ve světle těchto skutečností mnozí autoři nepovažují požadavek registrace za *conditio sine qua non* pro zařazení práva do průmyslového vlastnictví. V této souvislosti například R. Horáček uvádí, „*I s ohledem na to, že do kategorie průmyslového vlastnictví spadá rovněž nekalá soutěž, v jejímž rámci je zpravidla poskytována ochrana i obchodnímu tajemství, domnívám se, že obchodní tajemství nelze z průmyslového vlastnictví vyčlenit.*“³⁰

Lze tedy uzavřít, že obchodní jméno a obchodní tajemství lze klasifikovat jako nehmotné statky řazené díky jejich průmyslové povaze k právům průmyslovým. Průmyslová povaha znamená, že toto právo se zhodnocuje až svým hospodářským čili průmyslovým užitím.

Právo duševního vlastnictví (něm. *geistiges Eigentum*, angl. *intellectual property*) upravuje právní postavení práv k nehmotným statkům. Pojetí nehmotných statků je však širší než obsahové pojetí velmi blízkého pojmu duševní vlastnictví, alespoň pokud vycházíme z platného právního zakotvení duševního vlastnictví v našem právním řádu.

Pojetí nehmotných statků je širší proto, neboť jejich povahové vymezení obsahuje nejen nehmotné (ideální) majetkové hodnoty (jak je tomu i u duševního vlastnictví), ale vedle nich, a to zcela systémově cíleně, nikoli nahodile, i nehmotné (ideální) hodnoty osobní, tzn. nemajetkové hodnoty. Nehmotným statkem ve smyslu právním je tedy i osobnost fyzické osoby a její obdoba u osoby právnické (nehmotný statek osobní bez majetkového obsahu, pouze s možným určitým majetkovým reflexem).

---

topografii polovodičového výrobku, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

²⁹ Zákon č. 64/1975 Sb. o Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví.

Ačkoli výraz nehmotné statky (něm. *Immateriälgüter*, angl. *intangible assets*) není v soudobém českém právu od roku 1992 použit a i dříve však byl použit jen okrajově a krátkodobě, 1990-1991 v tehdejšíhospodářském zákoníku, právní teorie dělí nehmotné statky podle povahy na ideální statky:

(1) osobní, tzn. v širším smyslu než pouze osobnostní a u právnických osob osobnostně podobné nehmotné statky, tj. ideální nemajetkové hodnoty, jako je například život nebo zdraví fyzické osoby, její soukromí, občanská čest, lidská důstojnost, jméno, dobrá pověst právnické osoby, literární, jiné umělecké nebo vědecké dílo, vynález a jiné duševní plody, jež jsou výsledky technické tvůrčí činnosti jako například topografie polovodičového výrobku, užité vzory, průmyslové vzory, nové odrůdy rostlin a nová plemena zvířat aj., které nejsou způsobilé být předměty občanskoprávních vztahů, neboť samy o sobě nejsou penězi, jakožto všeobecným ekvivalentem, ocenitelné

(2) majetkové, tj. ideální majetkové hodnoty, jako je například zvukový, obrazový a zvukově obrazový záznam, rozhlasový nebo televizní pořad, obchodní tajemství, důvěrná informace, osobní údaj, obchodní jméno, ochranná známka, označení původu výrobků, know-how aj., které jsou způsobilé být předměty občanskoprávních vztahů, neboť jsou samy o sobě penězi ocenitelné

Duševním vlastnictvím se rozumí vlastnictví duševních plodů, jež nemají hmotnou povahu, z čehož se někdy dovozuje, že se vůbec nejedná o „vlastnictví“, nýbrž o svébytný předmět zvláštního práva k duševním plodům, který je, podobně jako i toto právo samo, do jisté míry obsahově podobný (nikoli totožný) s vlastnictvím a věcným právem k němu. Někdy se přitom poukazuje na trojí druh práv:

- a) práva osobní
- b) práva věcná
- c) práva k nehmotným statkům

Jako práva k nehmotným statkům můžeme v objektivním smyslu označit souhrn právních norem v pojetí vnitrostátním i mezinárodním, které upravují zejména vznik, zánik a ochranu všech nehmotných statků, jakož i nakládání s nimi aj. V pohledu legislativně systematickém je vidno, že práva k nehmotným statkům jsou, a to i soukromoprávně, roztroušena do více samostatných zákonů, navzájem někdy nepřilíš provázaných, což je důsledkem jejich historického vývoje (stále neukončeného rozšiřování jejich spektra ve smyslu právním i hospodářském).

---

³⁰ Horáček, R.: *K některým otázkám aplikace zák. č. 221/2006 Sb., Obchodní právo, č. 11/2007, s. 2-11.*

S ohledem na to, že v dnešní době globalizace světového obchodu jsou zdůrazňovány obchodní aspekty, zejména duševního vlastnictví, bývají práva k nehmotným statkům (vyjma osobního práva na ochranu osob a v něm zejména vyjma právní ochrany osobnosti) stále více opět řazena k oboru práva obchodního.

Duševní vlastnictví čili nehmotné statky nejsou podle platného práva věcmi ani právy samými, jsou však předmětem společenských vztahů. Předmětem občanskoprávního vztahu mohou být podle platné právní úpravy věci, a pokud to jejich povaha připouští práva nebo jiné majetkové hodnoty (§ 118 (1) OZ). Občanský zákoník neobsahuje definici „jiné majetkové hodnoty“, ustálená výkladová praxe však považuje za jinou majetkovou hodnotu, hodnotu vyjádřitelnou v penězích, tedy nehmotný statek majetkové povahy, kterým je i obchodní jméno a obchodní tajemství.

Problémem je tu úzké pojetí věci v právním smyslu omezené jen na hmotné předměty, z něhož naše občanské právo vychází od roku 1950 s argumentem, že dosavadní pojetí práv jako věcí nehmotných „odporuje lidovému chápání“ (DZ k § 23 zák. č. 141/1950 Sb.). Odtud postupně vznikla tripartice předmětů právních vztahů jako věcí, práv a jiných majetkových hodnot, promítnutá do řady právních konstrukcí.

Pro nehmotné statky majetkové povahy je zákonem někdy výslovně stanoveno analogické použití občanskoprávních (věcněprávních) ustanovení o vlastnictví, jak je tomu u spolumajitelství patentu. V soudobém českém právním řádu ale zůstávají tyto a podobné základní otázky soukromého práva nevyjasněny a jsou legislativně pojímány protichůdně. Viz na jedné straně občanský zákoník a jeho úzké, u nás netradiční, pojetí vlastnictví a oproti němu obchodní zákoník, některé zákony veřejnoprávní a různé mezinárodní smlouvy, které se spíše blíží někdejšímu širokému pojmání vlastnictví, jaké u nás platilo v letech 1811-1950. Jednoduchý materialismus jako základní myšlenkové hledisko, pod jehož zorným úhlem byl současný občanský zákoník koncipován, vede také na jedné straně k celkovému schematismu právní úpravy, na druhé straně vyvolává scholasticky komplikované konstrukce, znesnadňující praktický život.

Teoreticky by mohla být práva k nehmotným statkům, kromě již výše zmíněných nehmotných statků osobní povahy řazena mezi práva věcná. ovšem za předpokladu, že bychom věc chápali ve smyslu nejen „věci hmotné“, jak je tomu nyní, ale i ve smyslu „věci nehmotné“, jak historicky činil před rokem 1951 platný československý obecný zákoník občanský („o. z. o.“); původně rakouský

ABGB z roku 1811. Jak uvádí komentář k § 292 o.z.o. z roku 1935³¹, mezi věci nehmotné „patří všechna práva vůbec (tudíž i právo vlastnické), proto také tzv. právo immateriální: právo patentní, autorské, známkové, nakladatelské, k modelům. Jelikož všechna práva jsou uvedena jen jako příklad věcí nehmotných, patří sem i jiné věci, které nemají povahu práv, jako zákaznictvo, obchodní renomé, obchodní tajemství, organizace věcí v podniku aj“.

Neboť základním obecným ideovým zdrojem rekodifikace soukromého práva je vládní návrh občanského zákoníku bývalého Československa z r. 1937, který sledoval modernizační revizi rakouského obecného zákoníku občanského („ABGB“) z r. 1811 a nebyl jako zákon přijat kvůli událostem následujícím po Mnichovské dohodě, občanský zákoník připravovaný v rámci rekodifikace soukromého práva počítá s opuštěním dosavadního dělení předmětů občanskoprávních vztahů v § 118 (1) OZ a s jeho nahrazením širším pojetím věcí v právním smyslu. Podle tohoto pojetí je věcí v právním smyslu vše, co je rozdílné od člověka a slouží jeho potřebě (věc v právním smyslu tedy zahrnuje věci jak hmotné, tak nehmotné)³²

Jak uvádí hlavní zpracovatel návrhu tohoto občanského zákoníku K. Eliáš v důvodové zprávě³³ „I nehmotné věci budou uznaným předmětem vlastnictví. Tím odpadne scholastické rozlišování mezi „majiteli“ nehmotných statků a „vlastníky“ statků hmotných, ačkoli obsahového rozdílu mezi obojím není.“ Názor, že k duševnímu vlastnictví nelze mít vlastnické právo považují za zastaralý a v praxi neudržitelný, i když přiznávám, že někteří teoretici se ho pořád drží.

Například J. Švestka uvádí, že tato změna „vžitá a podle dosavadních zkušeností teorie a zejména praxe vyhovující právní úpravy, bude v případě přijetí činit v aplikační praxi obtíže. Přitom nelze přehlížet ani to, že pojem „nehmotná věc“ je ve skutečnosti protimluv, neboť představuje věc jen v našich představách. To však odporuje chápání pojmu věc tak, jak se mu rozumí v běžném životě. Proto je třeba si položit otázku, zda navrhovaný návrat k vládní osnově čs. občanského zákoníku z r. 1937 vyžadující celkově nový legislativní přístup k dosavadní úpravě vlastnictví včetně jeho nabývání bude po více než padesáti letech trvání dnešní úpravy a již ustálené praxe a teorie skutečným přínosem“.³⁴

Naopak I. Pelikánová, obhájí vlastnické právo k nehmotným statkům a tvrdí, že „není důvod, aby nehmotné výtvořiny nebyly chráněny právem stejně intenzivně nebo dokonce intenzivněji než výtvořiny

³¹ Rouček, F. - Sedláček, J.: *Komentář k o.z.o., Hmotné a nehmotné věci (946/1811 Sb. § 292)*, 1.1.1935

³² § 461(2) návrhu OZ říká: „Věc v právním smyslu (dále jen „věc“) je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.“ Dále § 470 (3) uvádí „Veškeré další věci (mimo věcí movitých-pozn.aut.), ať je jejich podstata hmotná nebo nehmotná, jsou movité.“

³³ <http://portal.justice.cz/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=381&d=40461> (20.9.2009)

*hmotné. Nedotknutelnost vlastnictví se v moderní době (a po roce 1989 opět i u nás) stala jedním ze základních lidských práv a je třeba ji rozšířit i na nedotknutelnost vlastnictví intelektuálního. Dokonce by bylo možno říci, že ochrana intelektuálního vlastnictví je více ospravedlnitelná než ochrana vlastnictví k hmotným předmětům.*³⁵ V tomto ohledu se I. Pelikánová plně shoduje s názorem A. D'Amato, který si klade otázku: „*Neměli bychom změnit význam pojmu vlastnictví pouze k věcem, které jedinec vytvoří, k věcem, které předtím neexistovaly a jedinec je vynalezl, věcem jako originální díla umění, hudby, literatury nebo užitečné vynálezy? Není duševní vlastnictví jedinou a skutečnou formou vlastnického práva?*“³⁶

---

³⁴ Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol.: *Občanský zákoník, Komentář*, 9. vydání, Praha: C. H. Beck, 2004, s. 401

³⁵ Pelikánová, I.: *Exkurs o konkurenčních doložkách, komentář k § 51* in *Komentář k obchodnímu zákoníku*, 1. díl, 4. vyd., Praha: ASPI Publishing, 2004

³⁶ Long, D. E. - D'Amato, A.: *A Coursebook in International Intellectual Property*, West Group 2000, s. 3

2 Mezinárodní rámec ochrany obchodního jména a obchodního tajemství

S ohledem na povahu práv duševního vlastnictví lze užívat neomezeným počtem subjektů kdekoli, kdykoli, se státy exportující duševní vlastnictví vždy historicky snažily právní úpravu sjednotit a vynutit.

Vztah mezinárodního a vnitrostátního práva je zprostředkován čl. 10 Ústavy ČR, podle kterého jsou vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je ČR vázána, součástí českého právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Tím je zaručen razantní vliv mezinárodního práva na právní postavení mnoha subjektů vnitrostátního práva a nadřazenost mezinárodní smluvní úpravy nad tuzemskou legislativou. Zároveň tato úprava zvyšuje právní jistotu zejména zahraničním osobám při jejich aktivitách v ČR.

Těžištěm ochrany obchodního jména z hlediska mezinárodního práva je zejména Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. března 1883 (dále jen „Pařížská úmluva“), která obsahuje i úpravu nekalé soutěže, která je relevantní i pro obchodní jméno a obchodní tajemství. Pro úpravu obchodního tajemství má na mezinárodní rovině stěžejní význam poměrně nově sjednaná Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (dále jen „Dohoda TRIPS“) z roku 1994.

2.1 Pařížská úmluva

Česká republika, resp. její právní předchůdce (ČSSR), přistoupila k Pařížské úmluvě ratifikací roku 1970 a Pařížská úmluva byla vyhlášena ve sbírce zákonů pod č. 64/1975 Sb. ve znění vyhl. č. 81/1984 Sb. Pařížská úmluva zavedla dvě významné vymoženosti na poli ochrany průmyslových práv, a to asimilační režim³⁷ a právo přednosti³⁸. V článku 8 Pařížské úmluvy se stanoví, že „*obchodní jméno je chráněno ve všech unijních zemích, aniž by je bylo třeba přihlašovat nebo registrovat, nerozhoduje, zda-li je či není částí tovární nebo obchodní známky*“.

³⁷ Asimilační režim (čl.2) znamená, že příslušníci kteréhokoliv jiného smluvního státu požívají, jde-li o ochranu průmyslového vlastnictví, ve všech smluvních zemích týchž výhod, které dané vnitrostátní zákonodárství poskytuje vlastním příslušníkům. Čl. 3 pak rozšiřuje ochranu i na příslušníky zemí nepatřících k Unii, kteří mají na území některé unijní země bydliště nebo skutečný (opravdový) závod, a to průmyslový nebo obchodní.

³⁸ Právo přednosti (čl.4) přináší přihlašovatelí určitého chráněného předmětu průmyslových práv výhodu spočívající v tom, že na základě první řádné přihlášky k ochraně v jednom ze smluvních států může přihlašovatel v průběhu prioritní lhůty

Ochrana poskytovaná obchodnímu jménu Pařížskou úmluvou je tedy neformální a je třeba poskytnout ochranu i těm obchodním jménům, která by dle naší právní úpravy nebyla firmou z důvodu absence zápisu v obchodním rejstříku. Pařížská úmluva však neobsahuje žádnou definici obchodního jména. V tomto směru, tj. v definici předmětu ochrany, je tedy nutné použít vždy vnitrostátního právního řádu členského státu.

Pařížskou úmluvou je tedy zaručena neformální ochrana obchodního jména ve všech členských zemích. Podle článku 2 úmluvy tedy budou příslušníci každé unijní země požívat téže právní ochrany proti jakýmkoli zásahům do práva k obchodnímu jménu jako státní příslušníci země, kde má být ochrana poskytnuta, přestože jejich obchodní jméno nebude přihlášeno nebo zapsáno, pokud jinak splní podmínky a formality, které ukládají předpisy příslušného vlastního státu.

Jestliže společnost The Coca-Cola Copany byla založena 5.zářím 1919 podle delawarského práva a sídlí v americké Atlantě a po tomto datu, řekněme v roce 1995, by se pan Mrázek z rozhodl, že si založí společnost podle českého práva, která se bude jmenovat The Coca-Cola Company a bude sídlit v Praze, tak je Česká republika vázána mezinárodním právem toto založení nedovolit a poskytnout ochranu společnosti The Coca-Cola Copany, sídlící v Atlantě na základě čl. 2 Pařížské úmluvy, který zaručuje asimilační režim pro obchodní jméno společnosti unijního státu (Spojené Státy Americké byly jedním ze zakladatelských států Pařížské úmluvy, kterou podepsaly již 30. května 1887), kterému musí druhý unijní stát (Česká republika) poskytnout právní ochranu.

Nejvyšší soud toto potvrzuje svým rozhodnutím, když říká, že „Obchodní jméno žalovaného je chráněno i čl. 8 Pařížské unijní úmluvy z r. 1883 v platném znění (vyhlášeno pod č. 64/1975 Sb. z.), aniž by bylo třeba je zapisovat. Obchodní jméno žalovaného je také chráněno článkem 10 Listiny základních práv a svobod.“³⁹

Otázkou je, zda by ochrana měla být poskytnuta vždy a v každém případě. Lze argumentovat, že přiznání ochrany příslušníkovi jiné unijní země, nebo osobě podle čl. 3, v zemi, kde určité obchodní jméno není vůbec užíváno, ať při podnikání nebo při reklamě, by neměl být právní zájem.

---

podat další přihlášky týkající se shodného předmětu v jiných smluvních státech, na tyto přihlášky se hledí, jako by byly podány ve stejný den jako první přihláška.

³⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 29 cdo 603/2000

Článek 9 Pařížské úmluvy požaduje poskytnutí právní ochrany i pro případ dovozu výrobků nedovoleně označených obchodním jménem, jde o to, že v tom případě mají celní orgány právo toto zboží zabavit⁴⁰.

Obchodní tajemství ani jiný druh tajných informací není v Pařížské úmluvě vysloveně zmíněn jako chráněný a tyto jsou chráněny pouze nepřímo prostřednictvím článků 10*bis* a 10*ter*.

Článek 10*bis* zakazuje „nekalou soutěž“. Unijní státy jsou povinny zajistit státním příslušníkům ostatních smluvních států efektivní ochranu proti nekalé soutěži. Nekalou soutěží se přitom rozumí každá soutěžní činnost, která odporuje poctivým zvyklostem v průmyslu nebo v obchodě (čl.10*bis* 2.).

Konkrétní forma prostředků ochrany proti nekalé soutěži, ať již jde o nekalou soutěž ve formě neoprávněného užívání obchodního jména, dovozu výrobků nedovoleně označených obchodním jménem nebo porušení obchodního tajemství, bude záležet na vnitrostátním zákonodárství každé unijní země. V českém právním řádu jde o ustanovení § 12 ObchZ, pokud jde o obchodní firmu a 53 ObchZ, pokud jde o ochranu obchodního jména v širším slova smyslu a o ochranu obchodního tajemství v rámci práva nekalé soutěže.

Pařížská úmluva představuje dřívější snahy o mezinárodní ochranu průmyslového vlastnictví. Tato úmluva je spravována, stejně jako Bernská úmluva, Světovou organizací duševního vlastnictví (World Intellectual Property Organisation – WIPO), se sídlem v Ženevě, které je Česká republika členem⁴¹.

2.2 Dohoda TRIPS

Ovšem nejdůležitější událostí dvacátého století, na poli ochrany duševního vlastnictví, bylo sjednání Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, rovněž známé jako „Dohoda TRIPS“, v roce 1994. Poprvé v historii ochrany duševního vlastnictví, 111 států dosáhlo dohody a sjednalo minimální mezinárodní úroveň ochrany práv k duševnímu vlastnictví, která určuje nejen minimální hmotné standardy ochrany duševního vlastnictví, ale rovněž, ještě významnější, minimální standardy vynuovení těchto práv, které se všichni členové zavázali dodržovat.

⁴⁰ Požadavek tohoto článku na poskytnutí ochrany při dovozu byl do našeho právního řádu promítnut přijetím zákona č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví a o změně některých zákonů

⁴¹ WIPO vznikla na základě Úmluvy o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví podepsané ve Stockholmu 14. 7. 1967 (vyhl. č. 69/1975 Sb.) jako instituce při Organizaci spojených národů.

Dohoda TRIPS, která je součástí Dohody o zřízení Světové obchodní organizace podepsané dne 15. dubna 1994 v Marrakeši, která byla vyhlášena sdělením MZV ČR pod č. 191/1995 Sb., kde Dohoda TRIPS je příloha 1C. a tedy součást českého právního řádu.

Světová obchodní organizace (WTO) sídlící v Ženevě vznikla 1. ledna 1995 a spolu se Světovou organizací duševního vlastnictví (WIPO) dohlíží nad dodržováním ochrany duševního vlastnictví podle dohody TRIPS.

Účelem je zajistit přítomnost adekvátních norem ochrany ve všech členských zemích. Dohoda TRIPS vyžaduje od členů splňovat určité minimální standardy ochrany práv duševního vlastnictví, kterých se týká. Členové si však mohou vybrat, že zavedou zákony, které poskytnou lepší ochranu, než jaká je vyžadována Dohodou, pokud není tato dodatečná míra ochrany v rozporu s ustanoveními Dohody. Stanoví konečné datum 1995 pro industrializované země, 2000 pro rozvojové země a 2006 pro nejzaostalejší země.

Dohoda TRIPS však neupravuje ochranu obchodního jména, takže v případě obchodního jména je jeho mezinárodněprávní úprava obsažena v Pařížské úmluvě. Na tuto úmluvu odkazuje Dohoda TRIPS prostřednictvím článku 2.

Nicméně dohoda TRIPS zajišťuje ochranu „nezveřejněných informací“ ve svém článku 39⁴², za předpokladu, že tyto informace jsou tajné, tzn. nejsou obecně známy nebo běžně přístupny „osobám v kruzích, které se běžně dotýčným druhem informací zabývají“. Dále takovéto informace musí mít komerční hodnotu proto, že jsou tajné a osoby, které je mají právoplatně ve své moci, podnikly za

⁴² Článek 39 dohody TRIPS zní:

1. Při zajišťování účinné ochrany proti nekalé soutěži tak, jak je stanoveno v článku 10 bis Pařížské úmluvy (1967), budou členové chránit nezveřejněné informace v souladu s odstavcem 2 a údaje předkládané vládám a státním orgánům v souladu s odstavcem 3.

2. Fyzické a právnické osoby budou mít možnost zabránit, aby informace, které mají právoplatně ve své moci, byly zveřejněny, sděleny třetím osobám nebo získány nebo užity třetími osobami bez jejich souhlasu způsobem, který je v rozporu s čestnou komerční praxí*, pokud takové informace:

a) jsou tajné v tom smyslu, že nejsou jako celek nebo jako přesná sestava a souhrn jejich částí obecně známy nebo běžně přístupné osobám v kruzích, které se běžně dotýčným druhem informací zabývají;

b) mají komerční hodnotu proto, že jsou tajné; a

c) osoby, které je mají právoplatně ve své moci, podnikly za daných okolností přiměřené kroky, aby je udržely v tajnosti.

3. Členové, kteří budou požadovat jako podmínku pro souhlas s obchodováním s farmaceutickými nebo zemědělskými chemickými výrobky, které využívají nové chemické látky, předložení nezveřejněných výsledků zkoušek nebo jiných údajů, jejichž vznik vyžaduje značné úsilí, budou chránit tyto údaje proti nepoctivému komerčnímu užití. Vedle toho budou Členové chránit tyto údaje proti zveřejnění, ledaže by to bylo nezbytné pro ochranu veřejnosti, nebo pokud jsou podniknuty kroky, které zajišťují, že údaje jsou chráněny proti nepoctivému komerčnímu užití.

*: Pro účely tohoto ustanovení „způsob, který je v rozporu s čestnou komerční praxí“, bude znamenat přinejmenším praktiky jako porušení kontraktu, porušení důvěry a navádění k porušení a zahrnuje získání nezveřejněných informací třetími stranami, které věděly nebo se dopustily hrubé nedbalosti, když opomenuly se dozvědět, že takové praktiky zahrnují jejich získání.

daných okolností přiměřené kroky, aby je udržely v tajnosti. Fyzické a právnické osoby mají však podle čl. 39 (2) pouze možnost zabránit, aby informace, které mají právoplatně ve své moci, byly získány nebo užity třetími osobami bez jejich souhlasu způsobem, který je v rozporu s čestnou komerční praxí. Tak například majitel obchodního tajemství nemůže zabránit soutěžiteli, aby používal jeho obchodní tajemství pokud ho získal zákonnými prostředky např. zpětným výzkumem.

Dohoda TRIPS dále zavazuje své členy, aby v případě odcizení obchodního tajemství zajistili efektivní nápravné prostředky včetně soudních zákazů (čl. 44), náhrady škody (čl. 45) a předběžných opatření (čl. 50). Jestliže Členové požadují jako podmínku pro souhlas s obchodováním s farmaceutickými nebo zemědělskými chemickými výrobky, které využívají nové chemické látky, předložení nezveřejněných výsledků zkoušek nebo jiných údajů, jejichž vznik vyžaduje značné úsilí, zavazují se podle čl. 39 (3) chránit tyto údaje.

2.3 Právo Evropské unie

Evropské právo je zvláštní částí mezinárodního práva se stále výraznějšími prvky federativními. Evropské komunitární právo je tvořeno dvěma rovinami. Jedná se o primární právo, které představují mezinárodní smlouvy, uzavírané členskými státy v základních (zejména institucionálních) otázkách a dále smlouvy mezi EU a dalšími státy. Druhou rovinu tvoří sekundární právo tvořené zejména nařízeními a směrnicemi.

Pro obchodní jméno a obchodní tajemství mají z komunitárního práva význam především směrnice o prosazování práv k duševnímu vlastnictví č. 2004/48/ES a pro obchodní tajemství má rovněž význam nařízení Evropské komise o použití čl. 81 (3) Smlouvy na určité kategorie dohod o převodu technologií č. 772/2004.

2.3.1 Směrnice o prosazování práv k duševnímu vlastnictví č. 2004/48/ES

Právo Evropské unie neobsahuje hmotněprávní úpravu obchodního jména nebo obchodního tajemství. Tato úprava je ponechána na právních řádech jednotlivých členských států, které samy, v souladu se svými mezinárodními závazky, určují, jaká jsou pravidla pro tvorbu obchodního jména a které informace a za jakých podmínek jsou způsobilým předmětem obchodního tajemství.

Na mezinárodní úrovni jsou všechny členské státy i samo Společenství v záležitostech spadajících do jejich pravomoci vázány Dohodou TRIPS, schválenou v rámci mnohstranných jednání

Uruguayského kola rozhodnutím Rady 94/800/ES⁴³. Z důvodu existujících rozdílů, nehledě na dohodu TRIPS, v prostředcích k dodržování práv duševního vlastnictví na území Společenství, byla na jaře roku 2004 přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/48/ES o prosazování práv k duševnímu vlastnictví⁴⁴.

Jejím cílem je zajistit vysokou, rovnocennou a stejnorodou úroveň ochrany duševního vlastnictví ve vnitřním trhu. Podle preambule výše zmíněné směrnice jsou totiž rozdíly mezi úpravami v jednotlivých členských státech týkajícími se prostředků k dodržování práv duševního vlastnictví na újmu řádnému fungování vnitřního trhu a znemožňují zajištění rovnocenné úrovně ochrany práv duševního vlastnictví v celém Společenství. Tato situace nepodporuje volný pohyb v rámci vnitřního trhu ani vytvoření prostředí příznivého pro zdravou hospodářskou soutěž.

Současné rozdíly vedou také k oslabení hmotného práva duševního vlastnictví a k roztržštění vnitřního trhu v této oblasti. To způsobuje ztrátu jistoty v obchodních kruzích na vnitřním trhu, důsledkem čehož je snížení investic do inovace a tvorby. Směrnice se netýká samotného hmotného práva k obchodnímu jménu nebo obchodnímu tajemství, nýbrž pouze právních prostředků jejich prosazování, tedy opatření, řízení a nápravných opatření nezbytných k zajištění jeho dodržování (čl. 1).

Směrnice zaujímá výjimečné místo v rámci celého sekundárního komunitárního práva, neboť horizontálně organizuje evropské právo o vymáhání, aplikuje je na celou oblast duševního vlastnictví, činí jeho oprávněnými subjekty držitele práv v širokém slova smyslu a přiznává jim řadu konkrétních nároků. Tato směrnice byla provedena do českého právního řádu zákonem č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví (zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví). Již samotný název zákona však může vzbuzovat pochybnosti. Proč byla Směrnice o vymáhání práv **duševního** vlastnictví, na kterou je mimochodem odkazováno hned v § 1 daného zákona, provedena zákonem o vymáhání práv **průmyslového** vlastnictví? Jaké z toho plynou praktické důsledky?

Jak správně poukazuje I.Pelikánová⁴⁵ a bylo rozebráno výše v kapitole 1.4, český právní řád neobsahuje legální definici průmyslového vlastnictví a názory na to, která práva do průmyslového vlastnictví zahrnout se podstatně liší. Samotný zákon vymezuje průmyslové vlastnictví pouze

⁴³ Úřední věstník L 336, 23.12.1994, str. 1

⁴⁴ Česká verze:

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0048:CS:HTML> (8.5.2009)

prostřednictvím své poznámky č. 2 pod čarou. Ta zmiňuje zákon o vynálezech, zákon o topografiích, zákon o užitných vzorech, zákon o průmyslových vzorech, zákon o označení původu a zákon o ochranných známkách. Na obchodní jméno ani obchodní tajemství výslovně odkazováno není.

Nicméně absence odkazu v poznámce nutně neznamená závaznou instrukci je z aplikace zákona vyloučit a je nutno dospět k závěru, že se zákon vztahuje jak na vymáhání práv k obchodnímu jménu i na vymáhání práv z porušení nebo ohrožení obchodního tajemství. Prvním argumentem podporujícím daný závěr jsou výroky Ústavního soudu České republiky, že „poznámky pod čarou či vysvětlivky nejsou normativní“⁴⁶. Jsou to pouhé legislativní pomůcky, jejichž účelem je pouze zlepšovat přehlednost předpisu a orientaci v právním řádu. Dále lze poukázat na článek 34 Listiny základních práv a svobod, kde se říká, že „práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem“. Hlavním argumentem nicméně musí být skutečnost, že daný zákon provádí směrnici Evropského společenství a v případě nedostatečné či chybné implementace směrnice se může subjekt ze směrnice oprávněný domoci svých práv přímo ze směrnice (princip přímé aplikovatelnosti směrnice) a nikoli prostřednictvím českého zákona⁴⁷. Doktrína nepřímého účinku směrnic vyžaduje, aby národní soudy vykládaly národní právo v souladu s právem evropským, a v případě nesouladu mezi oběma právy, může se státní příslušník domoci práva evropského před soudy národními. A ještě náhrady škody⁴⁸.

Lze tedy uzavřít, že neohledně k názvu a definičním obtížím spojených s pojmem průmyslové vlastnictví se zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví vztahuje i na vymáhání práv k obchodnímu jménu a z obchodního tajemství.

Podrobně bude tento zákon a tato směrnice rozebrány v kapitole věnované právním prostředkům ochrany proti porušení obchodního jména a obchodního tajemství (kapitola 5).

2.3.2 Nařízení o použití čl. 81 (3) Smlouvy na určité kategorie dohod o převodu technologií

Na evropské úrovni, kromě výše zmíněné harmonizace v oblasti prosazování, je obchodní tajemství upraveno ještě nepřímo v souvislosti s dohodou o licencích na know-how, pro které platí

⁴⁵ Pelikánová, I.: *Jakou definici průmyslového vlastnictví potřebujeme?*, Právní fórum, 2/2009 s. 45 ,

⁴⁶ Např. II. ÚS 485/98 ze dne 30. 11. 1999 v

<http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=31733&pos=1&cnt=4&typ=result>.

⁴⁷ Evropský soudní dvůr rozhodl o nadřazenosti práva ES nad právními řády členských států (rozsudek ve věci Costa v ENEL (1964) ECR 585) a dále o přímém účinku směrnic v případě, že přiznávají právo státnímu příslušníku (Van Gend en Loos (1963) ECR 1)

výjimka podle čl. 81 (3) Smlouvy o zřízení Evropského Společenství stanovená nařízením Komise (ES) č. 772/2004 o použití čl. 81 (3) Smlouvy na určité kategorie dohod o převodu technologií⁴⁹.

Pokud dohoda obsahuje zakázané omezení hospodářské soutěže, za předpokladů uvedených v tomto nařízení se čl. 81 (1) prohlásí za neúčinný pro dohody o licencích na know-how, které jsou uzavřeny mezi dvěma podniky a které umožňují výrobu smluvních výrobků. Takovéto dohody zpravidla zvyšují hospodářskou výkonnost a podporují hospodářskou soutěž, protože mohou snížit zdvojení výzkumu a vývoje, posílit podněty pro provádění nového výzkumu a vývoje, podpořit ziskové inovace, usnadnit rozšiřování technologií a mohou vyvolat hospodářskou soutěž na trzích výrobku. Podmínkou ovšem je, aby obchodní tajemství (v evropské terminologii know-how⁵⁰) bylo zachyceno na hmotném nosiči.

Jen obchodnímu tajemství, které je identifikované, to znamená, že je dostatečně srozumitelným způsobem popsané, takže lze prověřit, zda splňuje kritéria tajnosti a podstatnosti (čl. 1 (1) i) nařízení), může být poskytnuta ochrana tímto nařízením. Podmínka identifikovatelnosti s sebou přináší praktický problém definování obchodního tajemství, které má být popsáno v licenční smlouvě.

---

⁴⁸ Viz. rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci Francovich and Bonifaci v Italy (1991) ECR I-5357

⁴⁹ Úřední věstník L 123, 27.04.2004, s. 11 – 17

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R0772:CS:HTML> (5.6.2009)

⁵⁰ Čl. 1 (1) i) nařízení Komise (ES) č. 772/2004 zní:

„know-how“ se rozumí soubor nepatentovaných praktických znalostí, které jsou získány zkušenostmi a pokusy a

i) které jsou tajné, to znamená, že nejsou všeobecně známé a nejsou snadno přístupné,

ii) které jsou podstatné, to znamená, že jsou důležité a užitečné pro výrobu smluvních výrobků, a

iii) které jsou identifikované, to znamená, že jsou dostatečně srozumitelným způsobem popsané, takže lze prověřit, zda splňují kritéria tajnosti a podstatnosti.

3 Obchodní jméno v platné právní úpravě

3.1 Co je po jméně?

„Co je po jméně?“

Co různé zvou i zváno jinak, vonělo by stejně.“

To říká Julie Romeovi. Má ale pravdu? Je to skutečně tak, že na jménu nezáleží a neovlivňují naše postoje? Byla by různé symbolem lásky a krásy i kdyby se jmenovala bodlák?

Při vší úctě k Shakespearovi, zkušenosti nám ukazují, že to co říká Julie je pouze hezké přání, ale na jménech záleží a to zejména v obchodě. Odhaduje se, že pouze jméno Coca-Cola má hodnotu 70 miliard dolarů. Pokud by všechny výrobní závody společnosti The Coca-Cola Company vyhořely, všechny stroje, auta a další hmotné předměty byly úplně zničeny, tak by společnost přesto mohla postavit výrobní závody nové, nakoupit stroje a pokračovat v podnikání. Nicméně pokud by jméno Coca-Cola bylo poznamenáno skandálem nebo spojeno s neúspěchem, společnost by byla poškozena více a nemohla již úspěšně pokračovat v obchodování. To nám ukazuje, jak důležitá jména v obchodě jsou.

Nutno ovšem rozlišovat mezi obchodním jménem a ochrannou známkou. V případě společnosti The Coca-Cola Company, je ochranná známka současně i obchodním jménem. Přestože společnost The Coca-Cola Company vyrábí přes 3000 druhů nápojů, názvy kterých jsou chráněny právem známkovním, jako například Fanta, Sprite, Kinley nebo Cappy, pouze název nejznámějšího nápoje, to je Coca-Coly, je součástí názvu obchodní společnosti americké, i obchodních společností vyrábějících Coca-Colu v jednotlivých zemích.

Nápoj, který si pan Novák koupil a vypil se jmenuje Coca-Cola a tento název je chráněn právy známkovými. Daný nápoj je však v České republice vyráběn společností Coca-Cola HBC Česká republika, s.r.o., v rámci jejíhož názvu jsou slova „Coca-Cola“ chráněna absolutním právem firemním podle § 12 ObchZ a dále je jim poskytována ochrana relativní v rámci práva nekalé soutěže.

Vlastní název Coca-Cola pochází ze dvou přísad ze kterých je sirup vyráběn a to výtažků z listů koky a kola oříšků. Zajímavé je, že kola oříšky se dají anglicky psát ve formě začínající písmenem c nebo k („Cola nuts” nebo „Kola nuts“), ale vynálezci nápoje Coca-Cola, panu Pembertonovi, se více líbil název začínající dvěma cé. Jak vidno, již v roce 1886 bylo nutno pomýšlet na dojem, jaký u zákazníka vyvolá určité jméno.

Tato potřeba je však daleko naléhavější na počátku 21. století, kdy obchodní činnost jednotlivých společností a v určité míře i fyzických osob v rámci Evropské unie běžně překračuje státní hranice. Většinou je založena dceřinná společnost v dané jurisdikci (např. Coca-Cola HBC Česká republika, s.r.o.), ačkoli to v rámci Evropské unie není třeba, ale opět s ohledem na dojem, které obchodní jméno vyvolává na koncového zákazníka se tomu tak většinou děje. Byla by nizozemská banka, která přijímá vklady, důvěryhodnější pro českého zákazníka pod jménem ING Direct N.V. nebo ING Direct s.r.o.?

Rovněž s rozvojem internetového prodeje dochází k uzavírání obchodních smluv o koupi zboží mezi občany jednoho státu a obchodními společnostmi jiného státu. Při tomto obchodu se obchodní společnost a zákazník nikdy fyzicky nepotkají a jediným podkladem pro rozhodnutí, zda daný obchod bude či nebude uzavřen je často pouze cena identického výrobku a dojem, který název společnosti prodávající například knihy nebo DVD nosiče, udělá na zákazníka. Autorka si například nedávno koupila přes internet německý film na DVD nosiči od americké obchodní společnosti a při identickém výrobku a jeho téměř identické ceně v nabídce tří amerických společností, bylo opravdu jediným kritériem pro výběr obchodní společnosti dojem z obchodního jména.

Nicméně ani nejchytřejší jméno nemůže kompenzovat špatné výrobky nebo nekvalitní služby. Pokud se podíváme na žebříček 10 neúspěšnějších firem v České republice, tak jak ho každoročně sestavuje a vydává společnost Top Press⁵¹, tak zjistíme, že mnoho úspěšných firem má jména která nejsou nijak originální, ale naprosto obyčejná. Můžeme vzít například společnost ČEZ, a.s. Její jméno je vlastně zkratka a není příliš snadné si ho zapamatovat, nicméně si troufám tvrdit, že jej v České republice každý zná. Je tomu tak proto, že tato společnost vynakládá miliony korun na reklamu a zaměstnává poradce pro styk s veřejností, jen aby docílila toho, že její obchodní jméno vyvolá pozitivní dojem u široké veřejnosti.

Při výběru obchodního jména je třeba postupovat velmi opatrně. Pokud se nám přestane líbit logo společnosti, nebo obaly výrobků, bývá velice snadné je změnit. Když reklamní kampaň nefunguje,

---

⁵¹ http://www.toppress.cz/pdf/100Nej_str_024-025.pdf (20.9.2009)

můžeme změnit strategii té další. Ale změnit jednou zavedené obchodní jméno už tak snadné není. Když už nic jiného, tak je to finančně náročné a po změně můžeme začít v bodě nula s budováním důvěry mezi zákazníky. Obchodní jméno tak většinou zůstává s podnikem po celou dobu jeho existence. Dobrým příkladem tohoto je nejúspěšnější česká firma Škoda Auto, a.s., která již více než 100 let používá ve svém názvu jméno svého zakladatele Emila Škody.

Jaká jsou tedy pravidla pro tvorbu obchodních jmen a firem v České republice, o tom bude pojednáno v následujícím výkladu.

3.2 Obchodní jméno a obchodní firma

Úplně na začátek našeho výkladu o obchodních jménech a obchodních firmách je třeba vyjasnit, co se rozumí obchodním jménem a jaký název je obchodní firmou. Situace se někdy zdá být poněkud nejasná, protože obchodní zákoník v roce 2000 upustil od používání pojmu obchodní jméno, které nahradil pojmem obchodní firma, ačkoli obsah obou institutů se podstatně liší.

„Obchodním jménem se rozumí název, pod kterým podnikatel činí právní úkony při své podnikatelské činnosti. Obchodním jménem právnické osoby, která se nezapisuje do obchodního rejstříku, je název, pod kterým byla zřízena“, uváděl § 8 ve znění do 31. 12. 2000. „Obchodní jméno“ tak bylo společným označením pro název právnické osoby a jméno a příjmení, popř. dodatek fyzické osoby–podnikatelů. Obchodní jméno nebylo vázáno na žádnou formální registraci, ačkoli de facto bylo toto obchodní jméno registrováno vždy.

Vyplývalo to z podmínek podnikatelské činnosti – nebyl to však pouze zápis v obchodním rejstříku, ale i v živnostenském rejstříku nebo v jiné evidenci (např. komor svobodných povolání). Z definice obsažené v § 2 ObchZ vyplývá, že prakticky každý podnikatel v nějaké evidenci musí být veden, má-li být podnikatelem.

Ačkoli je české obchodní a tedy i firemní právo, vzhledem k našemu historickému vývoji, pod vlivem německé a rakouské právní doktríny, do úpravy uvedené v původním obchodním zákoníku se, dle mého názoru, v nemalé míře promítl model francouzský. Francouzské obchodní právo nemá firmu v tom smyslu jak ji chápe rakousko-německá doktrína, nicméně zná pojem obchodní jméno, „*nom commercial*“, jehož právní konstrukce je od německo-rakouského pojetí odlišná. Ve Francii není ke vzniku práv k obchodnímu jménu potřeba žádný zápis do obchodního či jiného rejstříku. Práva k obchodnímu jménu zde vznikají jeho faktickým užíváním. Stejně tak i jeho zánik není vázán na výmaz z příslušného rejstříku, ale na zastavení provozu podniku, ke kterému je obchodní jméno vázáno.

Francouzský podnikatel tak může mít i několik obchodních jmen. V tvorbě svého obchodního jména není nikterak omezován, jediné limity mu kladou normy soutěžního práva a normy ochrany nehmotných statků⁵².

Naše právní úprava v původním obchodním zákoníku č. 531/1991 Sb. byla, jak z výše popsaného vyplývá, jakousi kombinací mezi francouzským a rakousko-německým modelem. Novela č. 370/2000 Sb. pak znovu vnáší (účinností od 1.1.2001) do českého právního řádu pojem „obchodní firma“, který zcela nahrazuje dříve použitý pojem „obchodní jméno“ a představuje návrat k tradičnímu rakousko-německému pojetí obchodní firmy (tak jak byl definován již rakouským obchodním zákoníkem z roku 1863⁵³ – viz výše kapitola 1.2.2.1.).

Tato změna ve znění obchodního zákoníku nebyla⁵⁴ na rozdíl od mnoha jiných vyvolána požadavkem „harmonizace“ některé direktivy EU. Podle důvodové zprávy „*se obchodní zákoník vrací k termínu známému ve středoevropském regionu, a to nejen v našem předválečném právu a v Německu a Rakousku, ale také např. v Rusku a Polsku*“. Pojem „obchodní jméno“ byl podle této zprávy „*nevhodným názvem, protože přílišnou šíří ztrácela úprava reálný význam a racionalitu*“. Podle důvodové zprávy je pojem „obchodní firma“ „*užší než dosavadní pojem obchodní jméno a je vázán na zápis do obchodního rejstříku*“.⁵⁵

J. Dědič objasňuje důvod změny z „obchodního jména“ na „obchodní firmu“ takto: „*...obchodní jméno požívalo ochrany, kterou nebylo možné zajistit pro všechny podnikatele. Tato ochrana stojí na principu výlučnosti a priority. Princip výlučnosti znamená, že nikdo jiný nesmí dané obchodní jméno používat a princip priority znamená, že kdo je použije první, má právo požadovat, aby je ostatní už nepoužívali. Ale vzhledem k tomu, že neexistuje žádná celostátní evidence obchodních jmen, bylo nutné úpravu změnit*“.⁵⁶

Podle J. Munkové byla dřívější úprava kritizována také „*s ohledem na značnou neurčitost z toho pohledu, kde jde o obchodní jméno, a kdy jen o název, což vedlo k jistému rozmělnění tohoto pojmu a*

⁵² Kulhánek, M., *Pojetí a základní zásady firemního práva*, Právní rozhledy, 2000, č.7, s. 294.

⁵³ V článku 15 zákoník definuje obchodní firmu takto: „*Firma kupcova jest jméno, pod kterým v obchodu svá jednání provozuje a podpis dává*.“ Obchodní firma se obligatorně zapisovala do obchodního rejstříku a to u místně příslušného obchodního soudu. Stanovuje tak čl. 19 OZO když uvádí, že: „*Každý kupec jest povinen přihlásiti svou firmu k zápisu do obchodního rejstříku u obchodního soudu, v jehož obvodu se nalézá jeho obchodní závod; má svou firmu...*“

⁵⁴ Mrázek, J.: *Obchodní firma a obchodní jméno*, Právní rádce 4/2001, s. 5

⁵⁵ Lochmanová, L.: *Obchodní jméno (firma) ve světle novely obchodního zákoníku*, Právo a podnikání 11/2000, str. 7

⁵⁶ Dědič, J.: *Obchodní zákoník pro malé podnikání*, publikováno in Mrázek, J.: *Obchodní firma a obchodní jméno*, Právní rádce 4/2001, s. 6

*jeho obsahu a oslabovalo do jisté míry i základní účel obchodního jména, tj. jeho výlučnost a individualizační funkci.*⁵⁷

Obchodní firma, ve smyslu dnešního ustanovení § 8 (1) ObchZ, je tedy pojmem obsahově užším, než jak tomu bylo do 31.12.2000, kdy § 8 ObchZ v původním znění užíval pojem „obchodní jméno“. Obchodní firmu mají v souladu s ustanovením § 8 ObchZ pouze podnikatelé (fyzické nebo právnické osoby) zapsaní do obchodního rejstříku, kdežto obchodní jméno bylo koncipováno jako jméno příslušející každému podnikateli. Podnikatelé činili do 1.1.2001 právní úkony pod svým obchodním jménem. Byla tu proto úzká souvislost s ustanovením § 2 ObchZ, kdy každý podnikatel ve smyslu § 2 ObchZ měl obchodní jméno, které jej identifikovalo jako subjekt. Dnes naopak § 8 (2) ObchZ výslovně uvádí, že *„na podnikatele nezapsaného v obchodním rejstříku se nevztahují ustanovení o firmě; právní úkony je povinen činit, je-li fyzickou osobou, pod svým jménem a příjmením a je-li právnickou osobou, pod svým názvem.“*

Právní předpisy vydávané po 1. 1. 2001 se snaží nepoužívat výraz obchodní jméno, tyto snahy však stoprocentně úspěšné nejsou⁵⁸.

Domnívám se, že i pokud bychom byli toho názoru, že návrat k prvorepublikové úpravě obchodní firmy nevyvážil komplikace a zmatení spojené s jejím znovuzavedením, nebylo by v současné době vhodné, právě s ohledem na časté změny, pojem obchodní firmy měnit.

Nicméně tato práce navrhuje zavést legislativní zkratku obchodní jméno, které by měl každý podnikatel a které by zahrnovalo jak obchodní jméno v užším smyslu tj. obchodní firmu, jako název podnikatele, jak osoby fyzické tak právnické zapsané do obchodního rejstříku, tak v dnešní terminologii „jméno a příjmení fyzické osoby nebo název právnické osoby“ do obchodního rejstříku nezapsané. Bylo by to vhodné jednak s ohledem na doktrinální definice mezinárodních smluv a úmluv, které byly podrobně rozebrány v druhé kapitole a rovněž s ohledem na to, že formulace jména podnikatele nezapsaného do obchodního rejstříku jako *„jméno a příjmení fyzické osoby nebo název právnické osoby“*, tak jak s ním pracuje mimo jiné obchodní zákoník a živnostenský zákon, se jeví příliš podrobná. Z hlediska přehlednosti zákonného textu, by bylo vhodnější jméno podnikatele definovat a tuto definici pak používat.

---

⁵⁷ Munková, J.: *Ochranné známky, další práva na označení a hospodářská soutěž*, 1. vydání, Praha, Úřad průmyslového vlastnictví, 2000, s. 54

⁵⁸ Boháček, M.: *Obchodní jméno jako předmět duševního vlastnictví*, Průmyslové vlastnictví, č. 3, 2008, s. 75

3.3 Podnikatel

Obchodní jméno i obchodní firma jsou nerozlučně spjaty s pojmem podnikatel, tak jak jej definuje § 2 (2) ObchZ. Pouze a jenom podnikatel ve smyslu tohoto paragrafu může mít obchodní jméno nebo obchodní firmu.

Podnikatelem podle § 2 (2) ObchZ je:

- a) osoba zapsaná v obchodním rejstříku,
- b) osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění,
- c) osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů,
- d) osoba, která provozuje zemědělskou činnost podle zvláštního předpisu.

Navíc obchodní zákoník přiznává statut podnikatele rovněž zahraničním osobám, které mají právo podnikat v zahraničí (§ 23 ObchZ), podmínkou však je jejich zápis do obchodního rejstříku (§21(4)).

Ad. a) osoby zapsané v obchodním rejstříku:

V § 2 (2) písm. a) používá zákon pojem „osoby“. Pod tímto pojmem chápeme jak osoby fyzické, tak osoby právnické. Z hlediska zákona je lhostejné, je-li zápis do obchodního rejstříku obligatorní či fakultativní.

Ad. b) osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění:

Podnikatelem je podle § 2 (2) písm. b) osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění a to bez ohledu na to, zda se jedná o živnost ohlašovací nebo koncesovanou. Problém může nastat, hledáme-li odpověď na otázku, kdy se vlastně osoba, která získala živnostenské oprávnění, stává fakticky podnikatelem. Na danou otázku existují dvě odlišné odpovědi.

První názor zastává tvrzení, že podnikatelem podle § 2 (2) písm. b) ObchZ se tato osoba stane, jakmile formálně získá právo podnikat, tedy po získání příslušného živnostenského oprávnění⁵⁹. Naproti tomu druhý názor se striktně drží jazykového výkladu daného ustanovení, kdy zákonodárce použil slovní spojení: „osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění“, kdy z tohoto slovního spojení je dovozováno, že zákonodárce dal jasně najevo, že u této osoby musí dojít vedle získání příslušného povolení také k faktickému výkonu podnikatelské činnosti ve smyslu ust. § 2 (1) ObchZ.

⁵⁹ Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P., Ježek, J. a kol.: *Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo*, 3. vydání, Praha: C.H.Beck, 2002. s. 85

Osobně se kloním k druhému názoru, neboť si myslím, že chtěl-li by zákonodárce, aby se osoba stala podnikatelem v okamžiku, kdy formálně získá právo podnikat, mohl by použít dikci obdobnou úpravě v § 2 (2) písm. a) ObchZ, tedy že podnikatelem je osoba zapsaná do živnostenského rejstříku. Vzhledem k tomu, že se tak nestalo, mám za to, že ke statusu podnikatele u osob podnikajících podle živnostenského oprávnění je třeba, aby podnikatelskou činnost skutečně provozovaly.

Ad. c) osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů:

Do této skupiny osob spadají zejména fyzické osoby provozující tzv. svobodná povolání jako jsou advokáti, daňoví poradci, auditoři, exekutoři atd. Podnikatelská činnost těchto osob je komplexně upravována zvláštními právními předpisy, takže jsou vyloučeny z režimu živnostenského zákona. Povolání k výkonu podnikatelské činnosti jim udělují příslušné profesní komory, kde jsou rovněž registrovány.

Ad. d) osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu:

Zařazení těchto osob mezi podnikatele odráží úpravu postavení zemědělských podnikatelů v zák. č. 252/1997 Sb., zákon o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů. Dle § 2e (1) zákona o zemědělství je zemědělským podnikatelem fyzická nebo právnická osoba, která hodlá provozovat zemědělskou výrobu jako soustavnou a samostatnou činnost, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku, za podmínek stanovených tímto zákonem a která, pokud jde o osobu fyzickou, splňuje další zákonné předpoklady uvedené v § 2e zemědělského zákona.

Hovoří-li ustanovení § 2 (2) písm. d) ObchZ o evidenci podle zvláštního předpisu, má na mysli evidenci zemědělského podnikatele podle § 2f zákona o zemědělství. V souladu s ustanovením § 2f (2) zákona o zemědělství zaeviduje zemědělského podnikatele do dané evidence místně příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností, pokud žadatel splní podmínky stanovené tímto zákonem.

3.4 Funkce obchodní firmy

Obchodní firmu mají podnikatelé zapsaní do obchodního rejstříku, ať jsou to osoby fyzické nebo právnické. Pojem firemního práva zahrnuje právo subjektu být nositelem firmy, tuťo užívat a nakládat s ní v mezích stanovených zákonem (tzv. pozitivní složka) a zároveň zakotvuje zákaz všech ostatních subjektů shodnou nebo zaměnitelnou firmu užívat či jakkoli zneužívat (negativní složka).

K právu užívat obchodní firmu přistupuje v české právní úpravě, stejně jako v právní úpravě rakouské a německé, rovněž povinnost obchodní firmu mít a užívat ji v té podobě, v jaké je zapsána do příslušného rejstříku, v podmínkách českého práva se jedná o obchodní rejstřík. Povinnost obchodní firmu užívat je v české právní úpravě zakotvena v § 8 ObchZ věta druhá. Tato povinnost je však vztahena pouze k právním úkonům tzn. k úkonům, z nichž určitým subjektům plynou určitá práva a povinnosti, z čehož vyplývá, že podnikatel je povinen uvést svou obchodní firmu v té podobě, v jaké je zapsána do obchodního rejstříku např. v objednávkách, obchodních nabídkách, při uznání závazku či v různých podáních na soud. Nicméně, jak uvádí I. Lochmanová „*Totéž však zcela neplatí – a na to se zapomíná – o názvech, které se objevují na vývěsních tabulích, při reklamě a někdy i v záhlaví dopisních papírů. I zde se může použít obchodní jméno (dnes obchodní firma – pozn. aut.) v jeho plné podobě, přípustné jsou však i jeho zkrácené verze nebo různá označení fantazijní. Pokud z této činnosti nevznikají práva a povinnosti, nelze v tomto spatřovat porušení § 8 ObchZ.*“⁶⁰

Základní a hlavní funkcí obchodní firmy je bezesporu její funkce **individualizační**. Jde o nejvýznamnější funkci obchodní firmy, jejímž úkolem je identifikovat určitý subjekt a poskytnout o něm základní poznatky, zejména informaci o tom, zda se jedná o podnik jednotlivce nebo právnickou osobu v té či oné formě. Tím obchodní firma přispívá k jistotě v právních vztazích, do kterých daný subjekt vstupuje. Individualizační funkce obchodní firmy je odrazem potřeby ochrany materiálních a morálních zájmů nejen podnikatelů, ale i spotřebitelů a odběratelů, kterým usnadňuje orientaci na trhu.

Další významnou funkcí, která souvisí s funkcí individualizační, je funkce **ochranná**, někdy též uváděná jako funkce záповědní⁶¹. Zápisem firmy do obchodního rejstříku jsou všechny ostatní subjekty vyloučeny z možnosti užívat shodnou nebo zaměnitelnou firmu. Byl-li subjekt dotčen na svých právech neoprávněným užíváním firmy, může se v souladu s § 12 ObchZ proti neoprávněnému uživateli domáhat, aby se takového jednání zdržel a odstranil závadný stav. Nicméně, zde je třeba upozornit na problém, který může nastat, pokud jsou do obchodního rejstříku zapsány dvě zaměnitelné firmy. Potom bude hrát roli otázka časové priority, tzn. která firma byla do obchodního rejstříku zapsána jako první. A dále i firmě zapsané do obchodního rejstříku a nezaměnitelné s jinou firmou může být soudem nařízena povinnost obchodní firmu změnit v určené lhůtě, pokud je daná firma

⁶⁰ Hajn, P.: *K úpravě obchodního jména*, Časopis pro právní vědu a praxi, č. 1/1995, s. 18-19

⁶¹ Lochmanová, L.: *Práva na označení – obchodní jméno, ochranné známky, označení původu výrobků*, 1. vydání, Praha: ORAC, 1997, s. 11

zaměnitelná s ochrannou známkou jiného soutěžitele. Tento případ je rozebrán níže v souvislosti se zásadou nezaměnitelnosti.

Obchodní firma plní i určitou funkci **propagační** – obchodní firma může předem vyvolávat zvýšené sympatie či nedůvěru ke svému nositeli, působit esteticky nebo i směšně. Může rovněž ve spotřebitelích vyvolávat různé představy a emoce, což může ve svém důsledku znamenat nemalou výhodu v konkurenčních vztazích.

Blízko k funkci propagační má i funkce **garanční** – zaběhnutá a dobře známá obchodní firma může být zárukou serióznosti a kvality, která může svými kořeny tkvět v rodinné či podnikové tradici.

S obchodní firmou je bezesporu nerozlučně spjata i dobrá pověst podniku (tzv. goodwill). Dobrá pověst spočívá zejména v oblíbenosti podniku jak mezi ostatními podnikateli (potenciálními obchodními partnery), tak mezi širokou veřejností, která pro podnikatele může představovat potenciální zákazníky. Tyto subjekty (obchodní partneři a zákazníci) si totiž lehce zvyknou spojovat určitou firmu s kvalitními službami a zbožím, které nositel firmy poskytuje. Goodwill, ač jako hodnota není přímo zpeněžitelná, se značnou měrou promítá do celkové hodnoty podniku.

3.5 Základní zásady firemního práva

Základní zásady firemního práva jsou zejména v obchodním zákoníku (ale i v jiných předpisech) přímo či nepřímo vyjádřená východiska tvorby, interpretace a aplikace norem firemního práva. Expressis verbis uvádí obchodní zákoník ve svém textu dvě základní zásady firemního práva a to zásadu nezaměnitelnosti, neboli výlučnosti a zásadu pravdivosti. Obě zásady jsou obsaženy v § 10 (1), kde se uvádí, že firma nesmí být zaměnitelná s firmou jiného podnikatele (zásada nezaměnitelnosti a výlučnosti) a nesmí působit klamavě (zásada pravdivosti)

Na zřeteli je třeba mít i další zásady firemního práva, které sice nejsou v zákoně výslovně uvedeny, nicméně dají se z platné právní úpravy dovodit. Jedná se o zásadu jasnosti, jednotnosti a firemní volnosti a vázanosti.

3.5.1 Zásada nezaměnitelnosti firmy

V odborné literatuře můžeme vysledovat různost označení této zásady. Můžeme se setkat s jejím označením jako zásady výlučnosti⁶² či individualizační zásady⁶³. Jedná se o stěžejní zásadu firemního práva, jejíž význam je ve firemním právu bezesporu vysoký, ne-li nejvyšší. Snad i proto ji zákonodárce zakotvil přímo do textu zákona. Paragraf 10 (1) věta první obchodního zákoníku výslovně uvádí, že firma nesmí být zaměnitelná s firmou jiného podnikatele a nesmí působit klamavě.

Je třeba si uvědomit, že podmínka nezaměnitelnosti obchodní firmy, vyjadřuje stěžejní funkci obchodní firmy a to rozlišit právní subjekty zcela jednoznačně jeden od druhého, tak, aby bylo vždy zcela zřejmé, o koho v dané věci jde. Na rozdíl od rakouského nebo německého obchodního zákoníku není u nás tato zásada teritoriálně omezena, tzn. uplatňuje se na území celé republiky. Německý obchodní zákoník⁶⁴, stejně jako rakouský z roku 1863⁶⁵ formuluje tuto zásadu pouze pro určité místo nebo obec. Obchodní firma nesmí být zaměnitelná s obchodní firmou jiného podnikatele. Platí to samozřejmě pro obchodní firmu jak fyzické, tak právnické osoby, přičemž v obou případech jsou stanovena poněkud odchylná pravidla určující, jak se lze zaměnitelnosti vyhnout.

Ve vztahu k právnickým osobám § 10 (1) věta druhá výslovně uvádí, že k odlišení obchodní firmy nestačí rozdílný dodatek označující právní formu. Odvolací soud proto dospěl k závěru, že různý dodatek označující právní formu podnikání právnických osob, není sám o sobě dostatečným rozlišujícím prvkem v jinak zaměnitelných či přímo shodných obchodních jménech. Obchodní jméno DECOS, s.r.o. a DECOS, v.o.s. jsou tedy, jak z uvedeného vyplývá zaměnitelná.

Ve vztahu k fyzickým osobám § 10 (1) věta třetí obchodního zákoníku říká, že u fyzické osoby postačí zpravidla k odlišení obchodní firmy uvedení jiného místa podnikání. Takové jiné místo podnikání stačí k odlišení obchodní firmy, i když oba podnikatelé fyzické osoby působí ve stejném oboru nebo v oborech zaměnitelných při hospodářské soutěži. Pokud by místo podnikání nestačilo k faktickému odlišení podnikatelů fyzických osob (například otec a syn se jmenují stejně, vykonávají samostatně podnikatelské činnosti shodného druhu a bydlí na totožné adrese), museli by být odlišováni některým z již zmíněných dodatků týkajících se osoby podnikatele (mladší, starší apod.)

⁶² Břeň, M.: *Obchodní jméno společnosti s ručením omezeným*, Obchodní právo, č. 3/2000, s. 17-19

⁶³ Eliáš, K.: *Kurs obchodního práva. Úvodní a obecná část. Soutěžní právo*, Praha: C.H. Beck, 1997, s. 98

⁶⁴ Srov. § 30 HGB (Unterscheidbarkeit) „Jede neue Firma muss sich von allen an demselben Ort oder in derselben Gemeinde bereits bestehenden und in das Handelsregister oder in das Genossenschaftsregister eingetragenen Firmen deutlich unterscheiden“.

Překlad aut.: § 30 (Rozlišitelnost) Každá nová firma se musí zřetelně odlišovat od všech firem, které již existují ve stejném místě nebo ve stejné obci a jsou zapsány v obchodním rejstříku nebo rejstříku družstev.

Z formulace v § 10 (1) ObchZ plyne, že povinnost vznikne tomu z obou podnikatelů, který navrhne zápis firmy později. Bude-li někdo zapisován později, musí již jeho firma obsahovat zmíněný odlišující dodatek. V případě, že podnikatel začal podnikat dříve, než byl zapsán v obchodním rejstříku, a užíval označení, které si chce nechat nyní zapsat jako svou obchodní firmu, může být situace složitější, jestliže se jeho označení již stalo známým. Pokud jiný podnikatel podá návrh na zápis firmy sice dosud nezapsané, ale zaměnitelné s takto užívaným označením, bylo by možno domáhat se ochrany podle ustanovení o nekalé soutěži⁶⁶.

Zaměnitelnost

Protože zákon zákonnou definici tohoto pojmu výslovně neuvádí, samotné posouzení skutečnosti, zda jsou dvě firmy vzájemně zaměnitelné, může v praxi působit nemalé potíže. Jako východisko pro určení zaměnitelnosti firem bude třeba zvolit jimi vytvářený celkový dojem, jímž působí na průměrné spotřebitele.

V prvorepublikové odborné literatuře⁶⁷ jsou uvedeny tyto principy k posuzování zaměnitelnosti:

1. Při zkoušení zaměnitelnosti jest bráti zřetel v první řadě na elementy shodné, podobné, nikoliv na elementy rozdílné.
2. Rychlé životní tempo dovoluje zákazník zpravidla jen spěšné pozorování, letný pohled. Má-li zákazník zvláště vyvinutý postřeh a zkoumá-li pedanticky podnikovou značku, nebude ošálen. Není však průměrným zákazníkem.
3. Nelze vycházeti z pozornosti v zákaznickém styku potřebné ku rozeznání padělku od originálu, nýbrž nutno vycházeti z faktické skutečně vynakládané pozornosti, jež jest zajisté daleko méně intenzivní. Zákazníkům nelze ukládat povinnost, aby pečlivě studovali podnikové značky.
4. Není správným rozpitvati podnikovou značku na řadu podružných elementů a pak vycházeti od elementů neshodných.
5. Nekalý soutěžitel počítá s matností upomínkového obrazu a s letným pohledem odběratelstva.
6. Při stejnosti předmětu podnikání, je povinnost odlišovat podnikovou značku přísnější.

Celkem vzato, předválečná judikatura i odborná literatura se dobře hodí při posuzování současných sporů ohledně zaměnitelnosti. Ostatně český soud se již k této otázce (stejně jako v některých otázkách jiných) přihlásil k „moudrosti předků“. V rozsudku Vrchního soudu v Praze ze 7.

⁶⁵ Čl. 20 rakouského obchodního zákoníku z roku 1863 stanovil: „Každá nová firma se musí zřetelně lišiti ode všech firem, které v tomtéž místě neb v téže obci již trvají a do obchodního rejstříku byly zapsány.“

⁶⁶ Hajn, P.: *Jak jednat v boji s konkurencí*, 1. vydání, Praha: Linde Praha, a.s., 1995, s. 61 a násl.

11. 1994 se uvádí, že „při posouzení zaměnitelnosti není výlučně rozhodující úplné slovní znění obou obchodních jmen (dnes obchodních firem – pozn.aut.), ale je nutné přihlížet k dojmu, který vznikl u průměrného zákazníka. Tomu utkví v paměti celkový dojem, který na něj obchodní název a ochranná známka učinily“⁶⁸.

Osobně souhlasím s tímto restriktivním výkladem pojmu zaměnitelnost, neboť obchodní jméno i obchodní firma by měly být natolik individualizovány, aby byly na první pohled rozlišitelné a nevzbuzovaly jakoukoli představu o souvislosti s obchodním jménem nebo obchodní firmou jiného podnikatele a bylo minimalizováno i tzv. širší nebezpečí záměny. V případě, že by tomu tak nebylo, jedna ze skutkových podstat práva nekalé soutěže, vyvolání nebezpečí záměny (§47 ObchZ), by byla aplikovatelná. Nároky na nezaměnitelnost (dvou obchodních jmen nebo zvláštních označení) vyplývající z tohoto ustanovení jsou tak zpravidla přísnější, než nároky podle úpravy obchodní firmy.

3.5.2 Zásada pravdivosti

Zásada pravdivosti je velice blízká zásadě nezaměnitelnosti a rovněž základní zakotvení této zásady můžeme najít přímo v textu obchodního zákoníku, který ve svém ustanovení § 10 (1) říká, že firma nesmí působit klamavě, tedy musí být pravdivá. Účelem tohoto ustanovení, které do textu zákona přináší novela provedená zákonem č. 370/2000 Sb., je vyhnout se firmě, jejíž používání by mohlo vyvolat klamné představy o povaze podnikatele, jeho osobě či předmětu podnikání.

Ustanovením o zákazu klamavosti firmy sice dochází k překrývání s právem nekalé soutěže, avšak ochrana poskytovaná v § 10 (1) (na rozdíl od ochrany poskytované podle norem práva nekalé soutěže) je ochranou absolutní a týká se tak všech vztahů bez ohledu na to, zda mají soutěžní povahu či nikoli. Základní myšlenkou této zásady je skutečnost, že pokud je obchodní firma nositelem nějaké informace o podnikateli, měla by tato být pravdivá. Například firma fyzické osoby – podnikatele by neměla vyvolávat dojem, že se jedná o obchodní společnost a dokonce třeba se zahraniční účastí.

Někdy je tato zásada ještě doplňována zásadou přiměřenosti, která vychází z teze, že firma podnikatele by měla být přiměřená povaze podniku i charakteru podnikatele. Není proto vhodné, aby venkovský malíř pokojů provozoval svou živnost pod názvem „První českomoravské malířské a natěračské studio“

---

⁶⁷ Hamann, Drábek, Buchtela: *Soutěžní právo ČSR*, Linhart 1938, Praha, s. 313 a násl.

Ačkoli je i současná německá úprava, od roku 1998, založena na zásadě firemní volnosti, zásada firemní pravdy je vyjádřena v požadavku, aby firma neobsahovala klamavé údaje o podstatných obchodních poměrech⁶⁹. Zásada firemní pravdy se tedy důsledně uplatňuje pouze ve vztahu k dodatkům právní formy vyžadovaných od všech subjektů vedoucích obchodní firmu⁷⁰, včetně podnikatelů fyzických osob⁷¹ a k dodatkům označujícím způsob ručení za závazky.

Jisté prolomení zásady pravdivosti může představovat používání tzv. „staré firmy“, která je upravena v § 11 ObchZ. Zakotvení tzv. „staré firmy“ v obchodním zákoníku je logickým důsledkem skutečnosti, že obchodní firma je velmi úzce spjata s podnikem a jeho pověstí, a je-li podnik úspěšný a známý, pak je tato firma velice hodnotná. Podnikatelé proto mají přirozený zájem na zachování staré firmy, se kterou se zákazníci naučili spojovat určité kvality. O používání staré firmy bude pojednáno v kapitole o převodu a přechodu obchodní firmy.

3.5.3 Zásada jasnosti

Tato zásada velice úzce souvisí se zásadou pravdivosti a přiměřenosti a nelze ji pojímat samostatně, nýbrž v kontextu s ostatními zásadami. Tato zásada již není výslovně v textu zákona zakotvena, ale je možné k ní dospět výkladem norem upravujících firemní právo. Přesto je význam této zásady nepochybný.

Firma musí být dostatečně jasná, což znamená, že znění firmy nemůže zastírat osobu podnikatele nebo předmět jeho podnikání. Souvislost se zásadou pravdivosti je zde zřejmá. Se zásadou jasnosti (zejména po stránce jazykové) souvisí otázka přípustnosti cizojazyčných textů v obchodní firmě. Jak už to v právní teorii bývá, i na tuto problematiku existují dva odlišné názory. Jeden z názorů stojí na požadavku výlučnosti českého textu firmy, jedná-li se o podnik bez zahraniční účasti, druhý⁷² je pak reprezentován většinou judikaturou rejstříkových soudů a je naproti tomu značně benevolentní.

---

⁶⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze č.j. 3 Cmo 813/93

⁶⁹ § 18 (2) HGB říká, že firma nesmí obsahovat žádné údaje, které by byly určeny ke klamání o obchodních poměrech, jež jsou pro příslušnou oblast podnikání považovány za podstatné.

Doslovně: „Die Firma darf keine Angaben enthalten, die geeignet sind, über geschäftliche Verhältnisse, die für die angesprochenen Verkehrskreise wesentlich sind, irreführen. Im Verfahren vor dem Registergericht wird die Eignung zur Irreführung nur berücksichtigt, wenn sie ersichtlich ist.“

⁷⁰ § 19 HGB (povinnost stanovena pro podnikatele fyzické osoby, veřejné obchodní společnosti, a komanditní společnosti), § 4 a 279 AktG (pro akciové společnosti a komanditní společnosti na akcie, kde žádná fyzická osoba neručí osobně) a § 4 GmbH-G (pro společnosti s ručením omezeným)

⁷¹ Dodatkem podnikatele fyzické osoby je podle § 19 (1) 1. HGB „eigeträger Kaufman“ (zapsaný obchodník) nebo „eigeträger Kauffrau“ (zapsaná obchodnice) nebo jejich zkratky „e.K.“, „e.Kfm.“ nebo „e.Kfr.“

K prvnímu z výše uvedených názorů uvádí L. Lochmanová: „Často se vyskytující obchodní jména v cizích jazycích, resp. jejich cizojazyčné dodatky, mohou vyvolávat klamnou představu o zahraniční účasti na podnikání nebo o zahraničním podnikateli vůbec. Jedná-li se o podnik ryze tuzemský, je tato představa nesprávná a tím i postižitelná právními prostředky ochrany proti nekalé soutěži.“⁷². Tento argument vychází z myšlenky, že podnikatel by měl mít zájem, aby jeho označení bylo zřejmé a jasné co nejširším vrstvám obyvatelstva státu, v němž podnikatel působí a rovněž tito obyvatelé mají zájem rozumět firmě „svého podnikatele“, a je tedy ve veřejném zájmu, aby tomu tak bylo.

Druhý názor pak vychází z myšlenky, že zákon výslovně nezakazuje použití cizojazyčných výrazů v textu firmy. Navíc použitý cizojazyčný výraz může mít silnou rozlišovací schopnost a přispívá tak k naplňování zásady nezaměnitelnosti a volnosti firmy.

Dle mého názoru je v dnešní době správnější druhý názor (i když, jak níže uvádím, v kombinaci s názorem prvním), neboť s postupující globalizací do českého jazyka přibývá stále více cizojazyčných slov, kterým je široká veřejnost schopna dobře rozumět. Proto bych se nebránila použití výrazů typu Reality Agency, Management Company atd. Nicméně na základě zásady jasnosti by i tento druhý názor měl mít jisté limity pro používání cizojazyčných výrazů v textu firmy. Mělo by jít o pojmy, které jsou, ač cizojazyčné, běžné veřejnosti srozumitelné nebo o pojmy, které jsou alespoň v daných obchodních kruzích běžně známé. Jak z výše uvedeného vyplývá, dle mého názoru, je vhodné zkombinovat dva výše uvedené krajní názory a umožnit použití cizojazyčných textů ve firmě, pokud jim bude běžná veřejnost schopna porozumět a vytvořit si jasný a přesný náhled na osobu podnikatele a jeho podnikatelskou činnost.

I přes shora vyslovený názor na používání cizojazyčných slov musí být v obchodní firmě uváděna v českém jazyce:

- česká jména osob (je-li v matrice zapsáno jméno Jana Winterová není možné použít jej v obchodní firmě ve formě Jana Winter)
- dodatky označující místo podnikání (je možné ve firmě uvést Brno, nikoli Brunensis, Praha nikoli Praga, atd.)
- dodatky o právní formě právnických osob (žádná právnická osoba nemůže svou společenskou formu vyjadřovat žádným jiným způsobem, než jak je uvedeno v zákoně. Nelze proto použít např. anglickou zkratku Ltd. namísto s.r.o.

---

⁷² Bartošková, M. in Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P., Ježek, J. a kol.: *Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo*, 4. vydání, Praha: C.H.Beck, 2004, s. 112-113

3.5.4 Zásada jednotnosti

Zásada jednotnosti vyjadřuje pravidlo, že jeden podnikatel může mít pouze jednu firmu. Rovněž tato zásada není výslovně v textu zákona uvedena. Je ji však možné nepřímou vyvodit ze skutečnosti, že obchodní zákoník hovoří o obchodní firmě pouze v singuláru. Přesnější definici této zásady uvádí M. Bartošíková: „Zásadu jednotnosti lze vyjádřit tak, že podnikatel je povinen vyvíjet své podnikatelské aktivity pod jednou firmou, třebaže tyto činnosti provozuje v několika závodech, odštěpných závodech či v několika provozovnách.“⁷⁴ Zatímco v případě právnických osob panuje vcelku shoda nad shora uvedeným pojetím této zásady, u osob fyzických tomu tak není a objevuje se tu i názor jiný vycházející dle mého názoru z dřívější úpravy obchodní firmy. Např. z článku M. Kulhánka vyplývá, že je toho názoru, že podnikatel – fyzická osoba provozující více živností může mít odpovídající počet obchodních firem a dodává, že „striktní požadavek jednotnosti obchodního jména by tu byl v příkrém rozporu se zásadou pravdivosti a jasnosti firmy.“⁷⁵ S tímto názorem se neztotožňuji a uvádím argumentaci, proč není jednotná firma v rozporu se zásadou pravdivosti a jak je možné odlišit několik činností provozovaných jednou osobou.

V obchodním styku je možné použít odlišující označení, která se nikde neevidují, tudíž nejsou firmou a nejsou ani chráněna či limitována ustanoveními obchodního zákoníku o obchodní firmě. Zejména jsou další označení praktická u podnikatelů – fyzických osob, kteří jejich prostřednictvím vyjadřují (zvláště tehdy, podnikají-li s různými předměty podnikání na základě více podnikatelských oprávnění), že jde o různé podnikatelské činnosti vykonávané stejným subjektem a pod stejnou firmou. Za zmínku rovněž stojí požadavek mnohých podnikatelů zapisovat do obchodního rejstříku vedle obchodní firmy rovněž zkratku této firmy. Judikatura⁷⁶ jim však, dle mého názoru zcela správně, s odkazem na zásadu jednotnosti, nevyhověla.

---

⁷³ Lochmanová, L: *Práva na označení – obchodní jméno, ochranné známky, označení původu výrobků*, 1. vydání, Praha: ORAC, 1997, s. 13

⁷⁴ Bartošíková, M. in Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M., a kol.: *Obchodní zákoník komentář*, 11. vydání, Praha: C. H. Beck, 2006, s. 21

⁷⁵ Bartošíková, M.: *Pojetí a základní zásady firemního práva*, Právní rozhledy, č. 7/2000, s. 298-299

⁷⁶ Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 24.6.1995, č.j. 15 Co 318/95. Publikováno v ASPI pod interním číslem 6416

3.5.5 Zásada firemní volnosti a vázanosti

Právní úpravy se vzájemně mohou lišit podle toho, zda se v nich uplatňuje zásada firemní volnosti či zásada vázanosti. V naší právní úpravě se před rokem 1950 uplatňovala zásada vázanosti (stejně jak v Německu do roku 1998) spočívající v tom, že podnikatel byl při volbě firmy přísně vázán zákonnými předpisy a nemohl si obchodní firmu určit zcela libovolně⁷⁷.

Naše dnešní právní úprava obsahuje na straně jedné prvky firemní volnosti, na straně druhé prvky firemní vázanosti. Prvky firemní vázanosti můžeme spatřit v tom, že fyzické osoby – podnikatelé jsou povinni používat osobní firmu (tedy jejich jméno a příjmení) s možným věcným či jiným dodatkem. Prvky volnosti pak můžeme spatřovat u právnických osob, které mohou mít firmu téměř libovolnou. Zákon jim pouze ukládá mít firmu s alternativně daným obligatorním dodatkem rozlišujícím jejich právní formu. Jisté omezení je také dáno požadavkem obecné mravnosti a slušnosti (v souladu s ustanovením § 3 občanského zákoníku) – někdy se v této souvislosti hovoří o zásadě zachování dobrých mravů – a zároveň zvláštními zákony⁷⁸.

Anglická právní úprava obchodního jména

Anglické právo je charakterizováno, stejně jako většina právních řádů angloamerických a právo francouzské zásadou firemní volnosti. Domníváme se, že právě v souvislosti s touto právní zásadou by bylo vhodné danou právní úpravu poněkud hlouběji poznat.

Úpravu obchodního jména podnikatelů obsahuje zejména zákon o obchodních společnostech z roku 2006 (Companies Act 2006, dále jen „CA 2006“). Tento nahradil s účinností od 1. října 2009 zákon o obchodních společnostech z roku 1985 (Companies Act 1985) a zákon o obchodních jménech z roku 1985 (Business Names Act 1985) a nově upravuje používání obchodních jmen jak fyzických, tak právnických osob. Poněkud netypicky je tedy úprava obchodního jména podnikatelů obsažena v zákoně o obchodních společnostech⁷⁹. I z tohoto důvodu, je tedy úprava obchodního jména v CA 2006 obsažena na dvou různých místech.

⁷⁷ Srov. např. čl. 18 OZO, podle kterého má být název akciové společnosti odvozen od toho, k čemu je zřízena., doslovně „Firma společnosti akciové vůbec vzata býti má od toho, k čemu jest zřízena.“

⁷⁸ zákon č. 137/1995 Sb. o ochranných známkách, zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, zákon č. 248/1992 Sb. o investičních společnostech a investičních fondech, zákon č. 214/1992, o burze cenných papírů, zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a změně některých souvisejících zákonů atd.

⁷⁹ Nicméně to souvisí s typem právní kultury. Je třeba si uvědomit, že v zemích, které se řídí tzv. common law nenalezneme kodifikace, které jsou typické pro kontinentální právní kulturu a v zásadě platí, že ve věcech zákonem neupravených se použije

I. Zaprvé je to v části 5 (s. 53-85) nazvané jméno obchodní společnosti (A Company's Name), která se týká, jak název napovídá, obchodních jmen obchodních společností, kterými jsou buď společnost s ručením omezeným (Limited Liability Company – LLC) nebo akciová společnost (Public Limited Liability Company – PLC).

Nejprve je pojednáno o citlivých slovech nebo výrazech⁸⁰ a pak jsou upraveny povinné dodatky označující právní formu obchodních společností (s. 58-59). Tady se projevuje zásada pravdivosti, kdy obchodní společnosti musí ve svém jménu pravdivě poukazovat na svoji právní formu. Nicméně důležité v této souvislosti je, že právnické osoby tvoří své jméno volně (uplatňuje se zde zásada volnosti). S tou výjimkou, že v případě výše zmíněných citlivých slov a výrazů, je třeba si vyžádat s jejich použitím v názvu společnosti souhlas příslušného ministerstva a dále pokud by bylo jméno společnosti příliš podobné jménu společnosti již zapsané (s. 67) nebo jménu, které je nerozlučně spjato s jinou osobou (s. 69), může ministr nařídít změnu takového jména.

Pokud je porušeno nařízení o používání obchodního jména (např. na obchodní korespondenci) vydaného podle s. 82, s. 84 uvádí, že nařízení může stanovit, že společnost (i každý její jednatel tj. fyzická osoba která za společnost jedná) je povinna zaplatit pokutu na úrovni 3 a rovněž pokutu za prodlení ve výši jené desetiny celkové pokuty.

Výše pokuty je upravena v s. 37(2) zákona o trestním soudnictví (Criminal Justice Act 1982) a v současné době je 1000 liber. S. 85 však rovněž uvádí, že na drobné odchylky se zákon nevztahuje lze tedy používat jak velkých tak malých písmen pro obchodní jméno, tak různých znamének a mezer.

II. Část 41, která je v závěru CA 2006, se věnuje obchodním jménům fyzických osob (individuals) a sdružení fyzických osob, v české terminologii „veřejné obchodní společnosti“ (partnerships).

Opět kapitola 1 pojednává o omezených a zakázaných jménech. Takovými jsou například jména vzbuzující mylnou domněnku co do povahy obchodní činnosti, která je způsobilá způsobit škodu veřejnosti (s. 1198)⁸¹

---

obyčejového práva. Obchodní věci upravené zákonem (statute-např. CA 2006) se řídí zákonem a v ostatních věcech se použijí precedenty (soudcovské právo).

⁸⁰ Na stránkách obchodního rejstříku (www.companieshouse.gov.uk) jsou uvedeny jednotlivé výrazy, jako např. English, British, government atd.

⁸¹ S. 1198 (1) A person must not carry on business in the United Kingdom under a name that gives so misleading an indication of the nature of the activities of the business as to be likely to cause harm to the public.

Kapitola 2 se vztahuje na fyzické osoby a partnership⁸² (veřejnou obchodní společnost), které obchodují na území Velké Británie a upravuje používání jejich obchodního jména. Fyzické osoby i sdružení fyzických osob mohou tvořit své obchodní jméno volně (zásada volnosti), nicméně je třeba, aby vedle svého obchodního jména v případech zákonem uvedených používali i své skutečné (občanské) jméno (zásada pravdivosti). Podle s. 1202 je třeba skutečné jméno používat vedle obchodního jména mimo jiné na všech obchodních dopisech, objednávkách a fakturách.

Dále s. 1202(2) vyžaduje, aby občanské jméno bylo okamžitě na požádání písemně sděleno každému, kdo o to požádá a s kým fyzická osoba nebo sdružení fyzických osob dělá nebo diskutuje obchod.⁸³ Určité výjimky z výše uvedeného jsou však stanoveny pro velká sdružení fyzických osob (large partnerships), která mají více jak 20 osob.(s. 1203). S.1204 vyžaduje, aby skutečné jméno osoby podnikatele bylo zřetelně vystaveno v jeho provozovně.

V případě porušení těchto ustanovení jsou pak občanskoprávní i trestněprávní sankce upraveny přímo v CA 2006. Stejně jako v případě podnikatelů právnických osob, trestněprávním postihem může být pokuta až do výše 1000 liber a rovněž poplatek z prodlení ve výši 100 liber denně. Občanskoprávním důsledkem neuvedení vedle obchodní firmy i občanské jméno je právní závaznost takové smlouvy.

Lze uzavřít, že zásada volnosti, která je typická pro angloamerickou právní úpravu je nicméně prolamována zásadou firemní pravdivosti, když podnikatelé právnické osoby musí uvádět ke své firmě pravdivý dodatek o své právní formě a podnikatelé fyzické osoby (a sdružení fyzických osob) musí v případech stanovených CA 2006 (zejména na obchodní korespondenci, objednávkách a fakturách) uvádět vedle své firmy i svoje občanské jméno.

Je zajímavé si v této souvislosti uvědomit, že anglická právní úprava, přes všechnu svoji proklamovanou volnost, je v souvislosti s veřejnou obchodní společností (angl. partnership) vlastně přísnější, než současná úprava česká. V obou právních řádech je obchodní firma vytvářena volně, bez ohledu na předmět podnikání v.o.s., nicméně v právu anglickém, pokud nejde o velkou v.o.s. s více

---

(Osoba nesmí podnikat na území Velké Británie pod jménem, které je způsobilé vyvolat tak klamný dojem týkající se druhu podnikání, který by pravděpodobně způsobil újmu veřejnosti.)

⁸² Podle The Partnership Act 1890

⁸³ S. 1202 A person to whom this Chapter applies must secure that the information required by this Chapter is immediately given, by written notice, to any person with whom anything is done or discussed in the course of the business and who asks for that information.

(Osoba, na kterou se vztahuje tato kapitola musí zajistit, že informace vyžadovaná touto kapitolou je okamžitě dána, písemně, každé osobě se kterou je cokoli děláno nebo diskutováno v rámci podnikatelských aktivit a která o takovou informaci požádá.)

než 20 členy, jí je uložena povinnost na požádání jména všech svých členů obchodním partnerům písemně sdělit a rovněž tato jména musí být uváděna na obchodní korespondenci vedle jména obchodní firmy, ačkoli vlastní jména netvoří součást obchodní firmy.

3.6 Tvorba obchodního jména

Pravidla pro tvorbu nového obchodního jména úzce souvisí s výše rozebranou zásadou nezaměnitelnosti. Klamavým jménem by se proto podnikatel mohl dopustit nekalosoutěžního jednání spočívajícím ve vyvolání nebezpečí záměny. Pro tvorbu obchodního jména je stěžejním ustanovením § 10 (1) obchodního zákoníku, který uvádí, že firma nesmí být zaměnitelná s firmou jiného podnikatele a nesmí působit klamavě. Ačkoli toto ustanovení mluví pouze o obchodní firmě, ze smyslu ustanovení 8 (2) ObchZ je nutno vyvodit, že požadavek nezaměnitelnosti se vztahuje jak na obchodní firmu, tak na obchodní jméno podnikatelů, kteří se nezapisují do obchodního rejstříku.

3.6.1 Tvorba obchodního jména fyzických osob

Podnikatelé fyzické osoby, které se nezapisují do obchodního rejstříku činí podle §8(2) ObchZ právní úkony pod svým jménem a příjmením. Toto ustanovení výslovně říká, že na takovéto jméno se nevztahují ustanovení o obchodní firmě a takovíto podnikatelé tedy obchodní firmu nemají. Nicméně v souladu se zásadou nezaměnitelnosti, u svého jména a příjmení může podnikatel nezapsaný v obchodním rejstříku užívat při podnikání odlišující dodatek nebo další označení, „za předpokladu, že nepůsobí klamavě a jeho užívání je v souladu s právními předpisy i dobrými mravy soutěže“. Tvorba obchodního jména fyzických osob nezapisovaných do obchodního rejstříku je tedy ovládána zásadou pravdivosti a vázanosti (jsou tu závazná pravidla určující tvorbu obchodního jména), kdy toto obchodní jméno fyzické osoby je vždy tvořeno jejím jménem a příjmením. Při výběru odlišujících dodatků se naopak uplatní zásada volnosti, kdy zákon neupravuje žádná pravidla a fyzická osoba si pravděpodobně může zvolit svůj dodatek volně.

Fyzickými osobami nezapsanými do obchodního rejstříku budou zpravidla fyzické osoby – živnostníci. Podle statistik obsažených v registru živnostenského podnikání⁸⁴, který vede Ministerstvo průmyslu a obchodu bylo v roce 2008 v České republice 2.1 milionu podnikatelů, z čehož podnikatelů fyzických osob bylo 1.8 milionu a podnikatelů právnických osob bylo 290 tisíc. Z podnikatelů fyzických osob se pouze v průměru každá devátá na vlastní žádost zapsala do obchodního rejstříku. Z toho vyplývá, že statisticky nejvíce podnikatelů v České republice jsou fyzické osoby – živnostníci,

kteří se nezapisují do obchodního rejstříku, celkem 1.6 milionu, a na tvorbu jejichž obchodního jména se vztahují výše popsaná pravidla.

Obchodní firma fyzických osob

Obchodní firmu má v České republice přibližně 200 tisíc fyzických osob. Firmou fyzické osoby je podle § 9 (1). ObchZ její jméno a příjmení (zákon zde zavádí legislativní zkratku „jméno“). Ze zákonné definice plyne, že musí jít o celé jméno a příjmení a to v té podobě, v jaké je jméno a příjmení uvedeno v matrice, což je odrazem zásady pravdivosti. Jméno ani příjmení tak nesmí být zkracováno, nesmí se užívat zdrobnělin, domáckých jmen či pseudonymů. Pokud jde o ženu podnikatelku, musí ve své firmě, kterou vytváří při zahájení podnikání, použít takové příjmení, které jí v té době podle práva přísluší. Z toho vyplývá, že vdaná žena (došlo-li sňatkem ke změně jejího příjmení) nesmí použít ve firmě svého dívčího příjmení apod.

Z požadavku pravdivosti firmy vyplývá též požadavek, aby žena české národnosti používala jako svou firmu úřední podobu svého jména a především příjmení, které je většinou zakončené koncovkou „-ová“. Má-li však některá žena v matrice zapsáno jméno např. „Jana Novák“, nemůže ji nikdo, tedy ani soud, nutit, aby ve své firmě používala nesprávného „Jana Nováková.“ Dle mého názoru ji není možné ani nutit, aby používala ve své firmě dodatek, který by ji jako ženu identifikoval, jak tomu bylo v předválečné době, kdy v roce 1919 bylo vydáno rozhodnutí, kde čteme „...*kdyby česká firma zněla M. Spitzer (jednalo se o firmu ženy) neodpovídalo by požadavku pravdivosti firmy plynoucímu z nutné ochrany zájmů odběratelů i věřitelů, by věděli, že majitelkou jest žena.*“⁸⁵ Právní názor vyjádřený tímto judikátem si po dlouhou dobu uchovával svoji platnost, avšak, dle mého názoru, dnes již tento právní názor neobstojí. Myslím si, že i kdyby nebylo možné z firmy fyzické osoby podnikatele rozpoznat, zda jde o muže či ženu, (vzhledem k tomu, že dnes je obligatorně firmou fyzické osoby její jméno a příjmení, na rozdíl od předválečného období, kde postačovalo pouze příjmení, je tato varianta zřejmě myslitelná pouze u cizinců či cizích jmen) není možné ženu nutit, aby ke své firmě přidala dodatek, který by informoval veřejnost, že daný podnikatelský subjekt je žena. Přece jen žijeme ve státě, kde je rovnost mužů a žen garantována Listinou základních práv a svobod, a proto si myslím, že není nutné k ochraně zájmů odběratele, aby věděl, zda majitelkou podniku je muž či žena.

Podnikatel fyzická osoba může ke své firmě připojit dodatek o místě podnikání, který bude zpravidla postačovat k jejímu odlišení od firmy jiné fyzické osoby (§10 (1) věta třetí). Nicméně, pokud má fyzická osoba stejné jméno s jiným podnikatelem působícím v témže místě je povinna doplnit ve

⁸⁴ www.rzp.cz/statistiky.html (20.8.2009)

⁸⁵ Hajn, P.: *K úpravě obchodního jména*, Časopis pro právní vědu a praxi, č.1/1995, s. 22

firmě údaj o jménu dostatečně odlišujícím dodatkem.. Tento dodatek pak může být osobní, věcný či fantazijní (v praxi to může být například „syn“, „mladší“ atd.).

Jak je již výše uvedeno pojmem firma se rozumí název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku. Stanoví tak obchodní zákoník v § 8(1) věta první. Podle druhé věty stejného ustanovení ObchZ je pak podnikatel povinen činit veškeré právní úkony pod svojí firmou. Pod svojí firmou tak musí podnikatel vystupovat např. v objednávkách, v soudních podáních či při jakémkoli smluvním jednání s obchodními partnery, ze kterého následně vznikají podnikatelům práva a povinnosti. Totéž však neplatí při takovém jednání, které není právním úkonem, tedy ze kterého přímo nevznikají práva a povinnosti jednotlivým subjektům.

Fyzická osoba podnikatel, podnikající v oboru prodeje starších automobilů, se bude v souladu s výše uvedeným podepisovat pod kupní smlouvu na osobní automobil svým jménem a příjmením, které tvoří obligatorně jeho firmu. Vývěsní štít jeho provozovny, autobazaru, však může nést slova např. „Best Cars“. To obchodní zákoník chápe nikoli jako obchodní firmu podnikatele, ale jako tak zvané zvláštní označení, které je chráněno, stalo-li se pro určitý subjekt příznačným, v rámci právní úpravy nekalé soutěže.

Jsem toho názoru, že právní úprava firmy fyzických osob je příliš striktní v tom ohledu, že nedává podnikateli-fyzické osobě v podstatě žádnou možnost zvolit si svou firmu. Zásadě pravdivosti by jistě nebylo na újmu, kdyby například podle anglického vzoru se právní úprava uvolnila a fyzické osobě zapsané v obchodním rejstříku byla dána možnost si volně zvolit svou obchodní firmu s tím, že by byla povinna vedle své obchodní firmy uvádět i své občanské jméno. Naopak zásada nezaměnitelnosti by tímto jistě byla posílena a odpadla by komplikovaná a někdy ne příliš jasná úprava firemních dodatků. Výhodu by to mělo i při provozování tzv. staré firmy o které bude pojednáno dále. Individualizační funkce obchodní firmy jejímž úkolem je identifikovat určitý subjekt by jistě byla posílena, stejně jako funkce propagační, kdy by obchodní firma fyzických osob měla způsobilost vypovídat o originalitě svého nositele a vyvolávat ve spotřebitelích různé představy či emoce více než pouhé občanské jméno a příjmení.

3.6.2 Tvorba obchodního jména právnických osob

Zákon výslovně stanoví, že podnikatelé právnické osoby, které nejsou zapsány do obchodního rejstříku, stejně jako nezapsané fyzické osoby, nemají obchodní firmu. Právní úkony je takovýto podnikatel podle §8(2) ObchZ povinen činit pod svým názvem. Stejně jako fyzická osoba nezapsaná do obchodního rejstříku, může podnikatel právnická osoba u svého názvu užívat při podnikání

odlišující dodatek nebo další označení, „za předpokladu, že nepůsobí klamavě a jeho užívání je v souladu s právními předpisy i dobrými mravy soutěže“

Takovýto název podnikatele právnické osoby včetně odlišujícího dodatku je chráněn právem proti nekalé soutěži, nikoli však právem firemním.

Obchodní firma právnických osob

Právnických osob podnikatelů zapsaných do obchodního rejstříku bylo v říjnu 2009 zhruba 280 tisíc a pravidla pro tvorbu jejich obchodní firmy upravuje § 9(2) ObchZ.

V ustanovení § 9(2) ObchZ jsou upraveny obchodní firmy dvou typů právnických osob. Jednak jde o obchodní společnosti nebo družstva a další právnické osoby, které vznikají zápisem do obchodního rejstříku, a jednak jde o právnické osoby, které se zapisují do obchodního rejstříku na základě zvláštního právního předpisu, a které vznikly před tímto zápisem. Firmou první skupiny osob je název, pod kterým je subjekt zapsán do obchodního rejstříku – platí zde zásada firemní volnosti (viz kapitola 3.5.5). Firmou subjektu z druhé skupiny osob je jeho název – platí zde tedy zásada firemní vázanosti, neboť firmou tohoto subjektu může být pouze jeho název, který měl již před zápisem do obchodního rejstříku.

Obchodní zákoník svou úpravou připouští pro právnické osoby firmy smyšlené, fantazijní, různým způsobem kombinované, převzaté z mytologie či různých vědních oborů a samozřejmě i firmy osobní a věcné. V tomto směru se neklade požadavek pravdivosti, jak je tomu u obchodní firmy fyzických osob – to však neznamená, že by firma právnické osoby mohla být zaměnitelná nebo klamavá.

Při výběru obchodní firmy si musí zakladatelé uvědomit celou řadu skutečností a měli by si být vědomi určitých mantinelů pro volbu obchodní firmy daných nejen obchodním zákoníkem, ale i dalšími právními předpisy. Zakladatelé musí mít na mysli, že obchodní firmu v té podobě, ve které ji zvolí a nechají zapsat do obchodního rejstříku, bude pak nutné v právních vztazích přesně v té podobě užívat. Z tohoto důvodu bych nedoporučovala tvořit firmy příliš dlouhé, složité či těžko zapamatovatelné, protože jejich užívání v obchodní praxi a běžném obchodním styku s sebou může přinášet řadu těžkostí. Taková firma je zkrátka nepraktická, byť není obchodním zákoníkem zakázaná, takže její vytvoření a následné používání je možné.

Při volbě obchodní firmy musí mít zakladatelé dále na mysli, že jimi zvolená firma nesmí být zaměnitelná s firmou jiného a nesmí působit klamavě. Zakladatelé musí tedy zjistit, zda jimi uvažovaná obchodní firma již není v obchodním rejstříku zapsána pro jinou právnickou osobu.

V dnešní době elektronických komunikací již není problém ověřit si existenci shodné firmy prostřednictvím sítě internet (např. www.justice.cz). V současné době je na internetu pouze možnost ověřit existenci shodné firmy, nicméně se domnívám, že by bylo vhodné umožnit nahlédnout do celého seznamu, ne pouze na určitou firmu. Lze se inspirovat anglickou úpravou, kdy podle s. 1100 CA 2006 má každá osoba právo nahlédnout do seznamu zapsaných jmen obchodních společností⁸⁶, čímž se lze vyvarovat zaměnitelnosti..

Součástí firmy právnických osob je i obligatorní dodatek označující jejich právní formu, jak praví § 9 (2) in fine ObchZ. V jaké podobě má firma jednotlivých druhů obchodních společností a družstev dodatek obsahovat upravují příslušná ustanovení druhé části obchodního zákoníku.

Povinné dodatky

Firma veřejné obchodní společnosti musí podle § 77 ObchZ obsahovat označení „veřejná obchodní společnost“, jenž může být nahrazeno zkratkou „veř. obch. spol.“ nebo „v.o.s.“ Obsahuje-li firma příjmení alespoň jednoho ze společníků, postačí dodatek „a spol.“ Jak z výše uvedeného vyplývá, dodatku „a spol.“ je možné používat pouze jako dodatku k firmě veřejné obchodní společnosti. Není možné, aby u kterékoli jiné obchodní společnosti či družstva, byť ji založily fyzické osoby, bylo ve firmě společnosti uvedeno jméno jednoho ze zakladatelů (společníků) s dodatkem „a spol.“ a poté uveden dodatek označující právní formu dané společnosti či družstva. Totéž platí pro podnikatele, kteří podnikají pod společným jménem bez založení právnické osoby, např. na základě smlouvy o sdružení podle § 829 občanského zákoníka.

Dodatek „a spol.“ není u veřejné obchodní společnosti možné používat, pokud jsou ve firmě uvedena jména všech společníků, neboť by to vyvolávalo klamavou představu, že společnost čítá více společníků než je tomu ve skutečnosti.

Firma komanditní společnosti musí podle § 95 ObchZ obsahovat označení „komanditní společnost“, postačí však i zkratka „kom. spol.“ nebo „k.s.“ Chce-li komanditista udržet svoji omezenou osobní míru odpovědnosti za závazky komanditní společnosti (kdy komanditista v souladu s ust. § 93 ObchZ ručí za závazky společnosti pouze do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku), nesmí být jeho jméno uvedeno v obchodní firmě společnosti. Zákon sice připouští toto jméno ve firmě uvést, avšak komanditista pak ručí za závazky společnosti jako komplementář (tedy celým svým majetkem).

---

⁸⁶ S. 1100 CA 2006 Right to inspect index „Any person may inspect the registrar's index of company names.“

Firma společnosti s ručením omezeným musí v souladu s § 107 ObchZ obsahovat označení „společnost s ručením omezeným“, postačí však i zkratka „spol. s r.o.“ nebo „s.r.o.“

Firma akciové společnosti musí podle § 154 (2) ObchZ obsahovat označení „akciová společnost“ nebo zkratku „akc.spol.“ popř. „a.s.“

Firma družstva musí v souladu s § 221 (3) obsahovat označení družstvo. Zkratku zákon nepovoluje.

Jak již vyplývá z výše uvedeného výkladu, tyto dodatky je třeba považovat za dodatky povinné, tedy obligatorní. Přestože obchodní zákoník dává možnost zakladatelům či zakladateli zvolit znění dodatku (např. „akciová společnost“ nebo „akc.spol.“ nebo „a.s.“), je po jeho zvolení nutno jej v právních vztazích používat přesně v té podobě, ve které je zapsán v obchodním rejstříku. Je-li tedy v obchodním rejstříku zapsaná firma „Gama-projekt, spol. s r.o.“ nelze ji používat s jiným zněním dodatku např. „Gama-projekt, s.r.o.“ K tomu M. Bartošiková uvádí: *„Pokud však přesto dojde při hmotně-právním úkonu k nepřesnému označení podnikatele firmou v tom smyslu, že bude uveden dodatek v jiném znění, než jak je zapsán v obchodním rejstříku, nezpůsobí tento nedostatek neplatnost právního úkonu. Pokud bude společnost označena nesprávným zněním dodatku v žalobě, půjde o odstranitelnou vadu podání dle § 43 odst. 1 o.s.ř.“*⁸⁷

S tímto názorem se, dle mého soudu, nedá než souhlasit. Opačný výklad by byl příliš striktní a formalistický vzhledem k tomu, že i přes nesprávné znění firemního dodatku lze podnikatele na základě takto uvedené firmy bezpochyby bezpečně a přesně identifikovat.

3.7 Převod, přechod a změna obchodní firmy

3.7.1 Obecně

Východiskem pro převod resp. přechod firmy je fakt, že s podnikem je nerozlučně spjata i jeho pověst (goodwill). Jde o faktor, který má pro podnik značnou hodnotu. Dobrá pověst podniku je tvořena představami zákazníků, kteří si s konkrétní obchodní firmou spojují určitou kvalitu poskytovaných služeb, nabízených produktů či přístupu k zákazníkovi. Jde v neposlední řadě také o představy veřejnosti o osobě konkrétního podnikatele provozujícího konkrétní podnik, ať už jde o podnikatelské majetkové poměry, důvěryhodnost či schopnosti. Pokud se jedná o pověst podniku,

---

⁸⁷ Bartošiková, M. in Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M., a kol.: *Obchodní zákoník komentář*, 11. vydání., Praha: C. H. Beck, 2006, s. 24

kteřá „za něco stojí“, bylo by škoda v důsledku převodu, resp. přechodu firmy o tuto dobrou pověst přijít. Nehledě na ztráty čistě materiální, které by byly spojeny s takovýmto převodem, resp. přechodem. Pro průměrného zákazníka je totiž, jak již bylo uvedeno, typické, že je zvyklý spojovat s konkrétní obchodní firmou určitou kvalitu. Než si takovýto zákazník zvykne spojovat kvalitu s firmou novou (nástupnickou), přišel by podnikatel o část svých příjmů, které by jinak nabył, kdyby obchodní firmu nezměnil. Proto zákon umožňuje provozovat podnik pod starou obchodní firmou. Zároveň ale ukládá povinnost uvádět nástupnický dodatek jako součást obchodní firmy, čímž zajišťuje soulad se zásadou pravdivosti.

Pojem „staré firmy“ upravuje § 11 ObchZ (viz. dikce § 11 (1) věta první ObchZ „...může podnikat pod dosavadní firmou...“) Důvodem pro možnost zachování stávající firmy při převodu a přechodu podniku na nového vlastníka je skutečnost, že firma se v průběhu existence podniku postupně stává hospodářskou hodnotou a důležitou složkou podniku, která plní zejména individualizační a identifikační funkci. Zachování staré obchodní firmy je sice v rozporu s principem pravdivosti firmy, avšak pro mnohé podnikatele bývá důležité (někdy dokonce nejdůležitější), aby jim bylo umožněno používat dosavadní firmu v obchodních kruzích známou či proslulou.

Základní zásadou, která se projevuje při převodu firmy, je „zásada vázanosti převodu firmy“. Tato zásada je výslovně upravena v § 11 (4) ObchZ. Zásada vázanosti převodu firmy znamená, že obchodní firma nemůže být převedena na druhého podnikatele bez současného převedení podniku. Při přechodu firmy tato zásada v zákoně výslovně uvedena není, lze ji však dovodit z ustanovení § 11 (3). Na druhou stranu podnik může být převeden resp. přechod podniku může nastat i bez současného převodu resp. přechodu obchodní firmy. U nás aplikovaná zásada vázaného převodu firmy není uplatňována např. v anglosaských zemích, kde je uplatňována zásada volného převodu firmy. H. Heroldová specifikuje zásadu vázanosti převodu resp. přechodu firmy následovně: „Firma náleží k podniku, eventuálně k vícero podnikům jedné právnické osoby či jednoho podnikatele. Podnikatel nemůže s firmou volně disponovat, ledaže současně disponuje s podnikem nebo jeho částí. Firma je dle našeho názoru jinou majetkovou hodnotou náležející k podniku (firma náleží do množiny nehmotných práv obdobně jako obchodní značky, ochranné známky, průmyslová práva a jiná práva duševního vlastnictví), leč na rozdíl od jiných takových práv, jež jsou samostatně převoditelná, s firmou samostatně nakládat nelze. K převodu či přechodu firmy dochází pouze spolu s převodem či přechodem podniku, a to pouze tehdy, převezme-li firmu právní nástupce právnické osoby či nabyvatel podniku.“⁸⁸

---

⁸⁸ Dědič, J. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář. Díl I.*, 1. vydání, Praha: Polyglon, 2002, s. 86

Případně lze převést obchodní firmu i při převodu pouze části podniku, bude-li podnikatel zbývající část provozovat pod jinou firmou nebo tato část zanikne likvidací. Při převodu části podniku se použije § 487 ObchZ, který stanoví, že převáděná část podniku musí tvořit samostatnou organizační složku. Samostatná organizační složka není v zákoně definována. J. Báčová zastává názor, že jde o takovou organizační složku podniku, „o níž se vede zpravidla oddělené účetnictví a je jako organizačně samostatná uvedena ve vnitřním předpisu“⁸⁹. K převodu firmy dochází na základě smlouvy o prodeji podniku, nevyplyvá-li z této smlouvy něco jiného. K užívání cizí firmy pak může dojít na základě smlouvy o nájmu podniku, licenční smlouvy či frančizy. Dle názoru J. Ježka „v zájmu ochrany soutěžitelů a spotřebitelů je účelné ve smlouvě stanovit povinnost nabyvatele užívat u obchodní firmy, která je předmětem licence, dodatek označující jeho osobu“⁹⁰.

Nový občanský zákoník však připravuje změny v této oblasti na které bude poukázáno v dalším výkladu, v zásadě lze však říci, že firma má být více uvolněna pro majetkové dispozice.

3.7.2 Převod a přechod staré firmy

Úprava obsažená v ustanovení § 11 (1) ObchZ je obecnou úpravou pro přechod i převod obchodní firmy, která se použije, pokud v dalších ustanoveních není úprava speciální.

Převod firmy je jak pro fyzické osoby – podnikatele, tak pro osoby právnické upraven, stejně jako její přechod, v ust. § 11 (1) ObchZ. Z tohoto ustanovení vyplývá, že kdo (fyzická i právnická osoba) nabude podnik smlouvou, může podnikat pod dosavadní firmou s nástupnickým dodatkem jen má-li k tomu výslovný souhlas právního předchůdce (tedy převodce). Ujednání o převodu staré firmy bude stranami bezesporu sjednáno ve smlouvě o převodu podniku. Pokud nebude ve smlouvě o převodu podniku výslovně stanoveno, že stará firma se převádí současně s podnikem, k převodu obchodní firmy nedojde.

Ten, kdo zdědí podnik po podnikateli – fyzické osobě, může podnikat pod nástupnickým dodatkem, jen má-li k tomu výslovný souhlas zůstavitele nebo dědiců. Z dikce tohoto ustanovení vyplývá, že ten, kdo takto nabude podnik, „může“, ale nemusí dále podnikat pod dosavadní firmou. Pokud se však rozhodne podnikat pod dosavadní firmou, musí k firmě uvést nástupnický dodatek. Po velké novele obchodního zákoníku postačuje již pouze nástupnický dodatek stručný, není vyžadováno uvedení jména nástupce. Další podmínkou pokračování v podnikání pod dosavadní firmou je, aby byl dán k tomuto výslovný souhlas. Tento mohou dát jednak dědicové a jednak sám zůstavitel před svou

⁸⁹ Báčová, J.: *Podnik jako předmět nepeněžitých vkladů*, Právní rádce 5/2000, s. 14

⁹⁰ Ježek, J.: *Ochrana obchodního jména*, Daňová a hospodářská kartotéka 1/1996, s. 7

smrti. Zde je patrná další ze změn provedená velkou novelou obchodního zákoníku, protože před 1. 1. 2001 nebyla možná dispozice s firmou pro případ smrti. Díky této dispozici tak v některých případech odpadl problém, který nastával v situaci, kdy bylo více dědiců podniku. Nyní může tedy zůstavitel určit dědice oprávněného v případě jeho smrti s firmou nakládat. Pochopitelně po provedení nezbytných úprav (nástupnický dodatek).

Pokud je ale přece jen dědiců více, může i pouze jeden z nich svým nesouhlasem znemožnit podnikateli-dědici podniku podnikání pod starou firmou. Naopak zase v případě, kdy zůstavitel předem vyjádřil svůj výslovný nesouhlas s přechodem staré firmy na dědice – nabyvatele podniku, nelze tento jeho projev vůle (nesouhlas) dle názoru E. Večerkové⁹¹ nahradit jednomyslným souhlasem všech dědiců (viz dikci „*jen má-li k tomu souhlas zůstavitele nebo dědiců*“).

Kdo nabude podnik smlouvou od právnické osoby, může podnikat pod dosavadní firmou, s nástupnickým dodatkem, má-li k tomu výslovný souhlas právního předchůdce.

Nabyvatel staré obchodní firmy, který pod touto firmou hodlá podnikat, si musí tuto nechat zapsat do obchodního rejstříku a to i s obligatorním nástupnickým dodatkem. Teprve zápisem do obchodního rejstříku se z původní (staré) firmy převodce stane obchodní firma nabyvatele rozšířená o nástupnický dodatek. Teprve od tohoto okamžiku bude nabyvatel činit právní úkony pod touto firmou.

3.7.3 Změna jména podnikatele fyzické osoby

Případem změny jména podnikatele – fyzické osoby se zabývá ustanovení § 11 (2) ObchZ, který dovoluje používat ve firmě dřívější jméno podnikatele s dodatkem obsahujícím jméno nové. Ustanovení opět obsahuje formulaci „může používat“, z čehož vyplývá, že zákon dává možnost, nikoliv povinnost. Jak již bylo uvedeno výše, obchodní firma je nerozlučně spjata s dobrou pověstí a tak i toto ustanovení umožňuje zachovat konkrétnímu podnikání hodnotu, kterou dobrá pověst představuje. Nejčastěji přichází v úvahu změna jména u žen – podnikatelek jako důsledek změny stavu (svatba, rozvod,...). Ustanovení se ale nevztahuje pouze na změnu příjmení, ale je použitelné i při změně křestního jména, protože zákon užívá legislativní zkratku „jméno“ pro křestní jméno i příjmení. Změnu jména a příjmení upravuje zák. č. 301/2000 Sb., o matrikách, kdy § 72 (3) upravuje volbu jména tak, že „*změna jména se nepovolí, žádá-li fyzická osoba mužského pohlaví o změnu na jméno ženské, nebo naopak, žádá-li o změnu jména na jméno zkomolené, zdobnělé, domácí, nebo na jméno, které má žijící sourozenec společných rodičů*“. Změna příjmení z jiných důvodů než z důvodů

---

⁹¹ Faldyna, F., Pokorná, J., Tomsa, M., Rozehnalová, N., Večerková, E., Kobliha, I., Pohl, T., Balabán, P., Víték, J., Ševčík, D.: *Obchodní právo*, Praha: ASPI Publishing – MERITUM, 2005, s. 36

obvyklých zejména u žen (sňatek, rozvod) upravuje § 72 (2) téhož zákona: „Změna příjmení se povolí zejména tehdy, jde-li o příjmení hanlivé, nebo směšné, nebo je-li pro to vážný důvod“. Zvláštním případem jsou tak osoby, u nichž probíhá změna pohlaví, kdy v období takovéto změny jim dle § 72 (5) „matriční úřad povolí užívat neutrální jméno a příjmení na základě jejich žádosti a potvrzení zdravotnického zařízení, u něhož léčba pro změnu pohlaví probíhá“.

Povinností je uvádět dodatek obsahující jméno nové. Nejčastěji používanými dodatky pak jsou dodatky typu „provdaná“ a „dříve“. Takovýto dodatek pak může vypadat následovně: „Jana Nováková, dříve Jana Nová“ nebo „Jana Nová, provdaná Jana Nováková“. Změna firmy v důsledku změny jména se rovněž zapisuje do obchodního rejstříku.

V souvislosti s touto problematikou ještě uvádím pro srovnání úpravu německou, kdy v ustanovení 21 HGB je stanoveno: „Změní-li se jméno vlastníka podniku nebo jméno společníka obsažené v obchodním jménu, aniž by došlo ke změně osoby, může být pokračováno v užívání dosavadního obchodního jména.“⁹² Jedná se tedy o úpravu, která ve velké míře zasahuje do zásady pravdivosti, ale předpokládám, že německý zákonodárce upřednostňuje někdy nemalé zájmy podnikatelů, u nichž dojde ke změně jména, na provozování podniku pod původní a proslulou firmou nad zásadou pravdivosti obchodní firmy. Tato úprava zřejmě vychází z myšlenky, že i nepatrná změna obchodní firmy (právě třeba doplněním dodatku) může mít vliv na její rozlišovací schopnost a běžný spotřebitel by si již nemusel upravenou firmu správně spojit s oním proslulým podnikatelem.

V této souvislosti lze upozornit, že nově připravovaná úprava obchodní firmy obsažená v návrhu občanského zákoníku počítá se zavedením podobné úpravy jako je úprava německá, ale o tom bude pojednáno dále.

3.7.4 Přejedání firmy právnické osoby

V § 11 (3) ObchZ je ustanovením speciálním k § 11 (1) a upravuje přechod „staré“ obchodní firmy právnické osoby. Firma právnické osoby přechází na nástupnickou právnickou osobu s podnikem, zaniká-li původní právnická osoba bez likvidace (tzn. fúzí, převodem jmění na společníka nebo rozdělením) a nástupnická právnická osoba firmu převezme. Zde je stanoveno právo (nikoliv povinnost) nástupnické osoby převzít firmu zaniklé právnické osoby. Pokud ji ale nabyvatel převezme, přechází obchodní firma spolu s podnikem. Zde je možno vysledovat zásadu vázanosti přechodu firmy, kdy firma přechází na nástupce v souvislosti s přechodem podniku. Speciální právní úprava je

---

⁹² § 21 HGB říká „Wird ohne eine Änderung der Person der in der Firma enthaltene Name des Geschäftsinhabers oder eines Gesellschafters geändert, so kann die bisherige Firma fortgeführt werden.“

obsažena u zrušení akciové společnosti s převodem jmění na akcionáře v ustanovení § 220p (8) ObchZ, kde se uvádí, že hlavní akcionář, není-li fyzickou osobou, je oprávněn převzít firmu zaniklé společnosti s uvedením dodatku označujícím právní nástupnictví a bez dodatku vyjadřujícího právní formu akciové společnosti.⁹³

3.7.5 Změna obchodní firmy právnické osoby

Případem, kdy součástí obchodní firmy právnické osoby je jméno společníka nebo člena, který přestal být jejím společníkem nebo členem, se zabývá ustanovení § 11 (5) ObchZ. Není brán ohled na důvod ukončení jeho společenství či členství, může se tedy jednat o vyloučení, zrušení jeho účasti soudem, vystoupením, dohodou o zrušení jeho účasti atd. Právnická osoba může nadále používat jeho jméno pouze s jeho souhlasem. Tento souhlas může být udělen jednak na dobu neurčitou, jednak na dobu určitou. Nebude-li však souhlas udělen, musí právnická osoba svoji firmu změnit a tuto změnu navrhnout na zápis do obchodního rejstříku. V případě smrti nebo zániku společníka nebo člena se vyžaduje jeho předchozí souhlas anebo souhlas dědice nebo právního nástupce. Podle M. Bartoškové „...i nadále zůstává sporné, koho rozumí ustanovení odstavce 5 pod pojmem dědice. Zda jsou to dědicové ve smyslu ustanovení § 460 an. ObčZ nebo osoby vyjmenované v § 15 ObčZ, tzn. manžel(ka), děti, či rodiče zemřelého, tedy osoby, jimž přísluší uplatňovat právo na ochranu osobnosti po smrti fyzické osoby, či zda jsou to jak dědicové, tak i osoby, uvedené v § 15 ObčZ. Převládá názor, že pod pojmem dědic užitým v odstavci 5 lze rozumět jak dědice ve smyslu § 460 ObčZ, tak i osoby podle § 15 ObčZ. Stejný výkladový problém nastává i v odstavci 1 téhož ustanovení.“⁹⁴

Pod pojmem dědic je dle mého názoru účelnější představit si dědice uvedené v § 15 ObčZ („Po smrti fyzické osoby přísluší uplatňovat právo na ochranu její osobnosti manželu a dětem, a není-li jich, jejím rodičům.“), protože právo na ochranu jména patří k právům na ochranu osobnosti, bylo by tedy zbytečné rozšiřovat okruh dědiců na dědice specifikované v § 460 a násl. OZ, čímž by byl zároveň rozšiřován okruh možných problémů, které mohou při dědění nastat, pokud je dědiců více.

K. Knap k dané problematice uvádí : „*Doslovný výklad použitého výrazu „dědice“ v uvedeném ustanovení by svědčil o rozporu tohoto ustanovení s § 15 občanského zákoníku, podle něhož po smrti občana přísluší uplatňovat právo na ochranu jeho osobnosti (jehož součástí podle § 11 cit. zákona tvoří i právo na jméno) jeho manželovi a dětem, a není-li jich, jeho rodičům. Lze přisvědčit názoru, že zmíněný názor je jen zdánlivý (...)* Těžiště celého ustanovení nespočívá ve větě druhé, nýbrž ve větě

⁹³ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*, 10. podstatně rozšířené vydání, Praha: C.H.Beck, 2005, s. 34

první citovaného § 11. Právo na jméno jako právo ryze osobnostní (tzv. všeobecné právo osobnostní) není předmětem dědění. Úmrtím subjektu, který je jménem označen, nepřechází tedy právo na jméno na dědice, nýbrž zaniká. Aby za tohoto stavu byly chráněny osobnostní zájmy nejbližších členů rodiny na ochraně jména zemřelého i po jeho smrti, konstituuje občanský zákoník pro tyto osoby, jejichž výčet vymezuje § 15 občanského zákoníku, zvláštní nové originární právo na tuto ochranu. Z tohoto stavu nemohl obchodní zákoník v rozporu s uvedeným pojetím občanského zákoníku proklamovat dědění práva, které úmrtím svého subjektu zaniklo. Poslední věta citovaného § 11 obchodního zákoníku tedy nesleduje a ani nemůže sledovat účel vytvořit nový dědický institut, nýbrž používá výrazu „dědic“ pro označení osoby, která je v případě smrti původního subjektu práva k uplatnění svého zájmu na další ochraně jména zemřelého legitimována, což jsou výše již zmíněné osoby uvedené v § 15 občanského zákoníku.“⁹⁵

K tomuto názoru kontruje K. Eliáš následovně: „Podle mého mínění nelze v žádném případě souhlasit s názorem K. Knapa, že poslední věta § 11 odst. 5 obchodního zákoníku používá výrazu „dědic“ pro označení osoby, která je v případě smrti původního subjektu práva k uplatnění svého zájmu na další ochraně jména zemřelého legitimována, což jsou (...) osoby uvedené v § 15 občanského zákoníku. Toto stanovisko je teoreticky bezchybné a logické. Naráží ovšem na překážku zákonné dikce. Slovo „dědic“ použité v § 11 odst. 5 obchodního zákoníku má zcela jednoznačný význam, který plyne z úpravy v § 473 a násl. občanského zákoníku. Z toho důvodu není možné toto ustanovení vykládat tak, že zde má slovo dědic význam jiný, a to „manžel a děti, a není-li jich, pak rodiče, a to i tehdy, když nejsou dědici.“ Normativní obsah poslední věty § 11 odst. 5 obchodního zákoníku je naprosto jednoznačný; a to, že je v rozporu s veškerými právními principy na jeho závaznosti nic nemění.“⁹⁶

Obě výše zmíněné citace patří sice do období úpravy obchodního jména, tj. před 1. lednem 2001, nicméně tato diskuze je stále aktuální v dnešní úpravě obchodní firmy. I. Pelikánová v komentáři k obchodnímu zákoníku z roku 2004 odkazuje na názor K. Knapa a uvádí „Právo k obchodní firmě je stejně jako předchozí právo k obchodnímu jménu právem ryze osobnostním, proto zásadně nepřechází dědění.“⁹⁷:

⁹⁴ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*, 10. podstatně rozšířené vydání, Praha: C.H.Beck, 2005, s. 35

⁹⁵ Dědič, J. a kol.: *Obchodní zákoník s podrobným komentářem pro právní a podnikatelskou praxi*, Praha: TRIZONIA, 1992, s. 29

⁹⁶ Eliáš, K.: *Obchodní společnosti*, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 1994, s. 70

⁹⁷ Pelikánová I.: *Komentář k obchodnímu zákoníku, díl I.*, 4. aktuální vydání, Praha: ASPI, 2004, s. 141

4 Obchodní tajemství v platné právní úpravě

„Jistoty jsou dobré, nejistoty přitažlivé, tajemství vyzývavá.“

Josef Čapek

4.1 Obecně

Obchodní tajemství se stalo oblíbeným právem duševního vlastnictví v tzv. nové neboli znalostní ekonomice. Rozdíl mezi starou a novou ekonomikou lze přirovnat k rozdílu mezi agrárním a průmyslovým věkem. Stroje a výrobní postupy stály v centru věku průmyslového a patentové právo bylo vyvinuto na jejich ochranu. Nicméně ve věku informačním je to ochrana prostřednictvím obchodního tajemství, která nejlépe odpovídá na potřebu chránit rychle se měnící nepatentovatelné informace, které jsou třeba k provozování podniku.

Nejcennějším majetkem podniku jsou totiž jeho důvěrné vnitřní informace a znalosti, které lze chránit prostřednictvím obchodního tajemství. Tyto informace jsou důležitější a cennější než budovy, stroje či zařízení, neboť jsou nenahraditelné. Je to jediná věc, která odlišuje daný podnik od podniku soutěžitelů a která umožňuje jeho úspěch. Firmy většinou při ochraně svých nehmotných statků spoléhají nejen na co nejširší okruh práv k duševnímu vlastnictví, avšak v posledních letech se právě právo k obchodnímu tajemství těší vysoké popularitě, neboť jeho užití je rychlé, snadné a efektivní. Ve stejné době, kdy informační ekonomika učinila obchodní tajemství důležitějším, však vzrostlo i nebezpečí jeho odcizení.

Mobilnější pracovní síla, zvýšené využívání konzultantů a rovněž „outsourcing“ s sebou nesou nebezpečí odcizení obchodního tajemství. Rovněž sama informační technologie přispívá k mobilitě informací. Navíc jsou data uchovávána ve snadno kopírovatelných počítačových souborech a připojení k internetu spolu s velkopaměťovými médii umožňuje tyto soubory snadno transportovat. Důraz je tedy třeba klást na prevenci porušení obchodního tajemství.

Například v úvodu zmíněná společnost The Coca-Cola Company, právě z důvodu utajení svého obchodního tajemství, nesvěřuje výrobu nápojů plně svým partnerům po celém světě, ale těmto

společnostem dodává sirup, který sama vyrábí a ty potom (pokud výrobní proces trochu zjednoduším) pouze smíchají tento sirup s vodou a bublinkami.

Aby byly určité skutečnosti považovány za obchodní tajemství a v důsledku toho byly způsobilým předmětem právní ochrany, kterou obchodnímu tajemství poskytuje právní řád České republiky, musí splňovat všechny následující znaky, které jsou definovány v § 17 ObchZ. Musí jít o skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem, které mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu, nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné, mají být podle vůle podnikatele utajeny a podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje (jednotlivé znaky budou rozebrány dále podrobněji).

Definice obchodního tajemství je široká a v zásadě ohledně předmětu obchodního tajemství záleží na rozhodnutí podnikatele, které skutečnosti bude ve svém zájmu utajovat a jaký způsob ochrany pro tyto skutečnosti zvolí. Seznam možných obchodních tajemství je potenciálně nekonečný.

Ochrana obchodního tajemství je neformální, tzn. že nevzniká registrací nebo zápisem, ale vzniká okamžikem naplnění pojmových znaků obchodního tajemství a rovněž tak zaniká, jestliže zanikne samo obchodní tajemství, tedy jestliže odpadne některý z jeho pojmových znaků, např. podnikatel přestane utajovat tyto skutečnosti nebo se stanou obecně dostupnými, byť i v důsledku protiprávního jednání. Tato charakteristika ochrany obchodního tajemství představuje jeho zvláštnost (a výhodu) oproti ostatním právům průmyslového vlastnictví, pro které je vyžadován zápis do veřejného rejstříku, aby jim byla poskytnuta ochrana právním řádem. S neformálností ochrany a s utajením obchodního tajemství, jako jeho pojmového znaku souvisí rovněž možnost neomezené doby trvání jeho ochrany, bez nutnosti jeho pozdějšího odtajnění.

Obchodní tajemství představuje osobitý institut obchodního práva, který je omezen pouze a jen na podnikatelské subjekty. Obchodní tajemství tvoří součást majetku podnikatelského subjektu a proto nemůže být majetkem fyzické anebo právnické osoby, která není podnikatelem ve smyslu § 2 ObchZ.

Obchodní zákoník definuje podnik v § 5 (1) jako soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku podle definice náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit. Mezi nehmotné složky podnikání ve smyslu § 5 (1) ObchZ patří i obchodní tajemství jako nehmotný statek (průmyslové právo), který je nedílnou součástí podniku.

4.2 *Pojmové znaky obchodního tajemství podle § 17 ObchZ*

Právo poskytuje ochranu obchodnímu tajemství pouze pokud jsou naplněny určité právní podmínky. Na rozdíl od první republiky, kdy bylo toto tajemství upraveno v ZPNS, platný obchodní zákoník umístil pozitivní úpravu mezi obecná ustanovení vymezující základní pojmy. Náš obchodní zákoník na rozdíl od některých evropských úprav nerozlišuje mezi obchodním, výrobním a technickým tajemstvím, ale všechny tyto skutečnosti zahrnuje pod obchodní tajemství.

Obchodním tajemstvím není vše, co podnikatel utajuje, ale utajovaná skutečnost musí splňovat znaky vymezené v § 17 ObchZ, jinak nejde o obchodní tajemství. Obchodní tajemství je součástí práv náležejících k podniku. Tvoří ho veškeré skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem, které mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu, nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné, mají být podle vůle podnikatele utajeny a podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje.

Jednotlivé pojmové znaky obchodního tajemství budou nyní rozebrány. K tomu, aby se jednalo o obchodní tajemství ve smyslu obchodního zákoníku (a aby bylo možno poskytnout mu zákonem stanovenou ochranu), je nutno, aby byly naplněny všechny tyto znaky zákonem stanovené:

4.2.1 *Skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy*

V tomto případě jde o věcnou charakteristiku pojmu obchodní tajemství. Vymezení pojmu obchodního tajemství je v obchodním zákoníku velmi široké a zahrnuje jak skutečnosti obchodní povahy, tak i skutečnosti neobchodní, tedy výrobní či technické povahy.

Mezi skutečnosti obchodní povahy, které lze považovat v určitém konkrétním případě za obchodní tajemství, patří např. seznamy prodávajících a kupujících, obchodní plány, vedení a obsah obchodních knih, obchodní kalkulace. Zahrnout sem však bude třeba všechny údaje, z nichž lze vyčíst znalosti o chodu obchodu, zejména znalosti o finanční situaci, adresáře zákazníků, marketingové záměry, tedy skutečnosti, které nejsou běžně přístupné a jejich znalost je s to ovlivnit rozhodování v obchodním styku (viz též znění § 128 TrZ).

Za skutečnosti výrobní povahy tvořící obchodní tajemství lze považovat určité výrobní postupy, jež nejsou schráněny patentem, výrobní programy, technologické postupy, pracovní postupy, receptury atd.

Ke skutečnostem technické povahy, které lze chránit jako obchodní tajemství, se dají řadit technické předlohy, technické výkresy, projektová dokumentace, výkresy, modely, vzory atd.

I. Štenglová⁹⁸ poukazuje na to, že hranice mezi skutečnostmi obchodní, výrobní a technické povahy není zcela ostrá, jednotlivé skutečnosti se v některých případech prolínají či na sebe navazují a doplňují se navzájem. Jejich rozlišování v praxi nemá žádný význam. Dále uvádí, že je možné podrobit režimu obchodního tajemství i další skutečnosti, které nemají jednoznačně obchodní, výrobní, či technickou povahu, ale přesto je jejich utajení nezbytné k zajištění ochrany podnikatele před jejich využitím či zneužitím jinými podnikateli. Sem patří například skutečnosti týkající se personalistiky, informace organizačního charakteru a další informace významné z hlediska konkurenceschopnosti a tržního postavení podnikatele, které nelze bezprostředně označit za skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy.

4.2.2 Souvislost s podnikem

Obchodní zákoník definuje podnik v § 5 (1) jako soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku podle definice náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem ke své povaze mají tomuto účelu sloužit. Mezi nehmotné složky podnikání ve smyslu § 5 (1) ObchZ patří i obchodní tajemství jako nehmotný statek (průmyslové právo), který je nedílnou součástí podniku.

Skutečnost, zda může obchodní tajemství existovat i mimo podnik se považuje za spornou. Například tehdy, jestliže podnik se kterým je spojeno, zanikne. K. Eliáš k tomu v rámci pojednání o zániku obchodního tajemství uvádí: „V souvislostech, o nichž je tu řeč, má pochybný smysl striktně vyžadována vázanost obchodního tajemství na podnik. Jako problematická tu vyvstává otázka, pozbývá-li obchodní tajemství svůj charakter – a tím i právní ochranu – v okamžiku, kdy je zrušen podnik, s nímž bylo spojeno. (Např. vlastník malé továrničky na likéry vyrábí podle jinak neznámého receptu speciální alkoholický nápoj. Pro pokročilý věk zastaví výrobu, ukončí své podnikání, prodá tovární budovu i stroje. Recept si však ponechá v naději, že se k podnikání v daném oboru vrátí jeho vnuk: jde stále o obchodní tajemství, když podnik, se kterým souviselo, již neexistuje a když ten, v jehož majetku se nalézá, není podnikatelem? Ve prospěch kladné odpovědi lze argumentovat důrazem zákona na hodnotu tajemství (alespoň potenciální), ale jednoznačně odpovědět nelze.“⁹⁹

K tomu uvádí I. Štenglová že „...v praxi může nepochybně nastat situace, kdy by bylo účelné, zachovat ochranu poskytovanou obchodnímu tajemství i poté, co podnik, jehož je součástí, zanikne. Platná právní úprava však je koncipována tak, že z ní lze takový stav dovozovat jen stěží – je totiž

⁹⁸ Štenglová, I., Drápal, L., Púry, F., Korbek, F.: *Obchodní tajemství, Praktická příručka*, Linde Praha, 2005, s. 17

⁹⁹ Eliáš, K.: *Kurs obchodního práva. Úvodní a obecná část. Soutěžní právo*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 1995, s. 137

*založena na tom, že obchodní tajemství s podnikem souvisí a ochrana je poskytována podnikateli, o jehož podnik jde.*¹⁰⁰

Podle současné právní úpravy je tedy obchodní tajemství nerozlučně spjato s podnikem. Nicméně je třeba upozornit na připravovanou úpravu obchodního tajemství v novém občanském zákoníku, podle které by se i obchodní tajemství stalo věcí v právním smyslu a z toho by plynulo, že jeho vlastník s ním může nakládat podle vlastní vůle, bez ohledu na existenci podniku. Podrobně bude připravovaná právní úprava rozebrána níže v kapitole 6.

4.2.3 Skutečná nebo alespoň potenciální materiální nebo nemateriální hodnota

Dalším znakem obchodního tajemství, který je podmínkou pro jeho existenci, je jeho skutečná nebo alespoň potenciální materiální nebo nemateriální hodnota.

Takovou hodnotu bude mít, jak uvádí I.Štenglová¹⁰¹, tehdy, jestliže je její vyzaření způsobilé jakkoli se dotknout hospodářského výsledku podnikatele provozujícího podnik, ať již současného nebo budoucího. V rozhodném okamžiku přitom není podstatné, zda se v budoucnu porušení obchodního tajemství v hospodářském výsledku skutečně projeví či nikoli. Konečný hospodářský výsledek totiž může být ovlivněn celou řadou faktorů, které mohou zabránit tomu, aby se vyzaření obchodního tajemství způsobilé případný negativní dopad do hospodářského výsledku nepromítne, však budou spíše řídké. Vždyť např. i to, že podnikatel právě pod vlivem porušení obchodního tajemství upustí od podnikatelského záměru, který utajoval, se zpravidla promítne přinejmenším do toho, že nedosáhne očekávaného zisku či vynaloží náklady, které se mu nevrátí.

Případným negativním důsledkem porušení obchodního tajemství může být např. zhoršení postavení podnikatele na trhu (zejména odliv zákazníků ke konkurenci), zvýšení nákladů podnikatele, marné vynaložení prostředků na reklamu nebo marketing či na přípravu nové výroby apod.

4.2.4 Nedostupnost v příslušných obchodních kruzích

Dalším definičním znakem obchodního tajemství je jeho nedostupnost v příslušných obchodních kruzích. Obchodní zákoník nevyžaduje, aby skutečnosti, které tvoří obchodní tajemství, byly zcela nové, originální a nebyly známé nikomu. Důležité v této souvislosti je, že posuzované skutečnosti

---

¹⁰⁰ Štenglová, I., Drápal, L., Půry, F., Korbel, F.: *Obchodní tajemství, Praktická příručka*, Linde Praha, 2005, s. 15

¹⁰¹ Štenglová, I., Drápal, L., Půry, F., Korbel, F.: *Obchodní tajemství, Praktická příručka*, Linde Praha, 2005, s. 18

nejdou známy v okruhu osob, které jsou nebo by potenciálně mohly být konkurenty podnikatele či by je mohly konkurentům podnikatele sdělit či jinak poskytnout.

Považuje se za sporné, jak uvádí I.Štenglová¹⁰², zda může být předmětem obchodního tajemství skutečnost, která je v relevantních obchodních kruzích běžně dostupná, není však známo, že konkrétní podnikatel tuto skutečnost využívá při svém podnikání nebo není známo to, že je taková skutečnost, např. technologický postup, za určitých okolností výhodnější než postupy jiné, rovněž obecně známé. I když se dikce obchodního zákoníku („...nejdou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné“) zdá nasvědčovat tomu, že takové skutečnosti předmětem obchodního tajemství být nemohou, soudím, že to za určitých okolností bude možné. Tak např. bude obecně známý určitý technologický postup, nebude však již známo, za jakých okolností je jeho postup výhodný, ale i to, že jej podnikatel využívá, pakliže bude např. výhodnost jeho využití záviset na podmínkách, za kterých podnikatel provozuje svoji činnost.

4.2.5 Utajení

Poslední předpoklad má subjektivní povahu. Utajení obchodního tajemství je povinností podnikatele. Aby určitá skutečnost mohla být obchodním tajemstvím, musí být podle vůle podnikatele utajena a podnikatel také odpovídajícím způsobem její utajení zajišťuje.

Přitom podnikatel musí nejen mít vůli určitou skutečnost utajovat, ale musí tuto vůli i odpovídajícím způsobem projevit. Zákon přitom nestanoví formu takového projevu vůle, takže ji lze projevit nejen výslovně, ale i přijetím potřebných opatření organizační povahy směřujících k utajení této skutečnosti – pak ovšem již splývá projev vůle k utajení s vlastním utajením. Lze však doporučit jednoznačný, pokud možno písemný projev vůle, neboť důkazní břemeno o existenci takové vůle ponese v případném sporu podnikatel.

Vůle podnikatele utajovat určité skutečnosti není dostačující k jejich kvalifikaci jako předmětu obchodního tajemství, nutný je ještě faktický stav utajování, tedy realizace opatření potřebných k tomu, aby tyto skutečnosti zůstaly utajeny.

Některé společnosti jdou do extrémů, např. výše zmíněná společnost Coca-Cola má svůj recept uložen v bankovním trezoru, který může být otevřen pouze usnesením všech členů představenstva. Pouze dva zaměstnanci znají recept ve stejnou dobu, přičemž veřejnost se nikdy nedozví jejich

---

¹⁰² Štenglová, I., Drápal, L., Púry, F., Korbel, F.: *Obchodní tajemství, Praktická příručka*, Linde Praha, 2005, s. 19

identitu. Tito dva zaměstnanci nesmějí nikdy společně cestovat na palubě jednoho letadla. Naštěstí však takováto mimořádná opatření k utajení obchodního tajemství jsou zapotřebí jen výjimečně.

Nicméně v rámci zachování konkurenceschopnosti společnost musí utajovat obchodní tajemství, které je nehmotným statkem a jehož ochrana je z tohoto důvodu obtížnější, než ochrana statků hmotných. K zajištění utajení může sloužit podle povahy utajovaných skutečností či povahy jejich zachycení celá řada prostředků od materiálních (trezory, bankovní schránky, různá poplašná zařízení apod.) přes organizační (vytipování nezbytného okruhu osob seznámených s tajemstvím a přijetí organizačních opatření směřujících k tomu, aby jiné osoby přístup k utajované skutečnosti neměly) po smluvní (zapracování povinnosti utajovat určité skutečnosti do smlouvy uzavřené mezi podnikatelem a osobou, která má přístup k tajemství), včetně případných sankcí.

Jak budou taková opatření v jednotlivých případech vypadat, závisí na konkrétních okolnostech případu. V některých případech např. postačuje k zajištění utajení to, že podnikatel určitou skutečnost, známou pouze jemu samému a zachycenou písemně, nikomu neprozradí a její písemné vyhotovení bezpečně uloží. V jiném případě, tam kde bude nezbytné, aby se s touto skutečností seznámil určitý okruh osob, zajistí, aby jiné osoby neměly k této skutečnosti přístup, a podle okolností upozorní nezbytně nutný okruh seznámených osob na nutnost utajení, případně je k zachování utajení zaváže.

4.2.6 Existence obchodního tajemství

Jednotlivé znaky obchodního tajemství podle § 17 ObchZ jsou navzájem spjaty. Právo k obchodnímu tajemství trvá, pokud trvají skutečnosti uvedené v § 17, resp. pokud jsou dány znaky, jimiž zákoník vymezuje obchodní tajemství. Naplnění a trvání všech výše uvedených znaků je předpokladem vzniku a trvání absolutního práva podnikatele na obchodní tajemství.

„Aby se jednalo o obchodní tajemství, je nutno, aby byly naplněny všechny pojmové znaky obchodním zákoníkem stanovené, tj. že se musí jednat o skutečnosti obchodní, výrobní nebo technické povahy související s podnikem, které mají alespoň potenciální hodnotu, nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné, mají být podle podnikatele utajeny a podnikatel musí utajení odpovídajícím způsobem zajišťovat.“, jak se říká v rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové¹⁰³.

Toto souvisí s výše zmíněnou neformálností ochrany obchodního tajemství. Neformální ochrana nevzniká registrací nebo zápisem, ale vzniká okamžikem naplnění pojmových znaků obchodního tajemství a rovněž tak zaniká, jestliže zanikne samo obchodní tajemství, tedy jestliže odpadne některý

¹⁰³ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25.5.2001, č.j. Ca 189/2000-27

z jeho pojmových znaků – např. podnikatel přestane utajovat tyto skutečnosti nebo se stanou obecně dostupnými, byť i v důsledku protiprávního jednání.

Podnikatel se v tom případě může domáhat právní ochrany, o které bude pojednáno dále, zejména náhrady škody, avšak obnovení obchodního tajemství, pokud zanikl jeho pojmový znak spočívající v utajení, již není možné. Obchodní tajemství jednou ztracené je ztracené navždy.

4.2.7 Obchodní tajemství je určeno vůlí podnikatele

V zásadě ohledně předmětu obchodního tajemství záleží na rozhodnutí podnikatele, které skutečnosti bude ve svém zájmu utajovat a jaký způsob ochrany pro tyto skutečnosti zvolí. Aby mohl podnikatel své obchodní tajemství odpovídajícím způsobem chránit prostřednictvím zajištění jeho utajení, musí nejprve obchodní tajemství identifikovat, rozlišit ho od ostatních obchodních informací, které obchodním tajemstvím nejsou a ani být nemohou. Výše jsme rozebrali definici obchodního tajemství obsaženou v § 17 ObchZ.

Z této definice vyplývá, že obchodním tajemstvím je informace (obchodní, výrobní či technické povahy) související s podnikem, která

- (1) není v příslušných obchodních kruzích obecně známá (běžně dostupná)
- (2) přináší podnikateli určitou ekonomickou výhodu (má alespoň potenciální hodnotu), přičemž tato výhoda se specificky vyvozuje ze skutečnosti, že informace není obecně známá, nikoli z hodnoty samotné informace
- (3) je přiměřeným (odpovídajícím) způsobem utajována.

Jde tedy o definici značně obecnou, ponechávající podnikateli široký prostor pro určení, které údaje vztahující se k jeho podniku a podnikání zařadí do okruhu obchodního tajemství. Pod pojmem obchodní tajemství je třeba rozumět jakoukoli informaci, která umožní vydělat peníze, protože není všeobecně dostupná a záleží na vůli podnikatele, které obchodní informace, za předpokladu, že mají určitou hodnotu a nejsou obecně známé, bude jako obchodní tajemství chránit.

Seznam možných obchodních tajemství je potenciálně nekonečný a následující informace jsou často obchodními tajemstvími podle § 17 ObchZ:

vzorce	modely
postupy	údaje z kontroly jakosti
metody	vzory
výrobní postupy	rozměry
seznamy zákazníků	recepty
seznamy dodavatelů	zdrojové kódy
prodejní předpovědi	výsledky testů
nákresy	obchodní strategie
modrotisky (detailně propracované plány)	nepatentované vynálezy

Obchodní tajemství dále může:

(1) chránit nápady, které představují pro podnikatele soutěžní výhodu – například nový typ produktu nebo novou webovou stránku

(2) zabránit konkurentům, aby se dozvěděli o přípravě nového produktu nebo služby a tím jim zabránit, aby zjistili jeho funkční či technické charakteristiky – například jak funguje nový softwarový program

(3) chránit další cenné obchodní, nákupní a zákaznické informace – například plány zavést novou řadu výrobků, obchodní předpovědi, informace o cenách

(4) chránit tzv. „negativní know-how“ – to je informace získaná v průběhu výzkumu a vývoje co nedělat nebo co optimálně nefunguje – například výzkum, který odhalil neefektivnost nového léku

(5) chránit jakoukoli jinou informaci, která má hodnotu a není obecně známa soutěžitelům. Půjde o nové vynálezy, technologie, výrobky nebo inovace dosavadních, které obvykle bývají předmětem obchodního tajemství, dále také například výzkumné projekty, laboratorní notebooky a počítačové algoritmy.

Pro srovnání a inspiraci lze na tomto místě uvést publikovaný názor K. Skály z roku 1927 „Zákon liší od sebe obchodní a výrobní tajemství. Hranice mezi těmito skupinami jsou namnoze velmi neurčité. Pod pojem výrobních tajemství patří všechny zvláštnosti výroby, jako výrobní metody, různá technická zdokonalení, zvláštní postup při produkci atd. Rozsah výroby nerozhoduje. Obchodními tajemstvími jsou všechny ostatní zvláštnosti určitého obchodního podniku, které podnikatel jako

tajemství uchovává, jako různé události, příběhy, obchodní zařízení podniku a pod. Sem patří zejména prameny nákupní, poměry odbytové, listina zákazníků, vzorky, kolekce, oferty, ceny, bilance, inventury, seznamy cizozemských míst, kam se exportuje atd.“¹⁰⁴

4.3 Obchodní tajemství a práva podobná

Informace, které by potenciálně mohly být chráněny prostřednictvím obchodního tajemství popř. informace, které mají s obchodním tajemstvím společné rysy a které jsou upraveny popř. pouze zmíněny v platné právní úpravě budou nyní rozebrány a jejich vztah k obchodnímu tajemství bude popsán. Konkrétně půjde o právo patentové, tzv. know-how a důvěrné informace.

4.3.1 Obchodní tajemství a patentové právo

Obchodní tajemství musí být odlišeno od práva patentového. České patentové právo je založeno na novelizovaném zákonu č. 527/1990 Sb. o vynálezech a zlepšovacích návrzích. Smyslem patentového práva je ochrana vynálezecké tvůrčí činnosti. Jeho předmětem pak je ochrana vynálezu. Vynálezem může být pouze řešení z oblasti techniky, které je výsledkem vynálezecké činnosti a je průmyslově využitelné (§ 6 zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích). Patentovatelný je tedy jak určitý výrobní postup, tak výrobek jako takový. Novost spočívá v tom, že řešení není součástí stavu techniky. Jde tedy o novost světovou.

Právo užitně vzorové (tzv. malé patenty) se v mnoha ohledech podřazuje pod právo patentové. Příbuznost s právem patentovým spočívá v tom, že tyto chráněné předměty jsou rovněž výtvoři průmyslově-technické povahy avšak míra invence je v tomto případě o stupeň nižší než u vynálezu tj. přesahuje rámec prosté odborné dovednosti. Užitně vzorová ochrana byla na českém území zavedena až roku 1992. Do té doby zde neexistovala.

Důvodem existence užitně vzorové právní ochrany je skutečnost, že patentový systém je málo použitelný na předměty denní potřeby připravené k uvedení na trh, na předměty vykazující nižší invenční úroveň a v neposlední řadě je také poměrně nákladný a zdlouhavý. Pojem užitného vzoru je zakotven v zákoně č. 478/1992 Sb. o užitných vzorech. Ten podobně jako u patentů nestanoví legální definici, nýbrž podmínky, za kterých lze tyto výtvoři zapsat do veřejného rejstříku (§ 1 zák. o užitných vzorech). Jediným zásadním rozdílem oproti patentové úpravě v tomto ohledu je nižší kritérium vyžadované vynálezecké úrovně. Pro zapsání užitného vzoru postačuje, že technické řešení přesahuje rámec odborné dovednosti. Na rozdíl od patentů však lze chránit jen technická řešení

¹⁰⁴ Skála, K.: *Nekalá soutěž: Obsah, Vztah k 111/1927 Sb.*, Publikovaný názor, vydaný dne 1.1.1927 (ASPI)

prostorově vytvořitelná (tj. výrobky nebo zařízení, směsi, slitiny, chemické látky, léčiva atd.), nikoliv však způsoby výroby nebo pracovní činnosti. Prostřednictvím užitého vzoru tedy nelze chránit postupy ani biologické reproduktivní materiály a biotechnologické postupy obecně.

První rozdíl mezi obchodním tajemstvím a patentovým právem tedy spočívá v tom, že předmětem patentové ochrany mohou být pouze skutečnosti, které splňují všechny výše zmíněné podmínky zápisu do veřejného rejstříku, zatímco předmětem obchodního tajemství mohou být i takové skutečnosti, které se k patentování nehodí, např. pouhé technické zvláštnosti, zvláštní postup při výrobě (určitý stupeň teploty). Ochrana prostřednictvím obchodního tajemství je širší a zahrnuje i skutečnosti, které se do patentové ochrany nevejdou.

Druhý rozdíl spočívá ve skutečnosti, že státní přiznání patentu je vázáno na registraci u Úřadu průmyslového vlastnictví, který je národním zápisným úřadem, zatímco ochrana obchodního tajemství je neformální. Zápis do veřejného rejstříku zajistí majiteli patentu popř. užitého vzoru ochranu proti každému, i proti tomu, kdo by dané technické řešení objevil nezávisle a samostatně. Avšak k získání takového státem přiznaného monopolu jako podmínka *quid pro quo* je dodání plného popisu technického řešení a jeho zveřejnění v daném rejstříku vyžadováno.

Za třetí, patentové právo je omezeno časem. Právo k patentu trvá maximálně 20 let od podání přihlášky k registraci a jeho udržování v platnosti je zpoplatněno (viz zákon č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích.). Maximální doba platnosti práva k užitému vzoru je deset let. Po uplynutí této doby se informace obsažená ve veřejném rejstříku stane veřejně přístupnou a soutěžitelé ji mohou zákonně okopírovat. Naopak právo k obchodnímu tajemství, pokud splňuje zákonem stanovené znaky, může v principu trvat nekonečně.

Shrneme-li to, obchodní tajemství doplňuje systém patentové ochrany. Původce vynálezu popř. užitého vzoru si může vybrat ochranu prostřednictvím obchodního tajemství pokud se domnívá, že patentová ochrana je příliš drahá v porovnání s cenou vynálezu (užitého vzoru), protože vynález (užitý vzor) není patentovatelný nebo pokud se domnívá, že délka ochrany prostřednictvím patentového práva je nedostatečná. Než je podána přihláška, původce patentu popř. užitého vzoru obecně spoléhá na ochranu prostřednictvím obchodního tajemství.

4.3.2 Obchodní tajemství a know-how

Obchodní tajemství lze dále lišit od tzv. know-how. Ačkoli normy českého komerčního práva pojem know-how nikde explicitně nedefinují, přesto se tento pojem v našich právních předpisech objevuje, a to zejména v souvislosti s mezinárodními dohodami ratifikovanými a vyhlášenými ve

Sbírce zákonů, kterými je Česká republika vázána ¹⁰⁵ a dále je pojem know-how rovněž užit v obchodním zákoníku v souvislosti s nepeněžitým vkladem společníka do základního kapitálu společnosti v § 60 (2) ObchZ a dále v souvislosti s úpravou smlouvy o nájmu podniku v § 488g (1) ObchZ, kde se říká, že „na základě smlouvy o nájmu podniku vzniká nájemci oprávnění užívat označení, know-how a předměty průmyslového vlastnictví náležející pronajímateli a související s pronajatým podnikem v rozsahu, v jakém je toho třeba pro řádné provozování podniku“.

Know-how (jak na to, vědět jak) je pojem, který nemá český ekvivalent a teorie jej zpravidla definuje jako „*znalosti, zkušenosti či poznatky z oblasti výroby, obchodu, služeb či ekonomiky, které jsou pro jeho uživatele užitečné a že ten tím, že s ním disponuje a užívá je, dosahuje pozitivních výsledků, kterých by jinak bez znalosti know-how nedosahoval*“ ¹⁰⁶.

Know-how lze vymezit jako nehmotný statek, který je vyjádřený v objektivně vnímatelné podobě, tvoří jej poznatky, zkušenosti a vědomosti z různých oblastí společenského života, má podstatný význam pro jeho uživatele, není všeobecně známé ani dostupné, má cenu, kterou lze vyjádřit a je využitelné třetími osobami. Specifičnost know-how jako nehmotného statku svého druhu spočívá mj. v tom, co bylo naznačeno výše, že může (ale nemusí) být výsledkem tvůrčí duševní činnosti fyzické osoby.

Stran relace know-how a obchodního tajemství je třeba uvést, že se rozhodně nejedná o právní termíny identické. Tyto dva pojmy nelze zjednodušeně ztotožňovat, resp. je zaměňovat. Zásadní rozdíl spočívá v tom, že obchodní tajemství je osobitým institutem obchodního práva a know-how je jeho možným předmětem. V obráceném vztahu je relace opačná, tzn. platí, že know-how může existovat samostatně a nemusí být součástí obchodního tajemství tvořícího součást majetku podnikatelského subjektu.

Další rozdíl spočívá v tom, že know-how nemusí být na rozdíl od obchodního tajemství majetkem osoby, která podniká, ale může být majetkem fyzické anebo právnické osoby, která není podnikatelem ve smyslu § 2 ObchZ (institut obchodního tajemství je ovšem omezený pouze na podnikatelské subjekty). Nazíráno optikou hlediska obsahového je tedy pojem obchodní tajemství obsahově širší a může v sobě zahrnovat rovněž know-how. Jinak řečeno platí, že know-how může patřit mezi předměty, které náleží k podniku a jsou součástí jeho obchodního tajemství.

¹⁰⁵ Mezi nejstarší mezinárodní smlouvy, které tak či onak operují s pojmem know-how, patří např. tzv. Londýnská dohoda o německých patentech z roku 1946 publikovaná ve Sbírce zákonů pod č. 75/1947 Sb. V současné době se pojem know-how objevuje zejména v mezinárodních smlouvách o podpoře a vzájemné ochraně investic, která uzavírala již začátkem 90. let tehdejší ČSFR a po rozpadu federace pak jednotlivé samostatné republiky.

¹⁰⁶ Srov. Hendrych, D. a kol.: *Právní slovník*, 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2001

Dalším rozdílem je skutečnost, že know-how na rozdíl od obchodního tajemství nepožívá ochrany absolutní povahy, tedy není chráněno ze zákona *erga omnes*. Jeho ochranu lze zajišťovat pouze v rámci závazkových vztahů, tedy *inter partes*. Třetí osoby však touto ochranou nejsou vázány. Naplňuje-li však know-how znaky obchodního tajemství, jde o obsah obchodního tajemství. Neoprávněné užívání know-how může taktéž naplnit znaky jednání v nekalé soutěži.

A konečně, důležitou terminologickou distinkcí mezi oběma pojmy, z nichž jeden (know-how) je v rámci shora uvedeného pojetí možnou podmnožinou druhého (obchodní tajemství), je významná skutečnost spočívající v utajování obchodního tajemství; právě utajování totiž není podstatnou (esenciální) náležitostí, resp. pojmovým znakem know-how. Z hlediska právně-teoretického tato významná distinkce však v praktickém právním životě nemá žádnou relevanci, neboť know-how, které není utajováno a je všeobecně známé, není prakticky obchodovatelné.

4.3.3 Obchodní tajemství a důvěrné informace podle § 271 ObchZ

Ustanovení § 271 ObchZ upravuje tzv. předmluvní odpovědnost. Jestliže si strany při jednání o uzavření smlouvy navzájem poskytnou informace označené jako důvěrné, nesmí je strana, které byly tyto informace poskytnuty, prozradit třetí osobě a ani je použít v rozporu s jejich účelem pro své potřeby, a to bez ohledu na to, zda dojde k uzavření smlouvy, či nikoli. Kdo poruší tuto povinnost, je povinen k náhradě škody. Toto ustanovení tedy zakotvuje mimozávazkovou (deliktní) povinnost k náhradě škody, podmínkou povinnosti hradit vzniklou škodu je, že tyto informace byly označeny jako důvěrné.

Pokud jde o pojem „důvěrné informace“ obchodní zákoník ho nedefinuje. Lze však mít za to, že pojem důvěrné informace není totožný s pojmem obchodní tajemství. Pojem důvěrné informace je jistě širší než obchodní tajemství. Ochrana důvěrných informací se velmi uplatní např. při jednání o poskytnutí know-how, které nelze realizovat jinak než seznámením druhé strany se základní charakteristikou tohoto statku již před uzavřením smlouvy.

Vedle toho je ochrana důvěrných informací poskytována právem nekalé soutěže. Děje se tak v rámci generální klauzule zákazu nekalé soutěže (§ 44 ObchZ). Zneužitím informací je jejich použití v rozporu s jejich účelem pro potřeby jednajícího, oproti § 51 ObchZ tedy vymezení užší – není to použití pro jiného, ačkoli bude nutno vykládat toto ustanovení dosti široce; např. jestliže někdo poskytne takové informace další osobě, ta je využije pro sebe, ale za to poskytne prospěch poskytovateli informací – je to využití pro potřeby jednajícího?. Je zřejmé, že tu může snadno dojít k překrytí §271 ObchZ a § 51 ObchZ.

Předpokladem aplikovatelnosti § 51 je, že důvěrné informace budou mít pojmové znaky obchodního tajemství. Ustanovení § 271 ObchZ takto omezeno není. Odpovědnost podle § 271 ObchZ je evidentně objektivní, tedy nevyžaduje se jako předpoklad jejího vzniku zavinění. Vztahem k soutěžiteli by v tomto případě byl jeho vztah obchodní, jehož součástí bylo sjednávání smlouvy. Je tedy nutno podle všech podmínek obou sobě blízkých úprav volit, která z nich je v konkrétním případě vhodnější pro zabezpečení ochrany důvěrných informací.

4.4 *Nakládání s obchodním tajemstvím*

Jsou-li splněny všechny zákonem požadované znaky obchodního tajemství, přísluší podnikateli provozujícímu podnik subjektivní právo k obchodnímu tajemství. Právo k obchodnímu tajemství je výlučné a časově neomezené. Jeho obsahem je oprávnění s tajemstvím nakládat, zejména udělit svolení k jeho užití a stanovit podmínky takového užití (§ 18 ObchZ).

Zákon přesně nevymezuje obsah absolutního práva k obchodnímu tajemství, kromě práva s tímto obchodním tajemstvím nakládat. Nepochybně má vlastník podniku právo obchodní tajemství využívat a přisvojovat si jeho plody a užitky. Nakládáním s obchodním tajemstvím je zejména dávání svolení k jeho užití.

První spornou otázkou v této souvislosti je, zda lze právo k obchodnímu tajemství převádět jen spolu s podnikem, nebo i samostatně. Podle definice v § 17 ObchZ je totiž obchodní tajemství „předmětem práv *náležících k podniku* a tvoří je veškeré skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy *související s podnikem*.“

M. Bartošíková¹⁰⁷ v této souvislosti uvádí „*Podnikatel také může právo k obchodnímu tajemství převést na jiného. Právo k obchodnímu tajemství lze převádět na jiného spolu s celým podnikem nebo jeho částí nebo i samostatně.*“ Naopak J. Dědič¹⁰⁸ říká, že ač se v literatuře objevuje názor, že je možný i samostatný převod obchodního tajemství, „*přikláníme se však spíše k názoru, že obchodní tajemství nelze převádět bez současného převodu podniku, neboť jedním z jeho znaků je to, že jde o skutečnost související s daným podnikem.*“

Osobně se, s ohledem na znění § 17 ObchZ spíše přikláním k názoru J. Dědiče, ačkoli se domnívám, že by de lege ferenda bylo vhodné uzákonit možnost samostatného převodu obchodního tajemství. Obchodní tajemství může být tedy, podle mého názoru, převáděno jen spolu s převodem podniku, ke kterému náleží. Nakládáním s obchodním tajemstvím je samozřejmě i takové chování

---

¹⁰⁷ Štenglová, L., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*, 9. vydání, Praha: C. H. Beck, 2004, s. 53

podnikatele, jehož cílem je přestat danou skutečnost utajovat tak, aby nadále neměla charakter obchodního tajemství.

4.4.1 Převod obchodního tajemství spolu s podnikem

Obchodní tajemství bude obvykle převáděno v rámci prodeje (smlouva o prodeji podniku je upravena v § 476-488a ObchZ, přičemž § 479 (1) ObchZ říká, že na kupujícího přecházejí „všechna práva vyplývající z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, jež se týkají podnikatelské činnosti prodáváného podniku“) a nájmu podniku (smlouva o nájmu podniku je upravena v §488b-488i ObchZ, přičemž nájemci vzniká podle § 488g (1) oprávnění užívat „označení, know-how a předměty průmyslového vlastnictví náležející pronajímateli a související s pronajatým podnikem“). Zcela nepochybně pod pojem „práva vyplývající z průmyslového vlastnictví“ a „předměty průmyslového vlastnictví“ lze podřadit rovněž obchodní tajemství, jak je definováno v §17 ObchZ.

Podle ustanovení § 261 (3) písm. d) ObchZ se jedná o tzv. absolutní obchody, to znamená, že na tento závazkový vztah dopadá bez ohledu na povahu jeho účastníků režim obchodního zákoníku. Uvedená právní úprava je komplexní, občanský zákoník tento smluvní typ nezná.

Dojde-li k nájmu podniku, má podle § 488g (1) ObchZ nájemce zákonnou licenci i na využití obchodního tajemství po dobu trvání nájmu „v rozsahu, v jakém je to třeba pro řádné provozování podniku, a to po dobu trvání nájmu“ (§ 488g (1) ObchZ). Z tohoto pohledu je poněkud problematické ustanovení § 18 ObchZ, podle něhož výlučné právo nakládat s obchodním tajemstvím má podnikatel provozující podnik. Podnikatelem provozujícím podnik je i nájemce podniku. Jsem názoru, že podnikatelem provozujícím podnik ve smyslu § 18 ObchZ, je pouze podnikatel, jemuž podnik patří vlastnickým právem, a nikoliv i podnikatel provozující podnik jako nájemce, neboť ten má podle § 488g ObchZ jen zákonnou licenci.

I. Pelikánová¹⁰⁹ si v této souvislosti klade otázku, kdo bude majitelem obchodního tajemství, které vznikne z činnosti nájemce podniku, který je rovněž podnikatelem: „Obchodní tajemství je součástí podniku a podnik náleží majiteli, nikoli nájemci. Stane se i nově vzniklé obchodní tajemství majetkem majitele podniku, který tak bude činností nájemce zhodnocen. Obchodní tajemství by bylo jakýmsi "přírůstkem" hromadné věci (§ 5 ObchZ)“ a říká, že „de lege ferenda by bylo vhodnější formulovat výlučné právo majitele podniku, k němuž obchodní tajemství náleží.“ S tímto názorem se

¹⁰⁸ Dědič, J. a kol.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, 1, vydání, Praha: Polygon, 2002, s. 119

¹⁰⁹ Pelikánová, I.: *Komentář k § 18 in Komentář k obchodnímu zákoníku*, 1. díl, 4. vydání, Praha: ASPI Publishing, 2004

ztotožňují, neboť pokud podle současné právní úpravy je obchodní tajemství spjato s podnikem se kterým souvisí, potud není možné, aby se obchodní tajemství stalo majetkem nájemce podniku.

4.4.2 Samostatný převod obchodního tajemství

Pokud bychom se přiklonili k názoru, že obchodní tajemství je možno převádět i samostatně, nikoli pouze v rámci převodu podniku, k němuž náleží, bude nutno odpovědět na otázku jakou smlouvou se tak stane. Podnikatel dává svolení k užití a stanoví podmínky takového užití obchodního tajemství (§ 18 ObchZ in fine) většinou smlouvou, jež se označuje jako licenční smlouva.

V teorii není jednoty o tom, zda lze pro udělení souhlasu k užití obchodního tajemství využít právní úpravu licenční smlouvy k předmětům průmyslového vlastnictví podle § 508 a násl. ObchZ, či zda tato úprava použitelná není a je tedy nutno uzavřít inominátní smlouvu s případným analogickým použitím § 508 a násl. ObchZ.

K. Eliáš¹¹⁰ konstatuje, že pro svolení k užití obchodního tajemství smluvní typ „výslovně upraven není. Zřejmé je zde jen to, že tajemství nelze prodat kupní smlouvou, protože jejím předmětem může být jen věc (a to, pokud jde o obchodní kupní smlouvu, jen věc movitá), proto půjde o smlouvu tzv. bezejmennou, innominátní. V rozsáhlé míře se tu uplatní analogie (§ 853 OZ) ... Smlouva o přenechání obchodního tajemství za úplatu se tedy uzavře jako obchodní smlouva innominátní podle § 269 (2) ObchZ. Analogicky se tu používají především ustanovení o licenční smlouvě (508 a násl. ObchZ). Myslitelné je i přenechání obchodního tajemství k bezplatnému užití. Pak vzniká otázka, zda se pro takovou smlouvu využije přímo úprava darovací smlouvy (§ 628 a násl. OZ) s odůvodněním, že darem může být v podstatě cokoli (arg. „něco“ v § 628 OZ) a že bezplatné převody jsou z úpravu obchodního zákoníku zásadně vyloučeny. Bude na místě soudit, že takové řešení správné není a že půjde o smlouvu podle § 269 (2) ObchZ i zde.“

Obchodní tajemství lze poskytovat třetím osobám k využití buď bezúplatně, nebo za úplatu. Protože je obchodní tajemství nehmotným statkem, který není v platné právní úpravě věcí v právním smyslu a tudíž není předmětem vlastnického práva, nemůže být převáděno smlouvou kupní. V právní praxi je pak možné se setkat s inominátními (atypickými, nepojmenovanými) kontrakty podle § 269 (2) ObchZ, jejichž předmětem je vytvoření nebo využití obchodního tajemství, popř. s kontrakty o převodu, a to koupi nebo darování obchodního tajemství, a dále se smlouvami o obstarání či zprostředkování obchodního tajemství.

---

¹¹⁰ Eliáš, K.: *Kurs obchodního práva. Úvodní a obecná část. Soutěžní právo*, 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 1995, s. 135

4.4.2.1 Licenční smlouva podle § 508 a násl. ObchZ

V případě přenechání obchodního tajemství za úplatu, nevidím důvod, proč by nemohla v tomto případě být použita licenční smlouva podle § 508 a násl. ObchZ, neboť se domnívám, že obchodní tajemství je předmětem průmyslového vlastnictví.

Ačkoli P. Hajn ¹¹¹ dovozuje, že „svolení k užití obchodního tajemství se uděluje zvláštní licenční smlouvou, která bývá také označována za nepravou licenční smlouvu. její podmínky zákon výslovně neupravuje, muselo by se proto jednat o inominátní kontrakt. Při koncipování této smlouvy by se mohly strany inspirovat ustanovením § 508 a násl. ObchZ o licenční smlouvě k předmětům průmyslového vlastnictví.“ V jiném díle však se přiklání k závěru, že „vlastní licenční smlouva se bude zřejmě řídit ustanoveními § 508 až 515 ObchZ.“

Rovněž I. Pelikánová ¹¹², i když tento závěr nečinila výslovně, zřejmě považuje obchodní tajemství za způsobilý předmět licenční smlouvy podle § 508 ObchZ, když říká, že „v § 508 ObchZ je upravena licenční smlouva k předmětům průmyslového vlastnictví. Přímá aplikace je proto možná jenom za předpokladu, že předmětem smlouvy je nehmotný statek spadající do kategorie tzv. průmyslového vlastnictví ... Otázka je, kam zařadit obchodní tajemství, které je v našem právním řádu chráněno zvláštní úpravou v obchodním zákoníku. I s ohledem na to, že do kategorie průmyslového vlastnictví spadá rovněž nekalá soutěž, v jejímž rámci je zpravidla poskytována ochrana i obchodnímu tajemství, domnívám se, že obchodní tajemství nelze z průmyslového vlastnictví vyčlenit.“

J. Dědič ¹¹³ pak pouze stručně konstatuje, že „podnikatel dává souhlas k užití obchodního tajemství smlouvou, jež se označuje jako licenční smlouva. Nejčastěji půjde zřejmě o smlouvu k předmětům průmyslového vlastnictví podle § 508 a násl. ObchZ.“

Licenční smlouva k předmětům průmyslového vlastnictví podle § 508 a násl. ObchZ nepokrývá celý rozsah obchodních vztahů v oblasti práv k nehmotným statkům, ale jde jen o smluvní poskytnutí licence k předmětům průmyslového vlastnictví. Obchodní zákoník používá pojem průmyslové vlastnictví. To je termín používaný v evropských státech a je používán i v mezinárodních smlouvách vztahujících se k těmto právům. Podle naší právní úpravy v občanském zákoníku, viz výše, však nejde o vlastnické právo, neboť to je možné jen k věcem a není možné k právům. Bylo by tedy přesnější mluvit o průmyslových právech.

¹¹¹ Hajn, P.: *Obchodní zákoník s komentářem*, 1. díl, Praha: CODEX, 2000, s. 61

¹¹² Pelikánová, I.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, 1. díl, 4. vydání, Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 407

¹¹³ Dědič, J. a kol.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, 1. vydání, Praha: Polygon, 2002, s. 119

Licenční smlouvou k předmětům průmyslového vlastnictví opravňuje poskytovatel nabyvatele ve sjednaném rozsahu a na sjednaném území k výkonu práv z průmyslového vlastnictví a nabyvatel se zavazuje k poskytování určité úplaty nebo jiné majetkové hodnoty. Smlouva vyžaduje písemnou formu. Vzhledem ke kogentnímu ust. § 263 (2) ObchZ se základní ustanovení, § 508 ObchZ považuje za kogentní. Smluvní typ licenční smlouvy k předmětům průmyslového vlastnictví je tzv. relativním obchodem, který lze použít na případy, jež splňují podmínky stanovené v § 261 (1) a (2) ObchZ.

Podle současné právní úpravy nelze licenční smlouvu, smluvní typ upravený v obchodním zákoníku, uzavírat jinak než k předmětům průmyslového vlastnictví. Jiné smlouvy tohoto druhu poskytující práva k jiným předmětům než k předmětům průmyslového vlastnictví je dnes nutno uzavírat jako smlouvy nepojmenované podle § 269 (2) ObchZ.

Sjednání licenční smlouvy podle § 508 a násl. ObchZ umožňuje pouze výkon práva, nikoli jeho převod. Pokud by strany chtěly sjednat převod práva, vzhledem k tomu, že ObchZ takový smluvní typ nevyjmenovává, nezbyvá jim než volit kontrakt inominátní podle § 269 (2) ObchZ.

4.4.2.2 Obchodní tajemství jako nepeněžitý vklad

Obchodní tajemství by mohlo být rovněž předmětem vkladu do základního kapitálu obchodních společností a družstev utvářejících se v režimu obchodního zákoníku. Současný obchodní kodex vklad vymezuje vlastní legální definicí obsaženou v § 59 (1), a to tak, že vkladem společníka je souhrn peněžních prostředků („peněžitý vklad“) nebo jiných penězi ocenitelných hodnot („nepeněžitý vklad“), které se určitá osoba zavazuje vložit do společnosti za účelem nabytí nebo zvýšení účasti ve společnosti.

Vkladem může být jakýkoli hmotný či nehmotný majetek, který:

- a) je způsobilý být předmětem občanskoprávních vztahů (§ 118 OZ);
- b) je soukromoprávním úkonem převoditelný do majetku jiného;
- c) je ocenitelný, tzn. že má hodnotu, již lze vyjádřit v penězích, společnost jej může hospodářsky využít vzhledem k předmětu podnikání a nejedná se o závazek týkající se provedení prací nebo poskytnutí služeb (§ 59 (2) ObchZ).

Způsobilost být vkladem mají tedy především hodnoty, které jsou zároveň způsobilými předměty soukromoprávních vztahů ve smyslu § 118 OZ. O tom, že obchodní tajemství je jako tzv. jiná majetková hodnota způsobilým předmětem soukromoprávních vztahů bylo pojednáno výše. Alespoň

potenciální hodnota je definičním znakem obchodního tajemství. Otázkou, podle mého názoru, však zůstává, zda je obchodní tajemství samostatně převoditelné. O samostatné převoditelnosti obchodního tajemství bylo rovněž pojednáno výše.

Pokud dovodíme, že obchodní tajemství je samostatně převoditelné, potom nic nebrání tomu, aby mohlo být způsobilým nepeněžitým vkladem do základního kapitálu obchodních společností a družstev. Jak uvádí K. Eliáš¹¹⁴ k problematice vkladu obchodního tajemství do obchodní společnosti „z dalších předmětů občanskoprávních vztahů mohou být předmětem vkladu ještě tzv. jiné majetkové hodnoty (§ 118 (1) OZ in fine). Jimi budou především předměty tzv. průmyslového vlastnictví. Zcela či zčásti jsou vkladem převoditelné i další nehmotné statky svou povahou blízké těm, jež jsou předmětem průmyslově právní ochrany. Jejich typickými příklady jsou především obchodní tajemství a know-how (obojí se pojmově může překrývat).“

Pokud budeme obchodní tajemství považovat za vhodný vklad do základního kapitálu obchodních společností a družstev, potom není důvod, proč by obchodní tajemství nemohlo být např. i vhodným vkladem tichého společníka podle smlouvy o tichém společenství. Podle § 674 (1) ObchZ předmětem takového vkladu může být mimo jiné majetková hodnota využitelná při podnikání, což obchodní tajemství nepochybně je.

---

¹¹⁴ Eliáš, K.: *Vklady do obchodních společností*, Právník, č. 5/1995, s. 39

5 Ochrana obchodního jména a obchodního tajemství

Právo duševního vlastnictví poskytuje právní ochranu a finanční motivaci jednotlivcům nebo podnikům, kteří vynaložili čas, úsilí nebo peníze na vytvoření nových hodnot. Ochrana obchodního jména pomáhá zajistit férovou soutěž. Ochrana obchodního tajemství podporuje investice do výzkumu a vývoje a využití obchodně cenných informací. Díky právní ochraně není majitel obchodního jména nebo obchodního tajemství subjektem nekalé soutěže na trhu. Nutnost dobré víry a čestného, férového jednání by měli základním duchem obchodního světa.

Ochrana obchodnímu jménu a obchodnímu tajemství, jak jsou definovány v §8 a 17 ObchZ, je poskytována za splnění určitých podmínek, jak v rámci práva soukromého, tak i v rámci práva veřejného.

5.1 Soukromoprávní ochrana

Těžiště právní ochrany obchodního jména a obchodního tajemství tkví v prostředcích práva soukromého resp. občanského soudního procesu. Hmotněprávní úprava soudních prostředků ochrany obchodního jména a obchodního tajemství jsou obsaženy v obchodním zákoníku.

Opět je nutno rozlišovat mezi obchodním jménem podnikatele nezapsaného do obchodního rejstříku, které je chráněno právem nekalosoutěžním podle § 53 a násl. ObchZ, a obchodní firmou. Obchodní zákoník poskytuje obchodní firmě ochranu dvojího druhu. Jde jednak o ochranu obchodní firmy podle § 12 ObchZ (tzv. absolutní ochrana firmy) a jednak o ochranu v rámci ustanovení o nekalé soutěži (tzv. relativní ochrana firmy) podle § 53 a násl. Obch.Z.

Na stejném principu, tj. principu dvojího druhu ochrany je založena i ochrana obchodního tajemství. Právní nároky z obchodního tajemství vznikají z titulu dvou soukromoprávních deliktů upravených obchodním zákoníku. Ustanovení § 17 obsahuje definici obchodního tajemství, která je platná pro celou úpravu obchodního zákoníku. „*Pokud již jsou naplněny všechny zákonem stanovené znaky obchodního tajemství, přísluší právo k tomuto tajemství pouze tomu kterému určitému podnikateli a také pouze jemu přísluší ochrana obchodního tajemství proti jeho porušení nebo ohrožení*“, jak se říká v rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové¹¹⁵. Takovéto právo podnikatele k jeho obchodnímu tajemství je právem absolutním, které je chráněno proti každému podle § 18 a § 20

ObchZ. Kromě toho je obchodnímu tajemství poskytována též ochrana relativní ustanoveními nekalosoutěžního práva podle § 51 a 53 ObchZ.

5.1.1 První systém ochrany (ochrana absolutní)

5.1.1.1 Ochrana obchodní firmy podle § 12 ObchZ

První systém ochrany obchodní firmy je obsažen v § 12 ObchZ, který je těžištěm ochrany obchodní firmy. Tento systém ochrany poskytuje ochranu absolutní (erga omnes). Absolutnost ochrany se projevuje v tom, že „podnikatel, do jehož firemního práva bylo neoprávněně zasaženo, se může u soudu domáhat ochrany proti každému, kdo se takového jednání dopustil, i když k němu vedou jiné motivy, než soutěžní. Této ochrany používá pouze ten podnikatel, který začal konkrétní firmu užívat po právu jako první.“¹¹⁶ O této otázce času můžeme mluvit také jako o principu časové priority. Dle komentáře P. Hajna¹¹⁷ lze pojem absolutní ochrana vysvětlit tak, že nezáleží na povaze subjektů. Pasivně je legitimován každý, kdo neoprávněně obchodní firmu používá, bez ohledu na to, zda tak činí jako soutěžitel či podnikatel, či nikoliv. Aktivní legitimace pak náleží každému, kdo byl dotčen na svých právech neoprávněným užíváním firmy. Takto dotčenými subjekty pak mohou být např. společníci nebo členové právnické osoby, jejichž jméno se nachází v obchodní firmě této osoby.

Pojem „neoprávněné užívání“ je nutno chápat tak, že se bude jednat o situaci, kdy obchodní firmu bude používat jiný subjekt než ten, jemuž obchodní firma po právu náleží. Dle P. Hajna¹¹⁸ lze prostředky ochrany uvedené v § 12 ObchZ uplatnit i při jednorázovém užití obchodního jména, přesto, že zákon obsahuje slovo „užívání“, což by mohlo svědčit o činnosti dlouhodobějšího charakteru. Neoprávněné užívání firmy je pak dle I. Pelikánové¹¹⁹ nutno chápat v dostatečně širokém smyslu. Bude sem proto spadat nejen případ, kdy si rušitel cizí firmu přisvojí a užívá ji, ale i případ, kdy si sám zvolí a nechá pro sebe zapsat firmu zaměnitelnou s jinou firmou, kterou již po právu používá jiný subjekt. Ochrana bude možno aplikovat i na případy, kdy subjekt užívá svoji firmu nepřesně, ve zkreslené podobě, pokud tímto užíváním vyvolá zaměnitelnost s firmou jiného subjektu. Z tohoto lze dovodit, že se může jednat o dvě situace neoprávněného užívání firmy:

firmu používá podnikatel k firmě oprávněný,

¹¹⁵ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25.5.2001, č.j. Ca 189/2000-27

¹¹⁶ Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*, 10. vydání, Praha: C.H.Beck, 2005, s. 36

¹¹⁷ Faldyna, F., Bejček, J., Hajn, P., Hušek, J., Marek, K., Pokorná, J., Rozehnalová, N.: *Obchodní zákoník s komentářem*, 1. díl, Praha:Kodex, 2000, s. 31

¹¹⁸ Faldyna, F., Bejček, J., Hajn, P., Hušek, J., Marek, K., Pokorná, J., Rozehnalová, N.: *Obchodní zákoník s komentářem*, 1. díl, Praha:Kodex, 2000, s. 31

¹¹⁹ Pelikánová, I.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, 1.díl, 4.vydání, Praha: ASPI Publishing, 2004, s.149

a tím že užívá firmu vlastní, zasahuje do práv jiných subjektů. Může se tak dopustit zásahu do práv jiného subjektu například tím, že při uzavírání právního úkonu užije svoji vlastní firmu ve zkráceném znění tak, že bude zaměnitelná s firmou jiného subjektu.

firmu používá subjekt k firmě neoprávněný,

tedy subjekt, jemuž obchodní firma po právu nenáleží. Může se jednat o užití identické firmy, firmy zaměnitelné či firmy klamavé. Pro firmu je charakteristická její výlučnost a nezaměnitelnost, oprávnění k firmě tudíž zakazuje ostatním subjektům používat firmu totožnou či zaměnitelnou.

Předpokladem pochopitelně je, že jde o firmu, která je zapsána v obchodním rejstříku. Zkratky obchodní firmy v rejstříku nezapsané, tvořené např. z počátečních písmen slov, jež tvoří kmen obchodní firmy, chráněny dle § 12 ObchZ nejsou. Viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, kdy bylo odvolacím soudem konstatováno, že „pokud zkratka označuje subjekt, lze jí poskytnout ochranu jako obchodnímu jménu pouze za předpokladu, že je zapsána vedle plného obchodního jména právnické osoby do obchodního rejstříku, event. je uvedena vedle plného názvu ve zřizovací listině, právním předpise atd. u subjektů, jež se do obchodního rejstříku nezapisují. V ostatních případech taková zkratka ochrany podle § 5 HZ resp. §12 ObchZ nepožívá.¹²⁰“

V případě dotčení práv neoprávněným užíváním firmy se lze domáhat dle § 12 ObchZ následujících nároků:

- zdržení se jednání
- odstranění závadného stavu,
- vydání bezdůvodného obohacení
- poskytnutí přiměřeného zadostiučinění
- na náhradu škody, byla-li způsobena

o kterých bude pojednáno v kapitole 5.1.3. Podmínky pro náhradu škody jsou podle výslovného odkazu v § 12 (2) dány ustanovením § 373 a násl. ObchZ, který je postaven na principu objektivní odpovědnosti. Nároků podle ustanovení § 12 ObchZ se může dotčený podnikatel vůči neoprávněnému

---

¹²⁰ „Rozhodnutí R 52/98 in Macek, J.: *Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže*, 1. vydání., Praha: C.H.Beck, 2000, s.30-31

uživateli dožadovat teprve poté, kdy právo na nerušené užívání obchodní firmy bylo již porušeno. Jde tedy o porušovací delikt.

5.1.1.2 Ochrana obchodního tajemství podle § 20 ObchZ

Absolutní ochranu práva k obchodnímu tajemství, jak je definováno v § 17 ObchZ, upravuje § 20 ObchZ. Podle tohoto ustanovení přísluší podnikateli právní ochrana proti porušení nebo ohrožení jeho práva na obchodní tajemství jako při nekalé soutěži.

Úprava obchodního tajemství v § 17 a násl. ObchZ tedy neobsahuje speciální řešení právní ochrany obchodního tajemství, ale oprávněnému jsou poskytnuty prostředky práva nekalé soutěže § 53 ObchZ. Tato právní ochrana (podle § 20 ObchZ) prostředky práva nekalé soutěže (§ 53 ObchZ) přísluší podnikateli proti porušení nebo ohrožení jeho práva na obchodní tajemství.

Protiprávním jednáním je tedy již samotné ohrožovací jednání. Stačí proto, že právo k obchodnímu tajemství bylo jenom ohroženo, aniž došlo k jeho porušení, aby se majitel mohl domáhat ochrany. Zákon nestanoví předpoklad zaviněného jednání. Právo na ochranu vznikne i v případě, že jde o jednání nedbalostní.

Právní ochrana ve smyslu § 20 ObchZ přísluší oprávněnému podnikateli proti každému rušiteli, bez ohledu na např. existenci soutěžních vztahů. Ochrana upravená v § 20 ObchZ se vztahuje k absolutnímu právu. S touto ochranou může působit souběžně i ochrana proti nekalé soutěži, což je jen relativní ochrana působící jen v rámci soutěžních vztahů. Právo nekalé soutěže obsahuje zvláštní skutkovou podstatu v § 51 ObchZ „Porušování obchodního tajemství“

5.1.2 Druhý systém ochrany (ochrana relativní)

Jak obchodní jméno, tak obchodní tajemství jsou chráněny v rámci nekalé soutěže, která poskytuje subjektům ochranu relativní tj. v rámci soutěžitelských vztahů.

Systém relativní ochrany firmy tedy mohou rovněž využít osoby nezapsané v obchodním rejstříku – a tedy nemající firmu – pro ochranu označení, pod nímž podnikají. Dále jak uvádí například P.Hajn¹²¹, v některých případech nebude vyloučena ani podpůrná aplikace § 19b OZ, v němž je upravena obecná ochrana jména a dobré pověsti právnických osob. V této souvislosti bylo rozhodnuto, že jméno je chráněno v širokém smyslu. „*Předmětem občanskoprávní ochrany je jméno v poměrně širokém slova smyslu, tj. vedle jména rodového (příjmení) je chráněno i jméno vlastní*“

---

¹²¹ Hajn, P.: *K úpravě obchodního jména*, Časopis pro právní vědu a praxi, č. 1/1995, s. 18

(křestní) nebo pseudonym. Předmětem ochrany může být za určitých podmínek i část jména, počáteční písmena jména nebo zdrobnělina vlastního jména.“ Navíc pokud dojde k jeho užití při obchodní činnosti, většinou půjde o užití neoprávněné.¹²²

Ochranu pomocí práva nekalé soutěže lze využít jen při účasti na hospodářské soutěži, kdy relevantním vztahem bude vztah mezi soutěžitelem a poškozeným. Relativní prvek ochrany se zde projevuje ve faktu, že žalobce je povinen prokazovat, že k jednání došlo v hospodářské soutěži. Účastníkem hospodářské soutěže je každý kdo svým jednáním má vliv na její průběh, tedy nejen podnikatel, ale i nepodnikatel. V roli soutěžitele může vystupovat jak fyzická, tak i právnická osoba, která nemá postavení podnikatele ve smyslu § 2 (2) ObchZ. Soutěžitelem je i ten, kdo podniká nedovoleně (aniž by měl příslušné oprávnění), „rozhodný je zde reálný stav, tj., že se soutěže účastní“¹²³.

V této souvislosti je nutno uvést, že zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví při provádění směrnice nerozšířil působnost směrnice i na oblast hospodářské soutěže¹²⁴. Výsledkem je, že pokud se oprávněná osoba domáhá svých práv podle ustanovení upravujících absolutní ochranu daných práv, na tyto nároky se ustanovení prováděcího zákona použijí, nicméně při vymáhání práv podle ustanovení o nekalé soutěži se zákonná ustanovení nepoužijí.

5.1.2.1 Generální klauzule nekalé soutěže

Základním ustanovením práva proti nekalé soutěži je vymezení nekalosoutěžního jednání. Generální klauzule nekalé soutěže je v české právní úpravě obsažena v § 44 (1) ObchZ, který stanoví, že „nekalou soutěží je jednání v hospodářské soutěži, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům. Nekalá soutěž se zakazuje“.

Aby mohlo být jednání podnikatele označeno za nekalosoutěžní, je třeba, aby byly kumulativně splněny všechny podmínky uvedené v generální klauzuli, tedy musí jít o jednání v hospodářské soutěži, toto jednání musí být v rozporu s dobrými mravy soutěže a musí být způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům.

¹²² „Užití jména je třeba posuzovat v kontextu s okolnostmi, které toto užití provázely. Pokud k němu dojde při komerčním využití - například pro reklamní účely- zpravidla nepůjde o užití oprávněné.“ (viz. 30 Cdo 181/2004 z 15.března 2005)

¹²³ Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 703/94: „Osoba soutěžitele není určena předpokladem, že své zboží či služby na trhu umísťuje v souladu s právními předpisy, soutěžitelem je i ten, kdo podniká nedovoleně (nemá k tomu patřičné oprávnění), prodává výrobky bez toho, že by prošly schvalovacím řízením, ač je to předpokladem k možnosti jejich uvedení na trh. Rozhodný je zde reálný stav, tj. že se (i když nedovoleně) hospodářské soutěže účastní.“ publikované v Macek, J.: *Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže*, 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2000, rozhodnutí R 52/98, str. 57-61

¹²⁴ Srov. bod 13 preambule Směrnice „Je nezbytné vymezit co nejširší oblast působnosti této směrnice tak, aby zahrnovala všechna práva duševního vlastnictví upravená předpisy Společenství v této oblasti nebo vnitrostátními předpisy dotyčného

Jednání v hospodářské soutěži

Jednání v hospodářské soutěži může být jak komisivní (např. soutěžitel napodobí reklamní slogan nebo logo jiného soutěžitele a začne jej používat), tak omisivní (ten komu bylo svěřeno obchodní tajemství ho zpřístupní jinému tým, že zapomene dokumentaci např. v restauraci). Zároveň je třeba dát důraz na to, že se musí jednat o soutěž hospodářskou, nepatří sem tedy např. předvolební soupeření politických stran apod.

Jednání v hospodářské soutěži předpokládá existenci nejméně dvou soupeřících subjektů a tým i existenci soutěžního vztahu. Vychází se z toho, že tento samozřejmý znak, přestože o něm zákon explicitně nehovoří, musí být dán, aby si určité jednání zasloužilo označení „nekalá soutěž“. Soudní praxe však naplnění tohoto znaku pojímá dosti velkoryse. K tomu P. Hajn uvádí¹²⁵: „V soutěžním vztahu se proto nacházejí nejen obchodníci se shodnými či podobnými výrobky nebo službami, ale i obchodníci s produkty a službami velmi rozdílnými, pokud mezi nimi existují určité substituční možnosti. Například obchodník s výpočetní technikou, který použije slogan „*Co darovat za vysvědčení? Zkuste místo obvyklé knihy kalkulačku*“ se nachází v soutěžním vztahu s knihkupcem; do tohoto vztahu se sám svým prohlášením uvedl.“

Vrchní soud v Praze při rozhodování, co je považováno za jednání učiněné v hospodářské soutěži uvádí „*. Při zkoumání splnění této podmínky v tomto směru jde o to, zda zjištění učiněná z provedených důkazů umožňují přijmout závěr o tom, že oba účastníci sporu se setkávají na trhu na téže straně zde vznikajících vztahů (zde na straně nabídky svých služeb) se shodnými či navzájem zaměnitelnými službami, eventuálně i pokud nejde o případ takové konkurence, zda lze v jednání žalovaného nalézt soutěžní záměr (obsahující snahu o získání soutěžní výhody) ve vztahu k žalobci a tak i dovést soutěžní vztah*“. V tomto případě má odvolací soud za to, že „*soutěžní vztah mezi účastníky, vzhledem k jejich zcela odlišnému předmětu činnosti, není dán. Pokud se žalobce zabývá prodejem papírenského a drogistického zboží a žalovaný projekcí a montáží zejména telekomunikačních zařízení, pak okruh jejich zákazníků a obchodních partnerů se nekryje ani zčásti.*“¹²⁶

Rozpor s dobrými mravy soutěže

„*České soutěžní právo váže tradičně (od r. 1927) existenci nekalosoutěžního deliktu na rozpor s dobrými mravy soutěže, nikoli tedy na prostý rozpor s dobrými mravy vůbec, jak to vyjadřuje např.*

členského státu. Tímto požadavkem však není dotčena možnost členských států, které si to přejí, rozšířit pro vnitrostátní účely působnost této směrnice na jednání týkající se nekalého hospodářské soutěže...“

¹²⁵ Hajn, P. Soutěžní chování a právo proti nekalé soutěži. 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita, 2000, s. 119

¹²⁶ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze č.j. r 3 cmo 68/98

*legislativa německá nebo rakouská.*¹²⁷ Je tedy třeba činit rozdíl mezi dobrými mravy obecně a dobrými mravy hospodářské soutěže¹²⁸. Rozdíl ve vnímání obecných dobrých mravů a dobrých mravů hospodářské soutěže je dán funkcemi hospodářské soutěže i jejím celkovým charakterem. Konkurenční vztahy totiž vnáší do podnikatelských vztahů řadu konfliktních prvků a tomu odpovídá i určitý hospodářské soutěži přiměřený stupeň agrese.

Rovněž je třeba poznamenat, že k tomu, aby bylo jednání podnikatele označené za rozporné s dobrými mravy soutěže, není třeba jeho úmyslného zavinění, postačí i zavinění z nedbalosti – jedná se o objektivní stav.

Způsobnost přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům

Jak z tohoto textu vyplývá, nekalou soutěž je možné označit za ohrožovací delikt. Nekalé soutěže se tedy dopouští nejen ten, kdo jiné soutěžitele nebo spotřebitele již poškodil, ale i každý soutěžitel, který svým jednáním může jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům újmu teprve přivodit. Ohrožený soutěžitel se tak může proti nekalé soutěži bránit ještě před vznikem samotné újmy – důležité však je, aby mu újma alespoň hrozila.

V textu generální klauzule zákonodárce úmyslně použil termín „újma“ a nikoli „škoda“. Tím tedy zákonodárce vyjádřil, že soutěžitel dotčený nekalosoutěžním jednáním nemusí být ohrožen pouze ve své úzce chápané majetkové sféře, ale zahrnul pod tento pojem rovněž sféru nemajetkovou, kterou nelze vyčíslit v penězích, nebo jen velmi nepřesně, jako je např. dobrá pověst či získaný okruh zákazníků.

Podmínkou postihu nekalosoutěžního jednání podle § 44 a násl. ObchZ je současné naplnění všech výše uvedených znaků nekalé soutěže. Není-li naplněn buď jeden výše uvedený znak, nelze hovořit o nekalé soutěži a nelze ji postihnout podle ust. § 44 a násl. ObchZ.

Generální klauzuli lze použít i samostatně, tedy nejen jako obecné podmínky, které musí být splněny vždy, aby určité jednání mohlo být zařazeno pod některou z konkrétních skutkových podstat nekalé soutěže uvedených v § 44 (2) ObchZ. Jestliže určité jednání nelze podřadit pod některou skutkovou podstatu uvedenou v § 44 (2) ObchZ, jsou však splněny podmínky generální klauzule, lze

¹²⁷ Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P., Ježek, J. a kol.: *Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo*, 3. vydání, Praha: C.H.Beck, 2002. s. 302

¹²⁸ Rozhodnutí Vážný 12 336: „...jest rozlišovati mezi dobrými mravy vůbec a dobrými mravy soutěže. Jsou jednání, jež jsou sice podle zásad obecné morálky nezávadná, mohou však být závadná s přísnějšího hlediska dobrých mravů soutěže; naproti tomu nesmí však ani v obchodním styku ani při soutěži jednání a zvyklosti odporovati požadavkům občanské morálky.“ publikováno in Macek, J.: *Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže*, 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2000, s.368-370

aplikovat ustanovení § 44 (1) ObchZ samostatně. P. Hajn k problematice generální klauzule uvádí „*Hospodářské praxi se příliš nezamlouvá značně obecná úprava obsažená v generální klauzuli; mnozí ji přirovnávají k onomu pravidlu silničního provozu, podle něhož řidič musí rychlost jízdy přizpůsobit stavu vozovky a situaci v silničním provozu. Ekonomičtí pracovníci poukazují na to, že ve svobodné společnosti, v tržní ekonomice, má být dovoleno vše, co není zakázáno. Požadují, aby zákon přesně stanovil, které soutěžní postupy jsou právně přípustné a které nikoli.*“

Něco takového však nelze uskutečnit. Lidé vůbec a hospodářští pracovníci zvláště jsou totiž neobyčejně vynalézaví v hledání způsobů, s jejichž pomocí by bylo možné předběhnout konkurenty či doběhnout spotřebitele. Uplatňuje se tu jev označovaný jako „perverzní tvořivost“. I kdyby zákonodárce zapověděl sto nežádoucích soutěžních postupů, nápadití konkurenti bojující o hospodářské přežití objeví způsob sto prvý až x-tý, u nichž by pak bylo tím spornější, zda jsou dovoleny nebo zakázány.“¹²⁹: „

Se zde vysloveným názorem se nedá nic než souhlasit, neboť právní úprava se vzhledem k výše uvedenému jevu neobejde bez velmi obecných norem, jejichž výrazem je právě generální klauzule.

5.1.2.2 Speciální skutkové podstaty

V § 44 (2) ObchZ jsou vyjmenovány a v dalších paragrafech i upřesněny speciální skutkové podstaty. Jednání, které má být podřaditelné pod právo nekalé soutěže musí splňovat podmínky jednotlivých skutkových podstat a zároveň podmínky vymezené generální klauzulí. Protože právo proti nekalé soutěži je díky vynalézavosti osob, jichž se ustanovení nekalé soutěže týkají, právem rozvíjejícím se, § 44 (2) obsahuje pouze demonstrativní výčet skutkových podstat. Vyjádřením demonstrativnosti je slovo „zejména“, kteréžto naznačuje, že i jednání nenaplňující žádnou ze specifikovaných skutkových podstat je jednáním nekalosoutěžním, pokud naplní všechny znaky obsažené v generální klauzuli.

V rámci ochrany obchodního jména lze k neoprávněnému užívání obchodního jména využít několik skutkových podstat vyjmenovaných v § 44 odst. 2. Těmito mohou být:

5.1.2.2.1 Klamavá reklama § 45

Nemůže být pochyb, že obchodní jméno (firma) plní v rámci hospodářské soutěže pro podnikatele nezastupitelnou funkci, zejména pak funkci individualizační a s ní spojenou dobrou pověst

¹²⁹ Hajn, P.: *Jak jednat v boji s konkurencí*, 1. vydání., Praha: Linde, 1995, s. 16-17

podnikatele¹³⁰. Proto se nelze divit, když již při volbě své obchodní firmy podnikatelé svůj podnik mírně nadhodnocují, zejména se pak zaměřují na rozsah svého podniku, či kvalitu a množství produkce (výrazy jako „velkoobchod“ a podobně, i když skutečný rozsah takovému označení příliš neodpovídá). Za první republiky byla teorie i judikatura značně nekompromisní, a lpěly na zásadě dodržování firemní pravdivosti. Rejstříkové soudy byly povinny, v rámci uplatňování zásady firemní pravdivosti, prověřit, zda údaje v nové firmě obsažené skutečně odpovídají rozsahu podnikání navrhovatele. V naší současné právní úpravě povinnost přezkoumávat návrhy, zda odpovídají skutečnosti, obsažena není. Proto je věcí soutěžitelů nebo spotřebitelů, kteří by mohli být klamavou reklamou obsaženou ve firmě soutěžitele dotčeni, aby přiměli soutěžitele k úpravě jeho klamavé firmy.

5.1.2.2.2 Vyvolání nebezpečí záměny § 47

Jedná se o velmi přílehavou skutkovou podstatu, kterou lze použít při ochraně firmy právem proti nekalé soutěži. Pojmovými znaky této skutkové podstaty jsou:

užití firmy nebo názvu osoby nebo zvláštního označení podniku – firmou je zřejmě myšlena firma dle § 8 (1) ObchZ, názvem pak název dle § 8 (2) ObchZ a zvláštním označením lze rozumět název organizační složky podniku.

toto označení, ať už firma nebo název osoby nebo zvláštní označení podniku musí být již po právu užíváno jiným soutěžitelem – což znamená, že jiný soutěžitel již musí mít subjektivní oprávnění k firmě, názvu nebo zvláštnímu označení podniku.

užití firmy nebo názvu osoby nebo zvláštního označení podniku musí být způsobilé vyvolat nebezpečí záměny nebo klamnou představu o spojení s podnikem, firmou, zvláštním označením nebo výrobky anebo výkony jiného soutěžitele – jde o delikt ohrožovací, tzn. že stačí způsobilost takového nebezpečí vyvolat.

Jsou zde tedy dvě možnosti:

- nebezpečí záměny – situace, kdy se lze domnívat, že podnik A je podnikem B a naopak,

---

¹³⁰ Rozhodnutí vrchního soudu v Praze č.j. 3 Cmo 30/98: „Je v rozporu s dobrými mravy soutěže, pokud soutěžitel při zahájení své podnikatelské činnosti, kdy zde chybí jakýkoliv vztah právního nástupnictví (ten nelze dovozovat z pouhého přechodu několika pracovníků), jakkoliv naznačuje či předstírá návaznost své činnosti na dosavadní činnost jiného soutěžitele, event. přímo její převzetí, tedy kontinuitu svých vlastních poskytovaných služeb a výkonů se službami a výkony (jejich rozsahem, kvalitou) dosud adresátům sdělení poskytovaných druhým soutěžitelům.“ publikováno in Macek, J.: *Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže*, 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2000, str. 128-132

- klamná představa o spojení – ať už s podnikem, firmou, zvláštním označením nebo výrobky anebo výkony jiného soutěžitele. Jde o situaci, kdy se lze mylně domnívat, že subjekt A je nějakým způsobem (finančně, organizačně či jinak) propojen se subjektem B.

Způsobilst vyvolat nebezpečí záměny je objektivní, nezáleží na vůli rušitele. U žádného ze znaků skutkové podstaty „vyvolání nebezpečí záměny“ tedy není vyžadováno zavinění. Soutěžitel se tak nekalosoutěžního jednání může dopustit zcela neúmyslně a nevědomě.

Rovněž stačí, pokud jednání je způsobilé vyvolat nebezpečí, tzn. hrozbu záměny. Zjištění, zda došlo k nebezpečí záměny či nikoliv, bude vždy záležet na okolnostech konkrétního případu a úsudku soudu. Rozhodující tu bude celkový dojem, jakým působí (zejména na průměrného a povrchně vnímajícího spotřebitele) firma, název, zvláštní označení či jiné objekty v § 47 ObchZ zmiňované. O tomto celkovém dojmu rozhodnou pak dominantní (silné) znaky jednotlivých objektů, nikoliv jejich znaky podružné.

Nejlépe lze problematiku skutkové podstaty vyvolání nebezpečí záměny shrnout slovy P. Hajna: *„K užívání nebo k pokusům o užívání firmy, názvu nebo zvláštního označení podniku, které po právu již užívá jiný soutěžitel, a které je známo v zákaznických kruzích, za účelem přizívání se na jeho dobré pověsti, dochází po celou dobu existence obchodu a tržního hospodářství zvláště. Takové praktiky byly běžné v době první republiky a jsou běžné i dnes.“*¹³¹

Věc lze demonstrovat na příkladu jen z části vymyšleném. Představme si, že existuje podnik s obchodní firmou Hutní projekt, a.s., který je v běžné hovorové řeči označován jako „hápé“ a který na svých propagačních materiálech používá zkratku (zvláštní označení) HP. Toto označení i jeho zmíněná slovní podoba se staly pro podnik příznačnými. Vznikne pak nový podnik se shodným předmětem činnosti, který si tuto zkratku nechá zaregistrovat jako obchodní firmu HP, s.r.o.. V běžném obchodním styku (při telefonování), v reklamě bude však obchodní jméno nového podniku zaměnitelné se zvláštním označením podniku původního. To bude dostačovat k tomu, aby zde hrozilo nebezpečí vyvolání záměny podle § 47 písm.b) ObchZ a záležitost byla kvalifikována jako jednání nekalé soutěže. Není podstatné, co podnikatelský subjekt zamýšlel určitým označením, rozhoduje, jak toto označení chápe ostatní podnikatelská a spotřebitelská veřejnost.

Zajímavé v této souvislosti je rozhodnutí Nejvyššího soudu, že naplnění tzv. generální klauzule nekalé soutěže klauzule podle ustanovení § 44 (1) ObchZ a zvláště pak ustanovení § 47 písm. b) ObchZ o vyvolání nebezpečí záměny. spočívá v tom, že žalovaný se setkává na trhu se žalobci jako

---

¹³¹ Hajn, P.: *Soutěžní chování a právo proti nekalé soutěži*, 1. vydání, Brno: MU, 2000, s. 179

soutěžitel ve stejné komoditě a při volbě svého obchodního jména postupoval tak, že pro jeho základ zvolil slovo, které bylo již známé a rozšířené jako název skupiny výrobků, vyráběných a prodávaných zavedenými účastníky trhu. Takové jednání je v rozporu s dobrými mravy a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům. Při právním posouzení vztahu ochrany obchodního jména a ochrany proti jednání nekalé soutěže, Nejvyšší soud dospěl k závěru, že k odstranění závadného stavu v důsledku vyvolání nebezpečí záměny podle § 47 ObchZ lze v posuzovaném případě uložit povinnost změny obchodního jména „*tak, aby neobsahovalo slovo P. a aby tato změna byla zapsána v obchodním rejstříku.*“

„*Zcela nerozhodné z hlediska ochrany proti nekalé soutěži je i okolnost, že žalovaný je povinen užívat své obchodní jméno, zejména při označování výrobků a obalů, jak mu to ukládá kupř. zákon o krmivech č. 91/1996 Sb., popř. další veřejnoprávní předpisy. Dovolací soud zdůrazňuje v této souvislosti zásadu, že formální právo užívat zapsané obchodní jméno musí ustoupit hmotnému právu na ochranu proti jednání nekalé soutěže.*“¹³²

5.1.2.2.3 Parazitování na pověsti § 48

Jedná se další velmi významnou skutkovou podstatu pro ochranu firmy právem proti nekalé soutěži, která se do jisté míry překrývá se skutkovou podstatou vyvolání nebezpečí záměny.

Hospodářským parazitováním rozumíme snahu přiživovat se na pracovních výsledcích jiného subjektu, šetřit vlastní náklady na úkor jiného a dosáhnout tak více, než by odpovídalo vlastním schopnostem, úsilím, vynaloženým nákladům. U skutkové podstaty podle § 48 ObchZ dochází – lze-li to tak vyjádřit – k přiznanému parazitování, které je právě pro tuto podstatu charakteristické, nevyžaduje se, aby došlo k oklamání zákaznických kruhů.

Parazitismus dle tohoto ustanovení musí být prováděn jako přiživování se na pověsti jiného subjektu. Předmětem ochrany je tedy především existující pověst soutěžitele. „*Platí tedy (jak před časem připomněl jedním ze svých bonmotů P. Hajn), chce-li se někdo domáhat ochrany své pověsti před nekalou soutěží, musí především nějakou pověst mít.*“¹³³ Musí tedy existovat goodwill (dobrá pověst) subjektu, na jehož pověsti je parazitováno, a musí být zřejmý i charakter pověsti subjektu parazitujícího. Tyto dva subjekty nemusí být soutěžiteli vůči sobě navzájem, naopak, zde nemusí být naplněno nebezpečí záměny. Oba jsou ale účastníky hospodářské soutěže. Většinou bývá parazitováno

¹³² Rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 29 cdo 603/2000

Pokud jde o práva žalovaného na ochranu zapsaného obchodního jména, dovolací soud ve shodě s meziválečnou judikaturou soudů (např. Sbírka rozhodnutí NS - vážný č. 8856, 10521, 11397) má za to, že výkon formálního práva k úředně registrovanému obchodnímu jménu se nesmí přičítat zásadě hmotného práva, vyjádřené v ustanovení § 44 (1) ObchZ tj. být jednáním proti dobrým mravům soutěže.

¹³³ Eliáš, K. in Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P., Ježek, J. a kol.: *Kurs obchodního práva. Obecná část. Soutěžní právo*, 4. vydání, Praha: C.H.Beck, 2004. s.331

na dobré pověsti známých firem (lze si tak snadno představit například lihovinu podřadné kategorie nesoucí označení Mercedes). Takováto praxe bývá označována jako „ředění“.

U skutkové podstaty parazitování na pověsti je již ze zákonného ustanovení patrné, že se musí jednat o jednání účelového charakteru (sledující určitý účel – „získat prospěch“). Postačí snaha dosáhnout prospěchu, skutečné jeho dosažení již není předpokladem k naplnění této skutkové podstaty.

V ustanovení § 48 ObchZ jde o konstrukci koncipovanou podstatně širěji než v obecné soukromoprávní úpravě, což je zřetelně patrné především ze srovnání s § 19 b) (3) ObčZ, který sleduje toliko ochranu dobré pověsti právnické osoby. Naproti tomu § 48 ObchZ chrání jakoukoliv tržně využitelnou pověst soutěžitele, nikoli jen dobrou pověst ve smyslu obecných mravních postulátů, tedy nejen goodwill v obecném významovém pojetí, ale i vlastnost označovanou často jako „image“. Zákon mluví o pověsti soutěžitelova podniku, výrobků nebo služeb. Výčet je taxativní a mohl by být rozšiřován jen extenzivním výkladem. Zákonem přijaté řešení ukazuje, jaké nevýhody má snaha o kasuistickou, detailní úpravu, protože z ochrany vylučuje pověst některých dalších statků (např. výkonů, které povahu služeb nemají), a zejména pověst soutěžitele samotného. V tomto směru však lze takovou pověst spojovat s pověstí celého podniku (např. image firmy), popř. využít v odůvodněných případech díky generální klauzule v § 44 (1) ObchZ.

5.1.2.2.4 Porušení obchodního tajemství § 51

Jednou ze skutkových podstat práva nekalé soutěže je i skutková podstata porušení obchodního tajemství upravená v § 51 ObchZ

Předmětem ochrany je obchodní tajemství, jež může být využito v soutěži. Co do obsahu pojmu obchodní tajemství odkazuje toto ustanovení výslovně na ustanovení § 17 ObchZ. Akceptuje tudíž nejen jeho vymezení jako skutečností výrobní, technické nebo obchodní povahy, ale i ostatní kvalifikační kritéria tohoto pojmu, tj. jejich souvislost s podnikem, běžnou nedostupnost a utajenost, vůli podnikatele je utajit a jejich alespoň potenciální materiální nebo nemateriální hodnotu. Aby určitá skutečnost byla předmětem ochrany, musí splňovat všechna tato kritéria.

Oproti pozitivnímu vymezení obchodního tajemství v § 17 ObchZ a ochraně podle § 20, jež se týká jakéhokoli porušení nebo ohrožení práva k obchodnímu tajemství, konstruuje ustanovení § 51 ObchZ ochranu v závislosti na jednání spočívajícím v naplnění přesně vymezené skutkové podstaty. Porušení práva k obchodnímu tajemství podle úpravy v § 20 ObchZ se obecně liší od nekalosoutěžního jednání, protože oprávněný je chráněn proti každému rušiteli bez ohledu na existenci soutěžních vztahů.

Ochrana právem nekalé soutěže z titulu § 51 ObchZ je omezenější, protože vyžaduje naplnění dalších znaků. Těmi jsou ve smyslu generální klauzule (§ 44 ObchZ) rozpor s dobrými mravy soutěže a způsobilost přivodit újmu soutěžiteli nebo spotřebiteli a dále musí být naplněny znaky této skutkové podstaty. Znamená to, že musí jít o jednání, při němž dochází k porušení obchodního tajemství způsobem vymezeným v § 51 ObchZ.

Podle tohoto ustanovení je „porušováním obchodního tajemství jednání, jímž jednající jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo jiného využije obchodní tajemství, které může být využito v soutěži o němž se dozvěděl a) tím, že mu tajemství bylo svěřeno nebo jinak se stalo přístupným (např. z technických předloh, návodů, výkresů, modelů, vzorů) na základě jeho pracovního vztahu k soutěžiteli nebo na základě jiného vztahu k němu, popřípadě v rámci výkonu funkce, k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán, b) vlastním nebo cizím jednáním přičícím se zákonu.“

Jednající

Jednající může být kdokoli tzn. jak soutěžitel, tak velmi často v tomto případě i osoba, která sama není soutěžitelem např. současný a bývalý zaměstnanec podnikatele nebo kterákoliv osoba, které podnikatel tajemství svěřil. Jednající může být jak ten, kdo se o skutečnostech, jež tvoří obchodní tajemství, dověděl legálně (osoby uvedené v písmenu a)), tak v důsledku protiprávního jednání buď vlastního (např. osoba, jež se „vloupala“ do počítače podnikatele), nebo cizího např. od osoby, která provádí průmyslovou špionáž (osoby uvedené v písmenu b)). K využití obchodního tajemství soutěžitelem v soutěži nemusí dojít, postačí, že je zde taková objektivní možnost.

Protiprávní jednání ve smyslu § 51 ObchZ spočívá alternativně ve sdělení, zpřístupnění nebo ve využití obchodního tajemství, a to buď pro sebe, nebo pro jiného. Jsou to tedy tři rozdílná jednání, která jsou posuzována nezávisle na tom, zda jednající získá z akce pro sebe prospěch nebo ne, neposuzuje se ani, zda má prospěch z protiprávního jednání třetí osoba nebo ne. Stejně je bezvýznamný motiv jednání. Neoprávněná dispozice nemusí spočívat jen v aktivním jednání, zejména u zpřístupnění stačí i opomenutí. Zákon rovněž nepředpokládá jako podmínku naplnění této skutkové podstaty úmysl, postačí nedbalost; není ani rozhodné, zda se poskytnutí nebo zpřístupnění utajovaných údajů stalo z úplaty nebo bezúplatně.

Význam termínu sdělení spočívá v poskytnutí informace komukoliv. Komentář k ZPNS připouštěl, aby ke sdělení došlo jakýmkoli způsobem, např. i přikývnutím na otázku nebo ironickou poznámkou. Sdělení stejně jako ostatní druhy jednání musí být neoprávněné. Neoprávněným není sdělení, jestliže např. soutěžitel, podnikatel jednajícího pověří, aby někomu poskytl informace o způsobu výroby a on pouze jedná podle tohoto pokynu. V tom případě by se jednalo buď o svolení k

užití obchodního tajemství podle § 18 ObchZ, nebo o zánik obchodního tajemství, jestliže by to byl výraz podnikatelovy vůle přestat tajemství utajovat. Obchodní tajemství by ztratilo jeden ze svých pojmových znaků podle § 17 ObchZ a nebylo by již chráněno.

Zpřístupnění označuje jednání, kdy není sice poskytnuta informace, ale je někomu umožněno, aby informaci získal. Komentář z roku 1938 uváděl, že nejčastěji může dojít ke zpřístupnění opomenutím, např. neuzamčením spisů.

Třetí variantou jednání je využití obchodního tajemství pro jednajícího nebo pro někoho jiného. Využitím je nutno rozumět přímou aplikaci poznatků obsažených v tajemství, např. jestliže někdo začne sám vyrábět výrobky takovým výrobním postupem, jehož znalost nabyt třeba v pracovním poměru u podnikatele, majitele obchodního tajemství.

Využitelnost v soutěži

Toto jednání se musí týkat obchodního tajemství, "které může být využito v soutěži". Nejde tedy o porušení jakéhokoli obchodního tajemství, ale jenom toho, jež může být využito v soutěži. Bylo-li by tedy porušeno takové obchodní tajemství, které nemůže být využito v soutěži, nespadlo by protiprávní jednání pod skutkovou podstatu § 51 ObchZ, bylo by však protiprávním podle § 17 a násl. ObchZ.

Využitelnost v soutěži není totiž pojmovým znakem obchodního tajemství podle § 17 ObchZ, i když lze namítnout, že ona „potenciální hodnota“, jež je pojmovým znakem obchodního tajemství, koneckonců spočívá právě v možnosti využít je v hospodářské soutěži. Hodnota obchodního tajemství realizovatelná mimo hospodářskou soutěž je málo pravděpodobná. Tento argument je třeba uznat, avšak současně zřejmě oba předpoklady nelze považovat za totožné. Pro splnění znaku využitelnosti v hospodářské soutěži není nezbytné, aby skutečně došlo k využití v hospodářské soutěži, postačuje potenciální možnost využití.

O němž se dozvěděl

Dalším předpokladem pro postih porušení obchodního tajemství podle ustanovení § 51, který musí být splněn současně, je, aby se jednající o takovém tajemství dozvěděl kvalifikovaným způsobem.

a) tím, že mu bylo svěřeno, stalo přístupným na základě pracovního či jiného vztahu k soutěžiteli popř. v rámci výkonu funkce k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán

Pokud jde o okruh osob, které jsou v pracovním vztahu k soutěžiteli, je třeba do tohoto rámce zahrnout zejména zaměstnance. Upozornit je v této souvislosti třeba na ustanovení § 75 (1) ZPr, který stanoví, že zaměstnanci mohou konat souběžnou pracovní činnost shodnou s předmětem činnosti zaměstnavatele, u něhož jsou zaměstnání, jen s jeho výslovným písemným souhlasem. Toto ustanovení se však netýká mandátních smluv, takže v tomto případě nemá zaměstnanec povinnost informovat svého zaměstnavatele o tom, že působí, třeba jen na přechodnou dobu – v oboru totožném s předmětem jeho podnikání.

Zákoník práce také neupravuje výslovně povinnost zaměstnanců v souvislosti se sdělením skutečností při uzavírání pracovní smlouvy, které tvoří nebo by mohly tvořit obchodní tajemství. V pracovní smlouvě je zaměstnavatel povinen se zaměstnancem dohodnout pouze druh práce, místo výkonu práce a den nástupu do práce. Jestliže však bude zaměstnanec pracovat se skutečnostmi tvořícími obchodní tajemství, které si zaměstnavatel nejen přeje utajit, ale také náležitě utahuje, měla by povinnost zachovávat obchodní tajemství být sjednána v pracovní smlouvě.

V jiném vztahu k soutěžiteli může být např. učeň, ale i osoby, které jsou v takových vztazích na základě jiných smluv, např. o obchodním zastoupení, mandátní smlouvy nebo na základy smlouvy o pracích mimo pracovní poměr.

Jednající se o obchodním tajemství může dozvědět i v rámci výkonu určité úřední funkce, k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán. Zde lze poukázat např. na ustanovení § 124 OSŘ nebo § 24 OHS.

b) vlastním nebo cizím jednáním přičítám se zákonu

Písm. b) se na rozdíl od písm. a) týká případů, kdy se někdo dozví o skutečnostech tvořících obchodní tajemství nikoli 'legálně', nýbrž způsobem odporujícím právu. Protiprávnost v tomto druhém případě proto zahrnuje i získání této vědomosti. ZPNS v této souvislosti mluvil například o výzvědě. Jako příklad protiprávního nabytí vědomosti se uváděla zpronevěra, vypáčení pokladny, úplatek.

Pokud dojde k porušení nebo ohrožení obchodního tajemství definovaného v § 17 ObchZ, může se podnikatel domáhat jeho ochrany podle § 20 ObchZ a v případě, že toto protiprávní jednání rušitele naplní znaky skutkové podstaty podle § 51 ObchZ rovněž podle tohoto ustanovení. Může samozřejmě dojít k překrytí obou právních úprav a v obou případech přísluší podnikateli ochrana jeho práva prostředky práva nekalé soutěže podle § 53 ObchZ. Toto ustanovení má do značné míry procesní povahu. Úprava sankcí je od procesní úpravy někdy obtížně oddělitelná.

Zváží-li se tato právní úprava (podle § 51 ObchZ), je třeba se zabývat tím, zda v posuzovaném případě obvinění nenaplnili svým jednáním právě tuto skutkovou podstatu nekalé soutěže, a tím se nedopustili trestného činu porušování závazných pravidel hospodářského styku.

Jak se uvádí v judikatuře k tomuto ustanovení¹³⁴: „Zmíněny převod dokumentace je pak nejenom zcela zjevným porušením (...) smlouvy o převodu práv k technické dokumentaci (...), ale jde o porušování obchodního tajemství ve smyslu § 51 písm. a) ObchZ, a tedy i o nekalou soutěž, která porušuje pravidla hospodářského styku ve smyslu § 127 TrZ.“

5.1.3 Právní prostředky ochrany obchodního jména a obchodního tajemství

Je-li v souvislosti s obchodním jménem nebo obchodním tajemstvím porušeno nebo ohroženo právo podnikatele k obchodnímu jménu nebo obchodnímu tajemství má takto dotčená osoba pro ochranu svých práv soustavu nároků, které může uplatňovat v řízení před soudy.

Jak porušení obchodního tajemství podle § 17 ObchZ, tak porušení obchodního tajemství § 51 ObchZ a obchodního jména v nekalé soutěži patří mezi tzv. ohrožovací delikty, což znamená, že porušení práva ještě nemuselo nastat, ale teprve hrozí. Nicméně, pokud se podnikatel domáhá ochrany proti neoprávněnému užívání firmy podle § 12 ObchZ, tak tento delikt není ohrožovací, ale porušovací.

Dojde-li v jakékoliv souvislosti k nepatřičnému jednání ze strany jiných osob, zpravidla konkurentů, je třeba si vždy nejprve ověřit, kterým právem chráněný statek je takovým jednáním dotčen, zda je to firma jako taková bez jakéhokoli soutěžního vztahu vůči neoprávněnému uživateli, nebo zda jde o nekalosoutěžní skutkovou podstatu. Nesmí zde mást skutečnost, že právní prostředky jsou pro tyto případy v podstatě totožné. Náleží totiž k obecným právním prostředkům ochrany, tak, jak se uplatňují v oblasti práv k nehmotným statkům, ale jsou podmíněné okolnostmi konkrétního případu. Ty, jež se týkají ochrany firmy, jsou uvedeny v § 12 ObchZ, pro ochranu obchodního jména, názvu či zvláštního označení proti nekalé soutěži je třeba se obrátit k ustanovení § 53 a násl. ObchZ. Při porušení nebo ohrožení práva na obchodní tajemství přísluší podnikateli právní ochrana jako při nekalé soutěži (§ 20 ObchZ).

Těmito prostředky ochrany (nároky) ochrany obchodního jména i obchodního tajemství výslovně uvedenými tedy jsou: Zdržení se nekalosoutěžního jednání, odstranění závadného stavu, poskytnutí přiměřeného zadostiučinění, poskytnutí náhrady škody a vydání bezdůvodného obohacení.

---

¹³⁴ R 23/1999 (tr.), publikované též v Právních rozhledech č. 8/1998, s. 416

V této souvislosti je nutno uvést, že zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví č. 221/2006 Sb. při provádění evropské směrnice o vymáhání práv duševního vlastnictví č. 2004/48/ES nerozšířil působnost směrnice i na oblast hospodářské soutěže¹³⁵. Výsledkem je, že pokud se oprávněná osoba domáhá svých práv podle ustanovení upravujících absolutní ochranu daných práv tj. podle § 12 ObchZ pokud jde o obchodní firmu nebo § 20 ObchZ v případě obchodního tajemství, na tyto nároky se ustanovení prováděcího zákona použijí, nicméně při vymáhání práv podle ustanovení o nekalé soutěži se ustanovení daného zákona nepoužijí.

Nároky, které lze podle § 12 a § 53 ObchZ uplatňovat, jsou majetkové i nemajetkové povahy. Z majetkových nároků, které může postižený vůči rušiteli uplatňovat, přiznává komentované ustanovení nárok na náhradu škody, vydání bezdůvodného obohacení a přiměřené zadostiučinění, které může mít peněžní i nepeněžní formu¹³⁶. Pokud jde o nemajetkové nároky, § 53 ObchZ výslovně zmiňuje zdržovací a odstraňovací žaloby. Tyto právní prostředky ochrany proti nekalosoutěžním jednáním tvoří tzv. procesní právo nekalé soutěže.

Procesní úprava směřuje výlučně do oblasti občanského soudního řízení. Tím snad lze vysvětlit, proč je relativně kusá a na jednotlivé instituty procesní, ač nepochybně důležité, ani neodkazuje, protože se předpokládá aplikace příslušných ustanovení občanského soudního řádu. Je třeba připustit, že je možno v případě porušení či ohrožení obchodního tajemství uplatnit i jiné druhy návrhů, jak je obsahuje občanský soudní řád, například žaloby určovací podle § 88 písm. c), návrhy na zajištění důkazů podle § 78 a zejména návrhy na předběžná opatření podle § 74, resp. § 102 OSŘ.

Nyní se budeme zabývat základními nároky vznikajícími oprávněnému subjektu při porušení obchodní firmy, tak jak vyplývají z § 12 a nároky z porušení či ohrožení obchodního jména a obchodního tajemství, tak jak vyplývají z § 53 ObchZ a ustanovení OSŘ, podrobněji. V této souvislosti bude rovněž poukázáno na jednotlivá ustanovení výše zmíněné směrnice i prováděcího zákona.

---

¹³⁵ Srov. bod 13 preambule Směrnice „Je nezbytné vymezit co nejširší oblast působnosti této směrnice tak, aby zahrnovala všechna práva duševního vlastnictví upravená předpisy Společenství v této oblasti nebo vnitrostátními předpisy dotyčného členského státu. Tímto požadavkem však není dotčena možnost členských států, které si to přejí, rozšířit pro vnitrostátní účely působnost této směrnice na jednání týkající se nekalé hospodářské soutěže...“

¹³⁶ Viz Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25.5.2001, č.j. Ca 189/2000-27

„Kdo byl dotčen na svých právech neoprávněným užíváním firmy, může se proti neoprávněnému uživateli domáhat, aby se takového jednání zdržel a odstranil závadný stav. Dále může požadovat vydání bezdůvodného obohacení a přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích.

Byla-li neoprávněným užíváním firmy způsobena škoda, lze se její náhrady domáhat podle tohoto zákona.

Soud může účastníku, jehož návrhu bylo vyhověno, přiznat v rozsudku právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl, a podle okolností určit i rozsah, formu a způsob uveřejnění.“

5.1.3.1 Nárok na zdržení se jednání

Základními nároky jsou požadavky, aby se rušitel zdržel protiprávního jednání a odstranil závadný stav. Uplatňují se žalobou (viz § 80 písm. b) OSŘ). Projevem zdržovacího nároku je žaloba zdržovací (označovaná také jako negatorní, též záporní či retenční), mající preventivní povahu, protože směřuje proti pokračování v nekalosoutěžním jednání. Odstraňovacím nárokem (restituční žalobou) se žalobce domáhá, aby odpovědná osoba odstranila závadný stav.

Takováto žaloba je na místě pochopitelně pouze za situace, kdy neoprávněný zásah do práv subjektu stále trvá. Bezpředmětné by bylo v době, kdy již zásah pominul.

K negatorní žalobě E. Večerková uvádí: „*Žalobu na uložení povinnosti žalovanému zdržet se neoprávněného užívání obchodní firmy lze dobře využít zejména v těch případech, kdy si podnikatel – žalovaný dal zapsat obchodní firmu nezávadnou (nezaměnitelnou), ale fakticky užívá obchodní firmu zapsanou pro jiného podnikatele – žalobce (např. v reklamě, propagaci, na obalech výrobků), také v případech užívání zkomolené či zkrácené obchodní firmy (nebo jiného označení), která se stane zaměnitelnou se zapsanou firmou jiného podnikatele apod.*“¹³⁷:

Na druhou stranu si lze jen těžko představit, že by se dotčený podnikatel – žalobce soudní cestou domáhal zdržení se užívání firmy, jestliže tato byla zapsána do obchodního rejstříku na základě pravomocného usnesení rejstříkového soudu. Vrchní soud v Praze ve svém rozsudku č.j. 3 Cmo 808/93 vyslovil názor, že návrh žalobce na uložení povinnosti žalovaného zdržet se užívání obchodního jména (dnes obchodní firmy), které bylo zapsáno do obchodního rejstříku na základě pravomocného usnesení rejstříkového soudu, musí být zamítnut, neboť takto formulovaný zákaz by představoval ukončení činnosti takového podnikatele.

V souvislosti s obchodním tajemstvím může být žaloba na zdržení se závadného jednání podána jak v případě, kdy již bylo obchodní tajemství porušeno, tak v případě, že jeho porušení nejprve hrozí. Má tedy především povahu preventivní. Nelze ji však použít, jestliže závadné jednání již skončilo, pokud nehrozí jeho opakování. zvláštní situace nastává, skončilo-li závadné jednání v důsledku nařízení předběžného opatření podle § 75 OSŘ. Jestliže soud vyhoví návrhu na nařízení předběžného opatření, uloží návrhovateli podání žaloby a stanoví lhůtu pro její podání (§ 76 (3) OSŘ). Může také stanovit, že předběžné opatření bude trvat jen po určenou dobu. Nepodá-li žalobce ve stanovené lhůtě žalobu, předběžné opatření zanikne (§ 77 (1) písm. a) OSŘ).

---

¹³⁷ Faldyna, F., Pokorná, J., Tomsa, M., Rozehnalová, N., Večerková, E., Koblíha, I., Pohl, T., Balabán, P., Víték, J., Ševčík, D.: *Obchodní právo*, Praha: ASPI Publishing – MERITUM, 2005, s. 41

Směrnice č. 2004/48/ES ve svém čl. 11 upravuje institut tzv. soudního zákazu¹³⁸. Jedná se o institut v podstatě odpovídající našemu zdržovacímu nároku v jeho procesněprávní rovině. Členské státy jsou povinny zajistit, aby jejich soudní orgány mohly v případech, kdy svým rozhodnutím zjistí zásah do práva duševního vlastnictví, nařít porušovateli zákaz v takovém zásahu pokračovat. Zákon o dodržování práv průmyslového vlastnictví provedl tento článek ve svém § 4 (1), kde se říká „Došlo-li k neoprávněnému zásahu do práv, může se oprávněná osoba domáhat u soudu toho, aby se porušovatel zdržel jednání, jímž dochází k porušení nebo ohrožení práva, a následky ohrožení nebo porušení byly odstraněny...“. Tento paragraf se tedy týká jak nároku zdržovacího, tak nároku odstraňovacího o kterém je pojednáno níže.

5.1.3.2 Nárok na odstranění závadného stavu

Tento nárok spočívá v právu subjektu, který byl dotčen na svých právech neoprávněným užíváním firmy, domoci se odstranění protiprávního stavu. Projevem tohoto nároku je odstraňovací (restituční) žaloba. Odstranění závadného stavu může mít podobu zejména změny firmy. Pokud si vezmeme jako názornou ukázkou příklad uvedený výše, kdy šlo o neoprávněný zásah spočívající v užívání vlastní firmy zapsané do obchodního rejstříku na základě pravomocného usnesení rejstříkového soudu. Jak jsem již uvedla, lze se v tomto případě jen stěžít domáhat zdržení se užívání firmy bez dalšího soudní cestou. Odstranění závadného stavu lze dosáhnout návrhem na uložení povinnosti, aby tento subjekt změnil obchodní firmu¹³⁹. v základních dokumentech o založení společnosti a v návaznosti na tuto změnu požádal rejstříkový soud o zápis takové změny. Z toho vyplývá, že odstraňovací žalobou je možné se domáhat, aby soud uložil žalovanému povinnost změnit obchodní firmu v základních dokumentech o založení společnosti – povinnost ke změně firmy může nabývat několika podob¹⁴⁰:

- redukce firmy vypuštěním její závadné části (redukce výpustkou) – povinnost změny bývá většinou koncipována tak, aby obchodní firma již nadále neobsahovala jistou závadnou

¹³⁸ Článek 11 Směrnice č. 2004/48/ES

Soudní zákazy

Členské státy zajistí, aby v případě vydání soudního rozhodnutí zjišťujícího porušení práva duševního vlastnictví mohly soudní orgány vydat vůči porušovateli práva soudní zákaz dalšího porušování. Stanoví-li tak vnitrostátní právo, může být za nedodržení tohoto zákazu případně uloženo penále k zajištění jeho dodržování. Aniž je dotčen čl. 8 odst. 3 směrnice 2001/29/ES, zajistí členské státy, aby nositelé práv mohli požádat o vydání soudního zákazu vůči prostředníkům, jejichž služby jsou užívány třetími osobami k porušování práva duševního vlastnictví.

¹³⁹ Viz. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze č.j. 3 cmo 808/93

„Protiv tomu, kdo užívá v obchodním rejstříku později zapsané obchodní jméno, zaměnitelné s obchodním jménem žalobce (§ 12 ObchZ), se může žalobce domáhat odstranění závadného stavu návrhem na uložení povinnosti, aby změnil obchodní jméno.“

¹⁴⁰ Ryška, M.: Zdržovací a odstraňovací žaloby proti neoprávněnému užívání firmy obchodní společnost, Právní rozhledy, č. 2/1998, s. 68

část¹⁴¹. Pro žalobce je naprosto ideální, pokud obchodní firma kromě takovéto závadné části obsahuje i část jinou, která sama o sobě splňuje podmínky na obchodní firmu kladené. Pokud ale takováto část, která by byla způsobilá sama tvořit novou obchodní firmu v současné obchodní firmě chybí, bude nutno obchodní firmu změnit od základu,

- rozšíření obchodní firmy o novou část (rozšíření dodatkem) – povinnost přijmout dodatek, který by odstranil protiprávnost obchodní firmy. Přichází v úvahu tedy tehdy, kdy není nutno k odstranění protiprávnosti firmy z firmy určitou část vypustit, ale k odstranění protiprávnosti stačí doplnit část firmu odlišující,¹⁴²

- volba firmy zcela jiné (změna obchodní firmy v užším smyslu) – jde o povinnost přijmout obchodní firmu zcela novou, např. proto, že vypuštěním závadné části firmy by vznikl útvar, který by sám o sobě nebyl schopen splňovat podmínky kladené na obchodní firmu. Je otázkou, kdo by se měl zabývat tvůrčí duševní činností spojenou se vznikem nové obchodní firmy. K tomuto lze poukázat na předválečný judikát¹⁴³, kde zazněla právní věta: „Volbu nové firmy (§11 (2) zák.) jest zpravidla přenechati žalovanému.“

- podat u rejstříkového soudu návrh na zápis změny firmy v obchodním rejstříku¹⁴⁴.

K uložení této povinnosti tedy musí směřovat žaloba, která má za cíl výše popsaný závadný stav odstranit. Nicméně je třeba mít na paměti, jak uvádí v rozhodnutí Nejvyššího soudu, že „v obchodním zákoníku nelze najít žádnou oporu pro uložení povinnosti obchodní společnosti soudem, aby určité konkrétní slovo doplnila do kmene své obchodní firmy či je z něj vypustila. Volba jí zvoleného znění obchodní firmy je ovšem limitována zákonným požadavkem § 10 odst. 1 věty první obch. zák. Jí zvolené znění obchodní firmy tedy nesmí být zaměnitelné s firmou jiného podnikatele a nesmí působit klamavě.“¹⁴⁵

¹⁴¹ Viz. Rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 29 cdo 603/2000

„K odstranění závadného stavu ve znění kmene obchodního jména lze uložit rušiteli, aby změnil své obchodní jméno tak, aby neobsahovalo určité slovo (slovní spojení) a aby podal návrh na zápis této změny do obchodního rejstříku.“

¹⁴² Viz. Rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j. 32 ODO 873/2004, kde společností SUDOP PRAHA a.s., která vznikla vkladem části podniku ze společnosti SUDOP GROUP a.s., bylo uloženo odstranit závadný stav v jejím označení tím, že změní svou obchodní firmu doplněním nejméně o jedno dvouslabičné slovo. Nicméně sporný kmen SUDOP jí bylo povoleno si ve své firmě ponechat.

¹⁴³ Vážný č. 13 741

¹⁴⁴ SR 6/1997, str. 149: „Změna obchodního jména je důvodem nezbytného zápisu změny obchodního jména v obchodním rejstříku (§ 28 odst. 5 ObchZ). „Ze žádného zákonného ustanovení nelze dovodit povinnost společnosti s ručením omezeným navrhnout rejstříkovému soudu provedení změny zápisu jejího obchodního jména v obchodním rejstříku, jestliže ke změně obchodního jména nedošlo v souladu se zákonem, tj. nedošlo ke změně společenské smlouvy, jejíž je obchodní jméno povinnou náležitostí [§ 110 odst. 1 písm. a), § 141 ObchZ].“

¹⁴⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu č.j 32 Odo 873/2004

Další z forem odstranění závadného stavu pak může nabývat podobu čistě materiální, jako je likvidace předmětů, které by mohly být k neoprávněnému zásahu použity. Takovýmito předměty mohou být např. vizitky, razítka, propagační materiály a další.

Žaloba na odstranění závadného stavu připadá v úvahu při neoprávněném využívání obchodního tajemství (vedle žaloby na zdržení se závadného jednání). Tak např. jestliže jiný podnikatel neoprávněně využívá databázi (dodavatelů, odběratelů apod.), lze se nejen domáhat, aby tuto databázi přestal užívat, ale též aby ji odstranil ze své sítě, paměťových médií či jiných nosičů informací.

5.1.3.3 Nárok na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění

V případě porušení obchodního jména nebo obchodního tajemství může oprávněná osoba žádat přiměřené zadostiučinění (satisfakci), jež může být poskytnuta i v penězích. Zadostiučinění může tedy být jak peněžité, tak morální. Nárok na přiměřené zadostiučinění je nárokem na plnění za újmu nemateriální povahy. Je to nárok objektivní, který není vázán na naplnění jakýchkoli subjektivních podmínek.

Tzn. že ke vzniku práva na přiměřené zadostiučinění není zapotřebí zavinění ze strany odpovědné osoby. Srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18.9.2002¹⁴⁶: „Nárok na přiměřené zadostiučinění je dále nárokem, který má převážně, popř. výlučně objektivní charakter. Dovojuje se, že je nárokem "objektivním, který není vázán na naplnění jakýchkoli subjektivních podmínek“ V rozsudku ze dne 25. 3. 1998¹⁴⁷ Nejvyšší soud dovodil, že „přiměřenost výše peněžního zadostiučinění musí být posuzována jak z objektivních, tak subjektivních hledisek“

V každém případě jsou subjektivní momenty z hlediska výše přiměřeného zadostiučinění pouze momenty doplňkovými. O výši přiměřeného zadostiučinění v penězích rozhoduje v případě sporu soud. Přestože k přiznání tohoto nároku není vyžadováno zavinění, úmysl či nedbalost, soudy jej zohledňují při stanovení výše peněžité satisfakce za nemajetkovou újmu.

Nárok na peněžité zadostiučinění je v praxi uplatňován a soudy přiznávají nejčastěji. Předpokladem však je prokázání vzniku nemajetkové újmy, která není škodou na věci ani ušlým ziskem, anebo alespoň její hrozby. Prostřednictvím požadavku na přiznání morálního zadostiučinění se žalobce mnohdy snaží dosáhnout náhrady ušlého zisku. Z právního hlediska jsou však tyto nároky odlišné a jsou založeny na rozdílných odpovědnostních principech.

¹⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu č.j. 29 Odo 652/2001 (ze dne 18.9.2002)

¹⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu č.j. I. Odon 45/97 (ze dne 25. 3. 1998)

„Právní praxe i právní teorie jsou zajedno v tom, že nárok na přiměřené zadostiučinění je nárokem, jímž se reparuje újma nemateriální povahy. Tento aspekt vyvěrá již z podstaty tohoto nároku, který se označuje jako zadostiučinění neboli satisfakce, aby se již v názvu zdůraznila jeho imateriální povaha.

Ve formě zadostiučinění, jako prostředku satisfakčního, není možno proto brát ohled na prvky, které mají materiální povahu, poněvadž materiální reparaci tento právní prostředek ochrany proti nekalé soutěži neslouží.

Pokud tudíž se dovolatel domáhá, aby při určení výše přiměřeného zadostiučinění bylo přihlédnuto i ke hmotným (majetkovým) hlediskům, jakým je získaný majetkový prospěch z uskutečněného obchodního případu (obdržená cena 3 mil. dolarů), nebo snížení objemu obchodu žalobce (samozřejmě v číselném vyjádření) apod., nelze se s takovým právním názorem ztotožnit. Materiální či majetkové aspekty jsou rozhodné pro vznik nároků materiální povahy, jako je kupř. náhrada škody, avšak nikoli pro nárok satisfakční povahy, jak shora zdůrazněno.“ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18.9.2002 ¹⁴⁸

Pokud jde o přiměřené zadostiučinění, jeho nepeněžní forma by spočívala nejspíše ve veřejně omluvě za porušení obchodního jména nebo obchodního tajemství, nicméně v praxi nebývá obvyklé.

Zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví ve svém § 5 (1) říká „Oprávněná osoba má právo na náhradu škody, vydání bezdůvodného obohacení, které získal porušovatel v důsledku ohrožení nebo porušení práva, a přiměřené zadostiučinění, byla-li zásahem do práv způsobena nemajetková újma. Přiměřené zadostiučinění může spočívat i v peněžitém plnění.“

5.1.3.4 Nárok na náhradu vzniklé škody

Projevem nároku na náhradu vzniklé škody je žaloba na náhradu škody. Podmínky pro náhradu škody při porušení obchodního jména nebo obchodního tajemství se podle § 757 ObchZ¹⁴⁹ řídí obdobně ustanovením § 373 a násl. téhož zákona. Odpovědnost za škodu je podle tohoto ustanovení objektivní. Je-li zde příčinná souvislost mezi určitým jednáním a vzniklou škodou, pak jednajíc odpovídá vždy. Objektivní princip vyplývá také z formulace jednotlivých skutkových podstat nekalé soutěže. U náhrady škody z nekalého soutěžního jednání nezáleží tedy na subjektivních okolnostech

¹⁴⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Odo 652/2001, ze dne 18.9.2002

¹⁴⁹ § 757 ObchZ „Pro odpovědnost za škodu způsobenou porušením povinností stanovených tímto zákonem platí obdobně ustanovení § 373 a násl.“

vzniku škody, zda jednající věděl či nevěděl, že svým jednáním může škodu způsobit. V případě odpovědnosti za škodu se hradí skutečná škoda a ušlý zisk.

Podobně, ten komu byla v souvislosti s neoprávněným užíváním firmy způsobena škoda, může se její náhrady domáhat podle obchodního zákoníku (nikoli tedy podle úpravy občanskoprávní), jak výslovně v této souvislosti stanoví § 12 (2) ObchZ¹⁵⁰. Cílem žalobního nároku na náhradu škody je reparovat vzniklou materiální újmu podnikatele, příp. jiné osoby.

Obchodní zákoník upravuje náhradu škody v § 373 a násl. ObchZ. Jelikož je zde upravena především náhrada škody způsobená porušením povinnosti ze závazkového vztahu, je rovněž třeba ve věci ochrany firmy poukázat na ustanovení § 757 ObchZ, které rozšiřuje působnost této úpravy a to svým textem, který říká, že pro odpovědnost za škodu způsobenou porušením povinností stanovených tímto zákonem platí obdobně ustanovení § 373 a násl.

Ze znění tohoto ustanovení lze dovodit tři podmínky pro přiznání práva na náhradu škody:

- **neoprávněné užívání firmy** – stačí i jedno užití. Dle P. Hajna lze prostředky ochrany uvedené v § 12 ObchZ uplatnit i při jednorázovém užití obchodního jména, přesto, že zákon obsahuje slovo „užívání“, což by mohlo svědčit o činnosti dlouhodobějšího charakteru¹⁵¹. Jedná se o odpovědnost objektivní, rušitel odpovídá za způsobenou škodu bez ohledu na zavinění, vyvinut se může v případě, že prokáže existenci okolností vylučujících odpovědnost za způsobenou škodu. Dle I. Pelikánové by se obecná úprava náhrady škody obsažená v obchodním zákoníku měla použít v celém rozsahu, tedy včetně podmínek vzniku odpovědnosti a včetně liberačního důvodu.¹⁵²

- **škoda** – materiální újma vyjádřitelná v penězích.
- **kauzální nexus** – příčinná souvislost mezi neoprávněným užíváním firmy a škodou.

Zpravidla zde půjde o náhradu ušlého zisku vzhledem k tomu, že se výše skutečného ušlého zisku obtížně dokazuje, bude oprávněná osoba zřejmě zpravidla vyžadovat náhradu abstraktního zisku podle § 381 ObchZ („*Místo skutečně ušlého zisku může poškozená strana požadovat náhradu zisku dosahovaného zpravidla v poctivém obchodním styku za podmínek obdobných podmínkám porušené*

---

¹⁵⁰ § 12 (2) ObchZ „*Byla-li neoprávněným užíváním firmy způsobena škoda, lze se její náhrady domáhat podle tohoto zákona*“

¹⁵¹ Faldyna, F., Bejček, J., Hajn, P., Hušek, J., Marek, K., Pokorná, J., Rozehnalová, N.: *Obchodní zákoník s komentářem.*, 1. díl, Praha:Kodex, 2000, s. 31

¹⁵² Pelikánová, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 1. díl*, 4. vydání, Praha: ASPI Publishing, 2004, s.150

smlouvy v okruhu podnikání, v němž podniká.“). Právo na náhradu škody vzniklé v důsledku neoprávněného užívání firmy se promlčuje v promlčecí době stanovené v § 397¹⁵³ a § 398¹⁵⁴ ObchZ.

Ze současné judikatury vyplývá, že je nutno rozlišovat oblast materiální újmy a imateriální újmy. Podle rozhodovací praxe soudů není přípustné, aby vzniklá materiální újma byla nahrazena z titulu přiměřeného zadostiučinění poskytnutého v penězích a je nutno trvat na tom, že má být vypořádána z titulu náhrady škody, popř. bezdůvodného obohacení. Tuto otázku posuzoval např. Vrchní soud v Praze pod č.j. 3 Cmo 684/95. Z právní věty jeho rozhodnutí vyplývá: „Pokud oprávněnému vznikla hmotná újma, prostředkem nápravy může být pouze náhrada škody, eventuálně vydání bezdůvodného obohacení. Nelze připustit, aby (např. z důvodu obtížného prokazování výše škody) si cestou požadavku na zaplacení přiměřeného zadostiučinění oprávněný řešil jemu vzniklou újmu hmotnou.“

Článek 13 směrnice ukládá členským státům zajistit, aby soudní orgány uložily tomu, kdo se vědomě dopustil porušování práv k duševnímu vlastnictví, povinnost k náhradě škody, kterou skutečně utrpěl majitel práva. Při určení výše škody mají soudní orgány přihlídnout mimo jiné k negativnímu ekonomickému dopadu porušování včetně ušlého zisku, k nekalým ziskům docíleným porušovatelem a případně i k morální újmě, kterou v důsledku porušení utrpěl majitel práva. Jako alternativu dává směrnice členským státům možnost určit vyšší náhrady škody fixní částkou.

Jak uvádí K. Čermák¹⁵⁵ „implementace těchto ustanovení směrnice do českého právního řádu bude problematická. Směrnice se zde dotýká dvou základních institutů soukromého práva: odpovědnosti za škodu a odpovědnosti za bezdůvodné obohacení. Tyto dva instituty, resp. instituty jim analogické jsou v právních řádech členských států konstruovány často zcela odlišně. Směrnice nevychází z u nás tradované distinkce mezi škodou a nemateriální újmou a ji odpovídající koncepce náhrady škody a přiměřeného zadostiučinění za nemajetkové újmy jako dvou zcela odlišných a samostatných nároků. Náhrada nemateriální újmy má být podle směrnice obsažena v náhradě škody, ovšem za předpokladu, že porušovatel věděl nebo vědět měl, že svým jednáním porušuje právo k duševnímu vlastnictví. Nárok na náhradu škody v logice směrnice dále zčásti zahrnuje i nároky, které v českém právním řádu odpovídají nároku na vydání bezdůvodného obohacení.“

Zákon, který provádí směrnici ve svém § 5 (1) uvádí „Oprávněná osoba má právo na náhradu škody, vydání bezdůvodného obohacení, které získal porušovatel v důsledku ohrožení nebo porušení

¹⁵³ § 397 ObchZ říká: „Nestanoví-li zákon pro jednotlivá práva jinak, činí promlčecí doba čtyři roky“.

¹⁵⁴ § 398 ObchZ zní: „U práva na náhradu škody běží promlčecí doba ode dne, kdy se poškozený dozvěděl nebo mohl dozvědět o škodě a o tom, kdo je povinen k její náhradě; končí však nejpozději uplynutím 10 let ode dne, kdy došlo k porušení povinnosti.“

¹⁵⁵ Čermák, K.: *Prosazování práv k duševnímu vlastnictví v ČR*, Právní rádce 2005, http://pravniciradce.ihned.cz/1-10077440-15685640-F00000_d-f7

práva, a přiměřené zadostiučinění, byla-li zásahem do práv způsobena nemajetková újma. Přiměřené zadostiučinění může spočívat i v peněžitém plnění.“

5.1.3.5 Nárok na vydání bezdůvodného obohacení

Osoby jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena se mohou domáhat proti rušiteli mimo jiné i vydání bezdůvodného obohacení. Pro přiznání bezdůvodného obohacení platí subsidiární obecná úprava obsažená v ustanovení § 451 a násl. OZ, a to přesto, že v nich není obsaženo jako specifický důvod jednání nekalé soutěže a k podřazení nekalosoutěžních případů pod "majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů" je třeba dospět výkladem. Uplatňování obecných soukromoprávních nároků na vydání bezdůvodného obohacení, ač jde o starý římskoprávní institut (*actio*), bývá v našich případech méně časté. Příčina spočívá v praktickém upřednostňování široce pojímaných peněžitých zadostiučinění. Nicméně vydání bezdůvodného obohacení přichází v úvahu i vedle poskytnutí zadostiučinění a vedle náhrady škody.

Příkladem bezdůvodného obohacení upraveného v § 12 (1) ObchZ může být podnik, který si nechá fantazijní, vysoce sofistikovanou firmu vytvořit od reklamní agentury, které za tuto činnost poskytne nezanedbatelnou odměnu. Jiný podnik tuto firmu kopíruje, aniž by na její pořízení musel vynaložit náklady. Dle P. Hajna¹⁵⁶ pokud bude obchodní firma neoprávněně užívána k soutěžním účelům (a to lze ve většině příkladů předpokládat), lze nárok na bezdůvodné obohacení opřít i o § 53 ObchZ. Bezdůvodné obohacení získané v nekalé soutěži lze považovat za majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.

Dále je v právní úpravě institutu bezdůvodného obohacení uvedeno, že předmět bezdůvodného obohacení musí být vydán tomu, na jehož úkor byl získán, a také, že musí být vydáno vše, co bylo nabyto bezdůvodným obohacením. Není-li to dobře možné, zejména proto, že obohacení záleželo ve výkonech, musí být poskytnuta peněžitá náhrada.

Příkladem bezdůvodného obohacení podle § 20 ve spojení s § 53 ObchZ je situace, kdy na straně uživatele chybí právní důvod (právní titul) k využívání cizího obchodního tajemství, jímž je zejména licenční smlouva, anebo tam, kde tento důvod sice původně byl, ale odpadl; např. v důsledku vypovězení licenční smlouvy poskytovatelem licence. Tam, kde je právo na vydání bezdůvodného obohacení uplatněno, jde v našich případech mnohdy o značně vysoké částky, které dosahují i mnoha milionů korun. Jestliže bezdůvodně obohacený nebyl v dobré víře, je povinen vydat nejen bezdůvodné obohacení, které by se rovnalo ceně smluvní licence, ale též veškeré užítky (§ 458 (2) OZ).

---

¹⁵⁶ Hajn, P.: *K úpravě obchodního jména*, Časopis pro právní vědu a praxi, č. 1/1995, s. 29

5.1.3.6 Možnost uveřejnění rozsudku

V souladu s ustanovením § 155 (4) OSŘ (v souvislosti s ochranou proti nekalé soutěži)¹⁵⁷ a § 12 (3) ObchZ (v souvislosti s ochranou obchodní firmy) může soud účastníkovi, jehož návrhu bylo vyhověno, přiznat v rozsudku právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl, a podle okolností určit i rozsah, formu a způsob uveřejnění. Z uvedeného zákonného textu je patrné, že možnost přiznat úspěšnému účastníkovi právo na zveřejnění rozsudku je plně v dispozici soudu a nejde tedy o povinnost přiznat úspěšnému účastníkovi právo na uveřejnění rozsudku.

„Právo účastníka úspěšného ve sporu o nekalou soutěž požadovat zveřejnění rozsudku na náklady účastníka ve sporu neúspěšného podle (bývalého, pozn. autora) § 55 odst. 2 ObchZ není samostatným žalobním nárokem, nýbrž jen důsledkem rozhodnutí o žalobním nároku. Přitom postačuje, pokud soud vyhověl jen některému z více uplatněných nároků účastníka.“¹⁵⁸ Soud ovšem toto právo přiznat může i nemusí. Jedná se o specifickou sankci. Je to sankce spíše hmotněprávní povahy, byla proto vhodně součástí odpovědnosti za nekalosoutěžní jednání.

Zavedení takovéto sankce bere v úvahu zvláštnosti soutěžních vztahů. V soutěži má totiž mimořádný význam dobrá pověst každého soutěžitele. Její poškození může vést až ke ztrátě klientely a k ohrožení samotné existence podniku. Je proto nejcitelnějším postihem toho, kdo se dopouští nekalé soutěže, jestliže odsuzující rozsudek bude uveřejněn a dozví-li se o něm klientela nebo alespoň její část. Je zřejmé, že aplikace této sankce je vhodná jenom v případech zaviněného nekalosoutěžního jednání. *„Publikace rozhodnutí může ve svých důsledcích být sankcí, reparací, určitou satisfakcí i mít význam výchovný a preventivní. Při rozhodování, zda bude právo na zveřejnění rozsudku vyhověno, je třeba zvažovat každý z těchto atributů jednotlivě i v jejich vzájemné souvislosti, tak aby zákonný smysl tohoto institutu byl naplněn“¹⁵⁹*. Běžně však nebývá toto právo uplatňováno, protože k soudnímu přiznání práva zveřejnit pravomocný rozsudek většinou dojde až se značnou prodlevou, kdy žalobce na tom ztrácí hospodářský zájem.

Směrnice ukládá členským státům zajistit, aby soudní orgány na návrh žalobce a na náklady porušovatele mohly nařídit vhodná opatření k šíření informací o rozhodnutí včetně jeho vyvěšení (snad tedy i elektronického zpřístupnění na internetu) a úplného nebo částečného zveřejnění (čl. 15). V

---

¹⁵⁷ Zákonem č. 151/2002 Sb. bylo zrušeno ustanovení § 55 ObchZ a věcně se zde obsažená úprava přenesla do občanského soudního řádu. Bývalý § 55 ObchZ obsahoval možnost vyloučení veřejnosti a uveřejnění rozsudku na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl. Podle § 155 (4) OSŘ ve znění účinném od 1. 1. 2003 ve věcech ochrany práv podušných nebo ohrožených nekalým soutěžním jednáním může soud účastníkovi, jehož žalobě vyhověl, přiznat na jeho návrh ve výroku rozsudku právo rozsudek uveřejnit na náklady neúspěšného účastníka; podle okolností případu soud stanoví též rozsah, formu a způsob uveřejnění.

¹⁵⁸ OP 7/2002, s. 20

¹⁵⁹ OP 7/2002, s. 20

tomto směru je naše stávající právní úprava v souladu se směrnicí (srov. § 4 (5) Zákona¹⁶⁰), i když v oblasti informování veřejnosti o obsahu soudních rozhodnutí obecně, zejména rozhodnutí nižších soudů, by se dalo leccos zlepšit.

5.1.3.7 Předběžná opatření

Obchodní zákoník se v žádném svém procesním ustanovení ani odkazem nezabývá otázkou předběžného opatření, ač tato instituce je zejména vzhledem k deliktní povaze obchodních tajemství vysoce důležitá. Při procesním řešení sporů týkajících se obchodního tajemství přicházejí v úvahu i všechny procesně právní instituty civilního procesu. Občanským soudním řádem se řídí věcná příslušnost a vlastní postup řízení.

I u sporů z obchodního tajemství se tak uplatní předběžná opatření. Účelem institutu předběžného opatření v civilním řízení je prozatímní úprava právních (nikoliv faktických) poměrů účastníků do doby, než bude jejich věc soudem rozhodnuta. Předběžné opatření je rozhodnutí prozatímní povahy. Smyslem opatření je zabránit možnému zhoršení postavení účastníka nebo vzniku či zhoršení již nastalé újmy. Vydání předběžného opatření je dočasné opatření, které nijak nepředurčuje výsledek konečného rozhodnutí ve věci samé.

Zdržovací nárok, tj. nárok směřující ke zdržení se porušování práva k duševnímu vlastnictví, případně nekalého soutěžního jednání, lze uplatnit jednak cestou návrhu na předběžné opatření, jednak v rámci řízení ve věci samé (žalobou zdržovací). Úspěch v návrhu na nařízení předběžného opatření je přitom spojen s žalobcovou povinností zahájit řízení ve věci samé, jinak předběžné opatření zanikne a žalobce se vystavuje nebezpečí povinnosti k náhradě újmy, která žalovanému vznikla tím, že dodržoval nařízené předběžné opatření (§ 77 (3) OSŘ).

Před zahájením řízení lze vydat k ochraně podnikatele, jehož obchodní tajemství je porušeno nebo ohroženo, předběžné opatření za podmínek stanovených v § 74 a násl. OSŘ. Příslušný k vydání předběžného opatření je soud, který je příslušný k jednání ve věci samé. „*Věcně nepřislusný soud nemůže nařídit ani předběžné opatření.*“¹⁶¹

Zásah do práv, který uložením předběžného opatření vznikne, musí být přiměřený tvrzeným právem chráněným zájmům navrhovatele. Současná judikatura zastává v případech návrhů na vydání předběžných opatření stanovisko, že je nepochybné, že soud může tohoto opatření využít vždy, je-li

---

¹⁶⁰ § 4 (5) Směrnice: „*Oprávněné osobě, jejímuž návrhu bylo vyhověno, může soud přiznat v rozsudku právo uveřejnit rozsudek na náklady porušovatele, který ve sporu neuspěl, a podle okolností určit i rozsah, formu a způsob uveřejnění.*“

¹⁶¹ OP 8/1996, s. 375

nebezpečí z prodlení (tedy úprava poměrů účastníků pro dobu, než bude rozhodnuto ve věci samé, musí být naléhavá), zejména k zamezení vzniku škody či jiné újmy, popřípadě k jejímu rozšiřování. Nakolik je vydání předběžného opatření naléhavé, vyplývá zásadně z okolností daného případu. Předběžné opatření pak je na místě v těch případech, je-li ověřeno alespoň provedením některých důkazů, že je naplněna některá ze skutkových podstat ustanovení obchodního zákoníku. Nelze však vydat předběžné opatření, jestliže by navodilo stav, který by v podstatě nahradil rozhodnutí.

Jak se uvádí v usnesení Vrchního soudu v Praze vydaném dne 29.9.1994¹⁶² „Podle ustanovení § 74 a násl. o. s. ř. může soud využít prostředku předběžného opatření, je-li třeba, aby zatímně byly upraveny poměry účastníků. Je nepochybné, že tohoto prostředku soud může využít v těch případech, kdy hrozí nebezpečí z prodlení (tedy úprava poměrů účastníků po dobu než bude rozhodnuto ve věci, musí být naléhavá), zejména k zamezení vzniku škody či jiné újmy, popřípadě k jejímu rozšiřování. Zda jde a takový případ přenechává zákon k úvaze soudu.

Pokud se však soud rozhodne použít uvedeného prostředku, musí mít rozhodné skutečnosti osvědčeny. K charakteru předběžného opatření tedy náleží m.j. i jeho dočasnost, zásah do práv předběžným opatřením dotčeného účastníka musí být přiměřený navrhovatelem prokazovanému porušení jeho práv a právem chráněných zájmů, stejně tak musí být přiměřená i případná újma, vzniklá z předběžného opatření dotčenému účastníkovi.“

A ve vztahu k obchodnímu tajemství tentýž Vrchní soud dodává¹⁶³, že „pokud navrhovatel tvrdí, že odpůrce ve svém podnikání využívá obchodní tajemství navrhovatele, a proto žádá o vydání předběžného opatření, pak podmínkou pro vydání předběžného opatření je osvědčení takových skutečností, z nichž se jeví jako pravdě podobné, že určité skutečnosti jsou u navrhovatele chráněny jako obchodní tajemství podle § 17 ObchZ a že předmět tohoto tajemství je bez právního důvodu k újmě oprávněného jednáním podle § 51 ObchZ soutěžitelem využíván“.

Druhým zákonným důvodem pro nařízení předběžného opatření je obava, že by výkon soudního rozhodnutí po skončení sporu byl ohrožen. Ze stejných důvodů pak může soud nařídit předběžné opatření i v průběhu řízení podle § 102 OSŘ. Příslušným soudem pro vydání předběžného opatření je soud, který je příslušný pro rozhodování ve věci samé. Vydává se ve formě usnesení, proti němuž je odvolání přípustné.

Předběžné opatření může býti i další formou právní ochrany obchodní firmy. Oprávněný subjekt hojně využívá návrh na nařízení předběžného opatření soudem zejména v takových případech dotčení

---

¹⁶² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 9. 1994 č.j. 3 Cmo 406/94

na jeho právech k firmě, v nichž má rychle dojít k ukončení protiprávních zásahů. Osoba dotčená na svých právech k firmě má možnost navrhnout vydání předběžného opatření ještě i před tím, než podáním žaloby zahájí řízení ve věci. Vzhledem k tomu, že se k tomuto návrhu neprovádí důkazní řízení a účastníci nemusí být ani vyslechnuti, umožňuje prostředek předběžného opatření dosáhnout rychle a bez průtahů dočasně řešení neoprávněným zásahem vyvolaného (či hrozícího) závadného stavu. Nicméně je třeba mít na paměti, jak je výslovně uvedeno ve výroku Vrchního soudu v Praze, že „*podmínkou pro nařízení předběžného opatření i ve věcech ochrany obchodního jména je nebytnost navržené úpravy poměrů účastníků*“¹⁶⁴. Pokud žalobkyně i po skončení spolupráce se žalovanými ve sdruženích strpěla dlouhodobě tvrzený zásah žalovaných do jí náležejících práv, nelze nyní nebezpečí z prodlení dovozovat a předběžné opatření jí v tomto případě nebylo přiznáno.

Z judikatury je k vydávání předběžného opatření možno uvést jako příklad rozhodnutí Vrchního soudu v Praze č.j. 3 Cmo 234/93, kdy byla vyslovena právní věta: „*Není v souladu s charakterem předběžného opatření a jeho podmínkami uložení povinnosti zdržet se (byť jen dočasně) užívání v obchodním rejstříku zapsaného obchodního jména (dnes obchodní firmy)*.“¹⁶⁵. Příkladem k výše uvedenému může být i věc, řešená usnesením Vrchního soudu v Praze pod sp. zn. 3 Cmo 91/94 ze dne 29. 4. 1994.

Navržené a soudem prvního stupně nařízené předběžné opatření spočívalo v zákazu užívat obchodní jméno. Podle ustanovení § 8 obchodního zákoníku je však žalovaný nejen oprávněn, ale i povinen činit právní úkony pod svým obchodním jménem, které podle ust. § 28 ObchZ má zapsáno v obchodním rejstříku v souladu s rozhodnutím příslušného rejstříkového soudu o zápisu společnosti. Ve svém důsledku odvoláním napadené předběžné opatření znamená faktické ukončení činnosti společnosti, případně nutnost přijmout jiné obchodní jméno pro další podnikání. Uvedené důsledky nejsou v souladu s charakterem předběžných opatření a jeho podmínkami podle příslušných ustanovení občanského soudního řádu tak, jak byly uvedeny výše, uváděný zásah do práva účastníků užívat své zapsané obchodní jméno je třeba vyhradit pro rozhodnutí ve věci samé.

Směrnice věnuje předběžným opatřením velkou pozornost ve svém článku 9, ale prováděcí zákon se o nich nezmiňuje. Důvodem je pravděpodobně fakt, že českému právu je institut předběžného opatření znám a v posledních letech i hojně využíván.

---

¹⁶³ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 8. 1999 č.j. C.R3 Cmo

¹⁶⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Praze č.j. r 3 cmo 207/98

¹⁶⁵ Macek, J.: *Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže*, 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2000, s. 1-3

5.1.4 Řízení o porušení obchodního jména a obchodního tajemství

Protože soukromoprávní úprava skutkových podstat neoprávněného užívání obchodní firmy (§ 12 ObchZ) a porušení nebo ohrožení obchodního jména (§ 44 a 53 ObchZ) nebo obchodního tajemství (§ 20 a 51 ObchZ) je obsažena v obchodním zákoníku, kde je rovněž upravena ochrana proti takovému ohrožení či rušení, základním prostředkem ochrany obchodního jména nebo obchodního tajemství je soukromoprávní žaloba. Soukromoprávní povaze práv k obchodnímu tajemství pak odpovídá skutečnost, že ve všech případech zásahu do práv majitelů lze civilní řízení zahájit pouze na návrh oprávněné osoby; nikdy z úřední povinnosti. Soukromoprávní cestou se lze dovolávat několika základních nároků, které byly popsány výše, a pro řízení o těchto nárocích se použije úprava stanovená občanským soudním řádem.

Ve sporech o ochranu práv porušených nebo ohrožených nekalým soutěžním jednáním (§ 44 a násl. ObchZ) a z porušení nebo ohrožení práva na obchodní tajemství (§ 17 a násl. ObchZ) jsou podle § 9 (3) písm. l) OSŘ v prvním stupni věcně příslušné krajské soudy. Podle § 9 (3) písm. n) OSŘ rozhodují krajské soudy jako soudy prvního stupně i ve sporech z práv k obchodní firmě (podle § 8 a násl. ObchZ). Místně příslušným je ten krajský soud, v jehož obvodu se nachází obecný soud odpůrce (viz § 85 a § 85a OSŘ), a nemá-li zde odpůrce obecný soud, je místní příslušnost soudu dána ustanovením § 86 OSŘ. Rozhoduje-li krajský soud v prvním stupni, jedná a rozhoduje samosoudcem (§ 36a (3) OSŘ).

Nicméně od 1.1.2008 je účinné ustanovení § 6 (1) Zákona o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví, které zavádí výlučnou působnost Městského soudu v Praze rozhodovat jako soud prvního stupně ve sporech o nárocích z průmyslového vlastnictví¹⁶⁶. Tento soud podle § 6 (2) Zákona 1 jedná a rozhoduje ve specializovaných senátech složených z předsedy a dvou soudců.

Který soud tedy bude věcně příslušný rozhodovat ve věcech obchodního jména a obchodního tajemství bude záležet na tom, z jakého titulu se bude poškozený domáhat svého nároku, zda-li podle obchodního zákoníku nebo podle Zákona.

---

¹⁶⁶ § 6 Zákona

(1) Městský soud v Praze

a) rozhoduje jako soud prvního stupně ve sporech o nárocích vycházejících z průmyslového vlastnictví, o nárocích z ohrožení a porušení práv z průmyslového vlastnictví a o nárocích na vydání bezdůvodného obohacení získaného na úkor toho, komu svědčí práva z průmyslového vlastnictví, a o nárocích podle části první tohoto zákona,

b) rozhoduje v České republice jako soud prvního stupně pro ochranné známky Společenství podle čl. 92 Nařízení Rady Evropských společenství č. 40/1994 ze dne 20. prosince 1993 o ochranné známce Společenství,

c) rozhoduje v České republice jako soud prvního stupně pro (průmyslové) vzory Společenství podle nařízení Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 12. prosince 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství,

d) přezkoumává pravomocná správní rozhodnutí Úřadu průmyslového vlastnictví podle zvláštního právního předpisu.

5.1.4.1 Aktivní legitimace

Aktivně legitimovanými subjekty jsou v právu nekalé soutěže „osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena“. Dle výkladu tohoto ustanovení lze tedy pod okruh aktivně legitimovaných účastníků zahrnout mimo účastníků soutěže a spotřebitelů i jakýkoliv jiný subjekt práva, který tvrdí, že v důsledku jednání dle § 44-52 utrpěl újmu na právech, nebo jehož práva jím měla být minimálně ohrožena¹⁶⁷. To platí i pro skutkovou podstatu podle § 51 ObchZ. V tomto případě budou tedy aktivně legitimováni soutěžitelé, kterými budou rovněž podnikatelé provozující podnik, na který se obchodní tajemství vztahuje. Jak se říká v rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25.5.2001¹⁶⁸ „pokud již jsou naplněny všechny zákonem stanovené znaky obchodního tajemství, přísluší právo k tomuto tajemství pouze tomu kterému určitému podnikateli a také pouze jemu přísluší ochrana obchodního tajemství proti jeho porušení nebo ohrožení.“ Právníckým osobám oprávněným hájit zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů přiznává zákon také postavení aktivně legitimovaného účastníka řízení.

Aktivně legitimovanou osobou je podle § 12 ObchZ ten, „kdo byl dotčen na svých právech neoprávněným užíváním firmy“. Takovou osobou bude zpravidla podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku, který má svoji firmu. Jsou však i případy, kdy se ochrany může domáhat rovněž podnikatel nezapsaný v obchodním rejstříku, případně i osoba jiná (tedy nepodnikatel). Jde o případy, kdy např. dotčená osoba dříve podnikatelem a majitelem firmy byla, avšak v důsledku porušení jejího práva k firmě, popř. z jiného důvodu, přestala podnikat a dále o případy předpokládané obchodním zákoníkem, např. možnost domáhat se absolutní ochrany firmy ze strany dědiců.¹⁶⁹

Podnikatel, který tvrdí, že jeho právo k obchodnímu tajemství bylo porušeno či ohroženo, má ohledně takové skutečnosti povinnost důkazní a břemeno důkazní. Aby majitel obchodního tajemství uspěl v civilním sporu, musí prokázat, že daná skutečnost opravdu tvoří obchodní tajemství, tzn. naplňuje všechny definiční znaky stanovené § 17 ObchZ, mimo jiné také, že byla přiměřeným způsobem utajována. Ve většině sporů z obchodního tajemství druhá strana tvrdí, že ve skutečnosti ona má právo k obchodnímu tajemství, které sama vytvořila.

Pro majitele obchodního tajemství je tudíž nezbytné prokázat, že on je původcem a majitelem takového tajemství. Jednoduchým způsobem, jak získat datovaný důkaz o vytvoření obchodního

¹⁶⁷ Hajn, P.: *Nové skutečnosti v ochraně proti nekalé soutěži*, Právní rádce č. 2/2002, s. 5

¹⁶⁸ Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 25.5.2001, č.j. Ca 189/2000-27

¹⁶⁹ Faldyna, F., Pokorná, J., Tomsa, M., Rozehnalová, N., Večerková, E., Koblíha, I., Pohl, T., Balabán, P., Víték, J., Ševčík, D.: *Obchodní právo*, Praha: ASPI Publishing – MERITUM, 2005, s. 40

tajemství je zaslání si obchodního tajemství poštou a ponechání si oznámkované a datované zalepené obálky.

5.1.4.2 Pasivní legitimace

Široký je i okruh pasivně legitimovaných subjektů, které jsou v zákoně označovány jako „rušitel“, tedy jakákoliv fyzická nebo právnická osoba, která se svým jednáním dopustí nekalé soutěže, tj. jedná způsobem reprobovaným v ust. § 44 an ObchZ. Dle E. Večerkové jsou rušiteli zejména¹⁷⁰:

- osoby, které využívají všech možných předem zamýšlených nepoctivých praktik k tomu, aby v hospodářské soutěži předstihly ostatní konkurenty, tudíž se záměrně (úmyslně, vědomě) dopouští nekalé soutěže, ale také
- osoby, které v hospodářské soutěži jednají vždy čestně a poctivě, o vyšší pozici v hospodářské soutěži usilují pouze dovozenými způsoby, ale přesto se (byť ojedinele a neúmyslně) dopustí nekalosoutěžního jednání.

Podle § 12 (1) ObchZ je pasivně legitimovanou osobou „neoprávněný uživatel“ tedy kdokoli, kdo zasáhne do firemního práva oprávněného uživatele firmy.

Za neoprávněné užívání firmy je třeba považovat případy kdy:

- uživatel firmy si tuto neoprávněně přisvojil a užívá ji,
- podnikatel si nechá pro sebe zapsat firmu zaměnitelnou s firmou jiného podnikatele,
- uživatel užívá svou firmu nepřesně, ve zkreslené podobě, může-li tak vyvolat zaměnitelnost s firmou jiného podnikatele,
- jakákoliv osoba, která, i když nemá vlastní firmu, užívá firmu jiného podnikatele ve svém názvu či jiném označení tak, že tím může vyvolat zaměnitelnost s firmou dotčeného podnikatele.

Kdo může být ve sporu z obchodního tajemství žalován, neboli být pasivně legitimován ve sporu, je otázka komplikovanější. V § 20 ObchZ zákon obecně označuje takovou osobu jako rušitele, aniž by jej blíže definoval. Neboť právo k obchodnímu tajemství je právem absolutním, je třeba dovodit, že

rušitelem může být každá osoba, fyzická i právnická. Stejně tak protiprávně jednajícím v případě § 51 ObchZ bezpochyby nemusí být jen soutěžitel. To plyne z formulace § 51 ObchZ používající termín „jednající“.

Okruh subjektů, které mohou být stíhány pro toto nekalousoutěžní jednání, je široký. Vědomost o obchodním tajemství mohl rušitel získat na základě svého pracovního vztahu k podnikateli, který je majitelem tohoto tajemství, nebo na základě jiného vztahu k němu. Tímto jiným vztahem může být vztah společníka ke společnosti, ale jistě také vztah příbuzenský, osobní nebo smluvní. Široká je i formulace „v rámci výkonu funkce, k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán“. Bude se jednat o likvidátora, konkursního správce, notáře, soudního znalce, tlumočníka, překladatele, o vyšetřovatele, pracovníka finančního úřadu apod. Obvykle se tu ochrana soutěžním právem blíže stýká s povinností mlčenlivosti, která je zvláštními zákony uložena těm, kdo vykonávají určitá povolání.

5.2 Veřejnoprávní ochrana obchodního jména a obchodního tajemství

Směrnice č. 2004/48/ES o prosazování práv k duševnímu vlastnictví ve své preambuli říká, že „kromě občanskoprávních a správních opatření, řízení a nápravných opatření upravených touto směrnicí jsou ve vhodných případech dalšími prostředky zajišťujícími dodržování práv duševního vlastnictví také tresty.“

V případě prostředků veřejného práva činí příslušné orgány úkony k ochraně obchodního jména nebo obchodního tajemství z úřední povinnosti (ex officio). Na rozdíl od soukromoprávní ochrany tedy není uplatnění ochrany závislé na vůli dotčené osoby.

Mezi prostředky práva veřejného, jež slouží k ochraně obchodního jména a obchodní firmy, lze rozlišovat mezi prostředky práva trestního a správního.

5.2.1 Ochrana trestní

5.2.1.1 Obecně

Trestní právo hmotné, jehož základem je zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „TZ“), poskytuje obecně ochranu různým společenským vztahům, zájmům a hodnotám tím, že některé útoky proti nim prohlašuje za trestné činy a za jejich spáchání stanoví tresty a ochranná opatření, jež lze ukládat v trestním řízení.

---

¹⁷⁰ Faldyna, F., Pokorná, J., Tomsa, M., Rozehnalová, N., Večerková, E., Kobliha, I., Pohl, T., Balabán, P., Víttek, J., Ševčík,

Jako společensky nebezpečná, a tedy i trestněprávně postižitelná, jsou považována i taková jednání, kterými je zasaženo do práv duševního vlastnictví. Pochopitelně že ne každé jednání, které je v rozporu s předpisy na ochranu duševního vlastnictví, je trestným činem. Musí jít o jednání, které naplní určitý stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost. Jde tedy o činy, jejichž zejména ekonomický dopad se vymyká běžnému standardu. Vedle dokonaných trestných činů je trestán také pokus o trestný čin a u zvláště závažných trestných činů i jejich příprava. Trestána i organizace, návod a pomoc k trestnému činu.

Trestného činu se může dopustit pouze fyzická osoba. Trestněprávní odpovědnost právnických osob, která se připravuje, zatím neodpovídá koncepci, na níž je dosud postaveno české trestní právo. Přitom trestní odpovědnost může nést jen fyzická osoba, která již dovršila 15 let věku (§ 11 TZ)¹⁷¹ a je příčetná (§ 12 TZ). K tomu, aby bylo možné vyvodit trestní odpovědnost, se vyžaduje vždy zavinění (§ 3 (3) TZ), a to zpravidla úmyslné zavinění (§ 4 TZ), nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalostí (§ 5 TZ).

V této souvislosti je nutno upozornit na nový trestní zákoník ((zákon č. 40/2009 Sb.), který od 1.1.2010 nahradí současný trestní zákon. Nový trestní zákoník je významnou změnou (*rekodifikací*) trestního práva hmotného, v níž se promítá zásadní změna hodnotového systému české společnosti po roce 1989, a výrazně mění a modernizuje české trestní právo.

Česká republika směřuje k integraci do evropských hospodářských, politických, kulturních i bezpečnostních struktur. Trestní právo jako součást právního řádu odráží tyto integrační procesy. Proto rekodifikace trestního práva hmotného navazuje i na kodifikační snahy v evropském trestním právu a změny provedené v novém trestním zákoníku oproti dosavadnímu trestnímu zákonu byly promítnuty i do trestního řádu (a dalších právních předpisů), a to jeho novelizací zákonem č. 41/2009 Sb.

Jedním z hlavních přínosů nového trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. je změna jeho systematiky, která proporcionálně vystihuje závažnost chráněných zájmů a již samotným uspořádáním jednotlivých hlav, dílů, oddílů i jednotlivých ustanovení ve zvláštní části, vyjadřuje pořadí důležitosti chráněných zájmů podle požadavků dnešní moderní společnosti. Tak skutkové podstaty jednotlivých trestných činů začínají v novém zákoníku vraždou a nikoli vlastizradou. Nové je rovněž rozdělení trestných činů na zločiny¹⁷² a přečiny¹⁷³.

D.: *Obchodní právo*, Praha: ASPI Publishing – MERITUM, 2005, s. 112

¹⁷¹ Srov. § 25 nového TZ, kde hranice trestní odpovědnosti zůstává 15 let.

¹⁷² Zločiny budou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny.

¹⁷³ Přečiny budou nejen všechny trestné činy z nedbalostí, ale také ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

Na úpravu v novém trestním zákoníku bude poukázáno při rozboru jednotlivých skutkových podstat významných pro ochranu obchodního jména a obchodního tajemství.

5.2.1.2 Z historie a zahraničí

Obchodní firma

Ochrana proti neoprávněnému užívání obchodní firmy byla podle článku 26 OZO¹⁷⁴ zajišťována i z moci úřední. Dalšími prostředky ochrany obchodní firmy pak byly prostředky na ochranu práva proti nekalé soutěži podle § 11, ve spojení s § 15 a násl., § 29 a § 37 zákona č. 111/1927 Sb.z.a n., o ochraně proti nekalé soutěži (ZPNS).

Podle ustanovení § 37 (1) HGB při porušení předpisů firemního práva, tj. v případě, že někdo používá firmu v rozporu s objektivním firemním právem, bude mu rejstříkovým soudem za účelem vynucení upuštění od používání takovéto firmy uložena peněžitá pokuta¹⁷⁵. Ochrana poskytovaná ustanovením § 37 (1) HGB není míněna jako ochrana proti neoprávněným zásahům do práva třetích osob, jde spíše naopak o ochranu objektivního firemního práva tj. o obecné zamezení užívání nepřípustné firmy. Tuto ochranu poskytují rejstříkové soudy, které ukládají pořádkové pokuty za tímto účelem. Povinnost německých rejstříkových soudů dbát o dodržování firemního práva je širší než byla povinnost soudů podle OZO, neboť tito pouze dohlíželi, aby majitel obchodní firmy nahlásil obchodní firmu popř.odštěpný závod a její změnu či zánik k zápisu, nikoli na to, aby osoba neoprávněná obchodní firmu užívat upustila od jejího užívání.

Obchodní tajemství

Jak bylo rozebráno výše, obchodní tajemství je chráněno právními prostředky nekalé soutěže a skutková podstata porušení obchodního tajemství (§ 51 ObchZ) představuje jednu ze skutkových podstat nekalé soutěže. Právo proti nekalé soutěži řadíme zpravidla do rámce odpovědnostního práva a v některých právních rádech bývají jeho jednotlivé skutkové podstaty ztvárněny jako civilní delikty. Velmi často jsou doplněny i delikty trestními, žalovatelnými na základě soukromé žaloby trestní. U nás tomu tak bylo až do r. 1950.

¹⁷⁴ Článek 26.

„Soud obchodní má ty, kterýchž se to týče, k vyplnění předpisů, v článku 19., 21. a 25. daných, z povinnosti úřadu tresty pořádkovými přidržovati.

Rovnou měrou má přístupovati k těm, kdož užívají firmy, podle předpisu rozdílu tohoto jim nepřislušné.“

Čl. 19 se týkal povinnosti zapsat firmu u obchodního soudu, čl. 21 říkal, že totéž platí pro odštěpný závod čl. 25 se týkal povinností nahlásit změnu nebo zánik firmy příslušnému soudu.

¹⁷⁵ § 37(1) HGB „Wer eine nach den Vorschriften dieses Abschnitts ihm nicht zustehende Firma gebraucht, ist von dem Registergerichte zur Unterlassung des Gebrauchs der Firma durch Festsetzung von Ordnungsgeld anzuhalten.“

ZPNS kromě ochrany soukromoprávní upravoval i ochranu trestní a to v hlavě druhé, kde byly upraveny jednotlivé trestněprávní skutkové podstaty. Pro obchodní tajemství měl význam § 31 ZPNS, který zněl následovně:

(1)Přechinu se dopouští, kdo jako zaměstnanec nebo učeň za trvání zaměstnaneckého nebo učňovského poměru jiné osobě neoprávněně sdělí nebo učiní přístupným obchodní nebo výrobní tajemství, jež mu v důsledku jeho poměru v podniku buď bylo svěřeno nebo stalo se jinak přístupným a o němž ví, že ho může být použito za účelem soutěže.

(2)Stejného přechinu se dopouští ten, kdo neoprávněně za účelem soutěže jinému sdělí nebo ve vlastním nebo cizím podniku užije obchodního nebo výrobního tajemství, o němž ví, že ho může být použito za účelem soutěže a jehož znalosti nabyt:

a) vlastním nebo cizím jednáním příčícím se zákonu nebo dobrým mravům, zejména vlastní nebo cizí výzvědou, nebo

b) jako tajemství jemu zvláště svěřeného, zejména z technických předloh a návodů, z výkresů, modelů, šablon, stříhů, receptů, štočků, vzorků a vzorkovnic, ze seznamu zákazníků a pramenů nákupních, nebo

c) u výkonu funkce, k níž byl soudem nebo veřejným orgánem povolán.

(3)Ustanovení § 13, odst. 3., platí i tu.

(Ustanovení § 13, odst. 3. znělo:

Tyto předpisy se nevztahují na používání znalostí a zručností, kterých zaměstnanec nebo učeň nabyli v pravidelném postupu své činnosti s vůlí zaměstnavatele v jeho podniku konané.)

Rovněž německý zákon na ochranu proti nekalé soutěži (UWG¹⁷⁶), upravující jako jednu ze skutkových podstat nekalé soutěže prozrazení obchodních a výrobních tajemství (*Verrat von Geschäfts- und Betriebsgeheimnissen*) ve svém § 17, obsahuje v tomto ustanovení i trestní sankce.

Současný německý zákon na ochranu proti nekalé soutěži platný od 8. července 2004 nahradil starší zákon na ochranu proti nekalé soutěži ze dne 7. 6. 1909, který byl, jak bylo zmíněno výše jedním ze vzorů pro prvorepublikový ZPNS. Paragraf 17 UWG, upravující porušení obchodních a výrobních tajemství, byl v podstatě, s drobnými odchylkami převzat, ze zákona na ochranu proti nekalé soutěži z

---

¹⁷⁶ Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (UWG), platný od 8. 7. 2004

roku 1909. Právní definice obchodních a výrobních tajemství, jak uvádí J. P. Graf ¹⁷⁷, soudce Nejvyššího soudu, neexistuje a co lze podřadit pod pojem obchodní a výrobní tajemství, je ponecháno na judikatuře.

Trestní sankce za porušení obchodních nebo výrobních tajemství, tak jak vyplývají z § 17 UWG ¹⁷⁸, spočívají v trestu odnětí svobody až na tři roky nebo alternativně peněžité sankci. V obzvláště závažných případech lze uložit trest odnětí svobody až na pět let nebo opět alternativně peněžitou sankci. Obzvláště závažné případy jsou vyjmenovány v § 17 (4) UWG.

Zemí, která bezesporu bere ochranu obchodního tajemství nejvážněji jsou Spojené státy. Ve Spojených státech úmyslné odcizení obchodního tajemství způsobí trestní odpovědnost pachatele jak na státní tak federální úrovni. Nejdůležitějším zákonem na federální úrovni, který zakotvuje trestný čin krádeže obchodního tajemství je zákon o hospodářské špionáži (the Economic Espionage Act of 1996, „EEA“¹⁷⁹).

V § 1839 EEA je obchodní tajemství definováno jako „*všechny formy a druhy finančních, obchodních, vědeckých, technických ekonomických nebo výrobních informací, včetně vzorů, plánů, souborů, postupů, programů nebo kódů, pokud jejich vlastníci učinil přiměřená opatření, aby dané informace udržel v tajnosti a tato informace má hodnotu, skutečnou či potenciální, jež je vyvoditelná ze skutečnosti, že není veřejnosti všeobecně známá nebo není snadno zjistitelná řádnými prostředky*“.

---

¹⁷⁷ <http://www.jurawelt.com/aufsaeetze/straf/7766> (4.11.2008)

¹⁷⁸ § 17 UWG: Verrat von Geschäfts- und Betriebsgeheimnissen

(1) Wer als eine bei einem Unternehmen beschäftigte Person ein Geschäfts- oder Betriebsgeheimnis, das ihr im Rahmen des Dienstverhältnisses anvertraut worden oder zugänglich geworden ist, während der Geltungsdauer des Dienstverhältnisses unbefugt an jemand zu Zwecken des Wettbewerbs, aus Eigennutz, zugunsten eines Dritten oder in der Absicht, dem Inhaber des Unternehmens Schaden zuzufügen, mitteilt, wird mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren oder mit Geldstrafe bestraft.

(2) Ebenso wird bestraft, wer zu Zwecken des Wettbewerbs, aus Eigennutz, zugunsten eines Dritten oder in der Absicht, dem Inhaber des Unternehmens Schaden zuzufügen,

1. sich ein Geschäfts- oder Betriebsgeheimnis durch

a) Anwendung technischer Mittel

b) Herstellung einer verkörperten Wiedergabe des Geheimnisses oder

c) Wegnahme einer Sache, in der das Geheimnis verkörpert ist, unbefugt verschafft oder sichert oder

2. ein Geschäfts- oder Betriebsgeheimnis, das er durch eine der in Absatz 1 bezeichneten Mitteilungen oder durch

eine eigene oder fremde Handlung nach Nummer 1 erlangt oder sich sonst unbefugt verschafft oder gesichert hat, unbefugt verwertet oder jemandem mitteilt.

(3) Der Versuch ist strafbar.

(4) In besonders schweren Fällen ist die Strafe Freiheitsstrafe bis zu fünf Jahren oder Geldstrafe. Ein besonders schwerer Fall liegt in der Regel vor, wenn der Täter

1. gewerbsmäßig handelt

2. bei der Mitteilung weiß, dass das Geheimnis im Ausland verwertet werden soll, oder

3. eine Verwertung nach Absatz 2 Nr. 2 im Ausland selbst vornimmt.

(5) Die Tat wird nur auf Antrag verfolgt, es sei denn, dass die Strafverfolgungsbehörde wegen des besonderen öffentlichen Interesses an der Strafverfolgung ein Einschreiten von Amts wegen für erforderlich hält.

(6) § 5 Nr. 7 StGB gilt entsprechend.

¹⁷⁹ The Economic Espionage Act of 1996 (18 U.S.C., Sections 1831 to 1839)

EEA dává federálnímu státnímu zástupci právo stíhat jakoukoli fyzickou či právnickou osobu (společnost), která odcizí obchodní tajemství a trestá úmyslnou krádež, kopírování a obdržení obchodního tajemství. Tresty za porušení EEA jsou kruté. Fyzické osoby mohou být pokutovány do výše 500,000 dolarů a právnické osoby až do 5 milionů dolarů. Ten kdo úmyslně poruší obchodní tajemství, tomu může být udělen trest odnětí svobody až na 10 let. Veškerý majetek získaný z krádeže může být zabaven a prodán vládou. EEA nepostihuje pouze jednání, ke kterým dojde na území spojených států, ale rovněž krádeže obchodního tajemství, ke kterým dojde v zahraničí, pokud zlodějem je americký občan nebo společnost nebo pokud daný čin má pozdější dopad na území Spojených států. Pokud je trestný čin proveden v zájmu cizí vlády nebo agenta, pokuta společnosti může být zdvojnásobena a trest odnětí svobody může být zvýšen až na 15 let.

Trestní postih za odcizení obchodního tajemství na federální úrovni je obecně přísnější, než za porušení jiných práv k duševnímu vlastnictví. Přijetím tohoto zákona Spojené státy uznaly, že ochrana obchodního tajemství je rozhodující pro jejich hospodářství. Americké společnosti utrácejí v současné době milióny dolarů na vytvoření a utajení obchodních tajemství. Pokud by neexistoval takovýto odstrašující prostředek proti krádeži obchodního tajemství, soutěžní výhoda amerických společností spočívající v obchodních tajemstvích by byla potlačena.

5.2.1.3 Nejvýznamnější skutkové podstaty ve vztahu k obchodnímu jménu a obchodnímu tajemství

Trestní právo, jehož účelem je mimo jiné chránit práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob, poskytuje ochranu právu k obchodnímu jménu i obchodnímu tajemství.

Trestně právní prostředky k ochraně obchodního jména (včetně práva firemního) jsou obsaženy v ustanoveních § 127, §149 a § 150 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, který je základním pramenem trestního práva hmotného.

Rozdíl mezi ochranou poskytovanou obchodní firmě právem trestním oproti ochraně poskytované právem soukromým je ve skutečnosti, že v oblasti soukromého práva je zaměnitelnost obchodní firmy posuzována z objektivního hlediska bez ohledu na zavinění. Naproti tomu trestní právo chrání obchodní jméno zakotvením trestných činů

- porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu dle § 150 TZ
- nekalé soutěže dle § 149 TZ, a

- porušování závazných pravidel hospodářského styku dle § 127 TZ,

kteřé jsou bez výjimky trestnými činy úmyslnými.

Předpokladem uplatnění trestněprávní ochrany je tedy prokázání úmyslu (přímého nebo alespoň eventuálního) pachatele k zásahu do práva k obchodní firmě. Trestněprávní ochrana nebude právu k obchodnímu jménu také poskytnuta vždy, nýbrž pouze v případě, že stupeň společenské nebezpečnosti jednání, jež neoprávněně zasahuje do práva k obchodní firmě, je vyšší než nepatrný.

Nejvýznamnějšími trestnými činy ve vztahu k obchodnímu tajemství jsou trestný čin

- nekalé soutěže (§ 149 TZ)
- porušování závazných pravidel hospodářského styku (§ 127 TZ) a
- poškození a zneužití záznamu na nosiči informací (§ 257a TZ)

Na tomto místě pouze zmíním, že trestní zákon ani trestní řád se totiž, na rozdíl od skutečností utajovaných zvláštním zákonem¹⁸⁰ a skutečností chráněných povinností mlčenlivostí, o obchodním tajemství výslovně nezmiňují. Trestní zákon sice neobsahuje žádnou skutkovou podstatu, jejímž prostřednictvím by byla poskytována trestněprávní ochrana přímo obchodnímu tajemství, přesto lze vyzrazením obchodního tajemství, neoprávněným získáním, využitím nebo jiným nakládáním s obchodním tajemstvím či dalšími útoky proti němu naplnit několik skutkových podstat trestního zákona a spáchat tak, za splnění ostatních podmínek trestní odpovědnosti, různé trestné činy. Skutečnost, o jaký trestný čin spáchaný v souvislosti s obchodním tajemství půjde, pak závisí na všech konkrétních okolnostech, za nichž byl čin spáchán.

Z výše uvedeného vidíme, že jak obchodní jméno, tak obchodní tajemství jsou chráněny skutkovými podstatami souvisejícími s nekalou soutěží a to přímo skutkovou podstatou nekalé soutěže podle § 149 TZ a k ní speciální skutkovou podstatou porušování závazných pravidel hospodářského styku (§ 127 TZ).

V dalších částech této kapitoly jsou uvedeny jednotlivé trestné činy, které mohou být spáchány ve vztahu k obchodnímu jménu a obchodnímu tajemství. Nicméně nejde o vyčerpávající výčet, ale jen o nejtypičtější případy, v nichž je obchodní jméno nebo obchodní tajemství předmětem trestné činnosti nebo alespoň prostředkem k jejímu spáchání, a to případně i vedle jiných skutečností. Součástí

---

¹⁸⁰ Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

trestního řízení může být i tzv. řízení adhezní, tedy řízení o náhradě škody, což může představovat především časovou a finanční úsporu pro poškozeného.

5.2.1.3.1 *Porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu (§ 150 TZ)*

Tato skutková podstata, jak název napovídá má význam především pro ochranu obchodního jména. Podle ustanovení § 150 (2) TZ bude trestem odnětí svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci potrestán ten, kdo pro dosažení hospodářského prospěchu neoprávněně užívá obchodní jméno¹⁸¹ nebo jakékoliv označení s ním zaměnitelné. Přitom není třeba, aby k záměně došlo, nýbrž stačí způsobilost k záměně¹⁸². Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně řádného průběhu hospodářské soutěže, tedy ochrana subjektů vstupujících na trh, konkrétně zájem na ochraně ochranné známky, obchodního jména a označení původu výrobků.

Pachatelem tohoto trestného činu může být každý, kdo pro dosažení hospodářského prospěchu neoprávněně použije obchodní jméno nebo jakékoliv označení s ním zaměnitelné. Jedná se o trestný čin úmyslný. Úmysl navíc musí být kvalifikovaný, neboť se žádá, aby pachatel jednal v úmyslu dosáhnout jakýkoliv hospodářský prospěch. Takovým hospodářským prospěchem bude nejčastěji vyšší zisk, kterého by pachatel bez neoprávněného užití obchodního jména nedosáhl. může to však být i jiný hospodářský prospěch, např. potlačení konkurence na trhu, odlákání zákazníků jinému soutěžiteli, získání dalších odběratelů apod.

Z důvodu speciality je vyloučen jednočinný souběh trestného činu porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu dle § 150 TZ s trestným činem nekalé soutěže podle § 149 TZ.

5.2.1.3.2 *Nekalá soutěž (§ 149 TZ)*

Podle ustanovení § 149 TZ se trestného činu nekalé soutěže dopustí ten, kdo jednáním, které je v rozporu s předpisy upravujícími soutěž v hospodářském styku nebo se zvyklostmi soutěže, poškodí dobrou pověst nebo ohrozí chod nebo rozvoj podniku soutěžitele. Za to lze uložit trest odnětí svobody až na 1 rok, peněžitý trest nebo trest propadnutí věci.

---

¹⁸¹ S přihlédnutím k ustanovení části sedmé, článku VII, bodu 3 novely č. 370/2000 Sb., podle kterého: „Užívají-li právní předpisy pojem „obchodní jméno“, rozumí se tím podle povahy věci „obchodní firma“ nebo „firma, jméno a příjmení fyzické osoby nebo název právnické osoby“, je nutné dovodit, že ochrana ustanovením § 150 TZ je poskytována všem označením podnikatelů, tedy nejen obchodní firmě ale i jménu a příjmení fyzické osoby a názvu právnické osoby.

¹⁸² Obchodní rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4.9.1931, Vážný 1931. XIII.: 400

Jde o skutkovou podstatu, která má tzv. blanketní dispozici, protože zčásti odkazuje na předpisy upravující soutěž v hospodářském styku. Jimi se zde rozumí ustanovení § 44 a násl. ObchZ, která obsahují právní úpravu nekalé soutěže. Ve vztahu k obchodnímu jménu přichází v úvahu nekalá soutěž ve formě vyvolání nebezpečí záměny podle ustanovení § 47 ObchZ a parazitování na pověsti podle ustanovení § 48 ObchZ. Ve vztahu k obchodnímu tajemství jednou ze skutkových podstat nekalé soutěže podle obchodního zákoníku je porušování obchodního tajemství podle § 51 ObchZ a tím se obchodní tajemství stává i předmětem trestněprávní ochrany.

Rozdíl oproti ochraně poskytované obchodním zákoníkem spočívá v tom, že ke spáchání trestného činu nekalé soutěže podle § 149 TZ nestačí samo o sobě nekalosoutěžní jednání, pachatel tohoto trestného činu totiž musí takovým jednáním alternativně buď poškodit dobrou pověst soutěžitele, nebo ohrozit chod nebo rozvoj podniku soutěžitele (případně má jeho jednání oba tyto důsledky zároveň). Získání majetkového či jiného prospěchu pachatelem nebo jinou osobou se nevyžaduje.

Alternativním důsledkem nekalosoutěžního jednání je pak ohrožení chodu podniku soutěžitele nebo jeho rozvoje. zde na rozdíl od předchozího postačí hrozba vzniku těchto škodlivých následků, k nimž nemusí ve skutečnosti dojít. jednání pachatele však musí být objektivně způsobilé k tomu, aby v příčinné souvislosti s ním k takovému ohrožení došlo. Jde o hrozící následek, který by znamenal negativní dopad na celkové fungování podniku. Porušení obchodního tajemství může mít tento důsledek zejména tehdy, jestliže pachatel v důsledku neoprávněně sděleného, zpřístupněného či zneužitého obchodního tajemství určitého soutěžitele dosáhne, že jiný soutěžitel díky ušetřeným nákladům za výzkum a vývoj může vyrábět a na trh dodávat podstatně levnější zboží, než jaké vyrábí poškozený soutěžitel, jehož zboží se tím stane neschopným konkurence, takže bude muset být zastavena jeho výroba, která činila podstatnou část výrobního programu poškozeného podnikatele.

Pachatelem trestného činu nekalé soutěže podle § 149 tr. zák. může být kdokoli, protože nejde o speciální subjekt, u něhož by se vyžadovala zvláštní způsobilost nebo postavení ve smyslu § 90 odst. 1 TZ. Pachatelem tedy může být především jiný soutěžitel než ten, vůči němuž nekalosoutěžní jednání směřuje.

Na rozdíl od sankcí za nekalou soutěž podle obchodního zákoníku, které jsou založeny na objektivním principu (tj. zpravidla postačí objektivně zjištěný rozpor s pravidly proti nekalé soutěži bez ohledu na zavinění), k trestní odpovědnosti podle § 149 TZ se vyžaduje úmyslné zavinění pachatele (§ 4 TZ), přičemž s ohledem na blanketní povahu této skutkové podstaty případná neznalost předpisů o nekalé soutěži, na které zde trestní zákon odkazuje, by pachatele nemohla zbavit trestní odpovědnosti.

Kdyby měl pachatel navíc úmysl nekalosoutěžním jednáním opatřit sobě nebo jinému ve značném rozsahu neoprávněné výhody a nekalosoutěžní jednání by mělo charakter závažného způsobu porušení pravidel hospodářského styku, jednalo by se o trestný čin podle § 127 TZ, nikoli o nekalou soutěž podle § 149 TZ.

Jednočinný souběh trestného činu nekalé soutěže (§ 149 TZ) a trestného činu porušování závazných pravidel hospodářského styku (§ 127 TZ) je však vyloučen neboť u § 149 jde o trestný čin speciální k § 127.

V této souvislosti je třeba uvést, že nový trestní zákoník obsahuje novou skutkovou podstatu trestního činu „*Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže*“ ve svém § 248¹⁸³. Obě výše zmíněné skutkové podstaty budou tedy s účinností od 1.1.2010 nahrazeny touto jedinou skutkovou podstatou.

5.2.1.3.3 Porušování závazných pravidel hospodářského styku (§ 127 TZ)

Trestný čin porušování závazných pravidel hospodářského styku podle § 127 TZ kryje širší okruh jednání. V praxi se proto zřejmě v daleko širší míře uplatní postih pro tento trestný čin. Na rozdíl od speciálního ustanovení § 149 TZ o nekalé soutěži, nevyžaduje se zde, aby došlo k poškození nebo ohrožení chodu nebo rozvoje podniku soutěžitele, k trestnosti postačí získání neoprávněné výhody ve značném rozsahu.

Neoprávněnými výhodami, k jejichž získání směřuje úmysl pachatele, se rozumí taková zvýhodnění hospodářského subjektu, kterému právně závazná pravidla hospodářského styku mají zabránit. Výhody mohou být materiální i nemateriální povahy. Pokud jde o značný rozsah takových výhod, sice neplatí zde přímo výkladové pravidlo podle § 89 (11) TZ ohledně značné škody a značného prospěchu, pro neoprávněné výhody materiální povahy, které lze vyčíslit v penězích, je však možné značný rozsah dovodit při částce nejméně 500 000 Kč, který může spočívat ve vyšších ziscích

---

¹⁸³ § 248 (1) nového TZ zní:

„Kdo poruší jiný právní předpis o nekalé soutěži tím, že se při účasti v hospodářské soutěži dopustí

a) klamavé reklamy,

b) klamavého označování zboží a služeb,

c) vyvolávání nebezpečí záměny,

d) parazitování na pověsti podniku, výrobků či služeb jiného soutěžitele,

e) podplácení,

f) zlehčování,

g) srovnávací reklamy,

h) porušování obchodního tajemství, nebo

i) ohrožování zdraví spotřebitelů a životního prostředí,

a způsobí tím ve větším rozsahu újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům nebo opatří tím sobě nebo jinému ve větším rozsahu neoprávněné výhody, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty“.

podniku, který se zmocnil cizího obchodního tajemství, ale může spočívat též např. v odměně, kterou získá držitel obchodního tajemství za to, že jej prozradí. Nemusí tu jít o jednorázově vyplacenou částku, takový prospěch může být vypočten např. z rozdílu platu při "přetažení" zaměstnance apod.

Jde o typickou skutkovou podstatu s blanketní dispozicí, která odkazuje na mimotrestní právní předpisy upravující pravidla hospodářského styku. Za pravidla hospodářského styku v uvedeném smyslu se považují též omezení vyplývající z předpisů o nekalé soutěži podle § 44 až § 52 ObchZ.

Takže i nekalá soutěž může být trestným činem porušování závazných pravidel hospodářského styku podle § 127 TZ, a to tehdy, jestliže jde o závažnější případ (neoprávněné výhody ve značném rozsahu) k trestnému činu nekalé soutěže podle § 149 TZ.

Objektivní stránka spočívá v porušení pravidel hospodářského styku závažným způsobem. Tedy ne každé jednání, které je porušením pravidel hospodářského styku, bude trestným činem dle tohoto ustanovení, nýbrž pouze takové porušení, které je možné s přihlédnutím k rozsahu porušení pravidel, rozsahu získaných výhod a eventuální recidivě posoudit jako závažné.

Podstata obou trestných činů spočívající v porušování pravidel hospodářské soutěže je tedy stejná. Ke spáchání trestného činu porušování závazných pravidel hospodářského styku podle § 127 TZ se však navíc vyžaduje, aby pachatel porušil závazná pravidla hospodářského styku závažným způsobem a aby byl přitom veden úmyslem opatřit sobě nebo jinému ve značném rozsahu neoprávněné výhody.

Jak uvedl Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí ze dne 15.4.1998¹⁸⁴ „*Pravidly hospodářského styku ve smyslu § 127 TZ, o trestném činu porušování závazných pravidel hospodářského styku se rozumí takové normy obsažené v obecně závazných právních předpisech, které vymezují závazné hranice (meze) hospodářské soutěže (tzv. pravidla hry). Jen v rámci těchto závazných pravidel hospodářského styku se může hospodářská soutěž rozvíjet. Porušením závazných pravidel hospodářského styku je mimo jiné též nekalé soutěžní jednání (nekalá soutěž), které je upraveno v § 44 až § 52 ObchZ (zák. č. 513/1991 Sb. , ve znění pozdějších předpisů).*“

Dále Nejvyšší soud České republiky konstatoval, ve vztahu k obchodnímu tajemství „Jednou z forem nekalé soutěže je i porušování obchodního tajemství ve smyslu § 51 ObchZ. Podle § 51 písm. a) ObchZ je takovým porušováním obchodního tajemství i jednání, jímž jednající jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo pro jiného využije obchodní tajemství (§ 17 ObchZ), které může být využito v soutěži, a o němž se dověděl tím, že mu tajemství bylo svěřeno nebo jinak se stalo

přístupným (např. z technických předloh či technické dokumentace, návodů, výkresů, modelů, vzorů) mimo jiné i na základě jeho pracovního vztahu k soutěžiteli nebo na základě jiného vztahu k němu. Zváží-li se tato právní úprava, je třeba se zabývat tím, zda v posuzovaném případě obvinění nenaplnili svým jednáním právě tuto skutkovou podstatu nekalé soutěže a tím i trestného činu porušování závazných pravidel hospodářského styku.“

Ve zmíněném rozhodnutí se Nejvyšší soud rovněž zabýval otázkou odpovědnosti představenstva akciové společnosti ve vztahu k trestnému činu porušování závazných pravidel hospodářského styku podle § 127 TZ. Z odůvodnění:

„Pokud rozhodlo představenstvo akciové společnosti jako kolektivní statutární orgán o určité otázce, která má význam pro naplnění znaků trestného činu, nevylučuje to obecně individuální trestní odpovědnost jednotlivých fyzických osob jako členů takového kolektivního orgánu, kteří se na zmíněném rozhodnutí podíleli, jestliže naplnili svým jednáním všechny znaky konkrétního trestného činu (§ 89 odst. 1 TZ).

Konkrétní podíl jednotlivých fyzických osob na takovém rozhodnutí kolektivního orgánu však musí být prokázán. To vyplývá z konstrukce trestní odpovědnosti, jež je založena na individuální trestní odpovědnosti fyzických osob, která vzniká naplněním znaků konkrétního trestného činu, bez ohledu na to, zda k němu popřípadě došlo v rámci činnosti právnické osoby.

V praxi bude přicházet v úvahu především trestní odpovědnost s přihlédnutím ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost (§ 3 (2) a (4) TZ) zejména u iniciátorů takového kolektivního rozhodnutí, členů kolektivního orgánu, kteří se na rozhodnutí prokazatelně podíleli (hlasovali pro ně), a poté i u realizátorů takového kolektivního rozhodnutí, kterými jsou zpravidla statutární orgán, popř. další orgány příslušné společnosti a zejména vrcholoví manažeři (nezákonné, resp. protizákonné rozhodnutí kolektivního orgánu, které dokonce naplňuje znaky trestného činu, je nemůže zavazovat)“

5.2.1.3.4 Poškození a zneužití záznamu na nosiči informací (§ 257a TZ)

Tento trestný čin má význam především v souvislosti s ochranou obchodního tajemství. a je zkráceně označován jako tzv. „ochrana počítačových dat“. Samostatně zákon tedy chrání údaje, které jsou předmětem obchodního tajemství (a vůbec všechny údaje), které jsou uloženy v paměti počítačů. Na zneužití takových informací pamatuje ustanovení § 257a TZ.

---

¹⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15.4.1998 (Sb. NS 99, 4: 169)

Tento trestný čin spáchá a trestem odnětí svobody až na 1 rok, trestem zákazu činnosti, peněžitým trestem nebo trestem propadnutí věci bude potrestán, kdo získá přístup k nosiči informací a v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou újmu nebo získat sobě nebo jinému neoprávněný prospěch

- takových informací neoprávněně užije,
- informace zničí, poškodí, změní nebo učiní neupotřebitelnými, nebo
- učiní zásah do technického nebo programového vybavení počítače nebo jiného telekomunikačního zařízení.

Přísnější postih v podobě trestu odnětí svobody na 6 měsíců až 3 roky hrozí tomu, kdo spáchá uvedený čin jako člen organizované skupiny nebo způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo získá sobě nebo jinému takovým činem značný prospěch (tj. podle § 89 (11) TZ škodu nebo prospěch ve výši nejméně 500 000 Kč). Ještě přísnější trest v podobě trestu odnětí svobody na 1 rok až 5 let hrozí pachateli, který způsobí uvedeným trestným činem škodu velkého rozsahu nebo získá takovým činem sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu (tj. podle § 89 (11) TZ škodu nebo prospěch ve výši nejméně 5 000 000 Kč).

Trestný čin podle § 257a tr. zák. má tedy význam i ve vztahu k obchodnímu tajemství ve smyslu § 17 a násl. ObchZ, protože je zřejmé, že i skutečnosti chráněné obchodním tajemstvím mohou a velmi často mají podobu informací uložených v elektronické podobě v počítači nebo na jiném nosiči informací. Jde např. o dokumentaci k utajovaným výrobním či technologickým postupům, o chráněnou dokumentaci k jednotlivým obchodním případům, o utajovanou databázi obchodních partnerů a zákazníků, o rozvojové či marketingové studie, o finanční a investiční údaje podnikatele atd.

5.2.2 Správní ochrana

Protiprávní jednání, které nedosahuje míry trestnosti vyžadované pro trestné činy je běžně možné veřejnoprávně postihnout v přestupkovém řízení. Přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek označeno v zákoně o přestupcích, č. 200/1990 Sb. (dále jen „PřestZ“).

Zákon o přestupcích (přestupkový zákon) obsahuje prostředky sloužící mimo jiné i k ochraně obchodního jména ve formě skutkových podstat přestupků postihujících porušení právních předpisů o obchodním jménu. S ohledem na osobní působnost přestupkového zákona, která zahrnuje jen fyzické osoby (stejně jako trestní zákon), nelze prostředků ochrany dle tohoto zákona použít vůči právnickým

osobám. Na druhé straně je však možné těchto prostředků použít vůči statutárnímu orgánu právnické osoby nebo jeho členům. Příslušnost k projednání níže uvedených přestupků, jejichž skutkové podstaty poskytují ochranu obchodní firmě, náleží obecním úřadům nebo zvláštním orgánům obcí¹⁸⁵.

Základním ustanovením přestupkového zákona chránícím obchodní firmu je ustanovení § 24 (1) písm. c), podle kterého se přestupku dopustí ten, kdo poruší povinnost používat při podnikání obchodní firmu, a nemá-li, jméno a příjmení nebo název a uvádět na všech objednávkách, obchodních dopisech a fakturách údaje o své obchodní firmě, a nemá-li ji, o jménu a příjmení nebo názvu, sídle nebo místu podnikání, zápisu do obchodního nebo živnostenského rejstříku nebo jiné zákonem stanovené evidenci, včetně spisové značky, popřípadě o zápisu organizační složky podniku nebo podniku zahraniční osoby do obchodního rejstříku, včetně spisové značky, podle zvláštního právního předpisu. Za tento přestupek lze uložit pokutu do výše 50.000,- Kč anebo zákaz činnosti do jednoho roku. K naplnění znaků uvedeného přestupku postačí s přihlédnutím k ustanovení § 3 přestupkového zákona zavinění z nedbalosti.

Je třeba poznamenat, že v současné právní úpravě, na rozdíl od výše zmíněné ochrany obchodního jména, není upraven přestupek, který by spočíval v porušení nebo ohrožení obchodního tajemství.

5.3 Ochrana obchodního tajemství v soudním řízení

Až dosud jsme se zabývali způsobem, jakým stát svou autoritou obchodní tajemství chrání. Je však třeba také rozebrat zákonné předpoklady, které jsou zapotřebí k tomu, aby podnikatel byl povinen údaje, které jsou předmětem jeho obchodního tajemství, státu, resp. státním orgánům sdělit. Stát v jednotlivých druzích řízení obchodní tajemství respektuje nestejnou měrou.

5.3.1 Občanské soudní řízení

Obchodní tajemství je plně respektováno v občanském soudním řízení. Je nepochybné, že skutečnosti tvořící obchodní tajemství mohou být předmětem sporů nebo jiných právních věcí projednávaných v řízení před soudem, a to nejen ve věcech ochrany práv z porušení nebo ohrožení práva na obchodní tajemství, ale i v jiných případech, v nichž skutečnosti patřící do obchodního tajemství mohou mít povahu jen otázky předběžné. Lze proto hovořit o tom, že obchodní tajemství je předmětem občanského soudního řízení zejména v souvislosti s plněním povinnosti tvrzení a

---

¹⁸⁵ Viz. § 52 PřestZ

povinnosti důkazní, s unesením břemene tvrzení a důkazního břemene, při jednání a dokazování a při rozhodování soudu.

5.3.1.1 Povinnost tvrzení a povinnost důkazní

Jelikož je občanské soudní řízení ovládána zásadou projednací a formální pravdy, jsou účastníci řízení povinni tvrdit všechny pro rozhodnutí ve věci významné skutečnosti a rovněž označit důkazy k prokázání svých tvrzení (§ 101 (1) písm. b) a § 120 (1) OSŘ). Zákon nerozlišuje, zda skutečnosti, které je účastník řízení povinen (v zájmu unesení svého břemene tvrzení) za řízení tvrdit, mají povahu obchodního (nebo jiného) tajemství nebo zda nejsou vůbec žádným způsobem utajovány.

Tvrdí-li účastník řízení skutečnosti patřící do obchodního tajemství, je povinen označit důkazy i k prokázání těchto tvrzení, ledaže by šlo o tvrzení mezi účastníky nesporná a soud by z nich mohl ve smyslu § 120 (4) OSŘ při zjišťování skutkového stavu věci vycházet. Kdyby účastník řízení skutečnosti patřící do obchodního tajemství sice tvrdil, avšak k jejich prokázání by neoznačil důkazy, ačkoliv jde o tvrzení sporná a byl soudem o své povinnosti důkazní postupem podle § 118a (3) OSŘ řádně poučen, neunesl by za řízení důkazní břemeno a z tohoto důvodu by nemohl být ve věci úspěšný. Ani z hlediska splnění důkazní povinnosti není samo o sobě významné, zda účastník označením důkazů prokazuje "utajované" nebo "jiné" skutečnosti.

O tom, zda budou za řízení uvedeny (tvrzeny) a prokazovány skutečnosti tvořící obchodní tajemství, tedy rozhoduje nositel práva k obchodnímu tajemství (podnikatel provozující podnik, ke kterému se obchodní tajemství váže) nebo jiná osoba, jíž jsou tyto skutečnosti známy, a to za předpokladu, že jsou účastníky řízení a že jejich tvrzení a prokázání jim bude (může být) z procesního hlediska na prospěch.

Rozhodnutí o tom, zda v občanském soudním řízení uvedou a budou prokazovat skutečnosti tvořící obchodní tajemství, samozřejmě závisí pouze na jejich úvaze; rozhodnou-li se však obchodní tajemství zachovat i za řízení před soudem, musí být (z pohledu výsledku řízení) srozuměni s tím, že, jde-li opravdu o skutečnosti významné pro rozhodnutí věci, nemohou být ve věci úspěšní.

V případě, že skutečnosti tvořící obchodní tajemství budou v řízení před soudem tvrzeny a že k jejich prokázání budou označeny důkazy, neznamená to samo o sobě, jak uvádí F. Púry¹⁸⁶ „že by podnikatel své obchodní tajemství přestal utajovat nebo že by osoby seznámené s obchodním tajemstvím je neoprávněně sdělily nebo zpřístupnily jiným; předpokládá to ovšem, že ten, kdo za řízení

---

¹⁸⁶ Štenglová, I., Drápal, L., Púry, F., Korbel, F.: *Obchodní tajemství, Praktická příručka*, Linde Praha, a.s., 2005 s. 82

tvrdí a prokazuje skutečnosti patřící do obchodního tajemství, na to soud řádně a včas upozorní, aby mohla být přijata opatření k ochraně obchodního tajemství.“

5.3.1.2 Vyloučení veřejnosti

U sporů z obchodního tajemství je prolomena zásada veřejnosti soudního řízení (§116 (2) OSŘ). Ve sporu, ve kterém by mohlo dojít k ohrožení obchodního tajemství, může být rozhodnutím soudu návrh nebo z úřední moci vyloučena veřejnost, neboť právě v tomto případě by mohlo dojít k dalšímu ohrožení či porušení obchodního tajemství.

Takže ačkoli zákon neukládá ani neuznává povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech tvořících obchodní tajemství, ustanovení § 116 (2) OSŘ soudu umožňuje (a současně ukládá), aby vyloučil veřejnost z jednání, mohlo-li by veřejné projednání věci ohrozit obchodní tajemství. K tomu, aby soud mohl za řízení ochránit obchodní tajemství, musí mu být známo, že v řízení jsou posuzovány skutečnosti tvořící obchodní tajemství.

Podnikatel, který je nositelem práva k obchodnímu tajemství, jakož i další účastníci jsou proto povinni soudu sdělit, že za řízení jsou tvrzeny, prokazovány nebo jinak vyšly najevo skutečnosti, které patří k obchodnímu tajemství, a to jak účastníků řízení, tak případně i osob, které se na řízení nezúčastní, a v případě potřeby musí pravdivost svého sdělení soudu doložit.

Bude-li soudu věrohodně doloženo, že v řízení jsou posuzovány skutečnosti, tvořící obchodní tajemství, je soud v povinen rozhodnout o vyloučení veřejnosti z jednání nebo jeho části, v němž budou projednávány skutečnosti patřící do obchodního tajemství.

5.3.1.3 Nahlížení do spisu

Smyslem občanského soudního řízení je poskytnout ochranu právům a oprávněným zájmům a soudy jsou povinny v souladu s účelem občanského soudního řízení vykládat všechna ustanovení občanského soudního řádu. Ačkoli tedy občanský soudní řád, kromě vyloučení veřejnosti z jednání soudu nebo jeho části další prostředky ochrany obchodního tajemství v občanském soudním řízení před jeho zpřístupněním neoprávněným osobám výslovně nevyjmenovává, uvedené samozřejmě neznamená, že by soud během řízení povinen též jinak ochránit obchodní tajemství.

Je nepochybné, že k neoprávněnému „vyzrazení“ obchodního tajemství může dojít nejen při jednání, z něhož by nebyla v rozporu s § 116 (2) OSŘ vyloučena veřejnost, ale i tím, že by bylo povoleno nahlédnout do spisu (v němž jsou obsaženy údaje o obchodním tajemství) někomu, kdo není oprávněn se s obchodním tajemstvím seznámit.

Případy, v nichž nelze povolit nahlédnutí do spisu (podle § 44 (2) OSŘ), neboť jeho obsah musí zůstat utajen, stanovilo vyhláškou č. 483/2000 Sb. Ministerstvo spravedlnosti ČR. V této vyhlášce však případy, kdy je ve spise zachyceno obchodní tajemství nejsou vyjmenovány.

Soud však, jak dovozuje F. Púry¹⁸⁷, bez ohledu na obsah vyhlášky č. 483/2000 Sb., „nemůže povolit nahlédnutí do spisu (jeho části), v němž je obsaženo obchodní tajemství, někomu, kdo není oprávněn se s ním seznámit, neboť by jinak (v rozporu s účelem občanského soudního řízení) porušil právo podnikatele na ochranu jeho odhodního tajemství. Nemělo by ostatně ani smysl vylučovat veřejnost pro jednání podle § 116 (2) OSŘ., kdyby mělo být možné, aby se s obchodním tajemstvím mohl seznámit postupem podle § 44 (2) OSŘ. každý, kdo by o to projevil zájem.“

5.3.2 Trestní řízení

Trestní právo procesní, jehož základem je zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení (trestní řád), dále jen „TŘ“, upravuje pravidla pro vedení trestního řízení proti konkrétní fyzické osobě, která je podezřelá z toho, že spáchala trestný čin. S ohledem na význam a rozsah trestního řízení je zřejmé, že se v něm mohou vyskytovat i skutečnosti (informace, poznatky, závěry), na které se vztahuje obchodní tajemství, zejména je-li vedeno trestní řízení pro trestný čin související s obchodními či jinými podnikatelskými vztahy a aktivitami.

Trestní řád však obchodnímu tajemství, na rozdíl od informací utajovaných zvláštním zákonem¹⁸⁸ a skutečností chráněných povinností mlčenlivosti, neposkytuje žádnou zvláštní ochranu a jak již bylo uvedeno, pojem obchodního tajemství vůbec nepoužívá.

5.3.2.1 Zákaz výslechu svědka, poskytování vysvětlení, vydání věci

V této souvislosti trestní řád např. stanoví *zákaz výslechu* podle § 99 (1) a (2) TŘ, pokud by měl svědek vypovídat o utajovaných skutečnostech nebo pokud by tím porušil státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti, jestliže nebyl zproštěn povinnosti zachovávat tajnost utajovaných skutečností nebo povinnosti mlčenlivosti. Podobně je stanoveno omezení pro *poskytování vysvětlení* podle § 158 (7) TŘ, které nelze požadovat od toho, kdo by jím porušil státem výslovně uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti, ledaže by byl této povinnosti zproštěn příslušným orgánem nebo tím, v jehož zájmu tuto povinnost má.

¹⁸⁷ Tamtéž, str. 83

¹⁸⁸ Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

Podle § 78 (2) TŘ se pak povinnost *předložit nebo vydat věc důležitou pro trestní řízení* podle § 78 (1) TŘ nevztahuje na listinu, jejíž obsah se týká okolnosti, o které platí zákaz výslechu, ledaže došlo k zproštění povinnosti zachovat věc v tajnosti nebo k zproštění povinnosti mlčenlivosti ve smyslu § 99 TŘ.

Za státem uznanou povinnost mlčenlivosti, které by se týkala výše uvedená ochrana a omezení, se však pro účely trestního řízení podle § 8 (4) věty druhé TŘ nepovažuje taková povinnost, jejíž rozsah není vymezen zákonem, ale vyplývá jen z právního úkonu učiněného na základě zákona.

Státem uznanou povinnost mlčenlivosti tedy bez dalšího nezakládá ani obchodní tajemství ve smyslu § 17 a násl. ObchZ, protože jeho obsah a rozsah není vymezen obchodním zákoníkem ani jiným zákonem, ale je vymezen jen podle vůle podnikatele vyjádřené na podkladě ustanovení § 17 ObchZ, a také jen úkony podnikatele je s ním disponováno podle § 18 ObchZ (např. rozšiřován či zužován jeho rozsah). Tím spíše pak nelze pokládat obchodní tajemství za státem uloženou povinnost mlčenlivosti.

Vzhledem k výše uvedenému tedy platí, že je-li toto třeba, má každý povinnost poskytnout orgánům činným v trestním řízení i informaci, která je součástí obchodního tajemství, a to písemně, ústně v podobě svědectví, předložením listin atd., aniž by to bylo podmíněno jakýmkoliv úkonem srovnatelným se zproštěním povinnosti mlčenlivosti (nejde-li o případy, kdy je podle zákona povinnost mlčenlivosti vázána i na obchodní tajemství).

O skutečnostech zahrnutých do obchodního tajemství je proto zásadně povinen informovat orgány činné v trestním řízení na jejich žádost jak samotný podnikatel, který ve smyslu § 17 a násl. ObchZ, rozhodl o utajování takových skutečností jako obchodního tajemství, tak i např. jeho zaměstnanec či smluvní partner, který se s obchodním tajemstvím tohoto podnikatele seznámil, či jakákoli jiná osoba, která se dozvěděla o obsahu skutečností zahrnutých do obchodního tajemství (např. zaměstnanec finančního úřadu z titulu úřední činnosti). Přitom není rozhodné, zda podnikatel, o jehož obchodní tajemství jde, vystupuje v konkrétním trestním řízení jako obviněný (resp. obžalovaný) nebo jako poškozený.

Z toho vyplývá, že podnikatel, o jehož obchodní tajemství jde, jeho zaměstnanec, obchodní partner i jakákoli jiná osoba mají povinnost podle § 8 (1) TŘ vyhovět dožádáním orgánů činných v trestním řízení při plnění jejich úkolů a poskytnout jim případně i skutečnosti (informace, data, údaje), na které se vztahuje obchodní tajemství, a to zejména v podobě údajů o obchodních partnerech, o zákaznících, o jednotlivých obchodních případech včetně jejich cenových, časových a obsahových

souvislostí, o majetkových dispozicích, o existujících bankovních účtech či o jiných skutečnostech, pokud těmto osobám není uložena povinnost mlčenlivosti zákonem.

Povinnost svědčit a podat vysvětlení

Každý, podnikatel, jeho zaměstnanec či jakákoli jiná osoba. má zákonnou povinnost vypovídat před orgány činnými v trestním řízení jako svědci (§ 97 a násl. TŘ) též o skutečnostech, na které se vztahuje obchodní tajemství, aniž by k tomu bylo třeba souhlasu či jiného úkonu příslušného podnikatele, jenž rozhodl o utajování těchto skutečností jako obchodního tajemství.

Ve vztahu k obchodnímu tajemství tedy neplatí zákaz výslechu ve smyslu § 99 TŘ (pokud výjimečně není obchodní tajemství předmětem povinnosti mlčenlivosti podle výslovné zákonné úpravy) a s poukazem na obchodní tajemství nelze odepřít svědeckou výpověď ani podle § 100 TŘ.

Proto je svědek i bez zvláštního svolení podnikatele, který chrání určité obchodní tajemství, povinen vypovídat též o skutečnostech obsahujících takové obchodní tajemství, např. o podmínkách a okolnostech provádění konkrétní obchodní či jiné podnikatelské činnosti, o obsahu a okolnostech ústně i písemně uzavíraných smluv, o utajovaných výrobních, technických, technologických či jiných postupech používaných v určitém podniku a o jejich výsledcích, o smluvních partnerech podnikatele, o výši a způsobu placení cen za zboží a služby, o způsobu hospodaření s majetkem podnikatele, o výrobních, organizačních, obchodních, finančních či jiných pokynech udělených podnikatelem, jeho statutárním orgánem nebo řídicím zaměstnancem atd.

Totéž, co bylo uvedeno ohledně svědecké výpovědi, platí i v případě podání vysvětlení podle § 158 (3) písm. a) TŘ, protože výjimka vyplývající z ustanovení § 158 odst. 7 TŘ, podle níž toto vysvětlení nesmí být požadováno od toho, kdo by jím porušil státem výslovně uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti, ledaže by byl této povinnosti zproštěn, se nevztahuje na obchodní tajemství.

Povinnost vydat věc doličnou

Stejně tak je kdokoli povinen podle § 78 (1) TŘ na vyzvání předložit nebo vydat soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu věc důležitou pro trestní řízení, pokud ji má u sebe, a v případě nesplnění může být taková věc odňata podle § 79 TŘ. To platí i tehdy, jde-li o věc (např. listinu), která obsahuje skutečnost zahrnutou do obchodního tajemství. To znamená, že podnikatel, o jehož obchodní tajemství jde, jeho zaměstnanec či jiná osoba mají povinnost předložit, vydat nebo strpět odnětí obchodní, výrobní a jiné dokumentace využívané k podnikání, obchodních smluv a jiných písemností, účetních a dalších evidenčních dokladů, včetně příslušné výpočetní, záznamové či jiné techniky a nosičů informací, na nichž jsou uloženy (zaznamenány) skutečnosti obsahující obchodní tajemství.

Podnikatel nebo jeho zaměstnanec proto není oprávněn s poukazem na ochranu obchodního tajemství odmítnout vydat orgánu činnému v trestním řízení např. písemnosti tvořící účetnictví, uzavřené obchodní smlouvy, výpisy z bankovních účtů, nosič CD s databází zákazníků, se zpracovaným stavebním projektem, s vyvinutým počítačovým programem, dále dokumentaci s utajovaným výrobním či technologickým postupem, počítač s utajovanými databázemi atd.

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky¹⁸⁹ „Povinnost na vyzvání předložit nebo vydat orgánům činným v trestním řízení věc důležitou pro trestní řízení má podle § 78 (1) TŘ každý, kdo ji má u sebe, tedy pokud má věc ve své moci (ve své dispozici) tak, že ji přímo on sám může předložit nebo vydat. Za těchto podmínek je povinen doličnou věc předložit nebo vydat i advokát, byl ji převzal v souvislosti s poskytováním právních služeb, jestliže nejde o listinu, na kterou se vztahuje výjimka uvedená v § 78 (2) TŘ.“

Pokud by povinná osoba odmítla vyhovět výzvě orgánu činného v trestním řízení k vydání doličné věci obsahující obchodní tajemství, může být splnění této povinnosti vynucováno uložením pořádkové pokuty podle § 66 (1) TŘ až do výše 50 000 Kč a též odnětím takové věci podle § 79 TŘ; na tyto následky musí být povinná osoba upozorněna ve výzvě k vydání doličné věci (§ 78 (1) TŘ).

Podle výše zmíněného rozhodnutí Nejvyššího soudu „Nevyhovění výzvě dané podle trestního řádu, které je důvodem pro uložení pořádkové pokuty podle § 66 (1) TŘ, lze spatřovat i v tom, že osoba vyzvaná k předložení nebo vydání věci podle § 78 (1) TŘ sice do protokolu o tomto úkonu výslovně neprohlásí, že odmítá doličnou věc předložit nebo vydat, ale počíná si tak, že tuto zákonnou povinnost nesplní.“

5.3.2.2 Veřejnost jednání, nahlížení do spisů

Ochranou obchodního tajemství nelze odůvodnit ani vyloučení veřejnosti při hlavním líčení podle § 200 (1) TŘ, resp. při veřejném zasedání (§ 238 TŘ), protože takové opatření je namístě jen tehdy, jestliže by veřejné projednání věci ohrozilo utajované skutečnosti chráněné zvláštním zákonem, mravnost nebo nerušený průběh jednání, anebo bezpečnost nebo jiný důležitý zájem svědků. Jak vyplývá z výkladu zastávaného v odborné literatuře, nelze případnou hrozbu z prozrazení obchodního tajemství zařadit do žádné z uvedených výjimek jinak umožňujících vyloučení veřejnosti z účasti u hlavního líčení nebo veřejného zasedání.

¹⁸⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky 5 Tz 19/98, publikované v Soudních rozhodnutích č. 8/1998, s. 209

Jak se uvádí v komentáři k trestnímu řádu z roku 2005 ¹⁹⁰, „není důvodem k vyloučení veřejnosti podle §200 (1) okolnost, že v hlavním líčení mají být probírány skutečnosti, které jsou obchodním tajemstvím ve smyslu § 17 a násl. ObchZ. Takové skutečnosti totiž nejenže nejsou utajovanými informacemi chráněnými zvláštním zákonem, ale ve smyslu § 8 (4) věta druhá se na ně bez dalšího nevztahuje ani povinnost mlčenlivosti“.

Konečně ochrana obchodního tajemství pak nemůže být ani důvodem, aby bylo oprávněným osobám (obviněnému, jeho obhájci, poškozenému, zúčastněné osobě, zmocněnci poškozeného nebo zúčastněné osoby) odepřeno nebo omezeno právo nahlížení do spisu ve smyslu § 65 (1) TR a orgány činné v trestním řízení ani nemají povinnosti učinit opatření k zachování tajnosti obchodního tajemství, jako je tomu v případě utajovaných skutečností chráněných zvláštním zákonem a údajů, na něž se vztahuje státem uložená nebo uznaná povinnost mlčenlivosti (§ 65 (5) TR).

I když obchodnímu tajemství neposkytuje trestní řád, jak je z výše uvedených výkladů patrné, žádnou zvláštní ochranu a obchodní tajemství není spojeno se žádnými omezeními pro průběh trestního řízení, neznamená to, že pozbývá jakékoli ochrany. Jednak orgány činné v trestním řízení, které se v souvislosti se svou přední činností dozvěděly o obsahu obchodního tajemství některým ze zmíněných postupů (např. z výpovědi obviněného či svědka, z opatřených listin apod.), mají povinnost zachovávat mlčenlivost (srov. § 25 (1) zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, § 81 (1) zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích).

Jak se potvrzuje v rozhodnutí Ústavního soudu ¹⁹¹, „jak vyšetřovateli,..... tak i ostatním orgánům činným v trestním řízení, je uloženo zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, jež se dozvěděli při výkonu svých pravomocí.“

Povinnost zachovat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb, má též advokát, který mimo jiné vystupuje jako obhájce v trestním řízení, takže ani on nesmí prozradit či jinak zneužít obchodní tajemství, o němž se dozvěděl např. z výpovědi obviněného či svědků, z obsahu trestního spisu apod.

Podobně lze z obsahu slibu znalce a tlumočnicka podle § 6 (2) zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, dovodit jejich povinnost mlčenlivosti o skutečnostech (včetně obsahu obchodního tajemství), o nichž se dozvěděli při výkonu znalecké či tlumočnické činnosti v trestním řízení.

---

¹⁹⁰ Šámal, P. a kol.: *Trestní řád, Komentář*, II. díl, 5, vydání, Praha: C. H. Beck, 2005, s. 1536

¹⁹¹ IV. ÚS 528/98 (Sb.n.u.US Svazek č.13 Usnesení č.25 str.477)

Jestliže by tyto osoby porušily povinnost mlčenlivosti, může to založit jejich kázeňskou nebo kárnou odpovědnost spojenou s případným postihem.

6 Zamyšlení nad úpravou v návrhu občanského zákoníku

Vláda schválila na svém zasedání dne 27. dubna 2009 návrh nového občanského zákoníku, návrh zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) a návrh zákona o mezinárodním právu soukromém a návrhy předložila Poslanecké sněmovně ke schválení. Lze pouze poznamenat, že takto rozsáhlá rekodifikace soukromého práva nemá v moderních dějinách České republiky obdoby a v odborném tisku se vyskytuje mnoho názorů na připravované změny.¹⁹²

Nicméně v dalším výkladu nebude hodnocena připravovaná právní úprava v širokém smyslu, ale zaměříme se na návrhy institutů významných z hlediska této dizertační práce, kterými jsou obchodní firma, obchodní tajemství a úprava nekalé soutěže.

Navrhovaný občanský zákoník mění zásadním způsobem systematiku soukromého práva, které má být v co nejširší míře podrobena jednomu právnímu předpisu. Upravuje tedy nejenom právo občanské, ale i rodinné a zčásti obchodní. Napříště již nebude obchodní zákoník začínat definicí podnikatele (obchodníka), ale navrhovaný zákon o obchodních korporacích, bude jen tím čím se nazývá, zákonem o obchodních korporacích (v dnešní terminologii o obchodních společnostech). a úprava další problematiky související s podnikáním, tak je upravena v současném obchodním zákoníku, bude napříště přenesena do zákoníku občanského.

Z tohoto důvodu jsou instituty podnikatele, obchodní firmy, obchodního tajemství i nekalé soutěže obsaženy v návrhu občanského zákoníku, tak jak ho mají k dispozici členové ústavněprávního výboru Poslanecké sněmovny.

Podstatnou změnou oproti současné právní úpravě je již samotné vymezení věci v právním smyslu. Široké pojetí věci v právním smyslu, zvolené v osnově (§ 919 a násl. návrhu OZ), přináší řadu výhod a odkluzuje dosavadní tripartici věcí, práv a jiných majetkových hodnot, doplněnou navíc o zvláštní kategorii bytů a nebytových prostorů. Návrh vychází ze základního pojetí, že ustanovení o

---

¹⁹² Ačkoli bylo během posledního čtvrtletí roku 2008 vypořádáno více než tři tisíce připomínek k návrhu občanského zákona, je jasné, že problémy přetrvávají. Jak uvádí S. Křeček „...nelze poukázat na historii vzniku tohoto legislativního počínu, která se projevuje v jeho textu a jež by někdo mohl nazvat zastaralou. Autoři vycházeli z občanského zákoníku, který byl vytvořen v r. 1937, ale s ohledem na známé politické události již k jeho zařazení do československého práva tehdy nedošlo. Pozornost, která je v zákoně věnována např. problematice pastvy, různým kvalitám a různému právnímu režimu stezek a cest, nepřehlednému a snad až kurióznímu právnímu režimu různého druhu zvířat, a naproti tomu úplná absence úpravy právních důsledků např. internetové komunikace, tedy např. spotřebitelských, dálkově uzavíraných smluv (když jinak uzavírání nejrůznějších jiných smluv je v zákoně upraveno), toto podezření jen posiluje. O dlouhodobé stabilitě těchto právních úprav –

věcných právech dopadají na hmotné i nehmotné věci. To je velmi důležité a prakticky významné, neboť ustanovení o věcných právech budou použitelná i na takové nehmotné statky, jako jsou energie nebo práva prohlášená za věci (patenty a jiné objekty průmyslového a duševního vlastnictví, řadu investičních nástrojů bez hmotné podstaty atp.).

Paragrafy 394 až 396 obsahují ustanovení o podnikatelích. Samotný pojem „podnikatel“ se zachovává jako v praxi vžitý, osnova se nevrací k tradičnímu pojetí obchodníka. Navrhuje se opustit dosavadní koncepci § 2 obchodního zákoníku, opírající se jako o jednu z hlavních myšlenek, že podnikatelem je osoba nadaná podnikatelským oprávněním. Nově se navrhuje stanovit jako základní kritérium, že podnikatelem je ten, kdo provozuje podnikatelskou činnost, přičemž se vymezují charakteristické znaky této činnosti¹⁹³. Na toto základní vymezení navazuje § 395. Zde se předně stanoví, že se vlastnost podnikatele vždy přičítá tomu, kdo je zapsán v obchodním rejstříku¹⁹⁴. Podmínky pro zápis do obchodního rejstříku a povinnost zapsat se do něho stanoví speciální zákon obchodní.

Obchodní jméno

Podnikatel vystupuje v právním styku pod vlastním jménem. Nerozlišuje se tu přitom mezi podnikajícími osobami fyzickými a právnickými, resp. mezi názvy těchto a jmény oněch osob. Podnikatel může použít odlišující dodatky blíže charakterizující osobu podnikatele, popř. závod či jeho umístění. Tím se vylučují dodatky klamavé¹⁹⁵. Volbu těchto, ale i zaměnitelných dodatků vylučuje také úprava nekalé soutěže. Osobně velmi vítám změnu označení jména podnikatele nezapsaného do obchodního rejstříku na jméno a opuštění dosavadní kostrbaté fráze „jméno a příjmení nebo název“.

Podnikatelé v obchodním rejstříku zapsaní budou stejně jako v současné právní úpravě mít obchodní firmu, která bude jejich jménem. V návrhu nové zákonné úpravy dochází proti dosavadnímu stavu k některým podstatným posunům. Konceptně dochází k významnému posunu, který je do značné

---

okud budou vůbec přijaty – proto nemůže být ani řeči.“

n Křeček, S.: *Zamyšlení nad návrhem nového občanského zákoníku*, Bulletin advokacie, č. 9/2008, s. 19

⁹³ § 394

1) Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.

2) Pro účely ochrany spotřebitele a pro účely § 1811 se za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná svým jménem na účet podnikatele.

⁹⁴ § 395

1) Za podnikatele se považuje osoba zapsaná v obchodním rejstříku. Za jakých podmínek se osoby zapisují do obchodního rejstříku, stanoví jiný právní předpis.

2) Má se za to, že podnikatelem je osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle jiného zákona.

míry již dnes předjímaný obchodní a podnikatelskou praxí. Právo k obchodní firmě se nechápe výlučně jako právo osobní, ale spíše jako právo majetkové; proto je firma víc uvolněna pro majetkové dispozice, ať již se uskuteční samostatně, nebo v rámci obchodního závodu, se kterým je spojena.

Obchodní firma je spjata s podnikatelem zapsaným v obchodním rejstříku¹⁹⁶. Ochrana obchodní firmy náleží tomu, kdo ji po právu použil poprvé. Pokud jde o katalog práv osoby dotčené porušením jejího práva k firmě, neuvádí se duplicitně ke stejnému katalogu u práv z nekalé soutěže, jak je tomu dnes v § 12 a 53 obchodního zákoníku, ale odkazuje se na úpravu nekalé soutěže přímo (§ 397 (2) návrhu). Což nelze než přivítat. Věcně se ale na nic nemění.

Vychází se z pojetí jediné firmy. U právnické osoby, která je podnikatelem, jsou její název i obchodní firma totožné. U člověka – podnikatele (v dnešní terminologii fyzické osoby) se však na tomto požadavku netrvá, a jeho obchodní firma tedy nemusí být totožná s jeho jménem: veřejnost však musí být schopna rozpoznat z jeho označení, že se jedná o podnikatele – jednotlivce; připustí se tedy i obecně vžitě pseudonymy apod. (viz. § 399¹⁹⁷). Pro jednotlivé obchodní firmy však platí stejně jako dosud zásada nezaměnitelnosti (která chrání především podnikatelské prostředí) a zákaz klamavosti který sleduje především ochranu zákaznické veřejnosti¹⁹⁸.

Problematika staré obchodní firmy zůstává zásadě opticky nezměněna. Kdo nabude obchodní firmu, má právo ji používat, pokud k tomu má souhlas svého předchůdce nebo jeho právního nástupce; vyžaduje se však, aby k obchodní firmě připojil údaj vyjadřující právní nástupnictví (§ 401(1) návrhu)

Přesto i tu dochází k určitým posunům. Rozdíl je především v tom, že se k převzetí staré firmy nevyžaduje souhlas v písemné formě; postačí i souhlas ústní nebo konkludentní. Je-li souhlas s využitím obchodní firmy dán, nemůže být odvolán, ledaže jsou pro to dány důvody podle zákona (tj. jak důvody zákonem výslovně stanovené, tak i ujednané); to má význam pro osoby, které souhlas s

---

¹⁹⁵ § 396

Podnikatel, který nemá obchodní firmu, právně jedná při svém podnikání pod vlastním jménem; připojí-li k němu dodatky charakterizující blíže jeho osobu nebo závod, nesmí být klamavé.

¹⁹⁶ § 397

(1) Obchodní firma je jméno, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku.

Podnikatel nesmí mít víc obchodních firem.

(2) Ochrana práv k obchodní firmě náleží tomu, kdo ji po právu použil poprvé. Kdo byl dotčen ve svém právu k obchodní firmě, má stejná práva jako při ochraně před nekalou soutěží.

¹⁹⁷ § 399

(1) Člověk se zapíše do obchodního rejstříku pod obchodní firmou tvořenou zpravidla jeho jménem. Změní-li se jeho jméno, může používat v obchodní firmě i nadále své dřívější jméno; změnu jména však uveřejní.

(2) Zapíše-li se člověk do obchodního rejstříku pod jinou obchodní firmou než pod svým jménem, musí být zřejmé, že nejde o obchodní firmu právnické osoby.

¹⁹⁸ § 398

Obchodní firma nesmí být zaměnitelná s jinou obchodní firmou ani nesmí působit klamavě.

vyžitím obchodní firmy získaly a kterým by odvolání souhlasu mohlo způsobit újmu (viz § 402 návrhu¹⁹⁹).

Již zdůrazněný posun pojetí obchodní firmy jako majetkové hodnoty se projevuje v absenci zákazu jejího samostatného převodu (dnes § 11 (4) obchodního zákoníku, věta první). Protože návrh toto zákazové právní pravidlo nepřejímá a volí mlčení, uplatní se zásada, že dovoleno je vše, co není zakázáno.

Situace podnikatelů – jednotlivců a podnikatelů – právnických osob se v souvislosti se starou obchodní firmou rozlišuje víc než dosud. Dojde-li ke změně jména člověka, který je podnikatelem, nezachovává se pro takový případ dosavadní úprava v 11 (2) obchodního zákoníku zakládající povinnost připojit k obchodní firmě dodatek s novým jménem. Věcný důvod této nové úpravy se opírá o skutečnost, že totožnost podnikající osoby zůstává nezměněna. Klamavost či uvádění takovou firmou v omyl tedy nepřichází v úvahu (srov. § 21 HGB).

Přechod obchodní firmy na právního nástupce zůstává zachován, avšak s tím rozdílem, že se pro případ přeměny právnické osoby rozdělením a s více právními nástupci vyžaduje jasné a včasné určení, kdo obchodní firmu převezme. Chybí-li takové určení, znamená to, že obchodní firma na žádného právního nástupce nepřejde a uvolní se (§ 401(2) návrhu).

Obchodní tajemství

Vzhledem k tomu, že se v občanském zákoníku navrhuje upravit mj. postavení podnikatelů a nakládání s obchodním závodem, bylo do návrhu zapracováno i ustanovení o obchodním tajemství²⁰⁰, které se systematicky zařazuje k ustanovením o věcech a konkrétně o věcech nehmotných. Zachovává se dosavadní označení obchodního tajemství, ačkoli není podstatná vazba tajemství na obchod, ale na obchodní závod; proto se také v minulosti volila označení jako „obchodní a výrobní tajemství“, „podnikové tajemství“, „závodní tajemství“ apod. Přesto návrh vychází ze současné právní úpravy, ale oprošťuje se od přejeté kazuistiky a duplicit dnešní úpravy v § 17 až 20 obchodního zákoníku.

---

¹⁹⁹ § 402

Odvolat souhlas s užitím svého jména v obchodní firmě právnické osoby má právo ten, kdo k tomu má tak závažný důvod, že po něm nelze spravedlivě požadovat, aby jeho jméno bylo v obchodní firmě využíváno; takovým důvodem může být zejména změna převažující povahy podnikání právnické osoby nebo změna vlastnické struktury obchodní korporace. Za těchto podmínek má právo odvolat souhlas i právní nástupce osoby, která souhlas udělila.

²⁰⁰ § 471

Obchodní tajemství tvoří konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných obchodních kruzích běžně nedostupné skutečnosti, které souvisejí se závodem a jejichž vlastník zajišťuje ve svém zájmu odpovídajícím způsobem jejich utajení.

Navrhuje se stanovit, že obchodní tajemství tvoří určité skutečnosti, pokud jsou splněny kumulativně stanovené podmínky. Nezdůrazňuje se povaha těchto skutečností (obchodní, výrobní, technická apod.), protože to dostatečně kryje samotný výraz „skutečnosti“ a o jaké skutečnosti *in concreto* jde a jaká je jejich povaha, je otázka skutkového zjištění – podstatná je jejich souvislost s obchodním závodem. Nezdůrazňuje se ani, že hodnota těchto skutečností musí být materiální nebo imateriální, aktuální či alespoň potenciální, jak tomu je v současné úpravě, protože to vše dostatečně kryje stanovení podmínky, že musí jít o skutečnosti konkurenčně ocenitelné. Znaky, na něž se existence obchodního tajemství váže, jsou i nadále kumulativní – zánikem kteréhokoli z nich zaniká i obchodní tajemství.

Z povahy obchodního tajemství plyne, že s ním jeho vlastník může nakládat podle vlastní vůle. Pokud jde o využívání obchodního tajemství jeho vlastníkem pro sebe, není zvláštní úprava potřebná, neboť to plyne z ustanovení o vlastnictví. Pokud jde o přenechání obchodního tajemství k využití jinému, postačí ustanovení o závazkovém právu. Rovněž o ochraně obchodního tajemství nejsou zvláštní právní pravidla potřebná, neboť i tu dostačují ustanovení o ochraně vlastnictví a o nekalé soutěži.

V návrhu občanského zákoníku jsou obsažena i ustanovení o hospodářské soutěži, protože hospodářská soutěž není omezena jen na podnikatele, nýbrž i na jiné soutěžitele a její úprava zasahuje i soukromá práva a povinnosti dalších osob (např. tzv. osob pomocných).

V § 2846 návrhu OZ je obsažena skutková podstata porušení obchodního tajemství, která je v podstatě totožná se současnou úpravou v 51 obchodního zákoníku²⁰¹.

Zhodnocení

Domnívám se, že novou úpravu obchodního jména a obchodního tajemství, tak jak je nastíněna v návrhu nového občanského zákoníku je třeba hodnotit pozitivně.

Předně, v případě schválení této osnovy, jak obchodní jméno, tak obchodní tajemství se stanou věcmi a to věcmi nehmotnými a jako takovým jim bude poskytována absolutní ochrana právem vlastnickým. Odpadne tím nutnost zvláštních pravidel pro ochranu obchodního jména a obchodního

---

²⁰¹ § 2846

Porušení obchodního tajemství

Porušením obchodního tajemství je jednání, jímž jednajícím jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo pro jiného využije obchodní tajemství, které může být využito v soutěži a o němž se dověděl

a) tím, že mu tajemství bylo svěřeno nebo jinak se stalo přístupným na základě jeho pracovního poměru k soutěžiteli nebo na základě jiného vztahu k němu, popřípadě v rámci výkonu funkce, k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán,

b) vlastním nebo cizím jednáním poruším se zákonu.

tajemství, neboť na jejich ochranu budou použitelná ustanovení o ochraně vlastnictví a o nekalé soutěži.

Jak obchodní firma, tak obchodní tajemství budou více uvolněny pro majetkové dispozice, což se projevuje především tím, že odpadne zákaz samostatného převodu obchodní firmy (dnes § 11 odst. 4 obchodního zákoníku, věta první) a z povahy obchodního tajemství plyne, že s ním jeho vlastník může nakládat podle vlastní vůle. Pokud jde o využívání obchodního tajemství jeho vlastníkem pro sebe, není zvláštní úprava potřebná, neboť to plyne z ustanovení o vlastnictví. Pokud jde o přenechání obchodního tajemství k využití jinému, postačí ustanovení o závazkovém právu.

Pokud jde o katalog práv osoby dotčené porušením jejího práva k firmě, neuvádí se duplicitně ke stejnému katalogu u práv z nekalé soutěže, jak je tomu dnes v § 12 a 53 obchodního zákoníku, ale odkazuje se na úpravu nekalé soutěže přímo (§ 397 (2) návrhu). Rovněž porušení obchodního tajemství je jednou ze skutkových podstat nekalé soutěže.

Osobně vítám posun od jména a příjmení nebo názvu osob nezapsaných do obchodního rejstříku k jejich jménu (§ 396 návrhu) a jeho liberalizaci v tom smyslu, že tito podnikatelé mohou ke svému jménu připojit dodatky za předpokladu, že nejsou klamavé.

V souvislosti s osobami do obchodního rejstříku zapsanými, jejichž jménem je obchodní firma, lze jistě přivítat odstranění dosavadní duplicity ochrany a uzákonění ochrany obchodní firmy prostředky nekalé soutěže. Domnívám se, že tvorba firmy lidí (tj. fyzických osob) mohla být ještě více uvolněna v tom smyslu, že zákonodárce by mohl zajít ještě dále, než požadavek, že z obchodní firmy musí být jasné, že jde o fyzickou osobu. Proč neuplatnit zásadu volnosti i ve vztahu k těmto podnikatelům a nedat jim možnost vytvořit si svoji firmu volně za předpokladu, že například je na obchodních listinách či fakturách uváděno spolu s firmou i občanské jméno takovéto osoby? Takováto úprava by jistě veřejnost v omyl nevedla a dala by podnikateli fyzické osobě možnost promítnout svůj charakter s styl i do svého jména a tím upoutat zákazníky či se odlišit od konkurence. občanský zákoník dále zakotvuje požadavek nezaměnitelnosti, nicméně, stejně jako současný zákon neurčuje, kdo má dbát o to, aby firma nebyla zaměnitelná s firmou jiné osoby – rejstříkový soud či dotčený podnikatel?

Nesporně dochází k posílení právní jistoty právního nástupce zakotvením podmínek za kterých může být odvolán souhlas s užíváním staré firmy.

7 Zhodnocení právní úpravy a možné změny de lege ferenda

Při zkoumání institutů obchodního jména a obchodního tajemství, první otázkou na kterou potřebujeme najít odpověď je, jakou mají právní povahu. Zda jsou to věci v právním smyslu, které mohou být předmětem práva vlastnického či nikoliv. Toto má význam z hlediska jejich ochrany, neboť vlastnické právo je chráněno samotnou Listinou základních práv a svobod, konkrétně v jejím článku 11²⁰².

V současné právní úpravě občanského práva se předměty občanskoprávních vztahů dělí na věci práva a jiné majetkové hodnoty²⁰³ přičemž jak obchodní jméno, tak obchodní tajemství jsou soudní praxí i právní teorií klasifikovány jako práva a nejsou tedy věci v právním smyslu. Návrh nového občanského zákoníku nicméně počítá s opuštěním dosavadní tripartice věcí, práv a jiných majetkových hodnot a zavádí široké pojetí věci v právním smyslu²⁰⁴. To je velmi důležité a prakticky významné, neboť ustanovení o věcných právech budou použitelná nejen na takové nehmotné statky, jako jsou energie, ale i na práva prohlášená za věci (patenty a jiné objekty průmyslového a duševního vlastnictví, včetně obchodního jména a obchodního tajemství). Osobně považuji tento návrh za krok správným směrem, neboť odpadne těžkopádné a v praxi nejednotné dělení předmětů občanskoprávních vztahů a vlastníkům těchto práv bude poskytnuta absolutní ochrana proti každému, kdo by do jejich práv neoprávněně zasahoval.

Obchodní jméno

V roce 2001 byl pojem „obchodní jméno“ nahrazen pojmem „obchodní firma“, přičemž obsah obou institutů se podstatně liší (viz. kapitola 3.2). Dovoluji si vyslovit názor, že znovuzavedení obchodní firmy do českého právního řádu po více než 50 letech a navázání na právní tradici první republiky, byl krok pozitivní, ačkoli se v této souvislosti vyskytují v praxi některé problémy. Široká veřejnost, a v některých případech i veřejnost právnická, používá a chápe pojem firma jako označení podniku a ne jako označení podnikatele. Jistě lze argumentovat, že pojem obchodní jméno byl pojmem výstižnějším a pro veřejnost jazykově srozumitelnějším, neboť je z něj patrné, že se jedná o jméno.

²⁰² Důležité v této souvislosti jsou zejména čl. 11 (1), který říká „Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Dědění se zaručuje.“ a čl. 11 (4) „Vyvlastnění nebo nuceně omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.“

²⁰³ § 118 (1) OZ „Předmětem občanskoprávních vztahů jsou věci, a pokud to jejich povaha připouští, práva nebo jiné majetkové hodnoty.“

²⁰⁴ § 950 návrhu OZ vymezuje předmět vlastnického práva, když říká: „Vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím.“

Nicméně se domnívám, že nahrazení, (resp. přejmenování) právního institutu obchodní firma obchodním jménem by v současné době nebylo vhodné.

Naopak tato práce používá a navrhuje podřadit pojem obchodní firma pod pojem obchodní jméno. Obchodní jméno je používáno v širokém smyslu, tak že zahrnuje jak obchodní firmu, tak jméno a příjmení podnikatele fyzické osoby nebo název právnické osoby do obchodního rejstříku nezapsané. Domnívám se, že *de lege ferenda* by bylo vhodné zavést uvedenou legislativní zkratku, která by jistě byla přínosem z hlediska přehlednosti, systematickosti²⁰⁵ a souladu s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána²⁰⁶. S danou zkratkou by pak pracoval nejen obchodní zákoník, ale i zákony na něj navazující, jako například živnostenský zákon.

V této souvislosti je třeba upozornit na navrhovanou úpravu v osnově nového občanského zákoníku, tak jak jej projednávají členové ústavního výboru poslanecké sněmovny. V souladu s tím, co je navrhováno výše, by podle tohoto návrhu by podnikatel vystupoval v právním styku pod vlastním jménem a nerozlišovalo by se mezi podnikajícími osobami fyzickými a právnickými, resp. mezi názvy těchto a jmény oněch osob. Podnikatelé v obchodním rejstříku zapsaní by stejně jako v současné právní úpravě měli obchodní firmu, která by byla jejich jménem (podrobně viz. kapitola 6).

Jenom na tomto místě poznamenám, že by nebylo na škodu, z hlediska užívání jednotné právní terminologie, závazně definovat i jiné právní termíny. V souvislosti s obchodním jménem a obchodním tajemstvím pak zejména pojem práva průmyslového vlastnictví. Jeho nejednotný výklad právní teorií i praxí působí interpretační potíže zejména v souvislosti s provedením evropské směrnice č. 2004/48/ES o vymáhání práv duševního vlastnictví zákonem č. 221/2006 Sb. o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví, který sjednocuje procesní stránku vymáhání práv z průmyslového vlastnictví.

Lze uvést, že současná právní úprava obchodního jména podnikatele, který se nezapisuje do obchodního rejstříku, tak jak je obsažena v § 8 (2) ObchZ, je podle mého názoru vyhovující a žádné změny se nenavrhují.

Nicméně pokud jde o tvorbu obchodní firmy podnikatele fyzické osoby, jehož firmou podle současné právní úpravy musí být vždy jeho jméno a příjmení (§ 9 (1) věta první ObchZ), domnívám se, že by bylo vhodné zamyslet se nad liberalizací dané právní úpravy, neboť se mi jeví jako příliš přísná a nevyhovující. Za předpokladu, že obchodní firmu má pouze podnikatel zapsaný do obchodního

---

²⁰⁵ Např. díl III. hlavy I. Obchodního zákoníku se nazývá Obchodní firma, ale ve skutečnosti upravuje jak obchodní firmu, tak jméno, kterým činí právní úkony osoby do obchodního rejstříku nezapsané.

rejstříku a obchodní rejstřík je veřejný seznam (§ 27 ObchZ), který je každému přístupný (§ 27a ObchZ), jistě by nebylo na újmu a matení široké veřejnosti, kdyby i podnikatelé fyzické osoby zapsané do obchodního rejstříku mohli svoji firmu tvořit volně. Naopak v situaci, kdy obchodní firma může být, jak bylo zmíněno v úvodu této práce, jediným vodítkem, zda určitý obchod bude či nebude uzavřen, není důvod trvat na povinném podnikání fyzických osob pod svým občanským jménem a nedat jim možnost promítnout do svého jména styl a charakter jejich podnikání.

Zajisté by se dalo v této věci inspirovat právní úpravou anglickou nebo německou. Podle anglické právní úpravy tvoří podnikatel fyzická osoba své obchodní jméno volně, ale při určitých právních úkonech musí uvádět se svým obchodním jménem i svoje jméno a příjmení jménem a rovněž je povinen na požádání kohokoli mu své občanské jméno písemně sdělit.

Ačkoli je i současná německá úprava, od roku 1998, založena na zásadě firemní volnosti, zásada firemní pravdy je vyjádřena v požadavku, aby firma neobsahovala klamavé údaje o podstatných obchodních poměrech²⁰⁷. Zásada firemní pravdy se tedy důsledně uplatňuje pouze ve vztahu k dodatkům právní formy vyžadovaných od všech subjektů vedoucích obchodní firmu²⁰⁸, včetně podnikatelů fyzických osob²⁰⁹ a k dodatkům označujícím způsob ručení za závazky.

Pokud by zásada firemní volnosti byla promítnuta i do právní úpravy tvorby firmy fyzických osob, s případnou povinností uvádět při právních úkonech spolu s firmou i občanské jméno, popř. s povinností uvádět dodatek označující, že jde o firmu fyzické osoby, byla by jistě posílena i zásada nezaměnitelnosti a odpadla by komplikovaná a nejasná úprava dodatků k firmě fyzické osoby podle § 10 (1) ve spojení s § 9 (1) ObchZ.

Obchodní zákoník ve svém § 10 (1) věta první zcela správně stanoví, že firma nesmí být zaměnitelná s firmou jiného podnikatele. Zásada nezaměnitelnosti se však nevztahuje pouze na úpravu obchodní firmy, ale uplatní se i ve vztahu k obchodnímu jménu. Protože zákon zákonnou definicí tohoto pojmu výslovně neuvádí, samotné posouzení skutečnosti, zda jsou dvě firmy vzájemně zaměnitelné, může v praxi působit nemalé potíže. Dle mého názoru by bylo žádoucí vložit do textu

---

²⁰⁶ Srov. čl. 8 Pařížské úmluvy „Obchodní jméno je chráněno ve všech unijních zemích, aniž by bylo třeba je přihlašovat nebo zapisovat; nerozhoduje, zda-li je, či není částí tovární nebo obchodní známky.“

²⁰⁷ § 18 (2) HGB říká, že firma nesmí obsahovat žádné údaje, které by byly určeny ke klamání o obchodních poměrech, jež jsou pro příslušnou oblast podnikání považovány za podstatné.

Doslovně: „Die Firma darf keine Angaben enthalten, die geeignet sind, über geschäftliche Verhältnisse, die für die angesprochenen Verkehrskreise wesentlich sind, irreführen. Im Verfahren vor dem Registergericht wird die Eignung zur Irreführung nur berücksichtigt, wenn sie ersichtlich ist.“

²⁰⁸ § 19 HGB (povinnost stanovena pro podnikatele fyzické osoby, veřejné obchodní společnosti, a komanditní společnosti), § 4 a 279 AktG (pro akciové společnosti a komanditní společnosti na akcie, kde žádná fyzická osoba neručí osobně) a § 4 GmbH-G (pro společnost s ručením omezeným)

²⁰⁹ Dodatkem podnikatele fyzické osoby je podle § 19 (1) 1. HGB „eigetrager Kaufman“ (zapsaný obchodník) nebo „eigetrager Kaufrau“ (zapsaná obchodnice) nebo jejich zkratky „e.K.“, „e.Kfm.“ nebo „e.Kfr.“

zákonu ustanovení, které by bylo východiskem pro určení zaměnitelnosti obchodních jmen. Tím by měl být jimi vytvářený celkový dojem, jímž působí na průměrného spotřebitele.

Další otázkou kterou právní literatura nezodpovídá zcela jednotně je, zda mají rejstříkové soudy povinnost přezkoumat nezaměnitelnost obchodní firmy s firmou jiného podnikatele před jejím zápisem do obchodního rejstříku.. Konkrétně se jedná o § 200d (1) OSŘ., který uvádí, že v řízení o provedení zápisu je soud povinen zkoumat, zda jsou splněny předpoklady k provedení zápisu vyžadované právními předpisy. Zde by měla být uvedena demonstrativně povinnost rejstříkového soudu přezkoumat návrh na zápis do obchodního rejstříku z hlediska nezaměnitelnosti firmy v souladu se zásadou výlučnosti. Soudy by pak byly oprávněny takovýto návrh na zápis do obchodního rejstříku zamítnout.

Historicky na území České republiky pod vlivem německé právní úpravy²¹⁰ vedou obchodní rejstřík soudy²¹¹. Nicméně v dnešní době, kdy obchodní činnost osob zapsaných v obchodním rejstříku běžně překračuje nejen hranice soudního obvodu, ale i státu, by *de lege ferenda* bylo vhodnější svěřit vedení obchodního rejstříku jednomu centrálnímu úřadu, například po vzoru Velké Británie²¹²..

Toto by bylo vhodné zejména proto, že tento centrální úřad, by před zápisem obchodní firmy mohl z úřední povinnosti rozhodnout i o její nezaměnitelnosti podle § 10 ObchZ, neboť požadavek nezaměnitelnosti není v českém právu teritoriálně omezen. Tím by se zvýšila právní jistota a předešlo by se možným sporům.

Jak správně upozorňuje ve své práci J.Jaroš²¹³, v současné právní úpravě firemního práva chybí veřejnoprávní prostředky jeho dodržování a nelze zcela přenechat starost o zajištění řádného fungování hospodářské soutěže pouze soukromoprávní iniciativě. Dále dodává, že příslušným orgánem k prosazování dodržování předpisů objektivního firemního práva by měl být orgán s celostátní působností. Nabízí se tedy logický závěr svěřit tuto pravomoc výše zmíněnému centrálnímu obchodnímu rejstříku, pokud by byl zřízen.

Soudy jsou článkem 90 Ústavy povolány poskytovat ochranu právům. Pokud jsou v současné době plně vytíženy, nabízí se otázka zda je vhodné jim svěřovat vykonávání této administrativní funkce, která by mohla být svěřena jinému úřadu. Jeden centrální obchodní rejstřík by jistě měl

---

²¹⁰ Viz. § 8 HGB

Čl. 12 OZO stanovil „U každého soudu obchodního vedena buďtež registra obchodní, do nichž nařízená v zákonníku tomto zapisování diti se mají. Registra obchodní jsou veřejná.“

²¹¹ V současné době to je 7 krajských soudů (Městský soud v Praze, KS v Českých Budějovicích, KS v Plzni, KS v Ústí n.L., KS v Hradci Králové, KS v Brně a KS v Ostravě)

²¹² Zde obchodní rejstřík vede centrální úřad zvaný The Companies House

²¹³ Jaroš, J.: *Právní úprava obchodní firmy* (Dizertační práce), PFUK, 2005/2006, s. 154

výhody i z důvodů statistických²¹⁴. V této souvislosti lze poukázat například na rejstřík živnostenského podnikání, který vede Ministerstvo průmyslu a obchodu a který obsahuje centrální databázi všech živnostníků – jak fyzických, tak právnických osob.

Pokud bude návrh nového OZ přijat v současné podobě, troufám si tvrdit, že se tím odstraní několik nevyhovujících ustanovení v současném firemním právu.

Zprvce jde o § 11 (4) ObchZ, který zakazuje převod firmy bez současného převodu podniku a chápe firmu více jako právo osobní než majetkové. Podle mého názoru, pokud někdo vytvoří nebo koupí firmu, může se svým právem (v budoucnu pravděpodobně se svojí věcí) nakládat podle své vůle poněvadž se pohybujeme v právu soukromém a co není zakázáno, mělo by být dovoleno. K tomu aby byl zakázán samostatný převod firmy je nutný veřejný zájem na zákazu takového převodu. Ale jaký je tento konkrétní zájem? Mohlo by jít o zákaz klamání veřejnosti, která si spojuje určité jméno s určitým podnikem, s kvalitou jeho výrobků atd. Ale pokud bychom tuto argumentaci dovedli ad absurdum, nemohli bychom potom připustit ani převod firmy při převodu části podniku, jak to výslovně povoluje § 11 (4) věta druhá ObchZ.

Zadruhé, změní-li fyzická osoba podnikatel své jméno, zůstává totožnost podnikající osoby nezměněna. Klamavost či uvádění takovou firmou v omyl tedy nepřichází v úvahu (srov. § 21 HGB²¹⁵) a není tudíž není důvod, proč by fyzická osoba podnikatel, která změnila své jméno musela dodávat ke své firmě dodatek s novým jménem, jak to vyžaduje § 11 (2) ObchZ, což ovšem souvisí s problematikou popsanou výše, kterou je příliš rigidní úprava obchodní firmy ve vztahu k fyzickým osobám.

Nakonec jde o problematiku tzv. staré firmy a o stanovení důvodů pro které může být odvolán souhlas s pokračováním pod „starou“ firmou při převodu či zdědění podniku, což je bezesporu žádoucí a v současné právní úpravě chybí. Rozdíl je především v tom, že je-li souhlas s využitím obchodní firmy dán, nemůže být odvolán, ledaže jsou pro to dány důvody podle zákona (tj. jak důvody zákonem výslovně stanovené, tak i ujednané). To má význam pro osoby, které souhlas s využitím obchodní firmy získaly a kterým by odvolání souhlasu mohlo způsobit újmu (viz § 402 návrhu²¹⁶). Takto vedená

---

²¹⁴ Na písemný dotaz autorky Ministerstvu spravedlnosti ohledně počtu fyzických osob a právnických osob zapsaných do obchodního rejstříku jí bylo sděleno, že ministerstvo dotyčnou statistiku nevede a je nutno se obrátit na jednotlivé soudy tzn. na každý soud zvlášť se stejným dotazem. Lze pouze poznamenat, že každý ze soudů dotyčnou statistiku autorce v řádném čase sdělil.

²¹⁵ § 21 HGB

²¹⁶ § 402 návrhu OZ

„Odvolat souhlas s užitím svého jména v obchodní firmě právnické osoby má právo ten, kdo k tomu má tak závažný důvod, že po něm nelze spravedlivě požadovat, aby jeho jméno bylo v obchodní firmě využíváno; takovým důvodem může být zejména změna převažující povahy podnikání právnické osoby nebo změna vlastnické struktury obchodní korporace. Za těchto podmínek má právo odvolat souhlas i právní nástupce osoby, která souhlas udělila.“

stará firma po uplynutí určité doby získává rozlišovací způsobilost pro jejího nového majitele a odvolání souhlasu s jejím dalším vedením by představovalo hrubý zásah do obchodní činnosti tohoto subjektu.

Obchodní tajemství

Při zkoumání právní úpravy obchodního tajemství a jeho srovnáním s právní úpravou zahraniční jsem dospěla k závěru, že česká úprava je v zásadě vyhovující. Jako pozitivum hodnotím existenci definice obchodního tajemství v obchodním zákoníku a jednotný, ucelený a ustálený výklad pojmu „obchodní tajemství“, nikoliv o jeho různé modifikace nebo složené podoby jako tomu bylo například v bývalém zákoně proti nekalé soutěži, který uváděl pojem „obchodní a výrobní tajemství“, které s sebou pak nese nutnost oba pojmy rozlišit a definovat²¹⁷.

Obchodní tajemství představuje osobitý institut obchodního práva, který je omezen pouze a jen na podnikatelské subjekty. Obchodní tajemství tvoří součást majetku podnikatelského subjektu (je nehmotnou složkou podnikání ve smyslu § 5 (1) ObchZ) a proto nemůže být majetkem fyzické anebo právnické osoby, která není podnikatelem ve smyslu § 2 ObchZ.

Aby byly určité skutečnosti považovány za obchodní tajemství a v důsledku toho byly způsobilým předmětem právní ochrany, kterou obchodnímu tajemství poskytuje právní řád České republiky, musí splňovat všechny následující znaky, kterak jsou definovány v § 17 ObchZ. Musí jít o skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem, které mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu, nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné, mají být podle vůle podnikatele utajeny a podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje.

Tato definice obchodního tajemství je široká a v zásadě ohledně předmětu obchodního tajemství záleží na rozhodnutí podnikatele, které skutečnosti bude ve svém zájmu utajovat a jaký způsob ochrany pro tyto skutečnosti zvolí. Seznam možných obchodních tajemství je potenciálně nekonečný a následující informace mohou být obchodním tajemstvím: seznamy zákazníků, seznamy dodavatelů, prodejní předpovědi, obchodní strategie, vzorce, postupy, metody, výrobní postupy, nákresy, modely, údaje z kontroly jakosti, vzory, rozměry, recepty, zdrojové kódy, výsledky testů. Dále lze jako obchodní tajemství utajovat jakoukoli jinou informaci, která má hodnotu a není obecně známa soutěžitelům.

---

²¹⁷ Srov. § 17 UWG

Domnívám se však, že v praxi může nastat situace, kdy by bylo účelné, zachovat ochranu poskytovanou obchodnímu tajemství i poté, co podnik, jehož je součástí, zanikne. Platná právní úprava však je koncipována tak, že z ní lze takový stav dovozovat jen stěží – je totiž založena na tom, že obchodní tajemství s podnikem souvisí a ochrana je poskytována podnikateli, o jehož podnik jde. Z toho plyne, že při převodu podniku přechází spolu s podnikem i obchodní tajemství. Nicméně otázka, zda lze právo k obchodnímu tajemství převádět pouze spolu s podnikem nebo i samostatně zůstává spornou. S tím souvisí i otázka, zda obchodní tajemství může tvořit nepeněžitý vklad do základního kapitálu obchodních společností a družstev. Osobně se, s ohledem na znění § 17 ObchZ spíše přikláním k názoru, že to současná právní úprava neumožňuje, ačkoli se domnívám, že by *de lege ferenda* bylo vhodné uzákonit možnost samostatného převodu obchodního tajemství.

Opět je na tomto místě třeba poukázat na navrhovanou úpravu obchodního tajemství v novém občanském zákoníku. Vzhledem k tomu, že se v občanském zákoníku navrhuje upravit mj. postavení podnikatelů a nakládání s obchodním závodem (podnikem), bylo do návrhu zapracováno i ustanovení o obchodním tajemství²¹⁸, které se systematicky zařazuje k ustanovením o věcech a konkrétně o věcech nehmotných.

Návrh zachovává dosavadní označení obchodního tajemství a vychází ze současné právní úpravy, ale oprostí se od přepjaté kazuistiky a duplicit dnešní úpravy v § 17 až 20 ObchZ. Navrhuje se stanovit, že obchodní tajemství tvoří určité skutečnosti, pokud jsou splněny (stejně jako je tomu dnes) kumulativně stanovené podmínky. Nezdůrazňuje se povaha těchto skutečností (obchodní, výrobní, technická apod.), protože to dostatečně kryje samotný výraz „skutečnosti“. Podstatná je jejich souvislost s obchodním závodem (v dnešní terminologii podnikem). Nezdůrazňuje se ani, že hodnota těchto skutečností musí být materiální nebo imateriální, aktuální či alespoň potenciální, jak tomu je v současné úpravě, protože to vše dostatečně kryje stanovení podmínky, že musí jít o skutečnosti konkurenčně ocenitelné.

Ochrana obchodního tajemství je neformální, tzn. že nevzniká registrací nebo zápisem, ale vzniká okamžikem naplnění pojmových znaků obchodního tajemství a rovněž tak zaniká, jestliže zanikne samo obchodní tajemství, tedy jestliže odpadne některý z jeho pojmových znaků, např. podnikatel přestane utajovat tyto skutečnosti nebo se stanou obecně dostupnými, byť i v důsledku protiprávního jednání. Tato charakteristika ochrany obchodního tajemství představuje jeho zvláštnost (a výhodu) oproti ostatním právům průmyslového vlastnictví, pro které je vyžadován zápis do veřejného rejstříku,

---

²¹⁸ § 471 návrhu OZ

Obchodní tajemství tvoří konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných obchodních kruzích běžně nedostupné skutečnosti, které souvisejí se závodem a jejichž vlastník zajišťuje ve svém zájmu odpovídajícím způsobem jejich utajení.

aby jim byla poskytnuta ochrana právním řádem. S neformálností ochrany a s utajením obchodního tajemství, jako jeho pojmového znaku souvisí rovněž možnost neomezené doby trvání jeho ochrany, bez nutnosti jeho pozdějšího odtajnění.

V této práci jsem se snažila postihnout aspekty ochrany obchodního tajemství proti jeho ohrožení nebo porušení, které podnikatelům právo nabízí. Nicméně podnikatelé příliš spoléhají na všemocnost práva a podceňují otázku prevence a reálné ochrany informací. Podnikatelé často nepodnikají žádné preventivní kroky k zajištění ochrany jejich obchodního tajemství, přestože tyto nejsou kolikrát ani obtížné ani nákladné a investicí do takovýchto prostředků se mohou vyhnout složitému a nákladnému uplatňování svého práva u soudu.

Mezi tyto praktické prostředky ochrany náleží především celková ostraha podniku, umožnění vstupu do něj pouze povolaným osobám a velmi důležitou roli sehrává i fyzické zabezpečení chráněných dat, uložených na elektronických nosičích, listinách nebo v bezpečnostních schránkách. Velmi vhodné je v tomto směru investovat do kvalitního zabezpečení počítačového vybavení podniku, včetně moderních a účinných antivirových a „antihackerových“ programů, jejichž úkolem je ochrana počítačových dat před zničením nebo zneužitím. Pokud jde o výběr osob seznámených s obchodním tajemstvím a tedy potenciálních porušitelů, měl by podnikatel klást důraz na výběr spolupracovníků a zároveň by se měl řídit heslem: *„Čím méně osob o informaci ví, tím menší je riziko vyzrazení“*.

V další fázi už přicházejí na řadu právní prostředky ochrany, tedy náležité smluvní ošetření jednak v případě sdělení informací třetím osobám, kdy je vhodné připojit, že podnikatel považuje danou informaci za obchodní tajemství a vyžaduje jeho utajení, jednak může podnikatel přímo využít konkurenčních doložek nebo doložek mlčenlivosti a doplnit je případnou smluvní pokutou pro případ porušení.

Pokud již k samotnému porušení nebo vyzrazení dojde, může se postižený bránit právní cestou a v této souvislosti může využít předběžného opatření a podání žaloby. Domnívám se, že český právní řád v těchto případech nabízí širokou možnost ochrany obchodního tajemství, ať už jde o civilní nároky obsažené v § 53 ObchZ či o trestní oznámení, které je využíváno v těžších případech porušení obchodního tajemství.

Podnikatel, který tvrdí, že jeho právo k obchodnímu tajemství bylo porušeno či ohroženo, má ohledně takové skutečnosti povinnost důkazní a břemeno důkazní. Aby majitel obchodního tajemství uspěl v civilním sporu, musí prokázat, že daná skutečnost opravdu tvoří obchodní tajemství, tzn. naplňuje všechny definiční znaky stanovené § 17 ObchZ, mimo jiné také, že byla přiměřeným

způsobem utajována. Ve většině sporů z obchodního tajemství druhá strana tvrdí, že ve skutečnosti ona má právo k obchodnímu tajemství, které sama vytvořila.

Pro majitele obchodního tajemství je tudíž nezbytné prokázat, že on je původcem a majitelem takového tajemství. Jednoduchým způsobem, jak získat datovaný důkaz o vytvoření obchodního tajemství je zaslání si obchodního tajemství poštou a ponechání si oznámkované a datované zalepené obálky.

Určitým nedostatkem právní úpravy, který by *de lege ferenda* bylo vhodné odstranit, tak jak to navrhuje nový občanský zákoník²¹⁹, je složitá a nesjednocená koncepce porušení obchodního tajemství jednak podle § 20 ObchZ pro všechny osoby (tedy nejen v rámci hospodářské soutěže) a další ochrana podle § 51 ObchZ v rámci nekalé soutěže, které jsou uvedeny každá v jiné části zákona, i když jsou s nimi spojené stejné právní následky.

Jako další možným nedostatek úpravy obchodního tajemství je možno zmínit neexistenci samostatné skutkové podstaty trestného činu porušení obchodního tajemství v současném trestním zákoně, kterou nalezneme například v německém právu²²⁰, ale v této souvislosti, je opět nutno upozornit na právní úpravu v novém trestním zákoníku, účinnou od 1.1.2010, která obsahuje novou skutkovou podstatu trestního činu „*Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže*“ ve svém § 248²²¹. a kde je porušení obchodního tajemství výslovně uvedeno. Pozitivně lze rovněž hodnotit zvýšení maximální doby trestu odnětí svobody.

---

²¹⁹ Viz. důvodová zpráva k § 2846 návrhu OZ

²²⁰ Srov. § 17 UWG

²²¹ § 248 (1) nového TZ zní:

„Kdo poruší jiný právní předpis o nekalé soutěži tím, že se při účasti v hospodářské soutěži dopustí

a) klamavé reklamy,

b) klamavého označování zboží a služeb,

c) vyvolávání nebezpečí záměny,

d) parazitování na pověsti podniku, výrobků či služeb jiného soutěžitele,

e) podplácení,

f) zlehčování,

g) srovnávací reklamy,

h) porušování obchodního tajemství, nebo

i) ohrožování zdraví spotřebitelů a životního prostředí,

a způsobí tím ve větším rozsahu újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům nebo opatří tím sobě nebo jinému ve větším rozsahu neoprávněné výhody, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty“

8 Závěr

Tato práce si klade za cíl popsat a zhodnotit právní úpravu obchodního jména a obchodního tajemství v celé její šíři, napříč celým právním řádem. Zkoumáno je nejen právo obchodní, ale i právo občanské, správní, trestní a procesní. Dále je poukazováno na právní úpravu minulou, zejména prvorepublikovou a je provedeno srovnání s právními úpravami zahraničními. Praktické fungování těchto právních institutů je ilustrováno na judikatuře v těchto oblastech. Poněvadž se nacházíme ve stadiu rekodifikace nejen soukromého práva, bylo nutné rovněž upozornit na budoucí právní úpravu těchto institutů, ať již v právu občanském či trestním.

V úvodní kapitole byl popsán historický vývoj obchodního jména a obchodní firmy od právní úpravy Rakousko-Uherské až po současnost. Dále v této kapitole byly rozebrány zásady práva k obchodnímu jménu a obchodnímu tajemství, kterými jsou potenciální ubiquita, absolutní charakter, neformálnost ochrany a časová neomezenost. Poslední část této kapitoly obsahuje zamyšlení nad právní povahou těchto institutů v současném právním řádu a navrhovanou úpravou v novém občanském zákoníku.

Druhá kapitola se zabývá mezinárodním rámcem ochrany obchodního jména a obchodního tajemství. Ve vztahu k obchodnímu jménu je v této souvislosti nejvýznamnější Pařížská úmluva, která vyžaduje neformální ochranu obchodního jména, avšak vymezení pojmu obchodní jméno neobsahuje a odkazuje na právní řády jednotlivých států. Naopak dohoda TRIPS obsahuje hmotněprávní úpravu pojmu obchodní tajemství. Právo Evropské Unie, obsahuje procesní úpravu týkající se práv duševního vlastnictví ve Směrnici č. 2004/48/ES o prosazování práv k duševnímu vlastnictví.

Třetí kapitola popisuje obchodní jméno v platné právní úpravě. Konkrétně je popsán rozdíl mezi obchodním jménem a obchodní firmou, pojem podnikatel, funkce obchodní firmy a základní zásady firemního práva, kterými jsou zásada nezaměnitelnosti, pravdivosti, jasnosti, jednotnosti a firemní volnosti a vázanosti. Dále se tato kapitola rovněž zabývá tvorbou obchodního jména, a právní úpravou převodu, přechodu a změny obchodní firmy.

Kapitola čtvrtá pojednává o institutu obchodního tajemství, tak jak je upraven v současné právní úpravě. Jednak jsou tu rozebrány pojmové znaky obchodního tajemství, kterými jsou skutečnosti obchodní, výrobní nebo technické povahy, které souvisejí s podnikem, mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální nebo nemateriální hodnotu a nejsou dostupné v příslušných obchodních kruzích. Rovněž v této kapitole je popsán rozdíl mezi obchodním tajemstvím a právy jemu podobnými, kterými

jsou právo patentové, know-how a důvěrné informace podle § 271 obchodního zákoníku. Možnosti nakládání s obchodním tajemstvím jsou rozebrány v závěru této kapitoly.

Ochrana obchodního jména a obchodního tajemství je předmětem výkladu páté kapitoly této práce a to jak ochrana soukromoprávní, tak ochrana veřejnoprávní. Soukromoprávní ochrana je obsažena zejména v obchodním zákoníku a jde jednak o ochranu absolutní podle § 12 ObchZ pokud jde o obchodní firmu, resp. § 20 ObchZ pokud jde o obchodní tajemství. Ochrana relativní je poskytována jak obchodnímu jménu, tak obchodní firmě v rámci práva nekalé soutěže (§ 53 a násl. ObchZ). V této souvislosti jsou popsány jednotlivé právní prostředky soukromoprávní ochrany a aktivní i pasivní legitimace v daném řízení. Veřejnoprávní ochranu obchodnímu jménu a obchodnímu tajemství poskytuje právo trestní i správní. Ochrana obchodního tajemství v soudním řízení je popsána v závěru této kapitoly.

Kapitola šestá obsahuje zamyšlení nad navrhovanou úpravou v občanském zákoníku, který schválila vláda a který byl předložen Poslanecké sněmovně ke schválení. Navrhovaný občanský zákoník mění zásadním způsobem systematiku soukromého práva, které má být v co nejširší míře podrobena jednomu právnímu předpisu. Upravuje tedy nejenom právo občanské, ale i rodinné a zčásti obchodní. Úprava problematiky související s podnikáním, tak je upravena v současném obchodním zákoníku, má být přenesena do zákoníku občanského a to včetně úpravy institutů obchodního jména, obchodního tajemství a nekalé soutěže. Z hlediska nakládání a ochrany těchto institutů má význam nové vymezení věci v právním smyslu. Široké pojetí věci v právním smyslu, zvolené v osnově (§ 919 a násl. návrhu OZ), přináší řadu výhod a odklízí dosavadní tripartici věcí, práv a jiných majetkových hodnot.

Zhodnocení právní úpravy a možné změny de lege ferenda obsahuje kapitola sedmá této práce. Závěrem ke kterému došla tato práce je, že platná právní úprava v zásadě vyhovuje potřebám rozvinuté tržní ekonomiky, nicméně upozorňuje na některé nedostatky a navrhuje některé změny. Ve vztahu k obchodnímu jménu tato práce navrhuje zejména podřadit pojem obchodní firma pod pojem obchodní jméno a to z důvodu přehlednosti, systematičnosti a souladu s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána. Pokud jde o tvorbu obchodní firmy fyzické osoby, je navrhováno tato pravidla uvolnit a zavést prvky firemní volnosti. Nakonec se tato práce zamýšlí nad vhodností svěřit vedení obchodního rejstříku jedinému centrálnímu úřadu namísto krajských soudů. Pokud jde o obchodní tajemství a jeho vyhovující definici, tato práce zdůrazňuje nutnost prevence porušení nebo ohrožení obchodního tajemství a vítá zavedení nové skutkové podstaty v § 248 trestního zákoníku (účinného od 1.1.2010).

9 Resumé

The theme of this PhD thesis is Trade Name and Trade Secret. The aim of the thesis is to describe, analyze and review legal regulation of these in the Czech legal system. Doing this it is necessary to explore not only the Commercial Code (Obchodni zakonik), where both institutes are regulated, but also the civil, procedural, administrative and criminal law. Comparison with the foreign legal regulations, mainly the French, German, English and American was made. How the law relating to those areas works in practice is illustrated on the judicature, not only present, but also the past one, for there is a loose link between the present regulation and the one of the First Republic. Because the Czech Republic is in the process of recodification of not only private, but also public law, regard was taken to the proposed legal regulation.

The thesis is composed of seven chapters, each of them dealing with different aspects of trade name and trade secret.

Chapter One is introductory and describes the historical development of the trade name and trade secret in the Czech territory, from the times of Austria-Hungary to the present day. Further, the legal principles relating to those topics are discussed. The last part of this chapter contains thoughts about the legal character of the trade name and trade secret in the present regulation and in the new proposed regulation contained in the Civil Code.

Chapter Two is looking at the international law relating to the trade name and trade secret. In relation to the trade name, the most important piece of legislation to this day is the Paris Convention for the Protection of Industrial Property from 1883, which in its Article 8 requires informal protection of trade names; nevertheless what is the definition of the trade name is for the national law to decide. On the contrary the TRIPS agreement from 1994 contains the definition of the trade secret in its Article 39. The EU law deals with the procedural aspects of intellectual property law in the Directive 2004/48/ES about the enforcement of intellectual property law.

Chapter Three describes trade name's present law regulation. The law defining the trade name is currently contained in the Commercial Code in § 8 to 12. There is the distinction between the trade name of those persons registered in the commercial registry (Obchodni rejstrik), and those who are not registered. Those registered have the trade firm (obchodni firma) and those registered not have the trade name (obchodni jmeno). What are the rules for creation of the trade firm and trade name is outlined.

The following chapter, Chapter Four, is about the trade secret. As with the trade name, trade secret is regulated in the Commercial Code, namely in § 17 to 20. What can be the trade secret, who can have it, what is the difference between the trade secret and related rights like patent law, know-how and undisclosed information (§ 271 of the Commercial Code) is included in this chapter.

Protection of trade name and trade secret is the subject of Chapter Five. This chapter is subdivided into two parts and describes both the private and public protection. Private protection, which means the proceeding is started from the initiative of the person, whose right was infringed, is contained in the Commercial Code. There is the distinction between the absolute protection against any person (*erga omnes*), which is in § 12, resp. § 20 and the relative protection under unfair competition rules (*inter partes*) contained in § 53 and 54. Consideration, how the trade secret is protected during the court proceeding closes this chapter.

Chapter Six contains the thoughts about the prepared Civil Code, which changes the system of the private law, which should be codified as much as possible in one Code. The proposal of the Civil Code, which was approved by the Government and which is in present in the House of Representatives for consideration, contains not only civil law, but also family law and partly commercial law. The regulation of the trade name and trade secret should be in the future contained in the Civil Code.

Conclusions are drawn in Chapter Seven. The thesis comes to the conclusion that the valid regulation in principle suits the practical needs of the developed economy, nevertheless points out to certain weak points and suggests possible changes. In relation to the trade name it is suggested to subsume the trade firm under trade name, which would help the systemacy and consistency of the law regulation and would be in accord with the international obligations of the Czech Republic. Further on it is proposed to liberalise the rules regulating the creation of the trade firm of the individual. Finally the thesis contains the thoughts about usefulness and suitability of one central commercial registry, instead of having seven courts to administer it. In relation to trade secret, the thesis concludes, that the definition and protection of it is correct, but emphasizes the need of preventative steps to avoid its breach. The regulation contained in the new Criminal Code, which will be in force from 1.1.2010 is generally welcomed.

10 Prameny

10.1 Odborná literatura

- 1) Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M.: *Občanský soudní řád, Komentář*, I. díl, 6. vydání, Praha: C. H. Beck, 2003
- 2) Cornish, W., Llewelyn, D.: *Intellectual property*, 5. vydání, London Sweet and Maxwell, 2003
- 3) Davies, P.: *Principles of modern company law*, 7. vydání, London Sweet and Maxwell, 2003
- 4) Dědič, J. a kol.: *Komentář k obchodnímu zákoníku*, 1, vydání, Praha: Polygon, 2002
- 5) Devátý, S., Toman, P.: *Ochrana dobré pověsti a názvu právnických osob*, Linde Praha, 2001
- 6) Eisenhardt, U.: *Gesellschaftsrecht*, 12. vydání, C.H.Beck München 2005
- 7) Eliáš, K.: *Obchodní zákoník. Praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury od roku 1900*, Praha: Linde, 1998
- 8) Eliáš, K., Bejček, J., Hajn, P., Ježek, J. a kol.: *Kurs obchodního práva. Obecná část*, 3. vydání, Praha: C.H.Beck, 2002
- 9) Faldyna, F., Pokorná, J., Tomsa, M., Rozehnalová, N., Večerková, E., Kobliha, I., Pohl, T., Balabán, P., Vítek, J., Ševčík, D.: *Obchodní právo*, Praha: ASPI Publishing – MERITUM, 2005
- 10) Faldyna, F., Bejček, J., Hajn, P., Hušek, J., Marek, K., Pokorná, J., Rozehnalová, N.: *Obchodní zákoník s komentářem*, 1. díl, Praha:Kodex, 2000
- 11) Hajn, P.: *Obchodní zákoník s komentářem*, 1. díl, Praha: CODEX, 2000
- 12) Hajn, P.: *Jak jednat v boji s konkurencí*, 1. vydání, Linde Praha, 1995
- 13) Hajn, P.: *Soutěžní chování a právo proti nekalé soutěži*, 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita, 2000
- 14) Hamann, Drábek, Buchtela: *Soutěžní právo ČSR*, Linhart Praha, 1938
- 15) Horáček, R., Čada, K., Hajn, P.: *Práva k průmyslovému vlastnictví*, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2005
- 16) Hüffer, U.: *Gesellschaftsrecht*, 9. vydání, C.H.Beck, München, 2007
- 17) Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol.: *Občanský zákoník, Komentář*, 9. vydání, Praha: C. H. Beck, 2004

- 18) Knapp, V.: *Velké právní systémy: Úvod do srovnávací právní vědy*, C.H.Beck,, 1996
- 19) Knap, K., Opltová, M., Kříž, J., Růžička, M.: *Práva k nehmotným statkům*, Praha: Codex, 1994
- 20) Korbelt, F.: *Právo na informace. Komentář*, Linde Praha, 2004
- 21) Kosina, R. a kol.: *Obchodní zákoník, komentář*, Praha, SEVT, 1991
- 22) Lochmanová, L.: *Práva na označení – obchodní jméno, ochranné známky, označení původu výrobků*, 1. vydání, Praha:ORAC, 1997
- 23) Long, D. E., D'Amato, A.: *A Coursebook in International Intellectual Property*, West Group 2000
- 24) Long, D. E., D'Amato, A.: *Documents Supplement to a Coursebook in International Intellectual Property*, West Group 2002
- 25) Long, D. E., D'Amato, A.: *Supplement to a Coursebook in International Intellectual Property*, West Group 2002
- 26) Macek, J.: *Rozhodnutí ve věcech obchodního jména a nekalé soutěže*, 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2000
- 27) Munková, J.: *Ochranné známky, další práva na označení a hospodářská soutěž*, 1. vydání, Praha, Úřad průmyslového vlastnictví, 2000
- 28) Ottley, M.: *Company Law*, Routledge Cavendish, 2007-2008
- 29) Pelikánová, I.: *Komentář k obchodnímu zákoníku, 1. díl*, 4. vydání, Praha: ASPI Publishing, 2004
- 30) Pelikánová, I. a kol.: *Obchodní právo*, CODEX Bohemia, 1998
- 31) Pelikánová, I.: *Úvod do srovnávacího práva obchodního*, Praha: C.H.Beck, 2000
- 32) Rubek, J.: *Komentář k trestnímu zákonu. Hospodářské trestné činy*, ASPI, 1997
- 33) Stuna, S. a kol.: *Obchodní zákoník s podrobným komentářem pro právní a podnikatelskou praxi*, Praha Trizonia, 1992
- 34) Šámal, P. a kol.: *Trestní řád, Komentář, II. díl*, 5. vydání, Praha: C. H. Beck, 2005
- 35) Šámal, P., Král, V., Baxa, J., Púry, F.: *Trestní řád, Komentář*, 4. vydání, Praha: C. H. Beck, 2002
- 36) Šámal, P., Púry, F., Sokolář, A., Štenglová, I.: *Podnikání a ekonomická kriminalita v České republice*, 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001
- 37) Šámal, P., Púry, F., Roman, S.: *Trestní zákon, Komentář*, 4. vydání, C.H.BECK, Praha 2001
- 38) Štenglová, L., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: *Obchodní zákoník. Komentář*, 10. vydání, Praha: C. H. Beck, 2005
- 39) Štenglová, I., Drápal, L., Púry, F., Korbelt, F.: *Obchodní tajemství, Praktická příručka*, Linde Praha, 2005
- 40) Švamberg, G.: *Právo firemní*, nákladem vlastním, tiskem Unie, Praha, 1917

41) Winterová, A. a kol.: *Civilní právo procesní*, Linde Praha, 2002

10.2 Odborné články

- 1) Báčová, J.: *Podnik jako předmět nepeněžitých vkladů*, Právní rádce 5/2000
- 2) Bartošiková, M.: *K právní úpravě obchodního jména v obchodním zákoníku*, Právní rádce, č.3/1994
- 3) Boháček, M.: *Obchodní jméno jako předmět duševního vlastnictví*, Průmyslové vlastnictví, č. 3/2008
- 4) Břeň, M.: *Obchodní jméno společnosti s ručením omezeným*, Obchodní právo, č. 3/2000
- 5) Čermák, K.: *Prosazování práv k duševnímu vlastnictví v ČR*, Právní rádce 2005
http://pravnicaradce.ihned.cz/1-10077440-15685640-F00000_d-f7
- 6) Eliáš, K.: *K některým sporným otázkám souvisejícím s vklady do obchodních společností*, Právní praxe v podnikání č. 4/1996
- 7) Eliáš, K.: *Vklady do obchodních společností*, Právník č. 5/1994
- 8) Ježek, J.: *Ochrana obchodního jména*, Daňová a hospodářská kartotéka 1/1996
- 9) Hajn P.: *Jak posuzovat zaměnitelnost*, Daňová a hospodářská kartotéka, č. 2/1996
- 10) Hajn, P.: *Předběžné opatření ve sporech z nekalé soutěže*, Právní rozhledy č. 10/1994
- 11) Hajn, P.: *K úpravě obchodního jména*, Časopis pro právní vědu a praxi, č. 1/1995
- 12) Hajn, P.: *Průmyslová práva a ochrana proti nekalé soutěži*, Bulletin advokacie, č. 1/1996
- 13) Kalenská, M.: *Zákaz konkurenčního jednání v pracovní smlouvě*, Bulletin advokacie č. 1/2000
- 14) Kupka, P.: *Právní prostředky ochrany průmyslového vlastnictví*, Právní rádce 2003,
http://pravnicaradce.ihned.cz/toISO-8859-2/1-10078240-12894830-F00000_detail-47
- 15) Křeček, S.: *Zamyšlení nad návrhem nového občanského zákoníku*, Bulletin advokacie, č. 9/2008
- 16) Lisse, L.: *Know-how v českém právním řádu*, Právní rozhledy č. 10/2003 (www.ipravnik.cz)
- 17) Marek, K.: *Licenční smlouva k předmětům průmyslového vlastnictví*, Právní rádce č. 4/1997
- 18) Mrázek, J.: *Obchodní firma a obchodní jméno*, Právní rádce 4/2001
- 19) Munková, J.: *Případy nekalé soutěže – Zneužití obchodního tajemství*, Bulletin advokacie č. 1/1998
- 20) Munková, J.: *Ochrana obchodního jména a hospodářská soutěž*, Průmyslové vlastnictví č. 1/1994
- 21) Pelikánová, I.: *Jakou definici průmyslového vlastnictví potřebujeme?*, Právní fórum, č. 2/2009
- 22) Sparfeldová, S.: *Nekalá soutěž v německém právu*, Bulletin advokacie č. 1/1999
- 23) Šindler, P.: *Tiché společenství – dosud málo používaná forma podnikání*, Právní fórum č. 7/1997

- 24) Telec, I.: *O nehmotných statcích a duševním vlastnictví*, Právní rádce č.11/1997
- 25) Telec, I., Tůma, P.: *Přehled práva duševního vlastnictví a jeho právní ochrana v České republice*, Právní rádce č. 2/2004
- 26) Teryngel, J.: *Právní ochrana tajemství v hospodářské a obchodní scéně*, Právo a podnikání č. 1/1992
- 27) Zdražil, M.: *Obchodní jméno – významný atribut podnikání. Co je to za firmu?*, Ekonom č. 42/1995
- 28) Vantuch, P.: *Nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb*, Právní rádce 2009
<http://pravniciradce.ihned.cz/c1-38730700-novy-trestni-zakonik-c-40-2009-sb> (20.10.2009)

10.3 Internetové zdroje

- anglické právní předpisy: www.statutelaw.gov.uk
- české právní předpisy: portal.gov.cz
- německé právní předpisy: www.jurawelt.org